

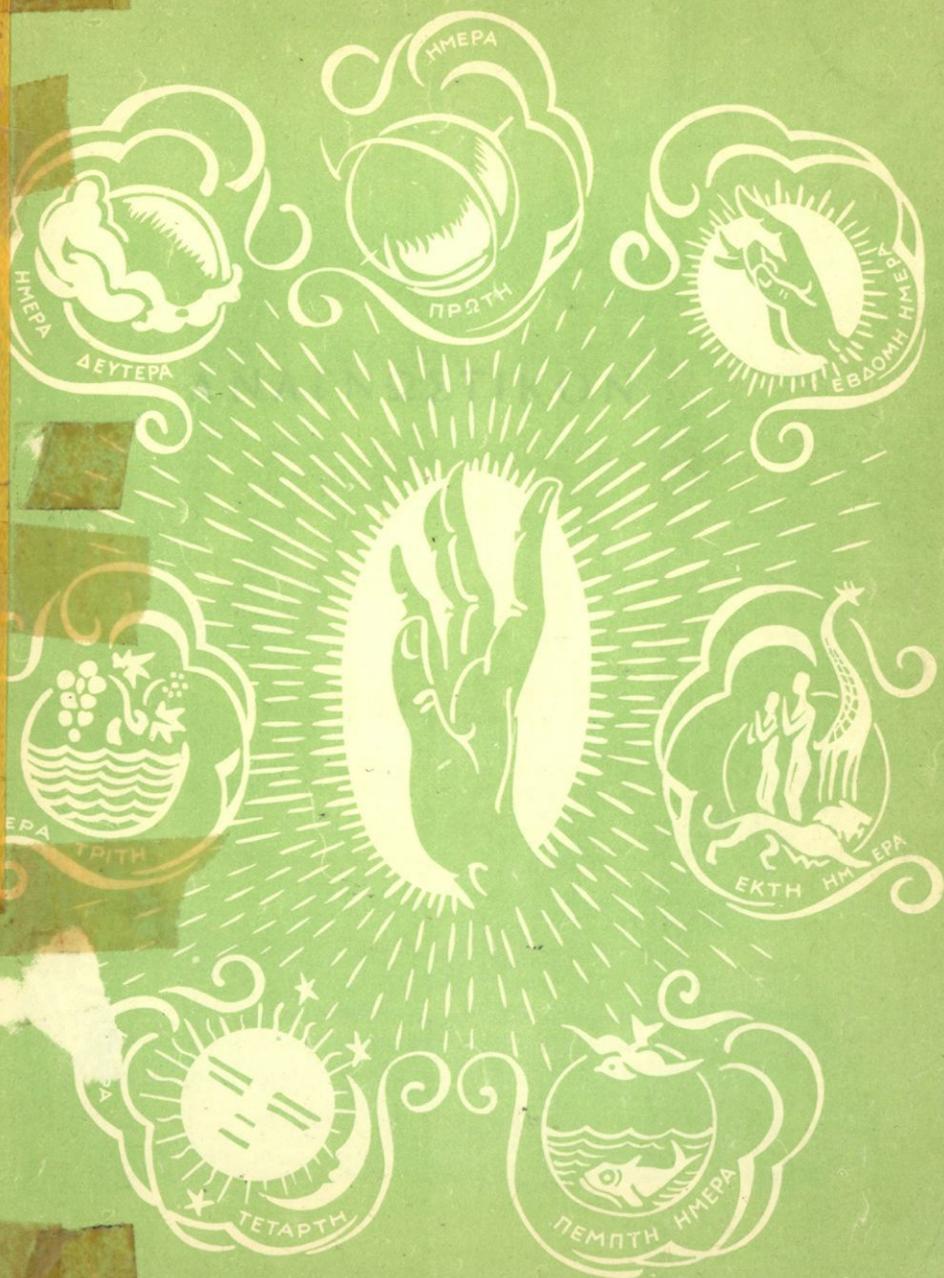

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ Ε΄

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ ΕΙΡΗΝΟΠΟΙΗΤΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ

1967

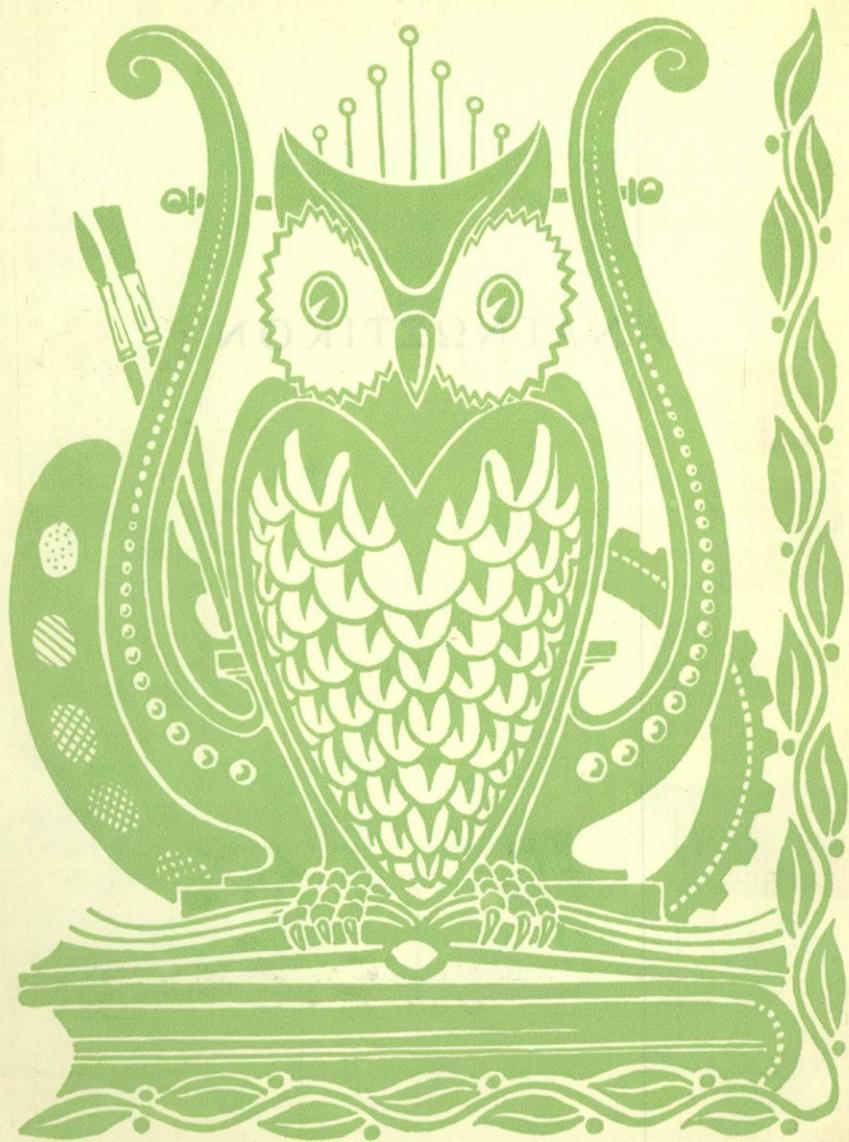

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ

17 388

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Γ. ΚΑΛΑΜΑΤΙΑΝΟΥ — Θ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ
Δ. ΔΟΥΚΑ — Δ. ΔΕΛΗΠΕΤΡΟΥ
Ν. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ Ε' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1967

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

17388

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ε. ΚΑΛΑΜΑΤΙΝΟΥ - Θ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ
Δ. ΔΟΥΚΑ - Δ. ΔΕΛΗΠΕΤΡΟΥ
Κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ ΕΛΛΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1922

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Α'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

1. ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ

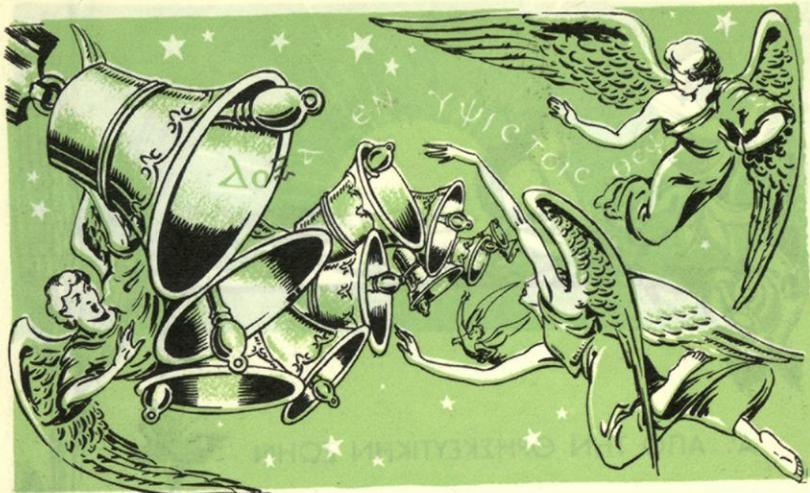
Σὲ νοιώθω στῆς ζωῆς τὸ κάθε βῆμα,
στὴν ἀνθοστόλιστη τοῦ Ἀπρίλη γῆ,
μέσ' στ' ἀφρογάλανο τὸ κῦμα,
μέσ' στὴ ροδολουσμένη αὐγή.

Σὲ νοιώθω στὶς νυκτερινές μου ὥρες,
ὅταν τῶν ἀστρων τὰ μυστήρια μελετῶ
ὅταν μέσ' στὶς οὐράνιες τὶς χῶρες
τὸ φωτεινό Σου θρόνο ἀναζητῶ.

Σὲ κάθ' ἐπίσημη στὸ σπίτι μας ἡμέρα,
ἢ σὲ γιορτὲς ἢ σὲ χαρὲς
ἢ σὲ σκηνές τοῦ πένθους θλιβερές,
Σὲ νοιώθομεν ἀνάμεσά μας σὰν πατέρα.

«Ἐμπρὸς στὸ ἄπειρον»

Ἀριστομένης Προβελέγγιος

Μ 2. ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

A0^a

Εημέρωσαν Χριστούγεννα. Οί εκκλησιές σημαίνουν, κουνιούνται τὰ καμπαναριά και οί φωνές, πού βγαίνουν απ' τὸ βαθύ, τὸ διάπλοτο κάθε καμπάνας στόμα, μοιάζουν χερουβικούς ψαλμούς, σάν απ' οὐράνιο δῶμα. A0^a
 Χιλιάδες τὰ Χριστούγεννα τὰ τραγουδοῦν Ἄγγελοι και κάθε ἀχτίδα ἀπὸ ψηλά, πού κάθε ἀστέρι στέλλει, μοιάζει ἀγγελικὴ ματιά. Ὁρησκεία! Γλυκειὰ μάννα! Τί ἄμορφη δίνεις ἐσὺ λαλιά και στὴν καμπάνα και πόσο ἐκείνη ἡ λαλιά σαλεύει στὴν καρδιά μας! Πόσες ἐκεῖνος ὁ Σταυρὸς ἀπ' τὰ καμπαναριά μας, στὴν ἀντηλιάδα χύνοντας τόσες χρυσές ἀχτίδες, χύνει βαθιά μας στὴν ψυχὴ γλυκειές χρυσές ἐλπίδες!

«Ὁ Καλόγερος τῆς Κλεισούρας»

Κώστας Κρουτάλλης

3. Ο ΧΡΙΣΤΟΥΛΗΣ

Μ Μ Ἡ Φάτνη τῆς Βηθλεέμ φεγγοβολεῖ στήν παγωμένη χειμωνιάτικη νύχτα.

Τὸ μαγικὸ ἄστρο, ποὺ καθωδήγησε τοὺς Μάγους, λάμπει σταματημένο ἐκεῖ ἀπὸ πάνω της. Στὶς ἀκτῖνές του, ποὺ ἀπὸ τὰ οὐράνια φθάνουν ὡς τὴ γῆ σὰν τόσες φωτεινὲς σκάγλες, ἀνεβοκατεβαίνουν Ἄγγελοι.

Ο Α Μέσα οἱ τρεῖς Μάγοι γονατιστοὶ προσφέρουν τὰ δῶρά τους σ' ἓνα νεογέννητο παιδί, ποὺ τὸ κρατεῖ ἡ μητέρα του στὴν ἀγκαλιά της, ἐνῶ οἱ βοσκοὶ τῶν ἀλόγων ἀπὸ πέρα ἐνώνουν τὰ τραγοῦδια τους μὲ τοὺς ὕμνους τῶν Ἄγγέλων. **Α Οὔ**

Ἕνα βρέφος. Ἄλλὰ τί εἶναι τὸ βρέφος αὐτό, ποὺ γίνονται τόσα θαύματα καὶ στὸ κεφαλάκι του ἀστράπτει ἓνας φωτοστέφανος;

Εἶναι ὁ Θεός, ποὺ εἶχε πάρει τὴ μορφή ἐνὸς βρέφους. Εἶναι ὁ Χριστοῦλης, ποὺ σὲ λίγο θὰ γίνῃ Χριστὸς

καί, ἀφοῦ πεθάνη μαρτυρικὰ γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων, θ' ἀναστηθῆ, θ' ἀναληφθῆ, θ' ἀνέβη πάλι στὸν οὐρανό, ἀπ' ὅπου κατέβηκε, γιὰ νὰ μείνη στὴ γῆ τριαντατρία μόνο χρόνια, καὶ θὰ καθίση γιὰ πάντα στὰ δεξιὰ τοῦ Πατέρα του.

Δὲν σημαίνει λοιπὸν τίποτε, ἂν σήμερα μᾶς παρουσιάζεται σὰν ἓνα νεογέννητο παιδί στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μητέρας του. Τὸ βρέφος αὐτὸ εἶναι ὁ Θεός μας, κι ἂν γονατίσωμε κι ἐμεῖς μπροστά του καὶ προσευχηθοῦμε, θὰ μᾶς ἀκούσῃ ὁ Χριστοῦλης σὰν νὰ 'ταν κιόλας ὁ μεγάλος Χριστός...

"Ὡς μποῦμε λοιπὸν στὴ λαμπρὴ Φάτνη, ποὺ βλέπομε μὲ τὴ φαντασία μας, ὅπως τὴν εἶδαμε τόσες φορές σὲ ἄγιες εἰκόνες ἢ στὰ παιδιάτικα ὄνειρά μας. "Ὡς γονατίσωμε μπροστά του κι ἄς τὸν προσκυνήσωμε. Δὲν πειράζει, ἂν δὲν ἔχωμε νὰ τοῦ προσφέρωμε, σὰν τοὺς Μάγους, «χρυσόν, λίβανον καὶ σμύρναν». Τὰ δικά μας δῶρα, τὸ ἴδιο εὐπρόσδεκτα ἀπὸ ἓνα Θεό, εἶναι ἡ πίστι μας, ἡ ἀγάπη μας, ἡ λατρεία μας. "Ἐπειτα ἄς προσευχηθοῦμε, ἄς τοῦ ζητήσωμε νὰ μᾶς δώσῃ ὅ,τι ποθοῦμε περισσότερο.

'Αλλὰ τί νᾶναι αὐτὸ τὸ ποθητό;

Μᾶς τὸ λένε οἱ "Ἀγγελοι μὲ τὸν ὕμνο τους:

«Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶ

καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία».

Ναί, αὐτὸ θὰ ζητήσωμε καὶ μεῖς ἀπὸ τὸν νεογέννητο Χριστοῦλη: νὰ ξαναφέρῃ στὴ γῆ τὴν εἰρήνη, ποὺ τόσο καιρὸ τώρα λείπει μακριά. Καὶ θὰ τὸν παρακαλέσωμε τόσο θερμά, ὥστε νὰ μᾶς εἰσακούσῃ.

« Ἡ Διάπλασις τῶν Παίδων »

Γρηγόριος Ξενόπουλος

4. ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΤΩΝ ΟΡΦΑΝΩΝ

Μ
Ο Ξανθός
έπισκέπτης

Ἡ χρονιά τοῦ 1943, ὅπως ὅλες οἱ χρονιές τῆς μαύρης Κατοχῆς, ἦταν φρικτὴ πείνα, ἀρρώστεια καὶ δυστυχία ἐμάστιζαν τὸν τόπο. Ὅ,τι καλὸ εἶχε ὁ τόπος, τὸ ἔπαιρναν οἱ Γερμανοί· καὶ ὅ,τι ἄφηναν ἐκεῖνοι, τὸ ἄρπαζαν οἱ Ἴταλοι καὶ οἱ Βούλγαροι.

Μέσα στὴ γενικὴ αὐτὴ δυστυχία ὁ Θεωδωράκης καὶ ἡ Φανὴ ἦσαν ὀρφανὰ ἀπὸ πατέρα· τὸν ἐσκότωσαν οἱ Γερμανοὶ στὴν ἀρχὴ τοῦ 1943, γιὰ τὸν ἔπιασαν — ἔλεγαν — σὲ μία σιδηροδρομικὴ γέφυρα μὲ χειροβομβίδες. Ἔτσι ἔμειναν τὰ δύο παιδιὰ μόνα στὸν κόσμον μὲ τὴ μητέρα των, μόνα καὶ ἀπροστάτευτα.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἡ κυρα-Ἄννα δὲν ἐλύγισε. Ἐκρυψε στὰ κατὰβραθα τῆς καρδιάς τὸν πόνο τῆς καὶ ἄρχισε νὰ ξενοδουλεῖ, γιὰ νὰ ζήσει τὰ παιδάκια τῆς. Καὶ πάλι δὲν ἐπρόφθανε μὲ τὴ μεγάλη ἀκρίβεια, ποὺ ἔδερνε τότε τὴν Ἑλλάδα.

Καὶ σὰν νὰ μὴ ἔφθαναν ὅλα αὐτά, ἔπεσε καὶ στὸ κρεβάτι μὲ τὰ μεγάλα κρύα τοῦ Δεκεμβρίου. Ἐπέρασε βέβαια τὸ κακό, ἀλλ' ἦρθαν τὰ Χριστούγεννα καὶ ἀκόμη ἀδύνατη δὲν ἤμπόρεσε νὰ ἐργασθῆ. Γι' αὐτὸ ἡ παραμονὴ τῆς μεγάλης ἐορτῆς τῶν Χριστουγέννων ἤϊρε τὸ πτωχικὸ σπιτάκι — ἓνα δωμάτιο ὅλο ὅλο — ἔρημο ἀπὸ πατέρα, ἀπροστάτευτο ἀπὸ μητέρα, ἄδειο ἀπ' ὅ,τι φέρνει τὴ χαρὰ.

Τὰ δύο παιδιά — 10 χρόνων τὸ ἀγόρι, 8 ἡ κορούλα — ἔκαναν τὴν προσευχούλα των καὶ ἐκοιμήθηκαν νηστικά, γιατί τὸ λίγο ψωμάκι τοῦ δελτίου τὸ εἶχαν φάγει ἀπὸ τὸ ἀπόγευμα. Ποιὸς ξέρει τί ἀχνιστὰ ψωμιά νὰ ἔβλεπαν τὰ καημένα στὸν ὕπνο των!

Ἡ ἄμοιρη μητέρα ἀναψε τὸ καντήλι, ἐγονάτισε κάτω ἀπὸ τὰ εἰκονίσματα καὶ παρεκάλεσε τὴν Παναγία καὶ τὸ θεῖο παιδάκι της, τὸν μικρὸ Χριστούλη, νὰ λυπηθοῦν τὰ ὄρφανά.

Πῶς ἦρθαν τὰ ἐφτερινὰ Χριστούγεννα! Χωρὶς τὸν ἄνδρα της, χωρὶς ψωμάκι, χωρὶς ζεστὸ φαγάκι γιὰ τὰ παιδιά της!... Δάκρυα ἐπλημμύρισαν τὰ μάτια τῆς πονεμένης μητέρας, πού ἐξέσπασαν σὲ θρῆνο.

Ἄλλ' ὁ θρῆνος τῆς ἔφερε κάποιο ἐλάφρωμα καὶ ἔτσι ἀποκοιμήθηκε καὶ ἐκείνη. Ὁρες ἐπέρασαν καὶ ἡ κυρα-Ἄννα ἦταν βυθισμένη στὸν ὕπνο· κάποτε, σὰν σὲ ὄνειρο, ἄκουσε νὰ κτυποῦν οἱ καμπάνες, πού ἐκαλοῦσαν τοὺς χριστιανοὺς στὴ μεγάλη ἐορτή· ὁ ἦχος των ἔφθανε στ' αὐτιά της χαρμόσυνος, ἀλλὰ μισοσβημένος.

Θέλει νὰ σηκωθῆ, νὰ τρέξῃ στὴν ἐκκλησία μὲ τὰ ξυπόλητα παιδάκια της, ἀλλὰ δὲν τὰ καταφέρνει νὰ ξυπνήσῃ, σὰν νὰ ἦταν ναρκωμένη. Ὁ κόπος, ἡ ἀδυναμία καὶ ὁ πόνος τὴν κρατοῦν μὲ ἄλυτα δεσμά.

Σὲ λίγη ὥρα πάλι ἐνόμισε ὅτι ἐκτύπησαν τὴν θύρα· ἦταν ὅμως τόσο βαρὺς ὁ ὕπνος της, πού οὔτε τώρα τὴν ἄφηνε νὰ σηκωθῆ. Κάποιος ἐπέρασε μέσα ἐλαφρὰ ἐλαφρὰ, σὰν νὰ ἐπατοῦσε στὰ νύχια, νὰ μὴ τοὺς ξυπνήσῃ. Ποιὸς τάχα νὰ ἦταν; Ἄνοιξε τὰ μάτια της νὰ ἰδῆ· τῆς ἐφάνηκε ὅτι τὰ ἀνοίξε. Καὶ εἶδε τότε ὅτι ὁ ξένος ἦταν ἓνας νέος γλυκός, ξανθός, μὲ μάτια γεμᾶτα συμπάθεια, λέτε καὶ ἦταν ἄγγελος.

"Εκαμε νὰ φωνάξῃ, νὰ ἐρωτήσῃ ποιὸς ἦταν αὐτὸς μετὴν οὐράνια εὐμορφία, ἀλλ' ὁ βαρὺς ὕπνος δὲν τὴν ἄφηγε. Ὁ ἐπισκέπτης ἐπροχώρησε δύο τρία βήματα καὶ ἔβαλε ἕνα χάρτινο κιβώτιο, ἕνα μεγάλο κιβώτιο. ἐπάνω στὸ τραπέζι τοῦ σπιτιοῦ.

"Ἀπλῶσε ἔπειτα στὰ δύο παιδάκια τὰ ἀγγελικά του χέρια, ποὺ εἶχαν στὶς παλάμες κάποια παλιά οὐλή. Τὰ ἐχάιδεψε καὶ ἕνα φῶς ζωηρό, ἀλλ' ἀπαλὸ καὶ γλυκὸ ἐχύθηκε γῦρο καὶ ἐφώτισε σὰν γελαστὸς ἀνοιξιάτικος ἥλιος· τοὺς ἐχαμογέλασε καὶ ἕνα ἄρωμα ἀπὸ ρόδα ἐπλημύρισε τὸ δωμάτιο.

— Χριστέ μου! εἶπε, σὲ ἐγνώρισα ἀπὸ τίς θεῖες πληγές Σου!

Καὶ μετὰ καρδιά πλημμυρισμένη λαχτάρῃ καὶ πόθο ἐπετάχτηκε νὰ πέσῃ στὰ πόδια του, νὰ τ' ἀσπασθῇ, νὰ τὰ βρέξῃ μετὰ τὰ δάκρυά της.

Ο Ἀλλ' ὅταν εὐρέθηκε ὀρθή, ὁ γλυκὸς καὶ ξανθὸς ἐπισκέπτης μετὰ τὰ οὐράνια μάτια εἶχε χαθῆ. Τὸ ὄνειρο εἶχε σβῆσει· μόνο τὸ φῶς τοῦ καντηλιοῦ ἐτρεμόσβηνε στὸ εἰκονοστάσι.

Μ **Τὸ χάρτινο κιβώτιο** ἔκαμε τὸ σταυρὸ της καὶ ἔπειτα ἔρριξε μιὰ ματιά στὰ παιδιά της· ἡ ἀναπνοὺλα των ἀκούσαν ἑλαφρά· ἐκοιμῶντο ἤσυχᾶ ἤσυχᾶ, σὰν σὲ θεῖο παράδεισο, εὐλογημένα ἀπὸ τὰ χέρια μετὰ τίς θεῖες πληγές!

"Ὅταν ὅμως τὸ βλέμμα της ἔπεσε στὸ τραπέζι, εἶδε ἐκεῖ ἐπάνω ἕνα κιβώτιο χάρτινο, σὰν ἐκεῖνο, ποὺ ἄφησε ὁ θεὸς ἐπισκέπτης. Μετὰ ὅλη τὴν ἀδυναμία της ἔτρεξε καὶ τὸ ἐπῆρε στὰ χέρια της· τῆς ἐφάνηκε πολὺ βαρὺ. Τὸ ἀνοιξε· ὦ τὸ θαῦμα! χίλια δυὸ καλά.

— Χριστέ μου! Χριστέ μου! εἶπε πάλι. Καὶ ἄρχισε νὰ φωνάξῃ μετὰ χαρὰ τὰ παιδάκια της :

— Οοδωράκη, Φανή! Ξυπνήστε! Σηκωθήτε γρήγορα!
Και τὰ έπιανε πότε από τὰ πόδια, πότε από τὰ χέρια
νά ξυπνήσουν.

40 Τὰ δύο παιδιὰ έξύπνησαν τέλος από τόν βαθύ πρωινό
ύπνο και καθισμένα στο κρεβάτι έτριβαν τὰ ματάκια των. Τρο-
μαγμένα από τὸ πρωινό άγουροξύπνημα έρώτησαν με ά-
πορία: 40

— Γιατί, μαννούλα, μᾶς έξύπνησες τόσο πρωί;

— Έλάτε, έλάτε γρήγορα νά ιδήτε· τούς άπάντησε και
τούς έδειξε τὸ κιβώτιο.

Τί νά ιδοῦν! Έπάνω ήσαν δύο ζευγαράκια ύποδήματα
άκριβῶς στο πόδι των· ένα κοστούμι για άγόρι, ένα φορε-
ματάκι ζεστό για κοριτσάκι, ένα φόρεμα μάλλινο σέ πήχεις
γυναικειῶ, δύο τόπια πολύχρωμα, μία κούκλα και ένας σιδη-
ρόδρομος, σιδηρόδρομος σωστός με μηχανή, σκευοφόρο και
βαγόνια. Τὰ παιδιὰ δέν έχόρταιναν νά τὰ βλέπουν και τὰ
δάκτυλά των άρχισαν νά τὰ ψάχνουν.

Άπό κάτω ήταν και δεύτερος θησαυρός. Κουτιά, κου-
τιά χάρτινα και τενεκεδένια. "Άλλα είχαν κρέας, άλλα ψάρια,
άλλα συμπυκνωμένο γάλα, άλλα νωπό βούτυρο, άλλα φουστί-
κια, γαλετάκια, ζάχαρι, σοκολάτα, τσάι, καραμέλλες, άφράτα
μισοκότα· ως και βῶλοι ήσαν μέσα, νά παίζουν παιδιὰ.

Τὰ όρφανὰ τὰ έχασαν· ποιός τάχα νά έστειλε τὰ πολύ-
τιμα πράγματα! Και έκπληχτα έρώτησαν:

— Ποιός τὰ έφερε αυτά, μητέρα;

— Ο καλός Χριστός! Τόν είδα με τὰ μάτια μου!

Ο Οοδωράκης άνυπόμονος έπῆρε τὸ κοστούμι και άρ-
χισε νά τὸ έρευνᾶ. Σέ μία τσέπη ηῦρε ένα φάκελο.

— Μαννούλα, κοίταξε έδῶ, ένα γράμμα· είπε και τὸ έ-
δωσε στή μητέρα του.

Τὸ ἀνοίξαν· εἶχε μέσα ἓνα χαρτονόμισμα τῶν 10 δολ-
λαρίων καὶ ἓνα σημείωμα ἑλληνικὰ γραμμένο:

«Μία οἰκογένεια ἀπὸ τὸν Καναδᾶ στέλνει τὸ μικρὸ αὐ-
τὸ δῶρο σὲ μία Ἑλληνίδα μητέρα καὶ στὰ παιδάκια της».

Τὴν ὥρα ἐκείνη—εἶχε βγῆ πιά ὁ ἥλιος—ἀνοίξε ἡ θύρα
τοῦ σπιτιοῦ καὶ ἐμπῆκε μέσα ἡ κυρία Χαρίκλεια, ἀδελφὴ τοῦ
Ἐρυθροῦ Σταυροῦ καὶ γνωστὴ κυρία τοῦ Φιλοπτώχου Τα-
μείου τῆς ἐνορίας. Ἐγύριζε ἀπὸ τῆ λειτουργία καὶ ἐπέρασε
νὰ εἰπῆ στὴν κυρα -Ἄννα γιὰ τὸ δέμα, ποῦ εἶχε ἀφήσει περ-
νῶντας. Τὸ ἔστειλε ὁ Ἐρυθρὸς Σταυρὸς, ποῦ στὸ ὄνομα τοῦ
Χριστοῦ φροντίζει γιὰ τοὺς δυστυχημένους ὅλου τοῦ κόσμου.
Ἄλλὰ δὲν εἶπε τίποτε, γιὰ νὰ μὴν ταράξῃ τὴν προσευχὴ των.

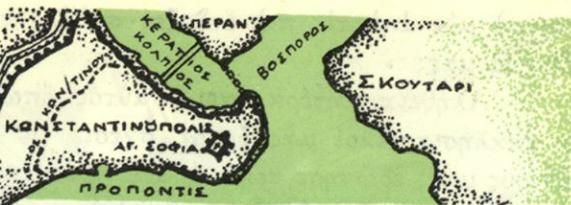
Γονατισμένοι, μητέρα καὶ ὀρφανά, ἐμπρὸς στὰ εἰκο-
νίσματα εὐχαριστοῦσαν τὸ Θεῖο Παιδάκι, ποῦ ἐγεννήθηκε τὴν
ἡμέρα ἐκείνη, γιὰ νὰ φέρῃ στὸν κόσμο τὴν παρηγορία, τὴν
ἀγάπη, τὴν καλωσύνη. Τὸ παρακαλοῦσαν ἀκόμη νὰ προστα-
τεύῃ τὴν ἄγνωστη καὶ μακρινὴ ἐκείνη οἰκογένεια μὲ τὴ γεν-
ναία χριστιανικὴ καρδιά.

Θερμὰ δάκρυα, ποῦ ἔλαμπαν σὰν διαμάντια, κατέβαι-
ναν ἀπὸ τὰ μάτια των!

M

Νικόλαος Α. Κοντόπουλος

5. Ο ΑΚΑΘΙΣΤΟΣ ΥΜΝΟΣ

Τί ωραία λόγια! Τί γλυκειά μελωδία ακούσαμε απόψε! Έλεγε ή Έλένη στη μητέρα της τὸ βράδυ τῆς Παρασκευῆς τῆς πέμπτης ἐβδομάδος τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, καθὼς ἐγύριζαν στὸ σπίτι ἀπὸ τὴν ἐκκλησία. Καὶ χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ ἐσιγοψιθύρισε:

Ἄγγελος πρωτοστάτης οὐρανόνθεν ἐπέμφθη εἰπεῖν τῇ Θεοτόκῳ τὸ Χαῖρε.

Δὲν ἐνθυμόταν ὅμως τὸ παρακάτω κι ἐξηκολούθησε:

Τῇ Ὑπερμάχῳ Στρατηγῷ τὰ νικητήρια ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν, εὐχαριστήρια ἀναγράφω σοι, ἡ Πόλις σου, Θεοτόκε. Ἄλλ' ὡς ἔχουσα τὸ Κράτος ἀπροσμάχητον, ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον, ἵνα κράζω σοι: Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.

— Δὲν ξέρω, μητέρα, γιατί αὐτὸ τὸ τροπάριο μ' ἀρέσει πολὺ, συνέχισεν ἡ Έλένη, ὅταν ἐτελείωσε τὸ ψάλσιμο.

— Μὰ εἶναι, παιδί μου, νὰ μὴ σ' ἀρέσῃ καὶ νὰ μὴ σ' ἐνθουσιαζῇ ὁ ὕμνος αὐτὸς τῆς Παναγίας μας, ὁ ὁποῖος συνδέ-

εται με μία από τις πιό ένδοξες σελίδες τῆς ιστορίας τοῦ Ἔθνους μας;

— Ἀλήθεια, μητέρα, ἔχει κι αὐτός, ὅπως καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐκκλησιαστικοὶ μας ὕμνοι, σχέσι με τὴν ιστορία τοῦ Ἔθνους μας; ἐρώτησε τώρα ἡ Ἑλένη ἐπίτηδες, γιὰ νὰ κάμῃ τὴ μητέρα της νὰ τῆς διηγηθῆ κάτι καινούργιο γιὰ τὰ κατορθώματα τῶν προγόνων μας, τὰ ὁποῖα τόσο τὴν ἐσυγκινοῦσαν καὶ τὴν συνήραζαν.

Κι ἡ μητέρα, ἡ ὁποία ἀφορμὴ ἐζητοῦσε, γιὰ ν' ἀπασχολῆ τὴν κόρη της με ὠφέλιμες ιστορίες, ἄρχισε:

«Πολλὲς φορές ἡ Κωνσταντινούπολις, παιδί μου, ἡ θαυμαστὴ πρωτεύουσα τῆς ἐνδοξῆς Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας, ἀντιμετώπισε μεγάλους καὶ φοβεροὺς κινδύνους καὶ πολλὲς φορές ἐχρειάσθηκε ν' ἀγωνισθῆ σκληρὰ καὶ νὰ χύσῃ ἄφθονο τὸ αἷμα τῶν παλληκαριῶν της, γιὰ νὰ τοὺς νικήσῃ.

» Μὰ ἐκείνη τὴ φορά εὐρέθηκε χωρὶς πολλοὺς ὑπερασπιστὰς καὶ ἡ ἀγωνία, τὴν ὁποίαν ἐδοκίμασε ὁ λαὸς μπροστὰ στὴ βάρβαρη ἐπίθεσι τοῦ ἐχθροῦ, δὲν ἦταν λίγη.

» Ἦταν τὴν ἐποχὴ, ποὺ ὁ Ἡράκλειος, ἀφοῦ ἐσυνηκολόγησε με τοὺς βορεινοὺς ἐχθροὺς τοῦ Κράτους, τοὺς Ἀβάρους, ἐκήρυξε τὸν πόλεμο ἐναντίον τῶν Περσῶν κι εἶχε πάει μακριὰ, μέσα στὰ βάθη τῆς Περσίας.

» Ἦθελε νὰ κτυπήσῃ τὸ θηρίο στὴν καρδιά του, μέσα ^{σορομ} στὴ χώρα του, γιὰτὶ ὁ κίνδυνος ἀπ' αὐτὸ ἦταν μεγάλος. Κίνδυνος τοῦ Ἔθνους, κίνδυνος τοῦ Χριστοῦ, κίνδυνος τοῦ πολιτισμοῦ.

» Οἱ νικηφόρες μάχες τῶν Ἑλλήνων ἀκολουθοῦσαν ἡ μία τὴν ἄλλη κι ὁ Πέρσης βασιλεὺς Χοσρόης εἶχε περιέλθει σὲ δύσκολη θέσι. Ἔπρεπε ν' ἀφήσῃ τὴ Χαλκηδόνα, ἀπὸ τὴν ὁποία με τὰ στρατεύματά του ἐπῆζε τὴν πρωτεύουσα, καὶ

Γιδάρμα

νά γυρίση στην Περσία. Ἐπροσπάθησε ὅμως στὸ μεταξύ νὰ πείση τοὺς Ἀβάρους, γιὰ νὰ παραβιάσουν τὴ συμφωνία, τὴν ὁποίαν εἶχαν κάμει μετὸν Ἡράκλειο, καὶ νὰ ἐπιτεθοῦν ἐναντίον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τὸ βορρᾶ. Προπαντὸς τώρα, πού ὁ αὐτοκράτωρ μετὸν πολὺ στρατὸ ἦταν πολὺ μακριὰ καὶ δὲν ὑπῆρχε τρόπος νὰ γυρίση. Καὶ οἱ Ἀβανοί,

χωρίς πολλούς δισταγμούς ἢ ἐπιφυλάξεις ἐδέχθησαν καὶ παρεσπόνδῃσαν.

» Ἐπετέθησαν λοιπὸν ἐναντίον τῆς αὐτοκρατορίας καὶ ἄρχισαν νὰ καίῃ, ν' ἀρπάζουν, νὰ λεηλατοῦν καὶ νὰ καταστρέφουν τὶς βορεινὲς ἐπαρχίες, προχωρῶντας σιγὰ σιγὰ πρὸς τὴν Πόλι, ἕως ὅτου ἔφθασαν ἔξω ἀπὸ τὰ τείχη τῆς καὶ τὴν ἐπολιόρκησαν.

» Φαντάζεσαι τώρα, Ἐλένη, τὴν ἀγωνία τοῦ πολιορκημένου λαοῦ. Οἱ ἱκανοὶ μαχηταὶ τοῦ ἦσαν εἰς τὴν Περσία. Κι αὐτοὶ ἦσαν τόσο λίγοι... Καὶ πάλι ὅμως δὲν ἐδείλιασαν. Ἐνίσχυσαν τὴ φρουρὰ τῶν τειχῶν καὶ ἀντέταξαν ἀποτελεσματικὴ ἄμυνα.

» Ἄλλ' ἡ πολιορκία ἐγινόταν πῶς στενὴ καὶ ἡ πίεσις στὰ τείχη ἐμεγάλωνε. Μάταια ὁ πατριάρχης Σέργιος καὶ ὁ πρωθυπουργὸς Βῶνος ἐπαρακαλοῦσαν τὸν ἀρχηγὸν τῶν Ἀβάρων Χαγαῖνο νὰ δεχθῆ ὅσα δῶρα θελήσῃ νὰ ζητήσῃ καὶ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Πόλι.

δ A » Ὑπερήφανος ἐκεῖνος γιὰ τὴν εὐκόλη, ὅπως ἐνόμισε, κατάκτησι ἐδιώξε μὲ βάρανσο τρόπο τοὺς ἀπεσταλμένους μ' αὐτὰ τὰ ἀγέρωχα λόγια: A 0 a

— Δὲν δέχομαι τίποτε. Νὰ φύγετε ὅλοι ἀπὸ τὴν Πόλι, γιὰτὶ δὲν πρόκειται νὰ γλυτώσῃ κανεὶς. Εἶναι ἀδύνατον νὰ σωθῆτε, ἐκτὸς ἂν γίνετε ψάρια καὶ περάσετε τὴ θάλασσα κολυμπῶντας ἢ πουλιὰ καὶ πετάξετε στὸν ἀέρα.

» Κι ἐπανελάβε τὴν ἐπίθεσί του αὐτὴ τὴ φορὰ ἀπὸ ξηρὰ μὲ τὶς περίφημες πολιορκητικὰς μηχανές, τοὺς κινητοὺς πύργους, καὶ ἀπὸ τὴ θάλασσα μ' ἀναρίθμητα μονόξυλα.

» Ὁ λαὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπεστήριξε τὴν ἄμυνά του. Ἐστρεψε ὅμως τὰ βλέμματα καὶ τὴν ψυχὴ του στὸ Θεό.

» 'Εκεῖ κοντὰ στὰ τείχη στὴν ἐκκλησία τῆς Παναγίας τῶν Βλαχερνῶν, γονατιστοὶ ὅλοι ἐδέοντο μπροστὰ στὴν "Ἁγία εἰκόνα γιὰ τὴ σωτηρία τῆς Πόλεως. Καί, ὦ! θαῦμα!

» Τὴν ὥς τὴ στιγμὴ ἐκείνη γαληνεμένη θάλασσα ἐτάραξε τρομερὴ τρικυμία. Τὰ μονόξυλα ἕνα ἕνα ἀναποδογύριζαν κι ἐβούλιαζαν. Κι ἡ ψυχὴ τῶν πολιορκημένων διὰ μιᾶς ἐγιγαντώθηκε, ὅσο ποτὲ ἄλλοτε. "Ὁρμησαν ἐναντίον τῶν 'Αβάρων ἔξω ἀπὸ τὰ τείχη. Κι αὐτοὶ, φοβισμένοι ἀπὸ τὴ συμφορὰ τῆς θάλασσας κι ἀπὸ τὴν ἀπροσδόκητη τροπὴ τῆς καταστάσεως, διελύθησαν κι ἀναγκάσθηκαν νὰ φύγουν. Νὰ φύγουν καὶ νὰ μὴ ξαναγυρῶσιν!

» Κι ἀμέσως πολεμιστὰὶ ἀνδρεῖοι, γέροντες σεβάσμιοι, γυναῖκες εὐσεβεῖς καὶ παιδιὰ χαρούμενα, ὅλοι πλημμυρισμένοι ἀπὸ εὐτυχία, μὲ τὸν Πατριάρχη, ὁ ὁποῖος ἐκρατοῦσε τὴ θαυματουργὸ εἰκόνα μπροστὰ, ἐξεκίνησαν γιὰ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας.

» "Ὅλη τὴ νύκτα, ὄρθιοι, χωρὶς κανεῖς τοὺς νὰ καθίσῃ, ἔψαλλαν στὴν Ἑπέρμαχο Στρατηγὸ νικητῆριους ὕμνους, εὐχαριστίες καὶ δοξολογίες γιὰ τὸ θαῦμα τῆς σωτηρίας τοὺς. "Εἴψαλλαν τὸν Ἀκάθιστο Ὑμνο, παιδί μου, τὸν ὁποῖον κι ἐμεῖς κάθε χρόνο, σὰν ἀπόψε, ἐπαναλαμβάνομε στὴ μνήμη τῆς προστάτιδός μας Παναγίας καὶ τῶν ἀνδρείων ἐκείνων.»

Θεόδωρος Γιαννόπουλος

6. ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΣΤΗΝ ΠΑΝΑΓΙΑ

Γλυκό τοῦ κόσμου στήριγμα, καλή μου Παναγία,
πού ἀκοῦς τή δέησι τῶν παιδιῶν, ἀθάνατη Μαρία,
ἄκου καί μᾶς, πού ὑψώνομε σ' ἐσέ τήν προσευχή μας,
πού ἀπ' τήν πιστή ψυχή μας
βγαίνει γιά Σέ θερμή.

Ἔχε, Κυρά, στή σκέπη Σου τήν πικραμένη χήρα,
στόν πεинаσμένο ἄνοιξε, Σύ, σπλαγχνικά τή θύρα,
δῶσε τοῦ σκλάβου, Δέσποινα, ἐλεύθερη πατρίδα,
τοῦ ναύτη τήν ἐλπίδα,
πού πλέει στήν ξενιτειά.

Εὐλόγησε τὰ ὄνειρατα τοῦ βρέφους πού κοιμᾶται.
Ὅδηγησε τὰ βήματα τῆς κόρης πού φοβᾶται.
Στείλε δροσιά κι ἀνάπαυσι στοῦ ἀρρώστου τὸ κλινάρι,
ἔχε στή θεία Σου χάρι
τὰ μαῦρα τὰ φτωχά.

Τὴ μάννα παρηγόρησε, πού 'χει παιδιὶ στὰ ξένα,
καὶ χῦσε μιὰν ἀκτινὰ Σου γιὰ τὸν τυφλό, Παρθένα.
Κράτα τὸ γάλα ἀμίαντο τοῦ βρέφους πού βυζαίνει,
στρέψε στὴν οἰκουμένη
τὸ βλέμμα σπλαγχνικό.

Εὐλόγησε τὰ δάκρυα, καλή μας Παναγία,
ὅπου μὲ πάθος χύνονται μπροστὰ στὴ δυστυχία.
Συγχώρεσε καὶ φώτισε κι ἐκεῖνον πού πλανήθη,
καὶ χῦσε του στὰ στήθη
τὴν πίστι τὴ γλυκειά.

Βόηθα καὶ τὴν Ἑλλάδα μας, τὴν ὄμορφη Πατρίδα,
πάλι στὸν κόσμο δεῖξέ την μὲ σκῆπτρο καὶ χλαμύδα.
Κάμε νὰ σφίξῃ ἐλεύθερα μέσ' στὴ θερμὴ ἀγκαλιά της
τὰ μαῦρα τὰ παιδιά της,
πού κλαῖνε στὴ σκλαβιά.

« Ἄπαντα »

Στέφανος Μαρτζώκης

7. ΤΟ ΚΤΙΣΙΜΟ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΣΟΦΙΑΣ

(Βυζαντινές παραδόσεις)

1. ΑΓΓΕΛΟΣ ΚΥΡΙΟΥ ΦΡΟΥΡΕΙ ΤΗΝ ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ

Μ "Όταν εκτίζετο ἡ Ἁγία Σοφία, ἓνα Σάββατο, τὸ μεσημέρι, ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς ἐκάλεσε τὸν πρωτομάστορα, τοὺς τεχνίτες καὶ τοὺς ἐργάτες σὲ τραπέζι.

Ὁ πρωτομάστορας εἶχε ἓνα παιδί δεκατεσσάρων χρόνων, ποὺ τοῦ ἀνέθεσε νὰ φυλάῃ τὰ ἐργαλεῖά του ὅση ὥρα θ' ἀπουσίαζε.

Ἐκεῖ ποὺ ἐκάθητο τὸ παιδί κοντὰ στὰ ἐργαλεῖα, νὰ σου ξαφνικά καὶ τοῦ παρουσιάζεται ἓνας ἄρχοντας μὲ λαμπρὰ λευκὰ φορέματα καὶ μὲ πρόσωπο, ποὺ ἄστραφτε σὰν ἥλιος. Ἐφαίνετο σὰν ἀπεσταλμένος ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα κι ἔδειχνε πὼς ἦτο θυμωμένος.

— Γιατὶ οἱ τεχνίτες ἀφησαν τὸ ἔργο τοῦ Θεοῦ κι ἐπῆγαν νὰ τρώγουν καὶ νὰ πίνουν; ἐρώτησε τὸ παιδί ὁ ἄγνωστος ἄρχοντας.

— Ἄρχοντά μου, τώρα σὲ λίγο ἔρχονται.

— Πήγαινε καὶ φώναξέ τους νὰ ἔλθουν γρήγορα νὰ ἐργασθοῦν στὸ ἔργο τοῦ Θεοῦ.

—"Ἀρχοντά μου, φοβοῦμαι νά πάω, νά μὴ χαθῆ κανένα ἀπὸ τὰ ἐργαλεῖα τοῦ πατέρα μου.

Α^ο— Πήγγαινε κι ἐγὼ σοῦ ὀρκίζομαι στὴν Ἁγία Σοφία, πού κτίζεται τώρα, ὅτι δὲ θά φύγω, ὡς πού νά ἐπιστρέψης, γιατί μ' ἔστειλεν ὁ Θεὸς νά εἶμαι φύλακας ἐδῶ. Α^ο

Τὸ παιδί ἔτρεξε στὸ βασιλικὸ τραπέζι, γιὰ νά εἰπῆ στὸν πατέρα του τὴν ἐντολή, πού τοῦ ἔδωκεν ὁ ἄγνωστός του ἄρχοντας. Κι ὁ πρωτομάστορας ἀνέφερε τὸ γεγονὸς στὸν αὐτοκράτορα.

Παραξενεύτηκεν ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ διέταξεν ἕνα ἀξιωματικὸ νά πάη νά ἰδῆ τί συμβαίνει.

Ὁ ἀξιωματικὸς ἐπῆγεν ἀμέσως ἐκεῖ, ὅπου ἦσαν τὰ ἐργαλεῖα τοῦ πρωτομάστορα, ἀλλὰ κανένα δὲν εὔρηκε νά τὰ φυλάη. Κι ἐγύρισε καὶ τὸ ἀνέφερε στὸν αὐτοκράτορα.

Ἐκάλεσε τότε ὁ αὐτοκράτωρ ὅλους τοὺς ἄρχοντες τοῦ παλατιοῦ καὶ τοὺς ἔδειξε ἕνα ἕνα στὸ παιδί νά τοῦ εἰπῆ ποῖος ἦταν ἐκεῖνος, πού τὸ ἔστειλε.

Α^ο — Κανένας ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἄρχοντές σου δὲν ἦτο, βασιλιᾶ μου, εἶπε τὸ παιδί. Ἐκεῖνος ἦτο μὲ λαμπρὰ λευκὰ φορέματα καὶ μὲ τόσο ὠραῖο καὶ φωτεινὸ πρόσωπο, πού δὲν ἔχω ἰδεῖ ἄλλον ὅμοιό του. Α^ο

Ἐκατάλαβε πιά ὁ Ἰουστινιανὸς τί συμβαίνει καὶ συγκινημένος εἶπε μὲ εὐλάβεια :

— Ἀλήθεια, Ἄγγελος Κυρίου παρουσιάσθηκε στὸ παιδί καὶ τοῦ ἔδωσε τὴν ἐντολή. Σὲ εὐχαριστῶ, Παντοδύναμε, πού μοῦ ἐφάνέρωσες τὴν ἀγάπη Σου καὶ τὸ ὄνομα τῆς ἐκκλησίας. Σὲ εὐχαριστῶ ἀκόμη, πού μοῦ ἔστειλες τὸν Ἄγγελό Σου φύλακα τῆς ἐκκλησίας στοὺς αἰῶνες τῶν αἰώνων.

Στὸ παιδί ἔδωσε διαταγὴ νά μὴ γυρίσῃ κοντὰ στὸ κτίσιμο. Κι ἐκάλεσε τὸν Πατριάρχη, τοὺς ἐπισκόπους καὶ τοὺς ἄρχοντες νά τοὺς συμβουλευθῆ. Ὅλοι συνεφώνησαν νά μὴν

πάη ἄλλη φορά τὸ παιδί στήν ἐκκλησία, γιά νά τὸ περιμένῃ ὁ Ἄγγελος καί νά μένη φύλακάς της, ὅπως τοῦ ὠρκίσθηκε. Κι ἀφοῦ ἔδωσε πολλά δῶρα στοῦ παιδί καί τὸ ἔκαμε πολὺ πλούσιο, μὲ τὴ συγκατάθεσι τοῦ πατέρα του τὸ ἔστειλε νά περάσῃ ὅλη τὴ ζωὴ του στὰ Δωδεκάνησα. Μ

2. ΑΓΓΕΛΟΣ ΚΥΡΙΟΥ ΠΡΟΣΦΕΡΕΙ ΧΡΥΣΑΦΙ

Τὸ κτίσιμο τῆς Ἁγίας Σοφίας εἶχε φθάσει ὡς τὸ σημεῖο, πού θὰ ἐγύριζαν τὸ μεγάλο τροῦλλο. Τὸ βασιλικὸ ταμεῖο ὅμως εἶχε πιά ἀδειάσει ἀπὸ τοὺς θησαυρούς του. Κι ὁ Ἰουστινιανός, πολὺ στενοχωρημένος, ἐστέκετο ἐπάνω σὲ μία σκαλωσιά καί ἐσκέπτετο πῶς νά ἐξοικονομήσῃ κι ἄλλα πολλὰ χρήματα, πού ἐχρειάζετο ἡ ἐκκλησία, γιά νά τελειώσῃ.

Ἐκεῖ τοῦ παρουσιάστηκε ἕναξ λευκοφορεμένος καί μὲ φωτεινὸ πρόσωπο ἄρχοντας καί τὸν ἐρώτησε :

— Γιατί εἶσαι λυπημένος, Δέσποτά μου ;

Α— Μοῦ ἔχουν τελειώσει τὰ χρήματα καί δὲν ἔχω νά πληρώσω τοὺς μαστόρους σήμερα, πού εἶναι Σάββατο, ἀπήντησεν ὁ αὐτοκράτωρ. Α

Καί παρατηροῦσε μὲ ἀπορία τὸν ἄρχοντα, γιὰτὶ πρώτη φορά τὸν ἔβλεπε.

— Μὴ λυπᾶσαι γι' αὐτό, Δέσποτα. Αὔριο τὸ πρωὶ στείλε μου μερικὸς ἀπὸ τοὺς ἄρχοντες μὲ πενήντα ὑπηρέτες κι εἴκοσι μουλάρια, γιά νά σὲ δανείσω ὅσο χρυσάφι χρειάζεσαι. Ἐγὼ θὰ τοὺς περιμένω στὴ Χρυσῇ Πόρτα.

Τόση ἦταν ἡ χαρὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ γιά τὴν ἀνέλπιστη προσφορά τοῦ ἄρχοντα, πού τὰ ἔχασε κι οὔτε τ' ὄνομά του ἐρώτησε νά μάθῃ οὔτε τὸν τόπο του.

Κι ἐκεῖνος ξαφνικὰ ἔξαφανίστηκε, ὅπως εἶχε ξαφνικὰ παρουσιασθῆ.

Τὴν ἄλλη ἡμέρα τὸ πρωὶ τέσσαρες ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους ἄρχοντες μὲ πενήντα ὑπηρέτες καὶ εἴκοσι μουλάρια ἔφθασαν στὴ Χρυσῆ Πόρτα, ὅπου τοὺς ἐπερίμενε λευκοφορεμένοι καὶ καβάλλα σὲ κόκκινο ἄλογο ὁ ἄγνωστος ἄρχοντας. Κι ἀπ' ἐκεῖ τοὺς ὠδήγησε σ' ἓνα τόπο, ὅπου ἀντίκρισαν καταμαγεμένοι ἓνα τόσο ὠραῖο καὶ πλούσιο παλάτι, πού ποτέ τους δὲν εἶχαν ξαναἰδεῖ. Κι ὅταν τοὺς ὠδήγησε στὸ ἐσωτερικὸ καὶ μ' ἓνα χρυσὸ κλειδὶ ἄνοιξε τὸ θησαυροφυλάκιό του, ἔμειναν ἄφωνοι. Ἦτο ἓνα μεγάλο δωμάτιο γεμᾶτο χρυσᾶ νομίσματα.

Τοὺς ἐγέμισε λοιπὸν σαράντα σακκίδια χρυσάφι καὶ τοὺς ἔστειλε πίσω στὸν Ἰουστινιανό, δίνοντάς τους τὴν ἐξῆς παραγγελία: « Νὰ εἰπῆτε στὸν αὐτοκράτορα νὰ κτίσῃ τὴν Ἁγία Σοφία τοῦ Θεοῦ ».

Ὅταν ὁ Ἰουστινιανὸς εἶδε τὸν ἀμύθητο πλοῦτο, ἐθαύμασε κι ἐρώτησε τοὺς ἄρχοντες σὲ ποῖο τόπο ἐπῆγαν κι ἂν ἔμαθαν ποῖος ἦταν ἐκεῖνος ὁ ἄρχοντας. Οἱ ἄρχοντες τοῦ εἶπαν τὸν τόπο, δὲν ἤξεραν ὅμως τὸ ὄνομα τοῦ δανειστῆ.

« Ἀσφαλῶς θὰ ἔλθῃ νὰ μοῦ ζητήσῃ κάποιον μεγάλο ἀξίωμα γι' ἀνταμοιβή », ἐσκέφθηκεν ὁ αὐτοκράτωρ.

Ἄλλ' ὁ ἄγνωστος ἄρχοντας δὲν παρουσιάσθηκε πιά. Καὶ ὁ Ἰουστινιανὸς ἔστειλε τοὺς ἴδιους, πού ἔφεραν τὸ χρυσάφι, νὰ φέρουν καὶ τὸν ἄρχοντα. Μὰ οὔτε παλάτι, οὔτε σπίτι, οὔτε δρόμο πατημένο εὐρῆκαν στὸν ἴδιο τόπο.

Ἔνοιωσε πιά τὴν ἀλήθεια ὁ αὐτοκράτωρ καὶ εὐχαρίστησε μὲ μεγάλη εὐλάβεια τὸ Θεό. « Τώρα ἐγνώρισα ὅτι ἔστειλες, Θεέ μου, τὸν Ἄγγελό Σου καὶ μοῦ ἔφερε τὴ μεγάλη δωρεά Σου, γιὰ νὰ κτίσω τὴν ἐκκλησία Σου. Εὐλογημένο νὰ εἶναι τὸ Ἅγιον Ὄνομά Σου ».

Γεώργιος Ν. Καλαματιανός

Ἰ. Πρὸς. ἀπὸ καρτεῖ
 σελ. 2 ε. φ. 1
 1950

8. ΠΑΣΧΑ ΣΤΑ ΠΕΛΑΓΑ

«Χριστός
'Ανέστη»

Τὸ πλοῖο ὀλοσκότεινο ἔσχιζε τὰ νερά ζητῶν-
τας ἀνυπόμονα τὸ λιμάνι του. Δὲν εἶχε ἄλλο
φῶς παρά τὰ δύο χρωματιστὰ φανάρια ζερ-
βόδεξα τῆς γέφυρας· ἓνα ἄλλο φανάρι ἄσπρο, ἀκτινοβόλο
ψηλὰ στὸ πλωριὸ κατάρτι καὶ ἄλλο ἓνα μικρὸ πίσω στὴν
πρύμνη του. Τίποτε ἄλλο.

Οἱ ἐπιβάτες ὅλοι ξαπλωμένοι στὶς καμπίνες των, ἄλλοι
παραδομένοι στὸν ὕπνο καὶ ἄλλοι στοὺς συλλογισμοὺς. Οἱ
ναῦτες καὶ θερμαστές, ὅσοι δὲν εἶχαν ὑπηρεσία, ἐκοιμῶντο
βαριὰ στὰ κρεβάτια των. Ὁ καπετάνιος μὲ τὸν τιμονιέρη ὀρθοί
στὴ γέφυρα, μαῦροι ἴσκοι, σχεδὸν ἀνάεροι, ἔλεγες ὅτι ἦσαν
πνεύματα καλόγνωμα, ποὺ ἐκυβερνοῦσαν στὸ χάος τὴν τύχη
τοῦ τυφλοῦ σκάφους καὶ τῶν κοιμισμένων ἀνθρώπων.

Ἐξαφνα ἡ καμπάνα τῆς γέφυρας ἐσήμανε μεσάνυχτα.
Μεσάνυχτα ἐσήμανε καὶ ἡ καμπάνα τῆς πλώρης. Τὸ καμπα-
νοκτύπημα γοργό, χαρούμενο ἐπέμενε νὰ ρίχνη τόνους με-
ταλλικούς περίγυρα, κάτω στὴ σκοτεινὴ θάλασσα καὶ ψηλὰ
στὸν ἀστροφώτιστο οὐρανό, καὶ νὰ κράζῃ ὅλους στὸ κατὰ-
στρωμα. Καὶ μὲ μιᾶς τὸ σκοτεινὸ πλοῖο ἐπλημμύρισε ἀπὸ

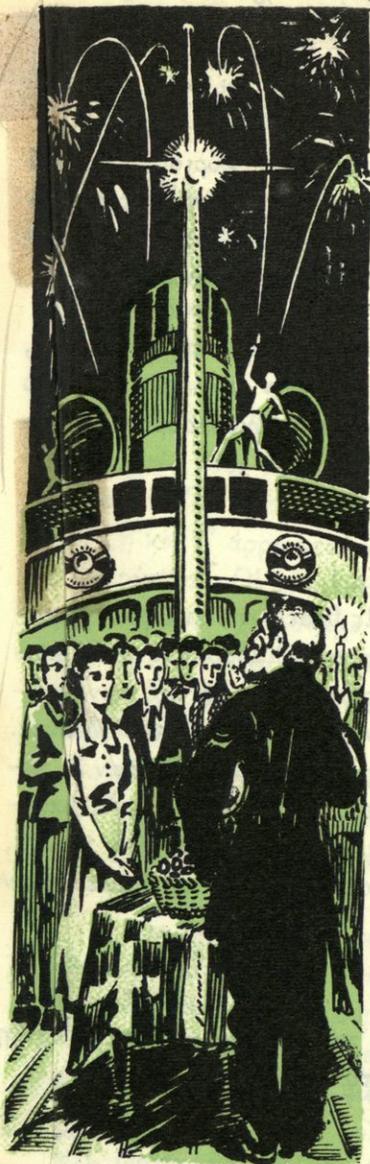
φῶς, θόρυβο, ζωή. Ἄφησε τὸ πλήρωμα τὰ κρεβάτια του καὶ οἱ ἐπιβάτες τὶς καμπίνες των.

Ἐμπρὸς στὴν πλώρη καὶ στὴν πρύμνη πίσω ἀνυπόμονα ἔφευγαν ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ ναύκληρου τὰ πυροτεχνήματα, ἔφθναν, λές, τ' ἀστέρια, καὶ ἔπειτα ἔσβηναν στὴν ἄβυσσο.

Τὰ ξάρτια, τὰ σχοινιά, οἱ κουπαστές ἔλαμπαν, σὰν ἐπιτάφιοι ἀπὸ τὰ κεριά. Καὶ δὲν ἦταν ἐκείνη τὴ στιγμή τὸ καράβι παρὰ ἓνα μεγάλο πολυκάνδηλο, ποῦ ἔφευγε ἐπάνω στὰ νερὰ σὰν πυροτέχνημα.

Ἡ γέφυρα στρωμένη μὲ μία μεγάλη σημαία ἔμοιαζε Ἁγία Τράπεζα. Ἐνα κανίστρι μὲ κόκκινα αὐγά καὶ ἓνα μὲ λαμπροκούλουρα ἦσαν ἐπάνω. Ὁ πλοίαρχος σοβαρὸς μὲ ἓνα κερὶ ἀναμμένο στὸ χέρι ἄρχισε νὰ ψάλλῃ τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη». Τὸ πλήρωμα καὶ οἱ ἐπιβάτες γυρὸ του ξεσκούφωτοι καὶ μὲ τὰ κεριά στὰ χέρια ἐξανάλεγαν τὸ τροπάρι ρυθμικὰ καὶ μὲ κατάνυξι.

— Χρόνια πολλὰ, κύριοι!...
Χρόνια πολλὰ, παιδιά μου!...

εὐχθήθηκε, ἄμα ἐτελείωσε τὸν ψαλμό, γυρίζοντας πρῶτα σὺς ἐπιβάτες καὶ ἔπειτα στὸ πλήρωμα ὁ πλοίαρχος.

— Χρόνια πολλά, καπετάνιε, χρόνια πολλά !... Ἄντησαν ἐκεῖνοι ὁμόφωνα.

A ^{οὐ} — Καὶ τοῦ χρόνου στὰ σπίτια σας, κύριοι ! Καὶ οὐ χρόνου στὰ σπίτια μας, παιδιά, ξαναεῖπε ὁ πλοίαρχος, νῶ ἓνα μαργαριτάρι ἐφάνηκε στὴν ἄκρη τῶν ματιῶν του.

— Καὶ τοῦ χρόνου στὰ σπίτια μας, καπετάνιε. A

**Εὐχὲς
καὶ χαρὲς** Ἐπειτα ἐπέρασε ἓνας ἓνας, πρῶτα οἱ ἐπιβτες, ἔπειτα τὸ πλήρωμα, ἐπῆραν ἀπὸ τὸ χέρι τι τὸ κόκκινο αὐγὸ καὶ τὸ λαμπροκούλουρο καὶ ἔχισαν πάλι οἱ εὐχὲς καὶ τὰ φιλήματα.

— Χριστὸς Ἄνεστη !

— Ἀληθινὸς ὁ Κύριος !

— Καὶ τοῦ χρόνου σπίτια μας !

Οἱ ἐπιβάτες ἐτράβηξαν στὶς θέσεις των νὰ φᾶνε τὴ μαγερίτσα. Οἱ ναῦτες ζευγαρωτὰ στοὺς διαδρόμους ἐτσογκρίζαν τ' αὐγά των, ἐγελοῦσαν, ἐσπρώχονταν μεταξύ των, τραωγαν λαίμαργα, ἐκαλοχρονίζονταν σοβαρὰ καὶ κοροϊδεπικά.

Ἐπαυσε τὸ καμπανοχτύπημα ἓνα ἓνα ἔσβησαν τὰ κεριὰ. Τὸ καράβι ἐβυθίστηκε πάλι στὴν ἡσυχία του. Ὁ καπετάνιος καὶ ὁ τιμονιέρης καταμόναχοι ἐπάνω στὴ γφυρα, πνεύματα θαρρεῖς ἀνάερα, ἐξακολουθοῦσαν τὴ δουλειὰ των σιωπηλοὶ καὶ ἄγρυπνοι.

— Γραμμὴ !

— Γραμμὴ !

Καὶ τὸ πλοῖο ὀλοσκότεινο πάλι ἐξακολούθησε νὰ γκίζη τὰ νερὰ ζητῶντας ἀνυπόμονα τὸ λιμάνι του. *wp. @ θρω*

9. Η ΘΥΣΙΑ ΤΗΣ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑΣ

Μ

“Όταν ο Πάρις έκλεψε τήν ‘Ελένη από τὸ φιλόξενο παλάτι τοῦ Μενελάου, ὅλη ἡ ‘Ελλάς ἀναταράχθηκε. “Όλοι οἱ “Ελληνες τὸ ἐπῆραν γιὰ δική τους προσβολή καὶ ἀπεφάσισαν νὰ ἐκδικηθοῦν. Ἐσύναξαν τὸ στρατό τους καὶ μὲ τὰ καράβια τους ἐπῆγαν στὴν Αὐλίδα καὶ ἐπερίμεναν τὸν καιρό, γιὰ νὰ περάσουν στὴν Ἀσία.

“Αδικα ὅμως ἐπερίμεναν. Οἱ ἄνεμοι ἦσαν κλεισμένοι στὶς σπηλιές τους ἀπὸ τὸν Αἴολο. Οὔτε φύλλο ἐσάλευε οὔτε πούπουλο. Ὁ στρατὸς ἄρχισε νὰ στενοχωρῆται, νὰ μουρμουρίζει καὶ ν’ ἀρρωσταίνη, γιὰτὶ ἐθυμόταν τὴν πατρίδα καὶ τοὺς δικούς του. Οἱ βασιλεῖς ἐρώτησαν τὸ γέρο - Κάλχα, τὸν μάντι, πὺ ἤξερε ὄχι μονάχα τὰ τωρινά, μὰ καὶ τὰ περασμένα καὶ τὰ μελλούμενα. Κι ὁ μάντις ἀπάντησε ἄφοβα :

— Δὲν θ’ ἀρμενίσῃ παννί, ἀν πρῶτα ὁ Ἀγαμέμνων δὲν θυσιάσῃ τὴν πρωτότοκῃ κόρῃ του στὴν Ἄρτεμι. Ἡ θεὰ τὸ ζητεῖ, εἶναι θυμωμένη γιὰτὶ ὁ βασιλιᾶς τῆς ἐσοκότῳσε στὸ κυνήγι τὸ ἱερό της ἐλάφι.

Καθὼς τὸ ἄκουσε ὁ Ἀγαμέμνων, ἐφώνηξε :

— Ἐγὼ νὰ θυσιάσω τὴν κόρῃ μου; Ποτέ !

Κι ἀμέσῳς ἐπρόσταξε τὸν κάθε βασιλιᾶ νὰ πάρῃ τοὺς δικούς του καὶ νὰ γυρίσῃ στὸν τόπο του. Ἐβούριξε τὸ στρατόπεδο ἀπὸ φωνές, θυμούς καὶ φοβερίσματα.

Ὁ Μενέλαος τρέχει καὶ πέφτει στὰ πόδια του.

— Τί λές, ἀδελφέ μου; τοῦ λέει, ἐσυλλογίσθηκες καλά; Ὁ στρατὸς ἐθύμῳσε πολὺ... Στεῖλε νὰ φέρῃς τὴν κόρῃ σου, καί, ὥσπου νὰ ῥθῃ, θὰ βροῦμε τρόπο νὰ τὴ γλυτώσωμε.

Ὁ Ἀγαμέμνων θέλοντας καὶ μὴ ἔγραψε στὴ γυναῖκα του νὰ στείλῃ τὴν Ἴφιγένεια. Ἐπειδὴ ὅμως ἤξερε πῶς, ἀν μάθαινε ἡ Κλυταιμῆστρα τὴν ἀλήθεια, δὲν θὰ τὴν ἔστειλε, τῆς ἔγραψε πῶς θὰ τὴν παντρέψῃ μὲ τὸν Ἀχιλλέα.

Δὲν ἐπέρασαν πολλὲς ἡμέρες καὶ νὰ σου φθάνει στὸ στρατόπεδο ἡ Ἴφιγένεια μὲ τὴ μάνα της καὶ τὸ μικρὸ ἀδελφὸ της, τὸν Ὀρέστη. Καθὼς τοὺς εἶδε ὁ Ἀγαμέμνων, ἀπελπίσθηκε. Ὁ στρατὸς ὅμως, ὅταν ἔμαθε τὸν ἐρχομὸ της, ἐτριγύρισε στὴ σκηνὴ τοῦ βασιλιᾶ καὶ βλέποντας τέτοια κάλλη ἐθαύμαζε κι ἐφώναζε :

— Τέτοια θυσία πρέπει στὴ θεὰ τοῦ κυνηγιοῦ !

Οἱ γυναῖκες, καθὼς ἀκουσαν ἔτσι, ἐταράχθηκαν. Ἡ Κλυταιμῆστρα ἐπαραπονιόταν στὸν ἄνδρα της, πῶς τὴν ἐγέλασε κι ἔφερε τὴν κόρη της στὸ στρατόπεδο· ἡ Ἴφιγένεια ἀγκάλιαζε τὰ γόνατά του καὶ τὸν παρακαλοῦσε νὰ μὴ τῆς κόψῃ τὴ ζωὴ ἐπάνω στὸν ἀνθὸ της.

— Εἶναι γλυκεῖα, πατερούλη, ἡ ζωὴ, ἔλεγε κλαίοντας.

ΘΑ Ὁ Ἀγαμέμνων ἔστεκε μπροστὰ τοὺς κρῦος καὶ ἀσυγκίνητος σὰ μάρμαρο. Δὲν ἦταν πατέρας ἐκείνη τὴ στιγμή· ἦταν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ, ποὺ ἐπήγγαινε νὰ πολεμήσῃ γιὰ τὴν τιμὴ τῆς Ἑλλάδος. *Αἰ*

— Ἐχεις δίκιο, παιδί μου, εἶπε ἀργά, μεγάλο δίκιο ἔχεις· μὰ τί νὰ κάμω; Ἔτσι προστάζουν οἱ θεοί.

Κι ἐβγῆκε ἀπὸ τὴ σκηνὴ μὲ βῆμα ἀργὸ κι ἐπίσημο, μὲ χεῖλη σφικτοκλεισμένα καὶ πρόσωπο ἀκίνητο, λὲς κι ἐφοροῦσε προσωπίδα. Ἡ Ἴφιγένεια ἐγύρισε τότε τ' ἀπελπισμένα μάτια της στὸ Μενέλαο.

— Ἔτσι λοιπόν, θεῖέ μου, εἶπε μὲ παράπονο· ἐγὼ θὰ πληρώσω γιὰ τὸ σφάλμα τῆς Ἑλένης ;

— Ὅχι, παιδί μου, ἀπάντησε ὁ Μενέλαος σφουγγίζοντας

τὰ δάκρυά του· μὴν τὸ πιστεύης πῶς θυσιάζεις γιὰ τὴν Ἑλένη. Κοίταξε ἐκεῖ, ἐπρόσθεσε σηκώνοντας ἓνα φύλλο τῆς σκηπῆς, πόσα καὶ πόσα παλληκάρια ἐπῆραν τὰ ὄπλα καὶ ἤρθαν μαζί μας! Ὡς καὶ ὁ βασιλιάς τῆς Πύλου μὲ τὰ χιονᾶτά του μαλλιά καὶ τὴ φρόνιμη γνώμη του ἐντύθηκε στ' ἄρματα. Νὰ ὁ πονηρὸς Ὀδυσσεύς, ὁ βασιλιάς τῆς Ἰθάκης· νὰ ὁ Αἴας καὶ ὁ φοβερὸς Διομήδης καὶ ὁ Ἰδομενεύς ἀπὸ τὴν Κρήτη· καὶ οἱ ἄλλοι. Μὴν τὸ πιστέψης πῶς ἐπαράτησαν τὰ καλά τους γιὰ τὴν Ἑλένη. Ἦλθαν γιὰ τὴν τιμὴ τῆ δικῆ μας! Καὶ πῶς μπορεῖ ὁ πατέρας σου νὰ τοὺς πῆ: «προτιμῶ τὴ ντροπὴ μου παρά νὰ χάσω τὴ θυγατέρα μου;» Καὶ πῶς ἐσύ, κόρη τῶν Ἀτρειδῶν, θὰ καταδεχθῆς τέτοιο πρᾶγμα, γιὰ νὰ σώσης μία ζωὴ, ποὺ αὔριο μπορεῖ νὰ τὴ χάσης ἀπὸ τὴν παρामीκρὴ αἰτία; Μ

Μ Ἡ βασιλοπούλα σιγὰ σιγὰ ἐλιγύστεψε τὰ δάκρυά της, ἐσήκωσε τὸ κεφάλι της, ἔδωσε στὸ κορμί της βασιλικὴ στάσι καὶ ἡ ματιὰ της ἔλαμψε μὲ ὅλη τὴ δύναμι τῆς νιότης καὶ τῆς ἀρχοντιᾶς. Ὅταν ἐτελείωσε ὁ θεῖός της, ἦταν δίβουλη ἀκόμη. Μὰ τὴν ἴδια στιγμὴ ἀκούσθηκαν δυνατὰ πατήματα ἔξω καὶ ἐχύθηκε στὴ σκηπὴ ὁ Ἀχιλλεὺς ἀρματωμένος. Ἐχαιρέτισε, ὅπως ἐσυνήθιζαν τότε, ἀπλώνοντας τὸ χέρι στὴν Κλυταιμῆστρα καὶ εἶπε μὲ θυμὸ :

— Σεβαστὴ βασιλίσσα, ἔρχομαι νὰ προστατεύσω, ὅσο μπορῶ, τὴ θυγατέρα σου. Εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ τὸ κάμω, ἀφοῦ ὁ βασιλιάς μεταχειρίσθηκε τ' ὄνομά μου, γιὰ νὰ τὴ φέρῃ ἐδῶ. Ὁ στρατὸς θέλει νὰ θυσιάσῃ τὴν Ἰφιγένεια. Ὁ Ὀδυσσεύς ἔρχεται μὲ χίλια παλληκάρια νὰ τὴν πάρῃ μὲ τὴ βία. Μὰ ὀρκίζομαι στοὺς θεοὺς πῶς δὲ θὰ τὴν πάρῃ, ὅσο εἶμαι ζωντανός.

Ἡ Κλυταιμῆστρα ἀμέσως ἀπλωσε τὰ χέρια νὰ τὸν εὐ-

χαριστήση. Ὁ μικρὸς Ὀρέστης, ποῦ δὲν ἔπαυε νὰ κλαίῃ τὴν ἀδελφοῦλα του, ἔτρεξε κι ἀγκάλιασε τὰ γόνατά του. Ὁ Μενέλαος ἔστειλε σασιτισμένους καὶ οἱ ἄλλοι ὅλοι ἔπεσαν σὲ συλλογή. « Ποῦ θὰ καταντήσῃ τὸ κακό; », ἐρωτοῦσαν, ἀφοῦ ὁ πιδὸ γενναῖος ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς μὲ τοὺς φοβεροὺς Μυρμιδόνες του ἀποφάσισε νὰ σταθῇ ἀντίθετος ὅλου τοῦ ἄλλου στρατοῦ;

Τὴν ἴδια ὅμως στιγμή ἡ Ἰφιγένεια ἐχώρισε ἀπὸ τὴν μάννα της, ἐστάθηκε στὴ μέση τῆς σκηνῆς καὶ μὲ φωνή, ποῦ δὲν ἔτρεμε, εἶπε:

Αῶ — Εὐχαριστῶ γιὰ τὴ θυσία σου, γιὰ τὸ Πηλέως. Μὰ βάλε τὸ σπαθὶ στὸ θηκάρι του καὶ κράτα τὸ θυμὸ σου. Ποτὲ δὲ θὰ δεχθῶ νὰ χυθῇ αἷμα ἐλληνικὸ γιὰ χάρι μου. Φυλάξετε ὅλοι τὴν παλληκαριά σας γιὰ τοὺς Τρῶες. Ἐγὼ θυσιάζομαι θεληματικὰ στὸ βωμὸ τῆς Ἀρτέμιδος.

— Παιδί μου, τί λές; ἐφώναξε μὲ λαχτάρα ἡ Κλυταιμῆστρα.

— Τί κάνεις ἀδελφοῦλα; ἐφώναξε κι ὁ μικρὸς Ὀρέστης τρέχοντας νὰ τῆς ἀγκαλιάσῃ τὰ γόνατα.

Μὰ ἐκείνη ἔτρεξε στὸν Ὀδυσσεά, ποῦ ἐφάνηκε τώρα στὴν πόρτα τῆς σκηνῆς, καὶ τοῦ εἶπε βιαστικὰ:

— Πᾶμε! Θὰ ἰδῆτε πῶς πεθαίνει μία κόρη τῶν Ἀτρείδων! Γιὰ τὴν πατρίδα ὁ θάνατος θάνατος δὲν εἶναι μάθητε το ἀπὸ μένα.

Ὁ Ἀγαμέμνων, ὅταν εἶδε τὴν κόρη του νὰ πηγαίνει στὴ θυσία, δὲν ἠμπόρεσε νὰ κρατηθῇ.

— Ἀλλοίμονο! ἐφώναξε βραχνὰ κι ἐγύρισε ἀλλοῦ τὸ πρόσωπο σκεπάζοντας μὲ μία ἄκρη τῆς χλαμύδας του τὸ κεφάλι. Ἐκείνη ὅμως ἔτρεξε, ἔπεσε στὰ πόδια του, ἀγκάλιασε τὰ γόνατά του καὶ φιλῶντας τὸ χέρι του:

— Τὴν εὐχὴ σου, πατέρα μου! ἐφώναξε σπαραχτικὰ. Ὀρ-

κίζομαι στο Δία πώς δὲν σοῦ κρατῶ κακία. Πεθαίνω μὲ τὴ θέλησί μου. Ἔλα, πατέρα, εὐχήσου με.

Ἄφρωνος ἀνοιξε τὴν ἀγκαλιά του ὁ ἄτυχος πατέρας κι ἔσφιξε μέσα τὴν ἐτοιμοθάνατη, τὴν ἐφίλησε, τὴν εὐχήθηκε καὶ πάλι ἄφρωνος τὴν ἔρριξε στὰ χέρια τοῦ μάντεως. Ἐπειτα ἐμπῆκε στὴ μέση τῶν ἄλλων κι ἔφθασαν ὅλοι τους στοῦ δάσος τῆς Ἀρτέμιδος. Στὴ μέση ἦταν ὁ βωμὸς στεφανωμένος μὲ λουλούδια. Τριγῦρο ἔστεκόταν ὁ στρατός. Ὁ Κάλχας ἔστεφάνωσε τὴν κόρη κι ἐτοιμάσθηκε γιὰ τὴ θυσία.

— Καλὸ ταξίδι σ' ὅλους! ἐφώνηξε ἡ βασιλοπούλα. Γρηγορα νὰ γυρίσετε νικηταὶ στὴ γλυκειά μας πατρίδα!

Ὁ Κάλχας κάνει τὴν προσευχὴ του στὴ θεὰ καὶ παίρνει τὸ μαχαίρι. Ὅλοι τὴ βλέπουν τὴ λεπίδα νὰ λάμπη ἐπάνω ἀπὸ τῆς κόρης τὸ λαιμό.

Ὁ Ἄλλὰ τὴν ἴδια στιγμή ἕνα σύννεφο κυλιέται μὲ ἀστραπόβροντο, κάθετα ἐπάνω στοῦ βωμοῦ καὶ πάλι σηκώνεται καὶ φεύγει κατὰ τὸ βοριᾶ.

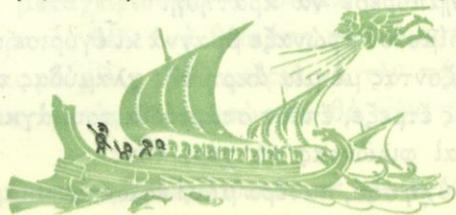
— Ἄ! βγαίνει ἀπὸ τὰ στόματα ὄλων. ^{οἱ} *Αὐ*

Ἐπάνω στοῦ βωμοῦ ἕνα μεγάλο καὶ πανώριο ἐλάφι σπαράζει καὶ χύνεται τὸ αἷμά του.

— Ἀτρεῖδαι καὶ σεῖς οἱ ἄλλοι, χαρῆτε! φωνάζει ὁ μάντις. Ἡ θεὰ δὲν ἠθέλησε τὴ θυσία τῆς βασιλοπούλας καὶ μᾶς ἔστειλε τὸ ἐλάφι. Μᾶς ὑπόσχεται καλὸ ταξίδι. Σήμερα ὁ στόλος ἤμπορεῖ ν' ἀφήση τὴν Αὐλίδα.

Ἀναγνωστικὸν «Τὸ ραζακὶ σταφύλι»

Ἀνδρέας Καρναβίτσας

10. ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΑΣ

Τί εἶν' ἡ πατρίδα μας; Μὴν εἶν' οἱ κάμποι;
Μὴν εἶναι τ' ἄσπαρτα ψηλά βουνά;
Μὴν εἶν' ὁ ἥλιος τῆς πού χρυσολάμπει;
Μὴν εἶναι τ' ἄστρα τῆς τὰ φωτεινά;

Μὴν εἶναι κάθε τῆς ρηχὸ ἀκρογιαλὶ
καὶ κάθε χώρα τῆς μὲ τὰ χωριά,
κάθε νησάκι τῆς πού ἀχνὰ προβάλλει,
κάθε τῆς θάλασσα, κάθε στεριά;

Μὴν εἶναι τάχατε τὰ ἐρειπωμένα
ἀρχαῖα μνημεῖά τῆς, χρυσοῦ στολή,
πού ἡ τέχνη ἐφόρεσε, καὶ τὸ καθένα
μιὰ δόξα ἀθάνατη ἀντιλαλεῖ;

Ὅλα πατρίδα μας! Κι αὐτὰ κι ἐκεῖνα,
καὶ κάτι, πού 'χομε μέσ' στὴν καρδιά,
καὶ λάμπει ἀθώρητο σὰν ἡλιοῦ ἀκτῖνα
καὶ κράζει μέσα μας: Ἐμπρός, παιδιά!

Ἰωάννης Πολέμης

11. ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΗΜΕΡΕΣ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Όταν ἐνόμισεν ὁ Μωάμεθ πὼς τὸ ἠθικὸ τῶν πολιορκημένων εἶχε πιά κλονισθῆ ἀπὸ τὸν ἀδιάκοπο βομβαρδισμὸ πολλῶν ἡμερῶν, ἔστειλε πάλι γιὰ τελευταία φορὰ τὶς προτάσεις τοῦ στὸν Κωνσταντῖνο. Τοῦ ἐζητοῦσε δηλαδὴ νὰ παραδώσῃ τὴν Πόλι. «Τί λέγεις; Φεύγεις ἀπὸ τὴν Πόλι νὰ πᾶς ὅπου θέλεις μὲ τοὺς ἄρχοντές σου καὶ μὲ τὰ ὑπάρχοντά σου καὶ ν' ἀφήσῃς τὸ λαό, χωρὶς νὰ πάθῃ καμμία βλάβη οὔτε ἀπὸ ἐμᾶς οὔτε ἀπὸ σένα, ἢ ἐπιμένεις στὴν ἀντίστασι, πού θὰ ἔχῃ ἀποτέλεσμα καὶ τὸ δικό σου θάνατο καὶ τὸ θάνατο τῶν ἀρχόντων σου καὶ τὴν καταστροφὴ τῶν ὑπαρχόντων σου καὶ τὴν αἰχμαλωσία καὶ διασπορὰ τῶν κατοίκων;».

Ὁ Κωνσταντῖνος, ἀν καὶ ἔβλεπε πὼς πολὺ δύσκολα θὰ ἤμποροῦσε νὰ ἀποκρούσῃ ὡς τὸ τέλος τὸ χεῖμαρρο τῶν στρατιωτῶν τοῦ σουλτάνου, δὲν ἐδίστασε νὰ δώσῃ τὴν ἀπάντησι, πού ἐταίριαζε καὶ στὸ δικό του ἀξίωμα καὶ στὴ λαμπρὴ ἱστορία τῆς αὐτοκρατορίας του. Κι ἡ σύγκλητος τῶν ἀρχόντων τοῦ ἐνέκρινε τὴν ἀπάντησί του :

«Ἄν θέλῃς νὰ συζήσῃς μαζί μας εἰρηνικά, ὅπως ἔζησαν οἱ πατέρες σου, ἄς εἶναι δοξασμένο τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖνοι ἔθεωροῦσαν κι ἐτιμοῦσαν τοὺς γονεῖς μου σὰν πατέρες κι αὐτὴ τὴν πόλι σὰν πατρίδα τους. Σὲ δύσκολες περιστάσεις σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴν πόλι εὑρισκαν καταφύγιο. Κράτησε ὅσα φρούρια κι ὅση χώρα ἄρπαξες ἀπὸ ἐμᾶς ἄδικα, ὅρισε καὶ τὸ φόρο, πού θὰ σοῦ πληρώνωμε κάθε χρόνο, νὰ εἶναι ἀνάλο-

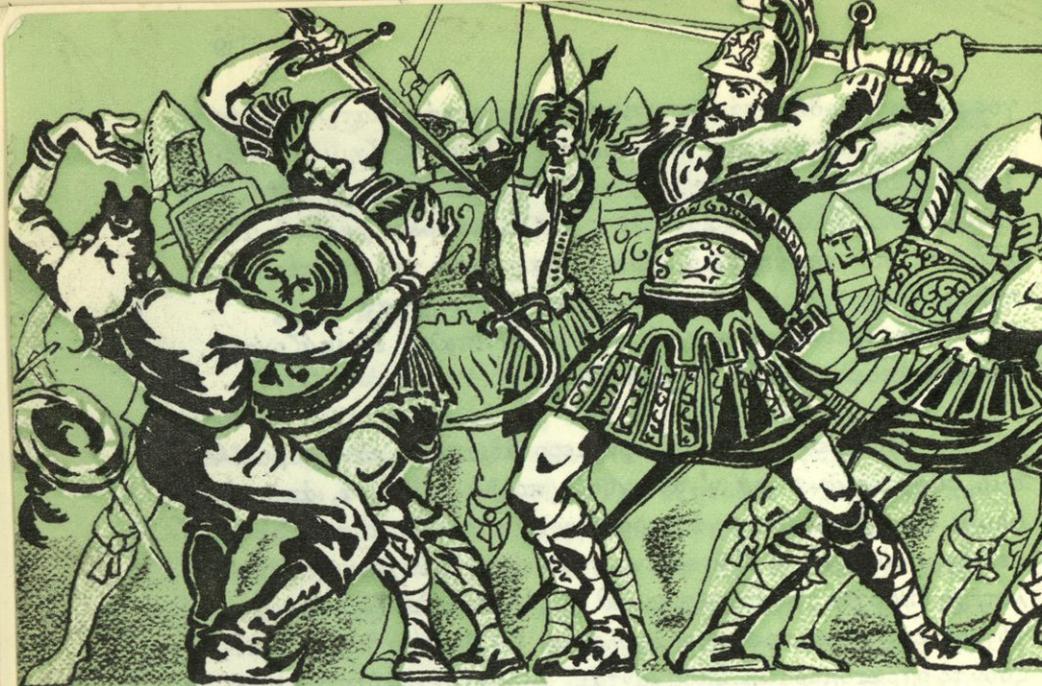
γος με τὰ εισοδήματά μας καὶ φύγε εἰρηνικά. Γιατὶ ποῦ ξέρεις ἄν, θαρρῶντας πὼς θὰ κερδίσης, δὲν βγῆς ζημιωμένος; Τὴν παράδοσι ὅμως τῆς πόλεως οὔτε ἐγὼ τὴ δέχομαι οὔτε κανεὶς ἄλλος ἀπὸ τοὺς κατοίκους της, γιατί ὅλοι μαζί με μία ἀπόφασι, ποῦ τὴν ἐπῆρε ὁ καθένας μας μόνος του, θὰ πέσωμε πολεμῶντας, χωρὶς νὰ λογαριάσωμε τὴ ζωὴ μας ».

Ἄπὸ ἐκείνη τὴ στιγμή οἱ δύο ἀντίπαλοι ἐτοιμάζονται γιὰ τὴν ἀποφασιστικὴ σύγκρουσι.

Ὁ Μωάμεθ διατάσσει τριήμερο ἀδιάκοπο κανονιοβολισμὸ τῶν τειχῶν, γιὰ ν' ἀνοιχθοῦν πολλὰ ρήγματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα θὰ ἤμποροῦσαν νὰ περάσουν οἱ στρατιῶταί του. Σ' ἐκεῖνον, ποῦ πρῶτος θ' ἀνέβαινε στὰ τείχη, ὑπόσχεται τὴν καλύτερη ἐπαρχία τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας. Σὲ ὅλο τὸ στρατό του ἐπιτρέπει τριήμερη λεηλασία. Οἱ δερβίσηδες τριγυρίζουν τὸ στρατόπεδο κι ὑπόσχονται ἀκόμη μεγαλύτερες ἀμοιβές τοῦ προφήτου γιὰ ὅσους θὰ σκοτωθοῦν πολεμῶντας.

Ἀὐτὸ Μέσα στὴν πόλι, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, οἱ στρατιῶται μετὴν προσωπικὴ ἐπίβλεψι τοῦ Κωνσταντίνου ξενοκτοῦν, γιὰ νὰ διορθώσουν τίς καταστροφές τῶν τειχῶν, ποῦ ἔκαναν τὴν ἡμέρα τὰ κανόνια. Ἐκεῖ ὁ ἄμαχος πληθυσμὸς μετὴν τοὺς ἀρχιερεῖς, τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς μοναχοὺς μπροστὰ ἔκαναν λιτανεῖα γύρο στὸν ἐσωτερικὸ περίβολο τῶν τειχῶν ἔχοντας μαζί τους τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Ὁδηγητρίας. Οἱ ἱκεσίες χιλιάδων λαοῦ: «Κύριε, ἐλέησον! Κύριε, ἐλέησον!» ὑψώνονται πρὸς τὴν Ὑπέρμαχο, ποῦ τόσες φορές εἶχε σώσει τὴν Πόλι.

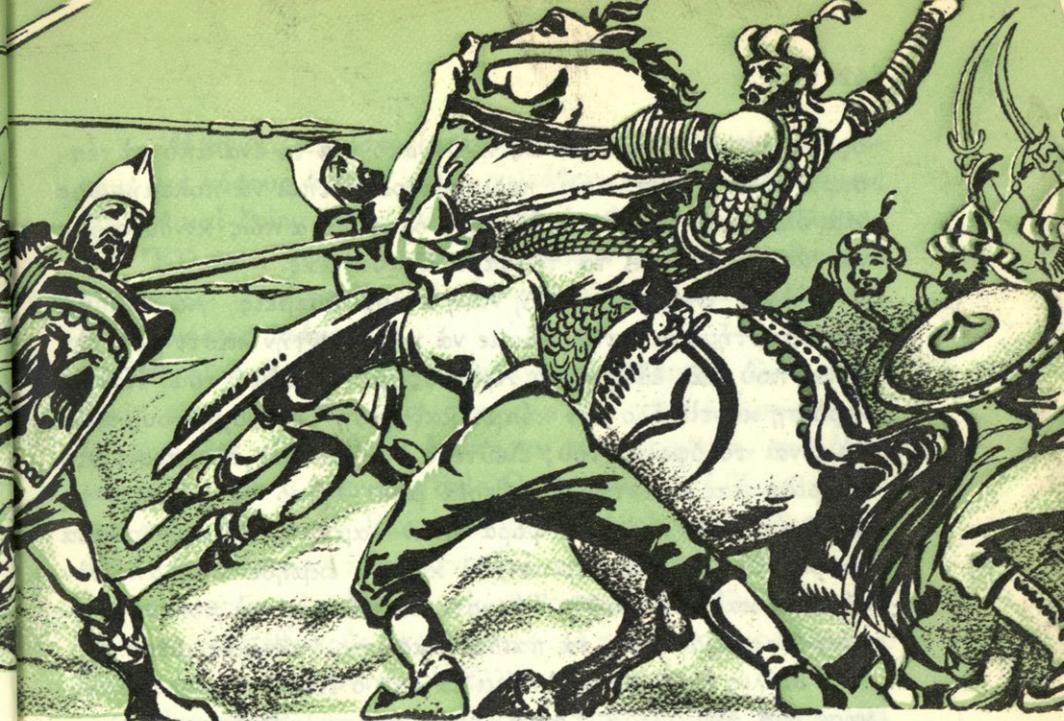
Τὸ ἀπόγευμα τῆς τρίτης ἡμέρας τοῦ ἀδιακόπου κανονιοβολισμοῦ ὅλα τὰ σημάδια ἔδειχναν πιά πὼς τὴν ἄλλη ἡμέρα, στὶς 29 Μαΐου, θὰ ἐγίνετο ἡ ἐπίθεσις. Ὁ Κωνσταντῖνος ἐπεθεώρησε πρῶτα τὰ τείχη κι ἔδωσε τίς τελευταῖες ὁδηγίες γιὰ τὴν πρόχειρη ἐπισκευὴ τῶν ρηγμάτων. Καὶ

κατόπιν ἐπῆγε νὰ ἐκτελέσῃ τὰ τελευταῖα καθήκοντα τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τοῦ χριστιανοῦ.

Ἄφοῦ συνεκέντρωσε ὅλους τοὺς στρατιωτικοὺς καὶ πολιτικοὺς ἀρχηγούς, τοὺς ἀνέπτυξε τὴ μεγάλη σημασία τοῦ ἀγῶνος, στὸν ὁποῖον ἔπρεπε ἢ νὰ νικήσουν ἢ νὰ πέσουν ἥρωικά. Ἄλλ' ἀξίζει ν' ἀκούσωμε τὰ ἴδια τὰ λόγια τοῦ θρυλικοῦ αὐτοκράτορος, ὅπως μᾶς τὰ διέσωσεν ὁ ὑπουργός του καὶ ἱστοριογράφος Γεώργιος Φραντζίης.

« Σεῖς, εὐγενέστατοι ἄρχοντες καὶ ἐκλαμπρότατοι δήμαρχοι καὶ στρατηγοὶ καὶ γενναϊότατοι συστρατιῶται καὶ ὅλος ὁ πιστὸς καὶ τίμιος λαός, γνωρίζετε καλὰ ὅτι ἔφθασεν ἡ ὥρα, ποῦ ὁ ἐχθρὸς τῆς πίστεώς μας θέλει νὰ μᾶς ἐπιτεθῆ μετὰ ὅλη τὴν πολεμικὴν του τέχνην καὶ μετὰ ὅλα τὰ ὄπλα του. Μετὰ ὅλη τὴν στρατιωτικὴν του δύναμιν θὰ μᾶς ἐξαπολύσῃ ἐπίθεσις

καὶ ἀπὸ τὴν ξηρὰ καὶ ἀπὸ τὴ θάλασσα, γιὰ νὰ ἡμπορέση νὰ μᾶς κεντήσῃ μὲ τὸ δηλητήριό του σὰν φίδι φαρμακερὸ καὶ νὰ μᾶς καταπιῆ σὰν λιοντάρι ἀνήμερο.

» Γι' αὐτὸ σᾶς λέγω καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ μείνετε ἀκλόνητοι μὲ ἀνδρεία καὶ μὲ ἄφοβη ψυχὴ, ὅπως ἐκάματε πάντοτε ὡς τώρα κτυπῶντας τοὺς ἐχθροὺς τῆς πίστεώς μας. Στὰ δικὰ σας χέρια παραδίδω αὐτὴ τὴν πιὸ λαμπρὴ καὶ τὴν πιὸ περίφημη πόλι, πού εἶναι πατρίδα σας καὶ βασίλισσα ἀνάμεσα στὶς ἄλλες πόλεις.

» Γνωρίζετε καλά, ἀδελφια, πὼς ὅλοι μαζί ὀφείλομε γιὰ τέσσαρα ἀγαθὰ νὰ προτιμήσωμε νὰ σκοτωθοῦμε, παρὰ νὰ ζοῦμε: Πρῶτο γιὰ τὴν πίστι καὶ τὴν εὐσέβειά μας, δεύτερο γιὰ τὴν πατρίδα μας, τρίτο γιὰ τὸ βασιλιᾶ καὶ τέταρτο γιὰ τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς φίλους μας. Λοιπόν, ἀδελφια, ἂν

ὀφείλωμε νὰ πολεμοῦμε ὡς τὸ θάνατο γιὰ τὸ ἕνα ἀπὸ τὰ τέσσαρα αὐτὰ ἀγαθὰ, πολὺ περισσότερο πρέπει νὰ πολεμήσωμε γιὰ ὅλα μαζί, ἀφοῦ τὸ βλέπετε ὀλοφάνερα πὼς κινδυνεύομε νὰ τὰ χάσωμε καὶ τὰ τέσσαρα ἀγαθὰ μας.

Αδ» "Ἄν ὁ Θεὸς δώσῃ τὴν νίκη στοὺς ἀσεβεῖς γιὰ τὰ δικά μας ἁμαρτήματα, κινδυνεύομε νὰ χάσωμε τὴν πίστι μας τὴν ἀγία, πού μᾶς ἐδώρισε ὁ Χριστὸς με τὸ αἷμά του. Καὶ ἂν κερδίσῃ κανεὶς ὅλο τὸν κόσμον καὶ χάσῃ τὴν ψυχὴ του, ποῖο θὰ εἶναι τὸ ὄφελός του; Δεύτερο θὰ χάσωμε τὴν περίφημη πατρίδα μας καὶ τὴν ἐλευθερία μας. Τρίτο θὰ χάσωμε τὴ βασιλεία μας, πού μία φορὰ ἦταν λαμπρὴ, ἀλλὰ τώρα θὰ ταπεινωθῇ καὶ θὰ περιπαιχθῇ καὶ θὰ ἐκμηδενισθῇ ἀπὸ τὸν τύραννο καὶ τὸν ἀσεβῆ. Τέταρτο θὰ χάσωμε τὰ πολυαγαπημένα μας πρόσωπα, τὰ παιδιὰ μας, τὶς γυναῖκές μας».

Μόλις ἐτελείωσε τὴν ὁμιλία του ὁ Κωνσταντῖνος ἐξεκίνησε γιὰ τὴν Ἁγία Σοφία, ὅπου προσευχήθηκε γιὰ τελευταία φορὰ καὶ «μετέλαβε τῶν ἀχράντων καὶ θείων μυστηρίων». Ἐξαγνισμένος πιά ἀπὸ τὶς ἀνθρώπινες κακίες ἐπῆγε γιὰ τελευταία φορὰ στὰ ἀνάκτορα, ὅπου ἐκάλεσε ὅλους τοὺς αὐλικούς, ἀπὸ τοὺς ἀνωτάτους τιτλοῦχους ὡς τοὺς ὑπηρετές, καὶ με δάκρυα στὰ μάτια ἐζήτησε ἀπὸ ὅλους συγχώρησι. Ὁ τελευταῖος αὐτοκράτωρ τοῦ μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ, βλέποντας πὼς ἴσως δὲν ὑπάρχει ἐλπίδα σωτηρίας, ἐτοιμάζεται νὰ πεθάνῃ, ὅπως ταιριάζει σ' ἕναν ἀληθινὸ Ἕλληνα κι ἕνα ἀληθινὸ χριστιανό.

Ἀπὸ τὸ παλάτι φεύγει νύκτα, ὄχι γιὰ ν' ἀναπαυθῇ, ὅπως ὅλοι οἱ ἄλλοι, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἐπιθεωρήσῃ πάλι τὶς φρουρές. Δὲν ἐπρόκειτο πιά νὰ ξανακοιμηθῇ παρὰ μόνο τὸν αἰώνιο ὕπνο τοῦ «μαρμαρωμένου βασιλιᾶ», ἀφοῦ θὰ ἐπολεμοῦσε καὶ θὰ ἔπεφτε στὴν Πύλη τοῦ Ρωμανοῦ γενναϊότατος ἀνάμεσα στοὺς γενναίους του.

Ἡ ἐθνική μας ἱστορία ἔχει πολλοὺς ἥρωες μέσα σὲ τόσους καὶ τόσους ἀγῶνες τριῶν χιλιάδων χρόνων. Λίγοι ὅμως ἔζησαν καὶ ζοῦν ἀκόμη μέσα στὴν ψυχὴ καὶ τοῦ ἀγράμματος Ἑλληνας, τόσον ὠραῖοι καὶ τόσον πολυτραγουδημένοι ὅσο τρεῖς: Ὁ Λεωνίδας, ὁ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος καὶ ὁ Ἀθανάσιος Διάκος.

Κι οἱ τρεῖς τους δὲν ἐνίκησαν τοὺς ἐχθροὺς, ἀλλὰ κι οἱ τρεῖς τους δὲν ἐδίστασαν οὔτε μία στιγμή νὰ θυσιαθοῦν. Οἱ μυριάδες τῶν ἐχθρῶν ἐπάτησαν τὸ ἱερὸ χῶμα, ποὺ ὑπερασπίζοντο κι ὁ Λεωνίδας στὶς Θερμοπύλες κι ὁ Κωνσταντῖνος στὴν Πύλη τοῦ Ρωμανοῦ κι ὁ Διάκος στὴν Ἀλαμάνα, ἀλλὰ τὸ ἐπάτησαν ποτισμένο ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν νεκρῶν πιά ὑπερασπιστῶν του. Καὶ τὸ αἱματοποτισμένο ἐκεῖνο χῶμα ἐγέννησε τοὺς ἐθνικοὺς μας θρύλους, μὲ τοὺς ὁποίους ἐμορφώθηκαν καὶ μορφώνονται οἱ Ἑλληνικὲς γενεές.

Καὶ στοὺς νεωτέρους ἐθνικοὺς μας ἀγῶνες πόσοι καὶ πόσοι Ἕλληνες, ἀξιοματικοὶ καὶ στρατιῶται, ἐπολέμησαν ἔχοντας ὀλοζώντανο μπροστὰ στὰ μάτια τους τὸ δράμα τοῦ Λεωνίδα, τοῦ Κωνσταντῖνου Παλαιολόγου καὶ τοῦ Ἀθανασίου Διακού! Κι ὅταν ἡ συντριπτικὴ ὑπεροχὴ τῶν ἐχθρῶν τοὺς ἀφήρησε τὴ νίκη, ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ αὐτοθυσία τους ἐκέρδισαν τὸ φωτοστέφανο τοῦ ἐθνικοῦ μάρτυρος. Ἄς θυμηθοῦμε τοὺς λίγους ὑπερασπιστὰς τῶν ὀχυρῶν τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης στὰ 1941...

Γεώργιος Ν. Καλαματιανός

12. ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΣΟΦΙΑΣ

Σημαίνει ὁ Θεός, σημαίνει ἡ γῆ, σημαίνουν τὰ ἐπουράνια
σημαίνει κι ἡ Ἄγια - Σοφιά, τὸ μέγα μοναστήρι,
μὲ τετρακόσια σήμαντρα κι ἐξηνταδυὸ καμπάνες.
Κάθε καμπάνα καὶ παπᾶς, κάθε παπᾶς καὶ διάκος.
Ψάλλει ζερβὰ ὁ βασιλιᾶς, δεξιὰ ὁ πατριάρχης,
κι ἀπ' τὴν πολλὴ τὴν ψαλμουδιὰ ἐσειόντανε οἱ κολόνες.
Νὰμποῦνε στὸ χερουβικὸ νὰ 'βγῆ ὁ βασιλέας,
φωνὴ τοὺς ἦρθε ἐξ οὐρανοῦ κι ἀπ' ἀρχαγγέλου στόμα:
«Πάψετε τὸ χερουβικὸ κι ἄς χαμηλώσουν τ' ἅγια,
παπαδες, πάρτε τὰ ἱερά καὶ σεῖς, κεριά, σβηστήτη,
γιατὶ εἶναι θέλημα Θεοῦ ἢ Πόλι νὰ τουρκέψη.
Μόν' στεῖλτε λόγο στὴ Φραγκιά νὰ 'ρθοῦν τρία καράβια:
τὸ 'να νὰ πάρῃ τὸ Σταυρὸ καὶ τ' ἄλλο τὸ Εὐαγγέλιο,
τὸ τρίτο τὸ καλύτερο τὴν Ἄγια Τράπεζά μας...
Ἡ Δέσποινα ταραχτήκε καὶ δάκρυσαν οἱ εἰκόνες.
—Σώπασε, κυρὰ Δέσποινα, καὶ μὴν πολυδακρύζης,
πάλι μὲ χρόνους, μὲ καιροῦς, πάλι δικὰ σας εἶναι.

«Ἐκλογαί» Ν. Γ. Πολίτου

Δημοτικὸν

13. ΤΟ ΠΡΩΤΟ «ΟΧΙ»

Μ

Στά Ξένα Τὸ Σεπτέμβριο τοῦ 1939 εἶναι ἀραγμένα στὸ μεγάλο λιμάνι τοῦ Μπουένος Ἄιρες, τῆς πρωτεύουσας τῆς Ἀργεντινῆς, ἀρκετὰ Ξένα πλοῖα περιμένοντας νὰ φορτώσουν. Ἐξαφνα σὰν βόμβα ἤρθε ἡ τρομερὴ εἶδησις, ποὺ ἀνεστάτωσε τὸν κόσμο: Ἡ Γερμανία ἐκήρυξε τὸν πόλεμο...

Τί θὰ γίνουν τώρα τὰ πλοῖα; Θὰ ταξιδεύσουν; Καὶ θὰ ἀφηγήσουν τὰ ὑποβρύχια, τὰ ἀεροπλάνα, τὶς νάρκες, τὶς νηοψίες;

Θὰ μείνουν δεμένα στοὺς μώλους; Πῶς θὰ ζήσουν τὰ πληρώματα; Πῶς θὰ ζήση ἡ πατρίδα χωρὶς τροφίμα, χωρὶς προϊόντα, χωρὶς πρῶτες ὕλες;

Μὲ τὶς ἀγωνιώδεις αὐτὲς σκέψεις ἀποσύρονται πλοίαρχοι καὶ ναῦτες, καθένας στὸ πλοῖό του, καὶ ἀναμένουν τὸν πρόξενο νὰ τοὺς δώσῃ ὁδηγίες.

Τὴν ἄλλη ἡμέρα παίρνει κι ὁ δικός μας ὁ πρεσβευτὴς τὸ προσωπικὸ τοῦ προξενείου καὶ τῆς πρεσβείας καὶ ἀνεβαίνει στὰ ἑλληνικὰ πλοῖα. Στὸ πρῶτο, ποὺ ἀνέβηκε, ἐκάλεσε ὅλους, ἀξιωματικούς καὶ ναῦτες, καὶ τοὺς ὠμίλησε.

Ο Ἀ ὠμίλησε γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰ παιδιά της. Τοὺς ἔφερε παράδειγμα τὸν τετραπέρατο ὀμηρικὸ Ὀδυσσεά, γιὰ νὰ δείξῃ τὶς δύο μεγάλες ἀρετὲς τῆς φυλῆς μας, τὴν ἀγάπη πρὸς

τὴν πατρίδα καὶ τὴν ἐξυπνάδα καὶ ἐφευρετικότητα τῶν Ἑλλήνων. Α

Ὁ ἴδιος ὡμολόγησε ὅτι θὰ εἶναι μεγάλες οἱ δυσκολίες, πού θὰ εὔρουν οἱ ναυτικοὶ στὰ ταξιδιά των ἐξ αἰτίας τοῦ πολέμου. «Ἄλλὰ τώρα θὰ δείξωμε τί ἀξίζομε· τοὺς εἶπε. Πρέπει νὰ βοηθήσωμε τὴν πατρίδα στὶς δύσκολες στιγμές· δὲν πρέπει νὰ τῆς λείψουν οὔτε τὰ τρόφιμα οὔτε οἱ πρῶτες ὕλες οὔτε τὸ κάθε τι πού χρειάζεται. Καὶ αὐτὸ μόνο ἐσεῖς θὰ τὸ κατορθώσετε, νικῶντας μὲ τὸ θάρρος καὶ τὴν ἱκανότητά σας ὅλα τὰ ἐμπόδια καὶ ὅλους τοὺς κινδύνους...».

Τοὺς εὐχήθηκε τέλος καλὴ ἐπιτυχία κι ἀπεχώρησε, ἐνῶ τὸ πλήρωμα δακρυσμένο ἐχειροκροτοῦσε καὶ ἐζητωκραύγαζε.

M

“Ο Θιακός σις για τόν πόλεμο. Καθένας έλεγε τή γνώμη του και πολλοί ύπεστήριζαν, ότι θα ήταν δύσκολο νά τά βγάλουν πέρα οί σύμμαχοι με τή Γερμανία. Σε μιá στιγμή ένας ναύτης από τήν 'Ιθάκη έρώτησε κάποιο συνάδελφό του:

— Δέ μοϋ λές, Φίλιππα, αν μάς έπιτεθοϋν κι έμας οί Γερμανοί, τί θα γίνη;

—“Α! 'Εμεΐς είμαστε μιá φούκτα! Τί θέλεις νά κάνωμε; Θέλοντας και μη θα περάσουν σαν όδοστρωτῆρας από 'πάνω μας: άπάντησε εκείνος από μικροψυχία ή κάνοντας τó μισοκακόμοιρο, για νά πεισλώσῃ τόν πατριώτη τοϋ 'Οδυσσέα:

Σάν τó λιοντάρι, πού έξαφνα βλέπει νά τοϋ παίρνουν τά μικρά του, άγρίεψε ό Θιακός. 'Η ματιά του έγινε φοβερή. από τίς δύο κόγχες βγαίνουν φωτιές. Τρέμει σύγκορμος, έτοιμος νά χυθῆ: και με φωνή τραχειά έβρυχήθηκε:

—“Οχι! όχι δέ θα περάσουν! "Ας κοπιάσουν και θα ιδοϋμε!

—Γειά σου, Θιακέ! Ζήτω! Ζήτω ή 'Ελλάδα! 'Εφώναξαν όλοι.

ΒΑ 'Εκείνη τή στιγμή ήταν άλλος άνθρωπος ό άπλοϊκός ναύτης. 'Ηταν ό προφήτης ό ποτισμένος ως τó μελούδι τών κοκκάλων του από τήν ιστορία τῆς πατρίδας. Απó τó στόμα του βγαίνει ή προσταγή της:

“Οχι! Δέ θα περάσουν! Είμαστε λαός ελεύθερος!

Σέ ένα χρόνο έπειτα και δύο μήνες περίπου ό πρωθυπουργός και ό βασιλεύς και όλη ή 'Ελλάδα έβροντοφώναξαν τó δεύτερο « ΟΧΙ » στόν 'Ιταλό πρώτα και σε λίγο άργότερα στο Γερμανό. 'Ο Θιακός ναύτης έφάνηκε άληθινός προφήτης. Με τó στόμα του έμίλαγε ή αιώνια 'Ελλάδα άπ' άκρη σ' άκρη! M

Νικόλαος Α. Κοντόπουλος

14. ΞΑΝΑΝΘΙΣΑΝ ΟΙ ΔΑΦΝΕΣ

Τῆς δάφνης ξανανθίσαν τὰ κλωνάρια
ἀπάνω στῆς Ἡπείρου τὶς πλαγιές,
τὰ νέα γιὰ νὰ στολίσουν παλληκάρια,
ποῦ ἀπ' ὅλες τῆς Ἑλλάδος τὶς μεριές
τραβοῦν μ' ὄρμη, μὲ θάρρος καὶ μ' ἐλπίδα,
γιὰ νὰ δοξάσουν πάλι τὴν πατρίδα.

Αἶ. Ο βάρβαρος ἐχθρὸς τώρα ἄς τὸ μάθῃ
κι ἄς φύγῃ ντροπιασμένος, ταπεινός.
'Ἡ δάφνη στὴν Ἑλλάδα δὲν ξεράθη, α
τῆς λευθεριάς δὲν σβῆστη ὁ αὐγερινός. ρ
Κρατεῖ ἡ Ἑλλάδα κλῶνο ἐλιᾶς, μὰ ξέρει
νὰ σπέρνῃ κερανοῦς μὲ τ' ἄλλο χέρι. Α Μ

Ἐφημερὶς «Καθημερινή»

Σπύρος Παναγιωτόπουλος

νόημα

16. ΟΙ ΚΡΗΤΙΚΟΠΟΥΛΕΣ

M¹ / Δύο λυγρόκορμες Κρητικοπούλες έστέκοντο ίσιες σαν λαμπάδες μπροστά στο Γερμανό διοικητή τών άλεξιπτωτιστών. Ήσαν κι οι δύο ψηλές, λιγνές, αλλά γεροδεμένες, μελαχροινές, με έντονα χαρακτηριστικά, είκοσι δύο έως είκοσι πέντε χρόνων. Κι έφορουσαν άνδρικές κρητικές βράκες και ψηλά ύποδήματα. Ήσαν άδελφές. Άρετή ώνομαζόταν ή μεγαλύτερη κι Έλευθερία ή μικρότερη. Είχαν πιασθή αίχμάλωτες σέ μία συμπλοκή κοντά στο άεροδρόμιο του Μάλεμε στή μάχη τής Κρήτης. Κι ή διαταγή ήταν: "Όσοι ένοπλοι πολίται συνελαμβάνοντο αίχμάλωτοι νά τουφεκίζωνται «έπί τόπου».

Δέν έμιλοῦσε όμως ή διαταγή καθόλου για γυναίκες. Κι οι δύο άδελφές είχαν πιασθή, άφου έπολέμησαν σαν τά καλύτερα παλληκάρια, ώπλισμένες με δύο παλαιούς γκράδες. Στα χέρια τών έχθρών έπεσαν, μόνον άφου τούς έστειλαν με άλάθευτο μάτι και την τελευταία τους σφαίρα. Καμμία προφύλαξι δέν έπήραν σ' όλο τó διάστημα τής φονικής συμπλοκής. Οι σφαίρες ώρες όλόκληρες έπερνούσαν γυρό τους σαν μέλισσες, χωρίς όμως νά τις έγγίξουν καθόλου. Λές κι είχαν έπάνω τους Τίμιο ξύλο. /

2 / Ή καταγωγή τους ήταν άπό ένα μικρό χωριό τών Σφακιών. Τόν πατέρα τους τόν είχαν χάσει στο Μικρασιατικό πόλεμο. Τά δύο άδέλφια τους, ό Μανώλης κι ό Γιώργος, εί-

χαν ἐπιστρατευθῆ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ πολέμου κι εἶχαν πάει στὴ Βόρειο Ἡπειρο, ὅπου μαζὶ μὲ τόσους ἄλλους ἔδειξαν ἄλλη μία φορὰ στὸν κόσμο τί ἀξίζει τὸ κρητικὸ τουφέκι. Ποῖος ἤξερε τί νὰ ἀπέγιναν ὕστερα ἀπὸ τὴ γερμανικὴ ὑποδούλωσι καὶ τὴ διάλυσι τοῦ στρατοῦ μας. Τάχα νὰ ἐζοῦσαν; Ἡ χήρα ἢ μητέρα καὶ οἱ ὄρφανές ἀδελφές τους ἐπερνοῦσαν ἡμέρες ἀγωνίας.

Ἄντι νὰ ἔλθῃ στὶς πονεμένες γυναῖκες κάποια εἶδησις γιὰ τὴν τύχη τῶν ἀγαπημένων τους, ξαφνικά ἓνα πρωὶ ἓνα τρομερὸ μῆνυμα συνετάραξε ὅλη τὴν Κρήτη ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη: Πολλὰ ἐχθρικά ἀεροπλάνα ἔρριχναν χιλιάδες ἀλεξιπτωτιστὰς γύρο στὰ ἀεροδρόμια καὶ στὶς μεγάλες πολιτεῖες.

3/ Οἱ λίγοι Ἕλληνες στρατιῶται, μὲ τὴ βοήθεια ὄσων Ἀγγλων, Αὐστραλῶν καὶ Νεοζηλανδῶν εἶχαν φθάσει ἀπὸ τὴν ἠπειρωτικὴ Ἑλλάδα, τοὺς ἀντιμετώπιζαν ἀδείλιαστα στὸν ἄνισον ἀγῶνα. Μὰ τὰ ἀεροπλάνα ὅλο καὶ ἐπλήθαιναν σὰν κοπάδια ὄρνια, ποὺ ὁσμίζονται πλούσιο κυνήγι.

Ἄλλὰ κι οἱ στρατιῶται δὲν ἀπόμειναν μόνοι νὰ ὑπερασπίσουν τὴν Κρήτη. Λὲς καὶ κάποια μαγικὴ σάλπιγγα ἐσήμανε γενικὸ συναγερμὸ στοὺς κάμπους καὶ στὰ βουνά. Γέροι ἀσπρομάλληδες καὶ παιδιὰ ἀμούστακα ἄρπαξαν ὅ,τι μισοσκουριασμένο τουφέκι ἢ μαχαίρι εὕρισκόταν στὸ σπίτι τους κι ἔτρεξαν νὰ μετρηθοῦν μὲ τὸν πιὸ τέλειο στρατὸ, ποὺ εἶχε γνωρίσει ὡς τότε ὁ κόσμος. Τὶς πιὸ πολλὲς ομάδες τῶν αὐτοσχεδίων πολεμιστῶν τὶς ὠδηγοῦσαν οἱ παπᾶδες, κρατῶντας μὲ τὸ ἓνα χέρι τὸ σταυρὸ καὶ μὲ τὸ ἄλλο τὸ τουφέκι. Τότε ἐπετάχθησαν στὴ μέση καὶ πολλὲς Κρητικοποῦλες ὠπλισμένες. Κανεὶς δὲν ἠθέλησε νὰ τὶς ἐμποδίσῃ. L3

4— Μαννούλα, τὴν εὐχὴ σου!...

Κι ἔσκυψαν νὰ φιλήσουν τὸ χέρι της οἱ δύο λεβεντοκόρες. Εἶχαν φορέσει τὶς τιμημένες κρητικὲς στολὲς τοῦ παπποῦ

τους, τοῦ φημισμένου καπετάν Μανώλη, καὶ τοῦ πατέρα τους, ποῦ τὶς ἐφύλαγαν στὰ βάθη τοῦ σεντουκιοῦ, ἀκριβὰ οἰκογενειακὰ κειμήλια. Στὰ χέρια τους ἐκρατοῦσαν τοὺς δύο παλιούς γκρᾶδες τοῦ σπιτιοῦ καὶ στὰ στήθη τους εἶχαν περάσει σταυρωτὰ τὰ φουσεκλίκια.

Ἡ χαροκαμένη μητέρα γιὰ μιὰ στιγμή ἐξαφνιάστηκε. Γιὰ μιὰ στιγμή μονάχα. Κι ἀμέσως, χωρὶς νὰ δείξῃ τὴν παραμικρὴ ταραχὴ, ἀνοιξε διάπλατα τὴν ἀγκαλιά της καὶ τὶς ἐφίλησε στὰ πυρωμένα μάγουλά τους. **ΜΑΘ**

Μ — Στὴν εὐχὴ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας!.. Καὶ κοιτάξετε νὰ μὴ ντροπιάσετε τὴ γενιά σας.

Σὰν νὰ εἶχαν φτερά στὰ πόδια, ἔτρεξαν νὰ προφθάσουν τοὺς ἄλλους χωριανούς πολεμιστάς, ποῦ ἐκατηφόριζαν. Καί, μόνο σὰν τὶς ἔχασε ἀπὸ τὰ μάτια της, ἐδάκρυσεν ἡ μητέρα.

—“Αχ! γιατί νά μὴν ἔχω κι ἐγὼ τὰ νιάτα σας νά ἔλθω μαζί σας, ἐμουρμούρισε μὲ παράπονο. 4/

5 / —Ἐέρετε ποία εἶναι ἡ τιμωρία γιὰ τοὺς πολῖτες, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, πού κτυποῦν τὸ γερμανικὸ στρατό; ἐρώτησε τὶς αἰχμάλωτες ὁ Γερμανὸς διοικητής.

“Ἐνας Γερμανὸς στρατιώτης ἔκανε τὸ διερμηνέα.

— Τὴν ξέρομε. Εἶναι ὁ θάνατος. Ἀπάντησε μὲ σταθερῆ φωνή ἡ Ἀρετὴ γιὰ λογαριασμὸ καὶ τῆς ἀδελφῆς της.

— Γιατί δὲν ἐσεβασθήκατε τοὺς κανόνες τοῦ πολέμου; Μόνον τακτικὸς στρατὸς ἔχει τὸ δικαίωμα νά πολεμάη τακτικὸ στρατό.

— Γιατί δὲν ἐσεβασθήκατε ἐσεῖς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κρήτη; Ποία ἀφορμὴ σᾶς ἐδώσαμε, πού ἤλθατε νά μᾶς ὑποδουλώσετε; Ἦταν ἡ πληρωμένη ἀπάντησις τῆς ὑπερήφανης Ἑλληνοπούλας.

Ὁ Γερμανὸς ἔγινε μαυροκόκκινος ἀπὸ τὸ θυμὸ του. Κάτι ἐμουρμούρισε καὶ διέταξε νά τὶς κλείσουν στὸ ὑπόγειο τοῦ προσωρινοῦ διοικητηρίου.

—Ἐπρεπε νά τὶς τουφεκίσω ἀμέσως, εἶπε στοὺς ἀξιωματικούς του, πού παρεστέκοντο στὴ σκιερὴ ἀκίνητοι σὰν ἀγάλματα. Μὰ τί νά τοὺς κάμω. Μοῦ ἤλθε διαταγὴ ἀπὸ τὸ Βερολίνο νά στείλω ἐκεῖ ὅσες Κρητικοπούλες ἔνοπλες πιάσωμε. Βλέπετε πρώτη φορὰ ἀντιμετωπίσαμε καὶ γυναῖκες νά μᾶς πολεμοῦν μὲ τόσο πείσμα. Φαίνεται πὼς θέλει νά τὶς γνωρίσῃ ὁ ἴδιος ὁ Χίτλερ.

Ἄσπρὰ ψυχρὰ πρόσωπα τῶν ἀξιωματικῶν ἐζωγραφίσθηκε μελαγχολικὴ ἔκφρασι. « Πῶς θὰ κρατήσωμε ὑποδουλωμένη μία χώρα, ὅπου κι οἱ γυναῖκες μᾶς πολεμοῦν παλληκαρίσια! ».

Γεώργιος Ν. Καλαματιανός

16. Η ΣΗΜΑΙΑ

Πάντα κι ὅπου σ' ἀντικρύζω
μὲ λαχτάρια σταματῶ
καὶ περήφανα δακρυῶζω,
ταπεινὰ σὲ χαιρετῶ.

Δόξα ἀθάνατη στολίζει
κάθε θεία σου πτυχή
καὶ μαζί σου φτερουγίζει
τῆς πατρίδος ἡ ψυχὴ.

Ὅταν ξάφνου σὲ χαϊδεύη
τ' ἀγεράκι τ' ἀλαφρό,
μοιάζεις κύμα, πού σαλεύει
μὲ χιονόλευκον ἀφρό.

Κι ὁ Σταυρός, πού λαμπυρίζει
στὴν ψηλὴ σου κορυφή,
εἶν' ὁ φάρος πού φωτίζει
μιὰν ἐλπίδα μας κρυφὴ.

Σὲ θεωρῶ κι ἀναθαρρεύω
καὶ τὰ χέρια μου χτυπῶ,
σὰν ἀγία σὲ λατρεύω,
σὰ μητέρα σ' ἀγαπῶ.

Κι' ἀπ' τὰ στήθη μου ἀνεβαίνει
μιὰ χαρούμενη φωνή:
Νὰ εἶσαι πάντα δοξασμένη,
ὦ Σημαία γαλανή!

«Τὰ πρῶτα βήματα»

Ἰωάννης Πολέμης

Μ 17. ΕΠΑΝΟΔΟΣ ΣΤΟ ΠΑΤΡΙΟΝ ΕΔΑΦΟΣ

Μετά τὸν ὠκεανὸ ἢ Μεσόγειος καὶ μετὰ τῆ Μεσόγειο
τὰ ἑλληνικὰ ἀκρογιάλια μας. Καὶ τὰ μάτια τῶν νοσταλγῶν
καρφώνονται στὰ ποθητὰ βουνά, στὶς κυματιστὲς λοφοσει-
ρές, στὰ σπίτια, πού καπνίζουν καὶ περιμένουν ἑορταστικά
τὴν ἐπάνοδο τῶν ξενιτεμμένων.

Ἡ μαννούλα ἀνοίγει ἐπὶ τέλους τὰ κουρασμένα μάτια
της, ἡ ἀδελφοῦλα ντύνεται καὶ στολιζεται τὰ γιορτινά της,
ὁ πατέρας ἀστράπτει ἀπὸ τὴ χαρὰ καὶ ξεκινάει γιὰ τὰ λιμά-
νια καὶ τοὺς σταθμοὺς νὰ δώσῃ τὸ χέρι του στὸ παιδί, πού
γυρίζει ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ ὀλοστρόγγυλο, καθαρὸ, μὲ τὸν
ἀέρα, τὴν εὐγένεια καὶ τὸν πολιτισμὸ τῆς Μεγάλῃς Δημο-
κρατίας.

Χαρὲς καὶ πανηγύρια! Ἄνοιξις! Πρασινίζουν οἱ κάμποι,
φουντώνουν καὶ ἀνθίζουν τὰ δένδρα, τὰ ἴδια δένδρα, πού
ἔδωσαν τὸν ἴσκιό τους, κάποτε στὰ μικρὰ παιδιὰ, οἱ γαλά-
ζιες θάλασσες γαληνεύουν, σημαῖες γαλανόλευκες κυματί-
ζουν παντοῦ γιὰ τὸν ἐρχομὸ τῶν παλληκαριῶν. Ἡ καμπάνα

τοῦ χωριοῦ θὰ τοὺς χαιρετίσῃ σὲ λίγο καὶ τὰ τραγοῦδια, τὰ κλέφτικα καὶ τὰ ρουμελιώτικα, θ' ἀντηχήσουν παντοῦ, τὰ βιολιά καὶ τὰ λαγοῦτα θὰ παίξουν.

Γλυκύτατῃ ἀνατριχίλα μᾶς συναρπάζει ὅλους στὸ ἀντίκρουσμα τοῦ βαποριοῦ, ποὺ αὐλακώνει μὲ ὄρμη τὴ θάλασσα, ποὺ λές καὶ τρέχει μὲ τὸν πόθο μας, καὶ φθάνει, ὅλο φθάνει καὶ κοντοζυγώνει. Τὸ διάστημα δὲν μᾶς χωρίζει πλέον, οἱ ξενιτεμένοι, νὰ τους, σὰν τὰ περιστέρια ὀλόλευκοι, ἀραδιασμένοι στὸ κατὰστρωμα μὲ ὑγρά τὰ μάτια, μὲ πιασμένη τὴν καρδιά, γιατί τὸ ὄνειρο ἔγινε ἀληθινό.

Νὰ καὶ ὁ ἥλιος, ποὺ μονάχα στὴν Ἑλλάδα λάμπει τόσο θερμὰ καὶ ὠραῖα, κατὰ τὸν ποιητὴ, νὰ ὁ οὐρανὸς ὁ γαλάζιος καὶ ὀλοξάστερος, νὰ ἡ βαρκούλα μὲ τὰ λευκὰ παννιά, νὰ τὰ μαντήλια, ποὺ στέλλουν μὲ τὸν ἀνεμισμὸ τους τὸν πρῶτο γλυκύτατο χαιρετισμό.

Α Ὁ Πτωχὴ πατρίδα, μαραμμένη καρδιά, λυπημένοι ἄνθρωποι τοῦ παλαιοῦ καιροῦ, πόσο ἔχετε ἀλλάξει σ' αὐτὸ τὸ πολύχρονο διάστημα τοῦ χωρισμοῦ! Ὅδὲν εἶναι πιά ἡ μικρὴ Ἑλλάδα, ποὺ ἀφήσαμε κάποιον καιρό. Μὲ ὅλες τὶς πίκρες καὶ τὶς καταστροφές τὸ ἀνδρειωμένο κορμὶ τῆς στέκεται ἀγέρωχο καὶ σᾶς γλυκοχαιρετίζει, σᾶς δείχνει τὸ χαμογέλο τῆς, σᾶς ἀνοίγει τὴν ὀλόθερμη ἀγκαλιά τῆς.

Τί ὦρες, Θεέ μου, καὶ τί στιγμὲς ἀλησιμόνητες! Ὅταν ἡ ἄγκυρα ἐπόντισε στὰ ἤρεμα νερά τοῦ Φαλήρου, ἓνα βροντερὸ « Ζήτω ἡ Πατρίδα! » ἀκούσθηκε, βγαλμένο μέσα ἀπὸ τὴν ψυχὴ ὅλων μας. Κι ἀμέσως, χωρὶς ἀργοπορία, μ' ἓνα παλμὸ τὰ παιδιὰ τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἑλλάδος ἐξεπετάχθηκαν στὸ πάτριον ἔδαφος καὶ σὰν τὸν Ὀδυσσεά ἔσκυψαν καὶ τὸ ἐφίλησαν, τὸ ἐρράντισαν μὲ τὰ δάκρυά τους.

Εὐλογημένος ἅς εἶναι ὁ ἐρχομὸς τους! Πρόσωπα γελαστά, λευκὰ καὶ ροδοκόκκινα, ἄσπρο πανταλόνι, μαῦρο σακ-

κάκι και στο κεφάλι τὸ ἀρματωλικὸ φέσι και ἡ γαλανόλευκη φούντα. Εἶναι οἱ Ἕλληνες, ποὺ γυρίζουν ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ διψασμένοι και γεμάτοι στοργὴ γιὰ τὴν πατρίδα. Σεμνοὶ και πρόσχαροι ἔρχονται νὰ προσκυνήσουν τὸ πάτριο ἔδαφος, νὰ ξαναζήσουν κοντὰ στὴ μάνα, νὰ ξανακούσουν τὸν πρωινὸ χαιρετισμὸ τῶν πουλιῶν και νὰ σβήσουν τὴ δίψα τους στὴ βρύση τοῦ χωριοῦ, στὰ γάργαρα και ὀλόδροσα νερά.

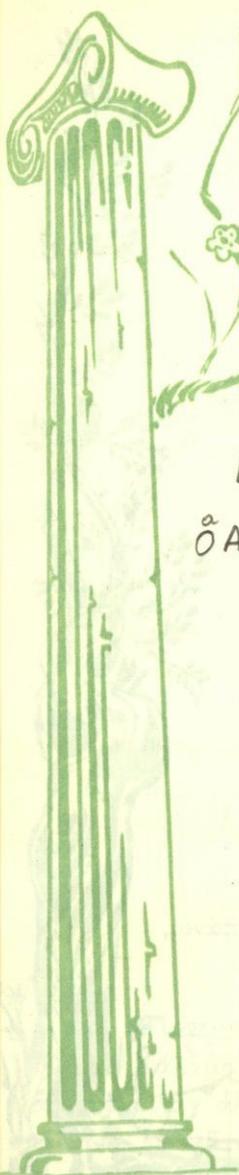
BA Αἱ Ἀθῆναι ἀνοιξαν τὴν ἀγκαλιὰ τους στοὺς νοσταλγούς και ὁ δρόμος ἔγινε πανηγύρι, ἡ σημαία κυματίζει παντοῦ, ἡ ἑλληνικὴ ἐπάνοδος ἐπῆρε τὸν χαρακτῆρα τῆς ἱεροτελεστίας και τοῦ ἐθνικοῦ συναγερμοῦ. Ἀλησμόνητες ἡμέρες. Καὶ σὲ λίγο τὸ караβάνι τῶν νοσταλγῶν ἐχάθηκε ἀπὸ τὴν πρωτεύουσα, ἐσκορπίσθηκε σὲ λιμάνια και σὲ σταθμούς, εὑρέθηκε στὶς ἐπαρχιακὰς πολιτεῖες και στὰ χωριά, ἀνάμεσα στοὺς πολυαγαπημένους, στοὺς φίλους και τοὺς συγγενεῖς.

Ἄς εἶναι εὐλογημένη ἡ ὥρα τῆς ἐπανόδου και τοῦ σφιχταγκαλιασμοῦ κάτω ἀπὸ τὴν πάτρια στέγη.

Περιοδικὸν «Ἕλλην. Ἐρυθρὸς Σταυρὸς Νεότητος»

Μιχαὴλ Ροδᾶς

16-10-69

ἀΰνῃ Ἐξω

Προσωποποιήσεις
παρομοιώσεις κ.τ.λ.

Μ

18. ΧΩΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟ

ᾠδὴ Ἀ Τώρα πού θά φύγω καί θά πάω στὰ ξένα,
καί θά ζοῦμε μῆνες, χρόνους χωρισμένοι,
ἔφησε νά πάρω κάτι κι ἀπό σένα,
γαλανή πατρίς μου, πολυαγαπημένη. Ἀ ᾠδὴ
"Ἄφησε μαζί μου φυλακτὸ νά πάρω
γιὰ τὴν κάθε λύπη, κάθε τι κακό,
φυλακτὸ ἀπ' ἀρρώστεια, φυλακτὸ ἀπὸ χάρο,
μόνο λίγο χῶμα, χῶμα ἑλληνικό.

Χῶμα δροσισμένο μὲ νυκτιᾶς ἀγέρι,
χῶμα βαπτισμένο μὲ βροχὴ τοῦ Μάη,
χῶμα μυρισμένο ἀπ' τὸ καλοκαίρι,
χῶμα εὐλογημένο, χῶμα πού γεννάει
μόνο μὲ τῆς πούλιας τὴν οὐράνια χάρι,
μόνο μὲ τοῦ ἡλίου τὰ θερμὰ φιλιὰ,
τὸ μοσχᾶτο κλῆμα, τὸ ξανθὸ σιτάρι,
τὴ χλωρὴ τὴ δάφνη, τὴν πικρὴ ἐλιά.

Χῶμα τιμημένο, ὅπου τό 'χουν σκάψει,
 γιά νά θεμελιώσουν ἕνα Παρθενῶνα,
 χῶμα δοξασμένο, ὅπου τό 'χουν βάψει
 αἵματα στό Σούλι καί στό Μαραθῶνα,
 χῶμα, πού 'χει θάψει λείψανα ἀγιασμένα
 ἀπ' τὸ Μεσολόγγι κι ἀπὸ τὰ Ψαρά,
 χῶμα, ὅπου φέρνει στὸν μικρὸν ἐμένα
 θάρρος, περηφάνεια, δόξα καὶ χαρά.

Θε νά σέ κρεμάσω φυλακτὸ στὰ στήθια,
 κι ὅταν ἡ καρδιά μου φυλακτὸ σέ βάλῃ,
 ἀπὸ σέ θά παίρῃ δύναμι, βοήθεια,
 μὴν τὴν ξεπλανέψουν ἄλλα ξένα κάλλη.

Ἡ δική σου χάρι θά μὲ δυναμώῃ
 κι ὅπου κι ἂν γυρίζω κι ὅπου κι ἂν σταθῶ,
 σὺ θε νά μοῦ δίνῃς μιὰ λαχτάρα μόνη:
 πότε στὴν Ἑλλάδα πίσω θε νά 'ρθῶ.

Ο Α Κι ἂν τὸ ριζικό μου—ἔρημο καὶ μαῦρο—
 μοῦ 'γραφε νά φύγω καὶ νά μὴ γυρίσω,
 τὸ ὑστερνὸ συγχώριο εἰς ἐσένα θά 'βρω,
 τὸ ὑστερνὸ φιλί μου θε νά σοῦ χαρίσω... Α Δ
 Ἔτσι, κι ἂν σέ ξένα χῶματα πεθάνω,
 καὶ τὸ ξένο μνημα θάσαι πιὸ γλυκό,
 σὰν θαφτῆς μαζί μου, στὴν καρδιά μου ἐπάνω,
 χῶμα ἀγαπημένο, χῶμα ἑλληνικό. Μ

«Ἀμάραντα»

Γεώργιος Δροσίνης Π

Ἔργασίων

19. Η ΤΖΑΒΕΛΑΙΝΑ

Μ
Στὸν Κάλαμο, στὸ μικρὸ νησι κοντὰ στὴν Ἰθάκη, χιλιάδες ἔμειναν ἀδύνατες ψυχές ὅλα τὰ χρόνια τῆς Ἐπαναστάσεως, φευγαῖτες ἀπὸ τὰ σπίτια τους, γιὰ νὰ γλυτώσουν. Ἐκεῖ μαζί με ἄλλες Σουλιώτισσες ἐζοῦσε, ποιὰ; Ἡ Δέσπω ἢ

Τζαβέλαινα, τοῦ Φώτου ἢ γυναικα, ἡ θαυμαστὴ ἀπὸ τοὺς πολέμους τοῦ Σουλίου μὲ τὸν Ἀλῆ - πασαῖ πρὶν ἀπὸ τὸ 1821.

Τώρα ὅμως ἄλλος ἐγίνετο πόλεμος, ἴσα σκληρὸς μὰ πῶς μεγάλος. Οἱ Σουλιῶτες ἐπέρασαν ἀπὸ τὰ Ἐπτάνησα κατὰ τὸ 1823 καὶ πολεμοῦν μαζὶ μὲ τόσα ἄλλα ἀδελφία τους· μαζὶ τους ἦσαν καὶ τῆς Τζαβέλαινας οἱ γυιοί, ὁ Κίτσος καὶ ὁ Ζυγούρης, καὶ τόσοι ἄλλοι.

Μία ἡμέρα ξαφνικὰ ἐφθασε στὸν Κάλαμο μία κακὴ εἶδησις, πὼς σὲ κάποια μάχη ὁ Κίτσος καὶ ὁ Ζυγούρης ἐσκοτώθηκαν!

Ἄμέσως οἱ Σουλιώτισσες, καὶ ἡ Δέσπω συντροφιά τους, ἄρχισαν τὸ κλάμμα, τὸ ξεφωνητὸ καὶ τὸ μαλλιотράβηγμα.

Ἐξαφνα ἡ Δέσπω ὀρθὴ ἐτινάχθηκε, ἔρριξε πίσω τὰ μαλλιά καὶ ἐσφούγγισε τὰ δάκρυα.

— Παῦτε, ὦρέ, τὰ κλάμματα! εἶπε προστακτικὰ· ἐκεῖνοι πᾶνε στοῦ Χριστοῦ τὸ δρόμο. Ὅμως Πάσχα ἔρχεται. Σηκωθῆτε τώρα νὰ βάψωμε τ' αὐγά, γιατί εἶναι ἁμαρτία, καὶ ὁ Θεὸς μπορεῖ νὰ μᾶς ὀργισθῆ.

Ἄπὸ σεβασμὸ ἐσηκώθηκαν μία μία καὶ ἄρχισαν νὰ κοιτᾶν τὴ δουλειά τους, μὰ χωρὶς καρδιά. Μὲ πολλὴ δυσκολία κρατοῦν τὰ δάκρυα καὶ κρυφαναστενάζουν πικρά.

Μὰ ξαφνικὰ, καὶ ἐκεῖ πού καταγίνονται στῶν αὐγῶν τὸ βάψιμο, φθάνει ἄλλη πρόσχαρη εἶδησις, πὼς ὄχι, ἦτο ψέμμα, δὲ σκοτώθηκε κανεὶς καὶ ζοῦν τῆς Δέσπως τὰ λιονταρόπουλα. Κάποιος ἐπληγώθηκε ἐλαφρὰ μόνον.

Καὶ φαντάζεται κανένας τὴ χαρά, ὕστερα ἀπὸ τόση λύπη. Καὶ ἡ Τζαβέλαινα γονατιστή:

— Δοξασμένη ἢ χάρι σου, Χριστέ, πού μοῦ τοὺς ἐφύλαξες... μὰ ἐγὼ πάντα τοὺς ἔχω ξεγραμμένους...

20. Ο ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ

0
Α

Σέ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψι
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
σέ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψι,
ποῦ μὲ βία μετράει τὴ γῆ.

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά,
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαῖρε, ὦ, χαῖρε, Ἐλευθεριά!

Ἐκεῖ μέσα ἑκατοικοῦσες
πικραμένη, ἐντροπαλή,
κι ἓνα στόμα ἀκαρτεροῦσες
ἔλα πάλι νὰ σοῦ πῆ.

Α 0²

85

"Αργεie νάλλθη ἐκεiνη ἡ ἴμερα,
καὶ ἦταν ὄλα σιωπηλά,
γιατὶ τᾶσκιαζε ἡ φοβέρα,
καὶ τὰ πλάκωνε ἡ σκλαβιά.

Δυστυχής! Παρηγορία
μόνη σοῦ ἔμενε, νὰ λές
περασμένα μεγαλεῖα
καὶ διηγῶντάς τα νὰ κλαῖς.

Καὶ ἀκαρτέρει καὶ ἀκαρτέρει
φιλελεύθερη λαλιά,
ἓνα ἐκτύπαιε τ' ἄλλο χέρι
ἀπὸ τὴν ἀπελπισιά.

Κι ἔλεες: Πότε; ᾶ! πότε βγάνω
τὸ κεφάλι μου ἀπὸ τ' ἐρμιές;
Καὶ ἀποκρίνοντο ἀπὸ πάνω
κλάψες, ἄλυσες, φωνές!

Τότ' ἐσήκωνες τὸ βλέμμα
μέσ' τὰ κλάμματα θολὸ
καὶ εἰς τὸ ροῦχό σου ἔσταζε αἷμα,
πλῆθος αἷμα ἐλληνικό.

Μὲ τὰ ροῦχα αἱματωμένα
ξέρω ὅτι ἔβγαινες κρυφά,
νὰ γυρεύης εἰς τὰ ξένα
ἄλλα χέρια δυνατά.

Μοναχὴ τὸ δρόμο ἐπῆρες,
 ἔξανάλθες μοναχὴ·
 δὲν εἶν' εὐκολες οἱ θύρες,
 ἐὰν ἡ χρεῖα τὲς κουρταλῆ.

Ἄλλος σοῦ ἔκλαψε εἰς τὰ στήθια,
 ἄλλ' ἀνάσασι καμμιὰ·
 ἄλλος σοῦ ἔταξε βοήθεια,
 καὶ σὲ γέλασε φρικτά!

Ἄλλοι, ὦμέ! στὴ συφορὰ σου,
 ὅπου ἐχαίροντο πολὺ,
 σῦρε νὰ ἔβρης τὰ παιδιὰ σου,
 σῦρε! ἐλέγαν οἱ σκληροὶ...

Ναί· ἀλλὰ τώρα ἀντιπαλεύει
 κάθε τέκνο σου μὲ ὄρμη,
 πὺ ἀκατάπαυστα γυρεύει
 ἢ τὴ νίκη ἢ τὴ θανή.

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
 τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά
 καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
 χαῖρε, ὦ χαῖρε, Ἐλευθεριά!

«Ἄπαντα»

Διονύσιος Σολωμός

Γ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

Μ

21. Ο ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Καλόκαρδοι Τού! τού! τού! 'Ακούσθηκε στην άκρη
στή δουλειά των του χωριού ή σαλπιγγούλα του άγροτι-
κού διανομέως.

‘Ο κύρ - Βασίλης είναι τὸ κινητὸ ταχυδρομεῖο δέκα χω-
ριῶν. Παίρνει τὰ γράμματα, πού ἔρχονται στὸ ταχυδρομεῖο
τῆς παλιᾶς πρωτεύουσας τοῦ δήμου, τὰ βάζει στὴν πέτσινη
σάκκα του καὶ μὲ τὸ ραβδί του γιὰ σύντροφο καὶ βοηθὸ ξε-
κινᾷ γιὰ τὰ γύρο χωριά. Δίνει γράμματα σὲ ἀγαπημένους
καὶ παίρνει γράμματα γιὰ ἀγαπημένους.

Τριάντα χρόνια τώρα — άρχισε νέος και έγινε γέρος — κάνει την ίδια δουλειά με την ίδια καλή καρδιά. Πουθενά δέν κάθεται· πάντοτε είναι βιαστικός, για να προφθάνη. Δουλεύει, ήμπορεί να είπῃ κανείς, σαν τὸ χρονόμετρο ρολοί. Είναι πάντοτε υγιής, λέτε κι έχει κάνει σύμφωνο φιλίας με την άρρώστεια. Γνωρίζει με τὰ ὀνόματά των ὅλους και είναι φίλος ὅλων.

Ἄλλὰ τώρα, πὺ είναι πόλεμος με τοὺς Ἴταλοὺς και τοὺς Γερμανοὺς, με λαχτάρα περιμένουν ὅλοι τὸν κύρ Βασίλη. Τὰ παλληκάρια είναι στὸ μέτωπο και κάθε χωριὸ τὸν περιμένει με αγωνία — καλή του ὥρα! —, για να μάθουν νέα ἀπὸ τὰ παιδιά των και να στείλουν κι ἐκεῖνοι τὰ δικά των.

Στὰ Λουσιὰ ὁ Γιάννης Δήμου έχει πολλή δουλειά. Μόλις είναι 11 - 12 χρόνων και ὅμως πολλὰ λόγια δέν λέει σαν παιδί. Γράφει σιωπηλὸς τὰ γράμματα ἐκείνων, πὺ δέν ξέρουν και έχουν παλληκάρια στὸ μέτωπο.

Τὸ χέρι του δέν είναι ἀκόμη συνηθισμένο να γράφῃ συνεχῶς, ἀλλὰ τὰ καταφέρνει. Οἱ σπίθες τῶν ματιῶν του δείχνουν τὴν ἀδάμαστη θέλησί του να ἐξυπηρετήσῃ τοὺς χωριανοὺς του. Σὲ κανένα δέν λέει « ὄχι » ποτέ του· πάντα « ναί » και με χαμόγελο. Τὴν ὥρα πὺ γράφει, σκέψι ἄλλη δέν έχει, παρὰ να είπῃ στὸ χαρτὶ καθαρά και ξάστερα τὶς σκέψεις τῶν ἄλλων.

Ἄ Ἐκείνη τὴν ἡμέρα, πὺ ἀκούσθηκε ἡ μικρὴ σάλπιγγα, εἶχε πολλή δουλειά κατὰ τὰ συνηθισμένα. Ἄπὸ τὸ πρῶο καθισμένος στὸ γραφεῖὸ του, ἕνα ξύλινο τραπέζι χωρὶς τραπεζομάνδηλο, γράφει, γράφει, γράφει. Ἄ στὸ ἔργο του ἐδοκίμαζε ἰκανοποίησι· προσέφερε κι αὐτὸς μιά μικρὴ ὑπηρεσία στὴν πατρίδα, ἀδιάφορο ἂν δέν ἦταν στὴν πρώτη γραμμῆ.

Μ
 Τὸ γράμμα
 τῆς Μόσχως

Ἐγραφε πιά τὸ τελευταῖο γράμμα. Ἡ Μόσχω Γιαννάκου, ἡ νεόπανδρη, ἔγραφε στὸν ἄνδρα τῆς, πού εἶναι στὸ μέτωπο:

Κώστα μου,

Ἐχάρηκα ἡ καημενούλα πολὺ μὲ τὸ γράμμα σου, καθὼς καὶ ἡ μάνα. Γιὰ μᾶς νὰ μὴ στενοχωρῆσαι, πού εἴμαστε δύο γυναῖκες. Ἡ Μεγαλόχαρη μᾶς δίνει δύναμι. Ἡμέρα καὶ νύκτα ἀνάβομε τὸ καντήλι τῆς καὶ τὴν παρακαλοῦμε νὰ σέ φυλάγῃ καὶ νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς νὰ νικήσετε τοὺς Ἴταλούς..

Ἡ σαλπιγγούλα τοῦ ταχυδρόμου ἀκούσθηκε τώρα πιὸ κοντά, ὅταν τὸ γράμμα τῆς Μόσχως ἦταν ἔτοιμο. Ὁ Γιάννης Δήμου ἔγραψε τὴ σύστασι καὶ ἔτοιμαζόταν νὰ τὸ κλείσῃ. Ἄλλ' ἡ Μόσχω ἐκείνη τὴ στιγμή ἐφάνηκε, ὅτι κάτι ἐξέχασε

κι ήθελε νά τò προσθέση. "Εβγαλε με προσοχή ένα κλιών βασιλικό από την τσέπη της, έκοψε δύο φύλλα του και τά έδωσε στο γραμματικό λέγοντας:

— Βάλε και αυτά μέσα στο γράμμα και γράψε του Κώστα μου: Σου στέλνω και δύο φύλλα βασιλικό νά μυρίζεσαι, γιά νά θυμάσαι τò σπιτάκι μας.

Τò πρόσωπο της Μόσχως ήταν τώρα κόκκινο από έντροπή, αλλά χαρούμενο. Η άγραμματα έστελνε την ιδίόχειρη ύπογραφή της στον άνδρα της.

Ο κύρ Βασίλης, όταν έφθασε στο σπίτι του Δήμου, εκαλημέρισε όλους και όλες. "Ανοιξε τή σάκκα του, έμοίρασε τά γράμματα της γειτονιάς σέ γέρους και γυναΐκες, που έπερίμεναν, και έπηρε όσα του παρέδωσαν. Καλοδεξίματα και κατευόδια συνάδευαν κάθε έπιστολή από τόσα στόματα και τόσες ψυχές.

"Άλλαξε δύο θερμά λόγια με τò Γιάννη Δήμου, τò μικρό συνεργάτη στο μεγάλο έργο των, έξαναχαιρέτισε με την καρδιά του και έσυνέχισε τò δρόμο του.

Ο^α Ἄρχισε τότε ὁ μικρὸς γραμματικὸς νὰ διαβάζῃ ἕνα-ἕνα τὰ γράμματα. Οἱ χωριανοὶ του δὲν εἶχαν μεταξύ των μυστικά. Ἴδιες εἶχαν τὶς σκέψεις, ἴδιες καὶ ἀπαράλλακτες εἶχαν τὶς χαρὲς καὶ τὶς λαχτάρες. Α Ο^α

Ὅταν ἔφθανε σὲ κάθε γράμμα στὴ συνηθισμένη φράσι: «Πὲς χαιρετίσματα σὲ ὄλους, τὸν μπάριμπα-Γιώτη, τὴ θεία Βασιλική, τὴν Ντῖνα... τόν... τὴν... τὴν...», τὰ δάκρυα ἐπλημμύριζαν τὰ μάτια ὄλων ἐκείνων, ποὺ ἄκουαν τὸ ὄνομά των. Ἐκλαιαν παραπονεμένοι καὶ ὅσοι δὲν ἄκουαν. Ἐκλαιαν ἀκόμη ἀπὸ χαρὰ καὶ ἐκεῖνοι, ποὺ ἐλάβαιναν τὴν πολύτιμη ἐπιστολή. Μ

Μ **Τὸ γράμμα τοῦ Γιάννη** Σωστοὺς 6 μῆνες ὁ Γιάννης Δήμου σκυμμένονος ἐπάνω στὸ μικρὸ τραπέζι γράφει καὶ διαβάζει γράμματα. Τὸ σχολεῖο τοῦ χωριοῦ δὲν ἐλειτούργησε, ὅπως ὅλα τὰ σχολεῖα τοῦ Κράτους. Αὐτὸς ὅμως δὲν ἔμεινε ἀργός. Στέλνει καθημὸς καὶ χαρὲς, διαβάζει λαχτάρες καὶ πόθους.

Στοὺς 6 μῆνες ἐτελείωσε ὁ πόλεμος· τὰ παλληκάρια ἐγύρισαν στὸ χωριό. Τὰ σπίτια ἀνοιξαν, ἀλλ' ἔλειπαν οἱ χαρὲς. Ὁ βραχνᾶς τῶν κατακτητῶν ἐβάραινε τὰ στήθη τῶν Ἑλλήνων.

Ἦρθε ὅμως κάποτε ἡ εὐλογημένη ἐλευθερία καὶ τὸ χωριὸ ἀνέπνευσε, ὅπως ὅλη ἡ Ἑλλάς. Μαζὶ τῆς ἀνοιξαν καὶ οἱ θύρες τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἄρχισαν νὰ ἔρχονται τὰ πρῶτα μηνύματα ἀπὸ τοὺς ξενιτεμένους. Καὶ τὰ γράμματα ἀκούθησαν δέματα καὶ δολλάρια.

Οἱ γυμνοὶ ἐντύθησαν καὶ οἱ ζυπόλητοι ἐποδέθησαν. Κι ὁ Γιάννης Δήμου, ἔφηβος πιά, γράφει κάθε ἡμέρα γιὰ

όσους δὲν ξέρουν γράμματα. Εἶχεν ἀναγνωρισθῆ ὡς ἐπίσημος γραμματικὸς τοῦ χωριοῦ.

Ἐνα πρωὶ παρέδωσε στὸν κύρ Βασίλη καὶ ἓνα δικό του γράμμα γιὰ τὸ θεῖό του, πού ἔμενε στὴν Καλιφόρνια. Τί ἔγραφε; Τί τάχα νὰ ἐγύρευε; Κανένας δὲν ἤξερε τὸ μυστικό του.

Τρεῖς μῆνες ἀργότερα ὁ κύρ Βασίλης ἔπαιρνε ἓνα δέμα ἀπὸ τὴν Ἀμερική. Ἐπαραξελεύθηκε δὲν εἶχε κανένα ἐκεῖ, οὔτε συγγενῆ οὔτε φίλο. Ποιὸς λοιπὸν τὸν ἐθυμήθηκε; Δὲν εἶναι δικό μου τὸ δέμα, ἐσκέφθηκε. Θὰ εἶναι γιὰ κάποιον ἄλλον, ἴσως γιὰ κανένα ἀγράμματο, καὶ τὸ ἔστειλαν γιὰ ἀσφάλεια σὲ μένα νὰ τὸ δώσω.

Τὸ ἀνοίξε μὲ προσοχή. Ἐπάνω ἐπάνω ἦταν μία ἐπιστολή σὲ ἀνοικτὸ φάκελο. Ἐβαλε τὰ γυαλιά του καὶ ἐδιάβασε:

Ἀγαπητέ μας κύρ Βασίλη,

Ὁ Γιάννης Δήμου μᾶς ἔγραψε γιὰ σένα καὶ ἐμάθαμε πόσα κρύα καὶ βροχές καὶ βάσανα ἐπέρασες καὶ περνᾶς, γιὰ νὰ πηγαίνης τακτικά τὰ γράμματα στὸ χωριό μας, τὰ ἀγαπημένα μας Λουσιικά. Σοῦ στέλνομε λοιπὸν ὅλοι οἱ χωριανοί, ὅσοι εἴμαστε ἐδῶ, τὸ μικρὸ αὐτὸ δῶρο, γιὰ νὰ θυμᾶσαι καὶ μᾶς τοὺς Λουσικιῶτες, πού ἀγαποῦμε τὸν καλὸ κύρ Βασίλη... Μὲ τὸ ἄλλο ταχυδρομεῖο θὰ σοῦ στείλωμε καὶ ἓνα δέμα γιὰ τὴν οἰκογένειά σου...

Ὁ πρόεδρος τοῦ συλλόγου...

Ὁ κύρ Βασίλης τὰ ἔχασε! Ἐκαμε τὸ σταυρό του καὶ εἶπε μόνο:

— Ἄ, τὸ καλὸ παιδί! Ἄ, τοὺς καλοὺς Λουσικιῶτες!

Τὴν ἄλλη ἡμέρα ἐπέρασε ὁ κύρ Βασίλης καὶ ἀπὸ τὰ

Λουσιικά για τή συνηθισμένη διανομή τῶν ἐπιστολῶν· ἀλλ' ἦταν ἀγνώριστος, σωστός Ἀμερικανός ἀπὸ τὸ κεφάλι ἕως τὰ πόδια μὲ τὴν ὀλοκαίνουργη φορεσιά καὶ τὰ ὑψηλά ὑποδήματα. Ὁ ταχυδρόμος ὅμως ἐκαμάρωνε περισσότερο τὴν δερμάτινη σάκκα του μὲ τὰ 4 διαμερισματάκια, τὸ καινούργιο ὄργανο τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς του.

Ὅταν ἔφθασε στὸ σπίτι τοῦ Δήμου, ἀγκάλιασε τὸ Γιάννη καὶ τὸν ἐφίλησε δακρυσμένος λέγοντας:

— Παιδί μου, ἐσύ ἐσκέφθηκες καὶ μένα τὸ γέρο - κουρελή. Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ νὰ προκόψῃς· ἔχεις μεγάλη καρδιά!

Ὁ Γιάννης δὲν εἶπε τίποτε· ἀλλὰ στὰ μάτια του ἐκύλισαν θερμὰ δάκρυα ἀπὸ χαρά.

Κι ὅταν ἐρωτοῦσαν τὸν κύρ Βασίλη, ἐκεῖ πού ἐμοίραζε τὰ γράμματα σὲ ἄλλα χωριά, ποῦ ἤρε τὴν ὠραία φορεσιά, ἀπαντοῦσε μὲ χαμόγελο:

JA — Ἀμή, τί νομίζετε! Ἔχω καὶ ἐγὼ θεῖο, ὄχι ὅμως στὴν Ἀμερική, ἀλλ' ἐδῶ. Εἶναι ὁ μικρὸς καὶ καλόκαρδος φίλος μου Γιάννης Δήμου ἀπὸ τὰ Λουσιικά, ὁ γραμματικὸς τοῦ χωριοῦ!

MAΘ

Νικόλαος Α. Κοντόπουλος

22. ΟΙ ΧΩΡΙΑΝΟΙ

“Ολοι μας γνωριζόμαστε από ανήλικα παιδιά·
μέ τὸ μικρό του τ’ ὄνομα ἕνας τὸν ἄλλο κράζει.
Στὰ μυστικά μας δὲν μπορεῖ νὰ βάλωμε κλειδιά·
ξέρει καθένας στ’ ἄλλουνοῦ τὰ μάτια νὰ διαβάξῃ.

Σὰν ὅπως τὰ τρεχούμενα μοιράζομε νερά
καὶ τὰ σπαρτὰ ποτίζομε καθεὶς με τὴν ἀράδα,
ἔτσι τὶς μοιραζόμαστε καὶ θλιψὶ καὶ χαρὰ,
γιὰ βρέχει σ’ ὄλο τὸ χωριό, γιὰ σ’ ὄλο εἶναι λιακάδα!

Γάμος; ἀστράφτει ἀπὸ χαρὰ καὶ γέλιο τὸ χωριό
κι ἀντιλαλεῖ τὸ νυφικὸ τραγούδι πέρα ὡς πέρα.
Θάνατος; ὄλοι θλιβεροί· κι ἀπ’ τὸ καμπαναριό
κατάμαυρο ἢ καμπάνα μας βάφει καὶ τὸν ἀγέρα.

Διάπλατα τὶς ἐξώπορτες ἢ καλωσύνη ἀνεῖ
καὶ στὸ παλάτι τοῦ τρανοῦ καὶ στοῦ φτωχοῦ τὴν τρούπα,
ὅποιος περάση κι ὅποιος μπῆ γιορτῆ, καθημερινή,
θαύρῃ στρωμένο καναπέ, θαύρῃ γλυκὸ στὴν κούπα.

Χώρια ἀπ’ τὶς ἐγνοίες τῆς ζωῆς, τοὺς χάρους τοὺς πικρούς,
μέσ’ στὶς καρδιές μας ἔχομε παντοτινὸν Ἀπρίλη,
κι ὅσες τσουκνίδες βγαίνουνε μονάχες στοὺς ἀγρούς,
ἐκεῖ ξεμοναχιάζονται πιχτῆς στὸ χαμομήλι.

νόημα

MM

23. ΤΟ ΓΑΛΑ ΤΟΥ ΚΩΣΤΑΚΗ

Μεγάλη ήταν η χαρά τῶν παιδιῶν ἐκείνη τὴν ἡμέρα. Στὰ παιδικὰ συσσίτια γιὰ πρώτη φορὰ θὰ ἐμοίραζαν γάλα, πὺ εἶχεν ἐξαφανισθῆ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας πολλοὺς μῆνες. Λίγο ἔπειτα ἀπὸ τὴν εἴσοδο τῶν Γερμανῶν εἶχε κι αὐτὸ γίνε- νει εἶδος πολυτελείας. Μὰ τώρα εὐτυχῶς ἔφθασεν ἡ πρώτη ἀποστολὴ τοῦ Διεθνοῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ.

Τὸ γάλα ἐβραζόταν σὲ μεγάλα καζάνια στὰ σχολεῖα κι ὅπου ἄλλοι ἐλειτουργοῦσαν παιδικὰ συσσίτια. Καὶ τὰ πεινασμένα Ἑλληνόπουλα δὲν ἐχόρταιναν νὰ τὸ ρουφοῦν μὲ τὰ μάτια, πρὶν ἀκόμη γίνῃ ἡ διανομὴ. Τὰ φασόλια, τὰ μπιζέλια καὶ τὸ πληγούρι μόλις τὰ εἶχαν συκρατήσῃ ὡς τώρα στὴ ζωὴ. Καὶ τὰ εἶχαν πιά βαρεθῆ. Τὸ γάλα ὅμως θὰ τοὺς ξανάφερνε τὸ ρόδινο χρῶμα τῆς ὑγείας.

Α^ο Σ' ένα συνοικιακὸ δημοτικὸ σχολεῖο τοῦ Πειραιῶς ἦταν μαθητὴς κι ὁ Κωστάκης, παιδὶ πτωχοῦ ὑπαλλήλου. Ἡ οἰκογένειά του εἶχεν ὑποφέρει πολὺ ἐνάμισυ χρόνο ἀπὸ τὶς στερήσεις. Α^ο Αφ' οὗ ἀναγκάσθηκαν στὴν ἀρχὴ νὰ πουλήσουν τὰ λίγα κοσμήματα τῆς μητέρας, τὰ περισσότερα ἐπιπλα καὶ πολλὰ ροῦχά τους, τώρα τελευταῖα ἐστήριζαν ὅλες τὶς ἐλπίδες τους στὰ συσσίτια καὶ στὶς διανομές.

Ὁ πατέρας ἐπαίρνε συσσίτιο ἀπὸ τὴν ὑπηρεσία του καὶ τὰ δύο παιδιὰ, ἡ Λέλα κι ὁ Κωστάκης, ἀπὸ τὰ σχολεῖά τους. Ὁ μισθὸς τοῦ πατέρα ἐκείνη τὴν ἐποχὴ δὲν ἦταν ἀρκετὸς νὰ τοὺς θρέψῃ οὔτε πέντε ἡμέρες τὸ μῆνα. Καὶ ἡ καημένη ἢ μητέρα ἐπρεπε νὰ βάλῃ ὅλη τὴν τέχνη της, γιὰ νὰ ἔχουν πέντε πιάτα φαγητὸ τὸ μεσημέρι καὶ πέντε τὸ βράδυ.

Ἡ πτωχὴ οἰκογένεια εἶχε κι ἕνα φιλοξενούμενο σὲ ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα. Ἦταν ἕνας Κύπριος, στρατιώτης στὸν ἀγγλικὸ στρατό, καὶ τὸν ἔλεγαν Μιχάλη. Εἶχε πολεμήσει γενναῖα τοὺς Γερμανούς, ἐπληρώθηκε ἐλαφρὰ στὸ δεξιὸ χέρι καὶ εἶχε πιασθῆ αἰχμάλωτος. Ἀλλὰ κατῶρθωσε νὰ δραπετεύσῃ καὶ τυχαῖα εἶχε κτυπήσει τὴν πόρτα τοῦ πτωχοῦ ὑπαλλήλου. Τὸν ἐδέχθηκαν μὲ ὅλη τὴν καρδιά τους, τὸν ἐκρυψαν ἀπὸ κάθε ὑποπτο μάτι κι ἐμοιράσθηκαν μαζί του τὸ λίγο φαγητό τους. Κι οὔτε ἤθελαν ν' ἀκούσουν τὶς παρακλήσεις του νὰ τὸν ἀφήσουν νὰ παραδοθῆ. Τὸν κίνδυνο νὰ τουφεκισθοῦν οἱ γονεῖς, ἀν τὸν ἀνεκάλυπταν οἱ ἐχθροί, ἡ οἰκογένεια δὲν τὸν ἐλογάριαζε. Μ

Μ — Τὸ γάλα σας θὰ τὸ πίνετε ὅλοι ἐδῶ κι ὅταν φεύγετε, θὰ μοῦ δείχνετε ἄδειο τὸ τενεκάκι σας, εἶπεν ἡ διευθύντρια στὰ παιδιὰ τὴν ὥρα τῆς διανομῆς.

Τὰ παιδιὰ εἶχαν μπῆ στὴ σειρά κι ἐπερνοῦσαν μπροστὰ ἀπὸ τὸ καζάνι, ἀπὸ τὸ ὁποῖο δύο διδασκάλισσες μὲ δύο μεγάλες κουτάλες ἔχουναν τὸ γάλα στὰ τενεκάκια τους. Καὶ τὸ

νόημα

καθένα ἐκαθόταν σ' ἓνα θρανίο καὶ τὸ ροφοῦσε γρήγορα καὶ μὲ μεγάλη εὐχαρίστησι. Κι ὅταν ἐτελείωνε, ἐπερνοῦσε μπροστά ἀπὸ τῆ διευθύντρια κι ἔδειχνε τὸ ἄδειο τενεκάκι του.

Ὁ μικρὸς Κωστάκης ἐκάθισε σὲ μιά γωνιά κι ἐφαινόταν πὼς ἔπινε τὸ γάλα του. Ἐπειτα, σὲ μία στιγμή πού ἔβγαιναν πολλὰ παιδιά μαζεμμένα, ἐχώθηκε ἀνάμεσά τους κι αὐτὸς μισοκρῦβοντας τὸ τενεκάκι του. Ἡ διευθύντρια δὲν ἤμποροῦσε νὰ ὑποπτεύσῃ πὼς θὰ τὴν ἐξεγελοῦσε, γιατί ἦταν ὁ πιὸ καλὸς μαθητῆς στὴν τάξι του.

Αὐτὸ τὸ παιγνίδι τοῦ Κωστάκη ἐκράτησε μιά ἐβδομάδα. Μὰ στὸ τέλος ἐπιάσθηκε. Ἡ διευθύντρια δὲν ἤμποροῦσε νὰ τὸ πιστέψῃ!

— Γιατί τὸ ἔκαμες αὐτό, Κωστάκη; Τὸν ἐμάλλωσε περισσότερο λυπημένη παρὰ θυμωμένη.

— Κυρία, δὲν ἔχω ὄρεξι σήμερα, ἐδικαιολογήθηκε μὲ βουρκωμένα μάτια καὶ μὲ κατακόκκινα μάγουλα.

Εἶχε φανερωθῆ πὼς δὲν ἔλεγε τὴν ἀλήθεια. Κι ἡ διευθύντρια ἐκατάλαβε πὼς κάτι πολὺ σοβαρὸ τοῦ συνέβαινε.

— Τὸ γάλα εἶναι ἴσα ἴσα γιὰ τοὺς ἀνόρεκτους καὶ νὰ καθίσης νὰ τὸ πιῆς, τοῦ εἶπε.

Ὁ Κωστάκης ἐξανακάθισε καὶ ἤπιε τὸ γάλα του, χωρὶς νὰ μπορῇ νὰ σταματήσῃ τὰ δάκρυά του.

^α
Αὐτὸ τὸ ἀπόγευμα ἡ διευθύντρια ἐπεσκέφθηκε τὴ μητέρα τοῦ Κωστάκη καὶ τῆς διηγήθηκε τὸ πρωινὸ ἐπεισόδιο. Καὶ ἡ μητέρα τοῦ Κωστάκη δὲν ἤμπόρεσε νὰ κρατηθῇ. Ἐγνώριζε πολὺ καλὰ τὸν καλὸ χαρακτήρα τῆς διευθυντρίας καὶ γι' αὐτὸ τῆς εἶπε ὅλη τὴν ἀλήθεια, πὼς ἔκρυβαν τὸ Μιχάλη, πὼς ἦταν τώρα ἡμέρες ἄρρωστος ἀπὸ κρουλόγημα καὶ πὼς τὰ δύο παιδιά τους, ἡ Λέλα κι ὁ Κωστάκης, εἶχαν συμφωνήσει κρυφὰ ἀπὸ τοὺς γονεῖς τους νὰ τοῦ φέρουν τὸ γάλα τους.

Και οι ίδιοι οι γονεῖς ἔβλεπαν πὼς τὸ γάλα ἦταν πιὸ ἀπαραίτητο γιὰ τὸν ἄρρωστο παρά γιὰ τὰ παιδιά τους. Δυστυχῶς δὲν εἶχαν ἐμπιστοσύνη νὰ τοῦ φέρουν καὶ γιατρό.

— Ὁ Κωστάκης νὰ πίνη τὸ γάλα του, εἶπε τότε ἡ διευθύντρια μὲ συγκίνησι, γιατί εἶναι ἀδύνατος. Κι ἐγὼ θὰ ἐξοικονομῶ ἄλλο γιὰ τὸν ἄρρωστο καὶ μὲ τρόπο θὰ σᾶς τὸ φέρνω ἢ ἴδια. Αὔριο θὰ φέρω καὶ γιατρό, στὸν ὅποιο μπορεῖτε νὰ ἔχετε ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη.

Ὁ Κωστάκης εἶχε προσθέσει δύο ἀκόμη προστάτες τοῦ Μιχάλη, τὴ διευθύντριά του καὶ τὸν γιατρό. Κι ὡς τὴν ἡμέρα πού ἔφυγαν οἱ Γερμανοί, τὸν ἐφύλαξαν πολὺ καλὰ κρυμμένο.

Γεώργιος Ν. Καλαματιανός

24. ΑΛΗΘΙΝΗ ΧΑΡΑ

— Γιατί, μαμά μου, τή στιγμή, πού κάνω έλεημοσύνη, νοιώθω στά στήθη μου γλυκειά κι άτέλειωτη χαρά, κι όταν τò χέρι μου κρυφά τόν όβολό του δίνη, γιατί νομίζω πώς πετώ μ' άγγελικά πτερά ;

— Παιδί μου, κάθε άνθρωπος, όπου στόν κόσμο μένει, άπ' τή στιγμή, πού έρχεται στή γη νά γεννηθῆ, ως τή στιγμή τήν ύστερη, πού φεύγει και πεθαίνει, έχει ένα φύλακ' άγγελο, πού τόν άκολουθεϊ.

Και κάθε πράξι του καλή ό άγγελος τήν κρίνει και γελαστός, χαρούμενος σκύβει και τόν φιλεϊ, κι όση χαρά έχει ό άγγελος, τόση χαρά τοῦ δίνει μ' εκείνο τò γλυκύτατο κι άγγελικό φιλί.

Γι' αυτό και σύ νά χρεωστής μεγάλη εύγνωμοσύνη, εύγνωμοσύνη στους πτωχούς θερμή και περισσή, πού πάντα γίνοντ' άφορμή, με τήν έλεημοσύνη, νά χαιρέται ό άγγελος, νά χαιρέσαι και σύ.

Ίωάννης Πισλέμης

Δ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΦΥΣΙΝ ΚΑΙ ΤΑΣ ΑΣΧΟΛΙΑΣ
ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ

25. ΜΙΑ ΘΑΥΜΑΣΤΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Έργατιδες Είδατε ποτέ σας κυψέλη με μέλισσες ; 'Ακούσατε τὸ χαρούμενο βόμβο των ; Τίς εἶδατε νὰ πηγαينوέρχονται ἀκούραστες ; 'Εδοκιμάσατε τὸ προϊόν τῆς ἐργασίας των, πὺ εἶναι γλυκὺ σάν ζάχαρι καὶ ἀρωματικὸ σάν ρόδο ; Γνωρίζετε ὅτι ὅλος αὐτὸς ὁ κόσμος, ἡγεμῶν καὶ ἐργάτες, εἶναι ὅλοι γυναῖκες ; Μάλιστα, γυναῖκες, ἐκτὸς τῶν ἀέργων κηφῆνων !

Πρῶι - πρῶι οἱ ἐργάτιδες, 80 — 100 χιλιάδες ἀπὸ κάθε γόνιμη κυψέλη, χωρὶς καμμία προσταγὴ ἀνωτέρου, χωρὶς ἀγουροζυπνήματα καὶ φωνές, θὰ βγοῦν στὸ ἔργο· μαζεῦουν ἀπὸ τὰ ἄνθη τῆ γῦρι νὰ κάμουν τίς κηρῆθρες, τοὺς χυμοὺς νὰ κάμουν τὸ μέλι.

Γριές ἀκόμη, με πτερὰ σχισμένα καὶ σῶμα μαδημένο, ἐργάζονται· μόνο ὁ θάνατος σταματᾷ τὴν ἐργασία, ἀλλὰ καὶ

αὐτὸς ἔρχεται ξαφνικός, χωρὶς ἀρρώστειες, χωρὶς πόνους, χωρὶς βάσανα, ὅπως ἔρχεται σὲ ὅλους τοὺς δικαίους.

Ἡ ἐργασία των ἔχει μεθοδικότητα καὶ τάξι. Ἀνάλογα μὲ τὴν ἡλικία καὶ τὴν πεῖρά των ἐργάζεται ἡ κάθε μία. Οἱ μικρὲς καὶ ἀνήλικες ἀναλαμβάνουν τὴν καθαριότητα τοῦ σπιτιοῦ καὶ τὴν ἀνατροφή τῶν μωρῶν. Ἐπειτα, μόλις μεγαλώσουν λίγο, θὰ φέρουν νερό, κατόπιν γῦρι καὶ τέλος οἱ πολυπείρες τὸ μέλι. Ἀλλὰ καὶ πόσες πεθαίνουν τὴν ὥρα τοῦ καθήκοντος! Ἄλλες τρώγουν τὰ πουλιά, ἄλλες θανατώνει ἡ κακοκαιρία καὶ ἡ βροχή, ἐνῶ πετοῦν οἱ καημένες νὰ συλλέξουν τὰ πολύτιμα προϊόντα των.

Ἡ κυφέλη, οἱ κηρῆθρες κ.λ.π. εἶναι θαῦμα σοφῶν ὑπολογισμῶν, πού μόνο πολὺ σοφοὶ ἀρχιτέκτονες καὶ μηχανικοὶ ἤμποροῦν νὰ σχεδιάσουν. Ἀλλὰ πρὶν κτίσουν, θὰ κάμουν μία γενικὴ καθαριότητα, πού θὰ τὴν ἐζήλευε καὶ ἡ καλύτερη νοικοκυρά. Θὰ σκουπίσουν τὸ πάτωμα, θὰ πετάξουν δηλαδή ἐξω τὸ ἓνα κατόπιν τοῦ ἄλλου πτερὰ, ξυλαράκια, χώματα, ἄμμο, ψόφια ἢ ζωντανὰ ζώφια. Ἀνθρώπινο σπῆτι ἤμπορεῖ νὰ εἶναι ἀκάθαρτο, κυφέλη ποτέ!

Ἄν τύχη καὶ δὲν τοὺς φανῆ κατάλληλο τὸ ἔδαφος, τότε θὰ τὸ στρώσουν μὲ ἓνα παχὺ στρώμα ἀπὸ κερὶ, πού θὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀπομονωτικό, γιὰ ν' ἀσφαλίσθουν, καὶ τότε θὰ οἰκοδομήσουν.

Τὸ κτίσιμο καὶ ἡ διαίρεσις τοῦ σπιτιοῦ θὰ γίνουν σύμφωνα μὲ τίς ἀνάγκες, πού ἔχουν, καὶ τὰ πρόσωπα, πού θὰ διαμείνουν.

Ἐχωριστοὶ βασιλικοὶ θάλαμοι γιὰ τὸν ἄρχοντα τῆς κυφέλης, θάλαμοι γιὰ τὶς βασιλοπούλες, θάλαμοι γιὰ τὰ μωρά, χωριστὰ γιὰ τὰ ἀρσενικά, χωριστὰ γιὰ τὰ θηλυκά, θάλαμοι γιὰ τὶς ἐργάτιδες. Μήπως ἐλησημονήσαμε τίποτε; Ἄ, ναί· τὶς ἀποθήκες τοῦ σπιτιοῦ. Μὴν ἀνησυχῆτε ὅμως· ἔχει προβλέψει ὁ μηχανικός καὶ γι' αὐτές, ποῦ θὰ κτισθοῦν!

Ὅλες οἱ πράξεις των σὲ ἓνα μόνο σκοπὸ ἀποβλέπουν, πῶς δηλαδὴ θὰ ἐξυπηρετήσουν καλύτερα τὴν κοινωνία των, τὴν πατρίδα των. Χάριν αὐτῶν θυσιάζονται καὶ θυσιάζουν τὰ πάντα.

Ἄν π.χ. κανένα ξένο ζῶο, ποντικός, σαλίγκκαρος κ.λ.π., μπῆ στὴν κυφέλη, καὶ ἂν οἱ θυσίαι εἶναι μεγάλες, ὁ παρῆσακτος ὅπωςδήποτε θὰ φονευθῆ. Ἄλλὰ τί θὰ γίνῃ ἓνα τόσο μεγάλο σῶμα, ποῦ δὲν ἠμποροῦν νὰ τὸ ἀπορρίψουν; Ἀπλούστατα τὸ τυλίγουν μὲ ἓνα παχὺ κάλυμμα ἀπὸ κερί, γιὰ νὰ μὴ φέρῃ ἀρρώστειες μὲ τὴν ἀποσύνθεσί του!

Ἡ Σπαρτιατικὴ πολιτεία, ὅπως ξέρουμε, ἠθέλε στρατιῶτες, γιὰ νὰ ὑπηρετήσουν τὴν πατρίδα, καὶ γι' αὐτὸ τοὺς ἀνίκανους τοὺς ἔρριχνε στὸ βάραθρο. Ἡ κοινωνία τῶν μελισσῶν ἀπαιτεῖ νὰ ἐργάζονται ὅλοι γιὰ τὴν κοινὴ εὐτυχία· γι' αὐτὸ—ποιὸς ξέρει μὲ πόση λύπη των!—δὲν τρέφουν αἰσθημα οἴκτου γιὰ τοὺς ἀχρήστους στὴν ἀδελφότητά των. Ἔτσι βλέπομε, ὅταν μία μέλισσα γεννηθῆ ἀνίκανη γιὰ ἐργασία ἢ πληγωθῆ βαριά, νὰ ἔχουν τὴ μεγάλη σκληρότητα, τὴ δικαιολογημένη ἀπὸ τοὺς νόμους των, νὰ τὴ ρίχνουν ἔξω ἀπὸ τὴν κυφέλη νὰ πεθάνῃ. Τὴν ἴδια τύχη ἔχουν καὶ οἱ ὀκνηροὶ κηφῆνες σὲ ἐποχὴ πείνης.

Κι ὅμως οἱ σκληρὲς μέλισσες πρὸς τοὺς ἀχρήστους τῆς ζωῆς εἶναι πολὺ στοργικὲς γιὰ τοὺς ἐργαζομένους, ποῦ εἶναι χρήσιμοι στὴν κοινωνία. Ἐὰν π.χ. συλληφθῆ μία μέλισ-

σα από έντομο ἢ τὴν ἀπειλῇ κάποιος κίνδυνος, θὰ τρέξουν ὅλες νὰ τὴν βοηθήσουν. Χωρὶς νὰ συλλογισθοῦν τὸν ἰδικὸν τῶν κίνδυνον, χύνονται ἐπάνω στὸν ἐχθρὸ μὲ θυσία τῆς δικῆς τῶν ζωῆς νὰ σώσουν τὴ συνεργάτιδά τῶν.

Μὲ τὸν ἴδιο φανατισμὸ καὶ αὐτοθυσία θὰ τρέξουν ὅλες ἀπὸ κάθε μακρινὸ ἄνθος νὰ ὑπερασπίσουν τὴν κυψέλη, ὅταν κινδυνεύη. "Ἄλλες θὰ θυσιάσουν τὴν ζωὴν τῶν, θὰ κτυπηθοῦν, θὰ κεντρώσουν, θὰ πεθάνουν· εἶναι στρατιῶτες τῆς μικρῆς πατρίδος τῶν· ἄλλες θὰ μποῦν μέσα, θὰ γεμίσουν τὸ στομάχι τῶν μέλι νὰ τὸ γλυτώσουν ἀπὸ τὸν ἐχθρὸ· εἶναι οἱ ἀποθηκάριοι, οἱ φύλακες τῶν ἀγαθῶν.

Τὸ ἴδιο δὲν κάνουν τάχα καὶ οἱ ἄνθρωποι σὲ παρόμοιες περιστάσεις; "Ἄλλοι πολεμοῦν στὸ μέτωπο, οἱ στρατιῶτες, καὶ ἄλλοι, οἱ ἄμαχοι, φροντίζουν σὰ μετόπισθεν γιὰ τὴν παραγωγὴ τῶν ἀγαθῶν.

"Ὅλοι ὅμως ξέρομε ὅτι οἱ ἄνθρωποι συνεννοοῦνται μεταξὺ τῶν στὶς δύσκολες στιγμὲς μὲ τὸ ραδιόφωνο, τὸν τηλεγράφο, τὶς καμπάνες τῶν ἐκκλησιῶν, τὶς ἐφημερίδες καὶ σπεύδουν στὸν κίνδυνον τῆς πατρίδος. Ἄλλὰ πῶς συνεννοοῦνται οἱ μέλισσες; Αὐτὸ εἶναι ἓνα μυστήριον, πού οἱ σοφοὶ ἀκόμη δὲν τὸ ἔλυσαν· τὰ παραδείγματα ὅμως πού εἶδαμε καὶ ἄπειρα ἄλλα βεβαιώνουν ὅτι καὶ γιὰ τὰ δυσάρεστα καὶ γιὰ τὰ εὐχάριστα νέα οἱ μέλισσες ἔχουν δικό τῶν τηλεγράφο, ἀλάνθαστο καὶ ταχύτατο.

Ἡ Βασίλισσα Ἡ κοινωνία τῶν μελισσῶν εἶναι μητρι-αρχική, ὅπως τὰ παλιὰ τὰ χρόνια ἦταν μία πολιτεία τῶν Λοκρῶν. Δηλαδή σ' ἐκείνη τὴν παλιὰ ἐκυβερνοῦσαν οἱ μητέρες, οἱ γυναῖκες· σ' αὐτὴ τῶν μελισσῶν

κυβερνᾷ ἢ γυναῖκα, μία μόνο, ἢ μητέρα. Ὁ λαὸς τὴν λέει «μάννα», ἢ ἐπιστήμη «βασιλίσα».

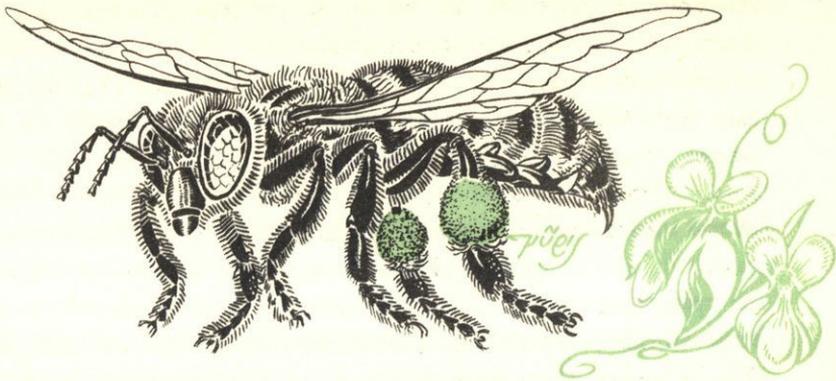
Ἡ βασιλίσα εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀκμῆς σὲ μία κυψέλη. Σὲ μία μόνο ἡμέρα τὴν ἀνοίξει μπορεῖ νὰ γεννήσῃ 4 χιλιάδες αὐγά. Ἄν τὰ ζυγίσωμε, τὸ βάρος των εἶναι δύο καὶ τρεῖς φορές μεγαλύτερο ἀπὸ τὴ μητέρα, ποὺ τὰ ἐγέννησε. Καὶ ἀκόμη εἶναι ἡ μόνη μάννα ἀπ' ὅλο τὸ ζωικὸ βασίλειο, ποὺ ξέρεи τί παιδιὰ θὰ κάμῃ, καὶ γι' αὐτὸ σὲ ἄλλο μέρος γεννᾷ τὰ θηλυκὰ καὶ σὲ ἄλλο τὰ ἀρσενικὰ !

Χωρὶς τὴ βασιλίσα τὸ μελίσι δὲν ἔμπορεῖ νὰ ζῆσῃ. Σκορπίζεται καὶ χάνεται, ὅπως οἱ λαοὶ χωρὶς ἄξιο ἀρχηγό. Κι ὅταν τὴν χάσουν, οἱ θρῆνοι τῶν μελισσῶν εἶναι τόσο πολλοί, ποὺ εἶναι ἀδύνατο νὰ μὴ συγκινήσουν καὶ σκληρὸ ἄνθρωπο ἀκόμη. Οἱ θρῆνοὶ των εἶναι ἴσοι μὲ τῶν παιδιῶν, ποὺ χάνουν τὴ μητέρα των.

Τὴν γονιμότητα τῆς βασιλίσας, τὴν πολύτιμη στὴν ἀκμὴ τῆς κυψέλης, τὴν γνωρίζουν πολὺ καλὰ οἱ ὑπήκοοι τῆς· γι' αὐτὸ μὲ κάθε τρόπο προσπαθοῦν ἀπὸ εὐγνωμοσύνη νὰ τὴν περιποιηθοῦν καὶ νὰ τῆς δείξουν τὴν ἀγάπη των.

Κανένας βασιλεὺς, καὶ ὁ πιὸ ἐνδοξος, κανένας πρόεδρος δημοκρατίας, καὶ ὁ πιὸ ἱκανὸς καὶ ἀγαθός, δὲν ἐδοκίμασε ἀπὸ τὸ λαὸ του τόση ἀφοσίωσι. Στὸ βασίλειο τῶν μελισσῶν δὲν ὑπάρχουν δυσαρεστημένοι, ἀπειθεῖς εἰς τοὺς νόμους, ἀναρχικοί· εἶναι οἱ πιὸ ἰδεώδεις ὑπήκοοι τοῦ κόσμου !

Πρῶτα πρῶτα τὰ ἀνάκτορα τῆς βασιλίσας εἶναι ἰδιαίτερα καὶ μεγαλοπρεπῆ. Μέσα στὶς χιλιάδες μέλισσες ὅλες τὴν ἀναγνωρίζουν ἀμέσως, τῆς ἀνοίγουν δρόμο νὰ περάσῃ καὶ δεῖχνουν μεγάλο σεβασμὸ στὸ πέρασμα τῆς. Ἄν τὴν πάρετε ἀπὸ τὴν κυψέλη καὶ τὴν ξαναβάλετε ὕστερα ἀπὸ ὥρες, τῆς γίνεται ἀληθινὴ ἀποθέωσις. Μόνο τὰ «ζῆτω» δὲν ἀκούονται,

πού, ἂν ἤξεραμε τὴ γλῶσσα τῶν μελισσῶν, ἴσως νὰ τ' ἀκού-
αμε κι αὐτά.

Ὅταν θελήσῃ νὰ φάγῃ, ὅλες σπεύδουν νὰ παραμερί-
σουν νὰ φθάσῃ μὲ ὅλη τὴν ἀνεσί της στὶς κηρῆθρες, τῆς
προσφέρουν τὴν τροφή καὶ τὴν θωπεύουν μὲ τὶς κερααῖες
των, ὅπως χαϊδεύει ἡ μητέρα τὸ μωρό, ὅταν πίνει τὸ γάλα του!

Ἀκόμῃ καὶ ὅταν εἶναι γριά, ζαρωμένη καὶ ἀνάπηρη,
οἱ φρουροὶ τῆς θύρας της ποτὲ δὲν θ' ἀφήσουν νὰ μπῆ στὴν
κυφέλη ἄλλῃ βασίλισσα. Κι ἂν μπῆ κρυφά, τότε ἀλλοίμονό
της! Θὰ τὴν κλείσουν στὴ φυλακὴ καὶ ἡ θύρα δὲν θ' ἀνοίξῃ,
παρὰ ὅταν πεθάνῃ, γιὰ νὰ πετάξουν ἔξω τὸ πτώμά της.
Στὴν κοινωνία τῶν μελισσῶν δὲν ὑπάρχουν ποτὲ οὔτε
συνωμότες οὔτε προδότες.

Ἄλλὰ κι ἂν εἶναι τελείως ἄγονη πιά καὶ ἄχρηστη
γριά καὶ ἄλλῃ νέα βασίλισσα τὴν ἀντικαταστήσῃ, πάλι δὲν
θὰ τὴν ἐγκαταλείψουν. Τὴν ἀσφαλίζουν καὶ τὴν φρουροῦν
ἀπὸ τὴν ὀρμὴ καὶ τὸ μῖσος τῆς ρωμαλέας ἀντιζήλου της.

Βασίλισσα καὶ μέλισσες ἐνώνει μίαν τρυφερὴ ἀγάπη καὶ

ἀφοσίωσις, πού ποτέ δὲν θὰ ἰδοῦμε σὲ ἄλλα ζῶα λογικά καὶ ἄλογα. Ποτὲ ἡ βασίλισσα - μάννα δὲν θὰ μεταχειρισθῆ τὸ καμπυλωτὸ κεντρί της νὰ κτυπήσῃ τὸν ὑπήκοό της, τὸ παιδί της· καὶ πάλι ποτὲ μέλισσα δὲν θὰ χρησιμοποιήσῃ τὸ ἴσιο κεντρί της νὰ πλήξῃ τὴ βασίλισσα, τὴ μάννα της!

Ἀποικίαι Ἡ γονιμότης τῆς βασίλισσας εἶναι, ὅπως εἴπαμε, πολὺ μεγάλη, καὶ οἱ ὑπήκοοι πληθύνονται γρήγορα. Ἄλλ' ὁ πληθυσμὸς αὐτὸς δὲν χωρεῖ φυσικὰ στὴν κυψέλη· κι ὅμως πρέπει νὰ ζήσῃ, νὰ πολλαπλασιασθῆ. Γίνεται τότε κάτι ἀνάλογο μὲ ὅ,τι ἐγινόταν στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα. Γίνονται ἀποικίες!

Ἄλλὰ ποία διαφορὰ! Στὴν ἀρχαιότητα δὲν ὠδηγοῦσαν τοὺς ἀποίκους οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες, ἐνῶ ἡ βασίλισσα ὀδηγεῖ πάντοτε ἡ ἴδια τὶς μέλισσες, γιὰ νὰ εἶναι βέβαιη γιὰ τὴν ἐπιτυχία.

Ἐνα πρωινὸ τοῦ θέρους ἡ βασίλισσα, ἀκολουθουμένη ἀπὸ ἓνα μεγάλο πλῆθος ἀπὸ μέλισσες, ἐγκαταλείπει γιὰ πάντα τὴν οἰκογενειακὴ ἐστία, γιὰ νὰ εὔρη νέα. Κι αὐτὸ τὸ σμῆνος εἶναι τὸ σμάρι, ὅπως τὸ λέει ὁ λαός, τὸ ἐσμάριον τῶν ἀρχαίων. Ποῦ πηγαίνουν; Στὴν τύχη, ὅπου εὔρουν καλύτερα.

Θὰ συναντήσουν κάπου ἓνα δένδρο καὶ ἡ κουρασμένη βασίλισσα, πού δὲν εἶναι μαθημένη σὲ τέτοιες ἐκδρομές, θὰ καθίσῃ σ' ἓνα κλαδί του νὰ ξεκουρασθῆ. Γύρῳ της σπεύδουν καὶ κολλοῦν οἱ ἄλλες μέλισσες κι ἔτσι σχηματίζεται ἓνας ὄγκος κρεμασμένος, πού μοιάζει σὰν μεγάλο κυδῶνι ἢ σὰν κοντόχονδρο σταφύλι.

Ἄν τύχη καὶ δὲν ἰδῆ κανεὶς τὸ σμῆνος νὰ τὸ πιάσῃ, θὰ ξαναφύγῃ, γιὰ νὰ εὔρη καμμιά κουφάλα ἢ καμμιά σχισμὴ βράχου νὰ κτίσῃ τὴ νέα φωλιά του. Ἄλλὰ συνήθως κάποιος

μελισσοκόμος θά περάσῃ ἀπ' ἐκεῖ, θά τὸ ἰδῇ καὶ θά τρέξῃ
 νὰ φέρῃ ἓνα καλάθι νὰ τοποθετήσῃ μέσα τὸ πολύτιμο δῶρο
 τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ τὸ βάλῃ ἔπειτα σὲ καινούργια κυψέλη.

Κι ἀρχίζει τώρα νέα ζωὴ, γεμάτη πάλι φιλοπονία, γο-
 νιμότητα, τάξι, στοργή, σεβασμό.

Ἄλλὰ καὶ ἡ παλιὰ κυψέλη, ἡ μητρόπολις, δὲν μένει
 ἔρημη καὶ ἀπροστάτευτη. Ἡ ἀγαθὴ βασίλισσα ἔχει προνο-
 ῆσει καὶ γι' αὐτό. Ἐχει γεννήσει τὶς βασιλοπούλες. Καὶ μία
 ἀπ' αὐτές, ἡ πιὸ δυνατὴ καὶ ἄξια, θά νικήσῃ τὶς ἄλλες καὶ
 θ' ἀνεβῆ στὸ θρόνο τῆς βασίλισσας, προικισμένη μὲ ὅλες τὶς
 ἀρετὲς τῆς μάνας της, γιὰ νὰ διευθύνῃ τὴ θαυμαστὴ κοι-
 νωνία τῶν μελισσῶν.

Νικόλαος Α. Κοτόπουλος

Μ

26. ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΚΑΙ ΕΝΑΣ ΒΑΣΙΛΙΑΣ

‘Ο λαός Εύρέθηκα κάποτε σ’ ένα εὐτυχημένο λαό. ‘Ο λαός αὐτός ἦταν χαριτωμένος, ἡμερος, ἀγαθός, εἰρηνικός. Ἐχαιρόταν τὸν ἥλιο, τὸν ἀέρα, τὶς ὁμορφιές τῆς φύσεως, χωρὶς τίποτε νὰ τοῦ λείπη, χωρὶς τίποτε νὰ γυρεύη.

‘Ο κόσμος ἦταν πλασμένος γι’ αὐτὸν ὅσο πιὸ τέλεια ἤμποροῦσε. Καὶ δὲν εἶχε κανένα παράπονο μὲ τὸ Θεό, πού τὸν ἐπλασε, καμμία βαρυγνομιά γιὰ τοὺς νόμους, πού τὸν κυβερνοῦν. “Ὅλα τριγῦρό του ἦσαν τέλεια, ὠραῖα, ἀγαθὰ· καὶ μέσα του ἐβασίλευε ἀπόλυτη γαλήνη τῆς ψυχῆς.

Α’ ‘Ο λαός αὐτός δὲν ἤξερε ἀπὸ πολέμους κι αἱματοχυσίες. Ὁ ὁμόνοια καὶ ἡ ἀγάπη ἐβασίλευε στὴν πολιτεία του. Ποτὲ στὴ ζωὴ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ δὲν ἔτυχε ὁ ἕνας νὰ κλέψῃ τὸ δίκιο τοῦ ἄλλου. Τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ ἦσαν κοινὰ γιὰ ὅλους. 40

Πλούσιοι καὶ πτωχοὶ δὲν εἶχαν σταθῆ ποτὲ στὸ λαὸ αὐτό. “Ὅλοι μαζὶ ἦσαν πλούσιοι ἢ ὅλοι μαζὶ πτωχοὶ !” Ὅταν εἶχε στέγη ὁ ἕνας, εἶχε καὶ ὁ ἄλλος· ὅταν εἶχε τροφή ὁ ἕνας, εἶχε καὶ ὁ ἄλλος. Καὶ πάλι, ὅταν ἡ δυστυχία ἐπεφτε ἐπάνω

των, κανένας δὲν ἦταν πιὸ δυστυχισμένος ἀπὸ τὸν ἄλλον· καὶ γι' αὐτό, καὶ στὴ δυστυχία ἀκόμη, ἦσαν ὅλοι εὐτυχισμένοι. Δὲν εἶχε κανένας παράπονο.

Ὁ βασιλιάς Ὁ λαὸς αὐτὸς εἶχε καὶ τὸ βασιλιᾶ του. Ἐνα βασιλιᾶ ξένον ἀπὸ τὴν γενιά του. Ἄλλ' αὐτὸ δὲν ἐμπόδιζε νὰ εἶναι ὁ καλύτερος βασιλιάς τοῦ κόσμου μέσα στὸν καλύτερο λαὸ τῆς γῆς. Ὁ λαὸς ἐτριγύριζε τὸ βασιλιᾶ του μ' ἀγάπη κι ἀφοσίωσι. Τίποτ' ἄλλο δὲν τοῦ ἐζητοῦσε ἀπὸ τὴν ἀγάπη του.

Κι ὁ βασιλιάς δὲν ἐζητοῦσε ἀπὸ τὸ λαὸ του τίποτε περισσότερο ἀπ' ὅ,τι ζητᾶ ἕνας πατέρας ἀπὸ τὰ παιδιά του. Ἐκρατοῦσε στὸ χέρι του ἕνα ἀπλὸ σκῆπτρο ἀπ' ἀγριελιά καὶ μ' αὐτὸ ἐκυβερνοῦσε. Ἄλλὰ τὸ σκῆπτρό του ἦταν παντοδύναμο· «ἐμπρός» ἔδειχνε τὸ σκῆπτρο; ἐμπρός... «πίσω»; πίσω...

Ἐτραβοῦσε ἐμπρός ὁ βασιλιάς; Τὸν ἀκολουθοῦσε ὁ λαὸς του. Ἐστεκόταν νὰ ξεκουρασθῆ; Ὁ λαὸς τὸν ἐτριγύριζε μὲ λαχτάρα. Ἦταν ἕνας βασιλιάς, ποὺ ποτὲ δὲν θὰ χάσῃ τὸ θρόνο του. Γιατὶ ὁ θρόνος αὐτὸς εἶναι θεμελιωμένος ἐπάνω στὴν ἀγάπη.

Ποιοί εἶναι; Εὐρέθηκα κάποτε ἀνάμεσα σὲ ἕνα λαὸ καὶ ἕνα βασιλιᾶ. Δὲν εἶναι πολὺς καιρὸς ἀπὸ τότε, οὔτε μακρινὸς ὁ τόπος... Ἦταν κάποιος ἀπὸ τὰ ἀνοιξιὰτικα δειλινα καὶ ἦταν ἐπάνω στὴν καταπράσινη πεδιάδα τῶν Ἀθηνῶν. Ἐνας γέρος βοσκὸς ἔβοσκε τὰ πρόβατά του. M

27. Η ΕΞΟΧΗ

Προβαίνει ο ήλιος μ' όλη του τή χάρι
κι από λάμψη τόν κόσμο πλημμυρίζει.
Μέσ' στο χωράφι άτίμητο ζευγάρι
από βόδια θωρείς νά τριγυρίζη.

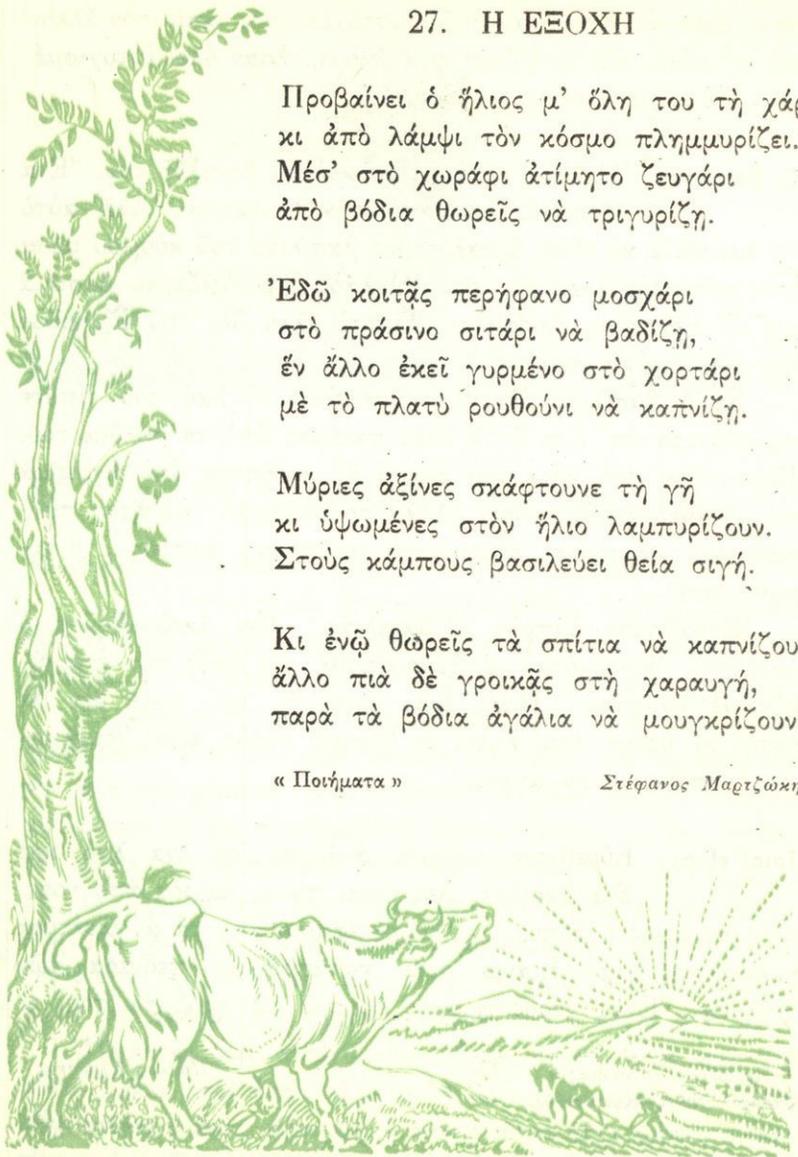
Έδω κοιτᾶς περήφανο μοσχάρι
στο πράσινο σιτάρι νά βαδίζει,
έν άλλο εκεί γυρμένο στο χορτάρι
μέ τὸ πλατὺ ρουθούνι νά καπνίζει.

Μύριες άξίνες σκάφτουνε τή γῆ
κι ύψωμένες στον ήλιο λαμπυρίζουν.
Στους κάμπους βασιλεύει θεία σιγή.

Κι ένῶ θωρείς τά σπίτια νά καπνίζουν,
άλλο πιά δέ γροικᾶς στή χαραυγή,
παρά τά βόδια άγάλια νά μουγκρίζουν.

« Ποιήματα »

Στέφανος Μαριζώκης

28. Η ΑΡΓΩ

Μ Οί καλεσμένοι. Ήταν μία Κυριακή του Αύγουστου. Ήραία ημέρα. Ο καπετάν Μαλάμος έβάφτιζε τὸ τρεχαντήρι του και είχε καλεσμένο στή χαρά ὄλο τὸ μικρὸ νησί.

Τὸ μικρὸ ναυπηγεῖο τοῦ λιμανιοῦ γεμάτο δοκάρια, κατάρτια, μαδέρια—χονδρὲς σανίδες—πελεκοῦδια, ροκανίδια. Καὶ ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη τῆς ἀκρογιαλιᾶς ὁμορφοβαμμένα και ἔτοιμα ἱστιοφόρα και βαρκοῦλες, καθὼς και σκελετοὶ κάθε λογῆς ἱστιοφόρων. Οἱ ἀπλοῖ πόθοι και οἱ μεγάλες ἐλπίδες τοῦ ναυτόκοσμου τοῦ νησιοῦ ἔστεκαν στήν ἀμμουδιά, ἄλλα ἔτοιμα πλεούμενα και ἄλλα ἀκόμη ξύλα ἄμορφα και σκελετοὶ.

Οἱ καλεσμένοι γιορτινοντυμένοι ἐγύριζαν στὰ ἔτοιμα πλεούμενα. Ἐπηρεοῦσαν μέσα τὰ παιδιά, τὰ ἐψηλαφοῦσαν οἱ ἄνδρες, τὰ ἐκαμάρωναν, τοὺς ὠμιλοῦσαν πολλές φορές σὰ νὰ ἦσαν ψυχωμένα· ἔλεγαν τὴν ἀξία των, ἐλογάριαζαν τὴ γρηγοράδα των, ἐσυμβούλευαν τὸν πρωτομάστορα γιὰ τὸ κάθε τι.

Τὸ τρεχαντήρι τοῦ καπετάν Μαλάμου ἐπάνω στή σχάρα μὲ τὴν πλώρη σπαθωτὴ, στεφανοζωμένη τὴν πρῶμνη, ἔστεκε και αὐτὸ στήν ἀμμουδιά. Ὁλογάλαξη ἢ θάλασσα

ἄστραπτε κι ἐπαιγίδιζε κι ἔφθανε γλῶσσες γλωσσίτσες
στὰ πόδια του, τὸ ἔρράντιζε μὲ τὸν ἀφρό της, τοῦ ἐκελα-
δοῦσε μυστικά κι ἐμπιστεμμένα :

—“Ἐλα, ἔλα νὰ σ’ ἀναστήσω στοὺς κόλπους μου. Τί κά-
θεσαι ἄψυχο ξύλο καὶ βάρυπνο ; Δὲν ἐβαρέθηκες τὴν ἄβουλη
ζωή ; Ντροπή σου ! “Ἐλα νὰ σοῦ δώσω ζωή. “Ἐβγα νὰ πα-
λέψης μὲ τὸ κῦμα. “Ὁρμησε στηθάτο νὰ κουρευιάσης τὸν
ἄνεμο. Ἀῖ Ἐλα νὰ γίνης ζήλεια τῆς φάλαινας, σύντροφος στὸ
δελφίνι, τοῦ γλάρου ἀνάπαυσι, τραγούδι τοῦ ναύτη, καύχη-
μα τοῦ καπετάνιου. “Ἐλα χρυσό μου, ἔλα ! ^Α ^Ο ^Μ

Μ **Τὰ βαπτίσια** Ὁ καπετὰν Μαλάμος φρεσκοξυρισμένος,
γελαστός· δίπλα του ἡ καπετάνισσα ντυ-
μένη στὰ μεταξωτά. Καὶ οἱ δύο των ἔλαμπαν ἀπὸ εὐτυχία.
Τὰ βιολιά καὶ τ’ ἄλλα ὄργανα ἐλάλαγαν τὴ χαρὰ ὡς τὴν
ἄκρη τοῦ νησιοῦ.

Σὲ μιὰ στιγμή τὰ λαλούμενα ἔπαψαν. Ἦσυχία. Ὁ ἱε-
ρεὺς ντυμένος στ’ ἄμφιά του ἔψαλε μὲ κατάνυξι τὸν ἀγια-
σμό κι ἔρράντισε μὲ τὸ Σταυρὸ τὸ ἱστιοφόρο, τὸ ὁποῖο ἡ
καπετάνισσα ὠνόμασε « Ἀργώ ». Ἐπειτα ἐδιάβασε τὴν εὐχή
στὸ πλεύσιμο : « Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, τήρησον τὸ πλοῖον
τοῦτο, τὴν « Ἀργώ »· δὸς εἰς αὐτὸ φύλακα ἄγγελον ἀγα-
θόν... ».

— Καλοτάξιδο καὶ πάντα χρυσάφι νὰ φέρνη, καπετὰν
Μαλάμο ! ἀκούστηκε τελειώνοντας ὁ ἱερεὺς.

^Ο ^Α — Καλοτάξιδο, καπετὰν Μαλάμο, καλοτάξιδο ! Καὶ τὸ
καρφί του μάλαμα, καπετάνισσα ! Εὐχῆθηκε καὶ ὁ ναυτό-
κοσμος, βρέχοντας τὸ ἀνδρόγυνο μὲ θάλασσα κατὰ τὴ συνή-
θεια τοῦ νησιοῦ. ^Α ^Ο

— Εὐχαριστοῦμε ! Ἀπήντησαν μ’ ἓνα στόμα καπετάνιους
καὶ καπετάνισσα.

Ὁ πρωτομάστορας ἄρχισε τὰ προστάγματα... Ἐλύθησαν τὰ σχοινιά, ἐβγήκαν οἱ σφῆνες, καὶ ἡ «Ἀργώ» μὲ τὸ σπρώξιμο τῶν καλεσμένων ἐγλίστρησε στὴ θάλασσα, σὰν πάπια μαζὶ μὲ τὸ ἀμούστακο πλήρωμά της.

Τὰ βιολιά καὶ τ' ἄλλα ὄργανα ἄρχισαν πάλι νὰ λαλοῦν τὴ χαρὰ στὰ τετραπέρατα τοῦ νησιοῦ.

M *μόνον*

Τὸ **πρῶτο**
ταξίδι

Σὲ δύο ἡμέρες ἡ «Ἀργώ» ἔκανε τὸ πρῶτό της ταξίδι μὲ ἐπιβάτες καὶ ἐμπορεύματα γιὰ τὴ μεγάλη χώρα.

Ὁ καπετὰν Μαλάμος, ὅταν ἀνέβηκε πρῶι πρῶι στὴν «Ἀργώ», ἐκρέμασε ψηλά στὸ εἰκονοστάσι στὴ μικρὴ κάμαρά του τὸ εἰκόνισμα τοῦ Ἁι - Νικόλα, πατρογονικὸ εἰκόνισμα στὸ πλεύμενο τοῦ πατέρα του. Κι ἀφοῦ ἐπεστάτησε νὰ γίνουν ὅλα μὲ τάξι, ἔκαμε τὸ σταυρὸ του καὶ ἐπρόσταξε νὰ ἀνοίξουν οἱ ναῦτες τὰ παννιά νὰ ξεκινήσουν.

— Καλοτάξιδος, καπετὰν Μαλάμο ! Καὶ σὲ μεγαλύτερα μὲ τὸ καλὸ ! Τοῦ εὐχήθησαν οἱ συντοπιῖτές του, ποὺ εἶχαν κατεβῆ στὸ λιμάνι νὰ ἰδοῦν τὴν πρώτη ἀναχώρησι τοῦ ἱστιοφόρου.

Περνῶντας ἀπὸ τὴν ἄκρη τοῦ λιμανιοῦ, ὅπου ἐπάνω σὲ βράχο ἔστεκε τὸ ἀρχοντικὸ του, εἶδε ὁ καπετάνιος στὸ παράθυρο τὴν καπετάνισσα νὰ τὸν χαιρετᾷ μὲ τὸ μαντήλι της :

a
o **A** — Στὸ καλὸ, καπετὰν Μαλάμο, στὸ καλὸ ! Ὁ Θεὸς μαζὶ σας ! Κι ἓνα κρυφὸ δάκρυ ἐκύλισε ἀπὸ τὰ μάτια της.

Ὁ καπετὰν Μαλάμος ἐχαιρέτισε μὲ τὸ χέρι του, ἐνῶ ἔδινε τὴν παραγγελία στὸν τιμονιέρη :

— Δεξιά ! *A M O*

Ἄνδρ. Καρκαβίτσα « Λόγια τῆς πλώρης »
(Διασκευή)

Νικόλαος Α. Κοντόπουλος

+μοση. ζούσκειτο

Ὀχι αὖθις ἔβην

29. Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΝΑΥΤΗ

Ἡ νύχτα ἀπλώνεται, τ' ἀστέρια σπέρνει ^{σφοδ}
καὶ τρεμοσβήγουνε στὸν οὐρανό·
τὸ τρεχαντήρι μου μὲ χάρι γέρνει
σ' ἀγέρι ἤσυχο καὶ σιγανό. ^{οοι}

Τὸ ἑφταδιάμαντο λαμπρὸ στεφάνι
τῆς Πούλιας πρόβαλε, φεγγοβολεῖ!

~~τὸ πορφυρὸν ἐπ' ἄνοιχτον~~ Τρέχε, δελφίني μου, καὶ μᾶς προφτάνει
ἢ ροδοστόλιστη ἀνατολή! ^Α

Μέσ' ἀπ' τὰ κύματα σὲ φῶς λουσμένη
~~μεταφωρᾷ~~ βγαίν' ἡ πατρίδα μου. "ὦ, τί χαρά!

Ἐκεῖ ἡ μαννούλα μου μὲ περιμένει,
θωρεῖ τὴ θάλασσα καὶ λαχταρᾷ.

Τρέξε στὰ πόδια της! Ἄπ' τ' ἀκρογιαλὴ
ρίχνει ἀνήσυχη ἐδῶ ματιά.

~~σφρασιω~~ Πές της πῶς μ' ἔφερες ὀπίσω πάλι
ἐσύ, πού μ' ἔσυρες στὴν ξενιτειά. ^Μ

« Ποιήματα »

Ἄριστομένης Προβελέγγιος

30. ΠΑΤΡΙΔΑ

— Ξένε, πού μόνος κι ἔρημος σὲ ξένους τόπους τρέχεις,
πές μου ποιός εἶν' ὁ τόπος σου καὶ ποιά πατρίδα ἔχεις;

Α— Στ' ἀγαπημένο μου χωριὸ πάντα χαρὲς καὶ γέλια·
στ' ἀλώνια τραγουδιῶν φωνές, ξεφάντωμα στ' ἀμπέλια,
κι ὅταν χορεύῃ ἡ λεβεντιά τῆς Πασχαλιᾶς τὴ μέρα,
βροντυχτυπάει τὸ τούμπανο καὶ κελαηδεῖ ἡ φλογέρα.

Στὴ μακρινὴ πατρίδα μου ἔχει εὐωδιὰ καὶ χάρι
τὸ ταπεινότερο δενδρί, τὸ πιὸ φτωχὸ χορτάρι·
στοὺς κλώνους τῆς ἀμυγδαλιᾶς σμίγουν ἀνθοὶ καὶ χιόνια
καὶ φέρνουνε τὴν ἀνοιξὶ γοργὰ τὰ χελιδόνια.

Στῶν μαγεμμένων της βουνῶν τὰ μαρμαρένια πλάγια
γλυκολαλοῦνε πέρδικες καὶ κλαίει ἡ κουκουβάγια.
Ἡ ἀσημένια θάλασσα μ' ἀφρούς τὴν περιζώνει
κι ὁ οὐρανὸς μὲ τ' ἄστρα του τὴ χρυσοστεφανώνει.

Αὐ Τὴ μακρινὴ πατρίδα μου, πρὶν ἢ σκλαβιά πλακώσῃ,
τὴ δόξασε ἡ παλληκαριά, τὴν φώτιζεν ἡ γυνῶσι.
Καὶ τώρα ἀπὸ τὴ μαύρη γῆ, τὴ γῆ τὴ ματωμένη,
πρόβαλε πάλ' ἡ Λευθεριά σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη!

— Φθάνει !... Τὴ χώρα, πού μοῦ λές, τὴ γνῶρισα, τὴν εἶδα !
Τὴ μακρινὴ πατρίδα σου ἔχω κι ἐγὼ πατρίδα !...

Ἐφημερὶς « Ἐστία » 1910

Γεώργιος Δροσίνης

Μηροσοφορέας

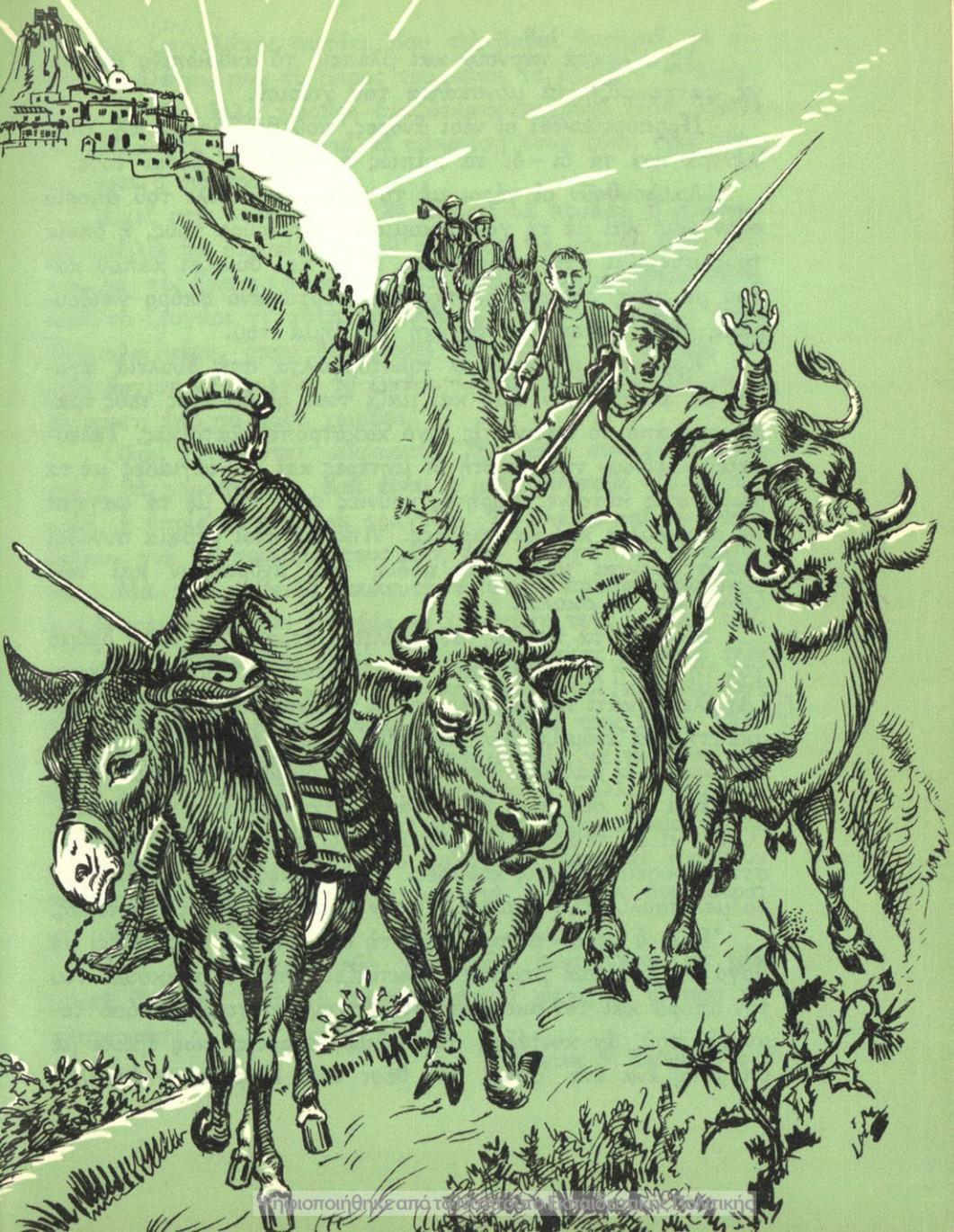
31. ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΤΩΝ ΧΩΡΑΦΙΩΝ

Α Τὸν Ὀκτώβριο δύο τρεῖς χορταστικὲς βροχὲς ἐπότισαν τὴ διψασμένη γῆ. Τώρα, τὶς πρῶτες ἡμέρες τοῦ Νοεμβρίου, οἱ ὠχρὲς καὶ χλιαρὲς ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου ξαναζεσταίνουσι λίγο τὴ φθινοπωρινὴ φύσι.

Τὰ λίγα καθυστερημένα καλοκαιριάτικα πουλιά, τρυγόνια, μελισσοουργοί, ὀρνύκια, τραβοῦν βιαστικὰ κατὰ τὸ νότο. Οἱ πρῶτες τσίχλες, οἱ καλογιάννοι, κάπου κάπου καὶ καμμιά μπεκάτσα μᾶς φέρνουν στὰ πτερά τους τὰ πρῶτα μηνύματα τοῦ χειμῶνα.

Τὰ κιτρινωμένα φύλλα τῆς συκιάς, τῆς μουριάς καὶ τῆς βαλανιδιάς δὲν ἀντέχουν πιά οὔτε στὴν παραμικρὴ ἀνάσα τοῦ ἀγέρα. Καὶ μόνον ἡ ἐλιά δὲν φαίνεται νὰ φοβᾶται πῶς θὰ χάσῃ τὴ στακτοπράσινη φορεσιά της. Τ' ἀγριόχορτα ἔχουν ἀρχίσει νὰ ξανακτύνουν τὴ γῆ μὲ τὸ ἀγαπημένο πράσινο φόρεμά της.

Τὶς ἡμέρες αὐτὲς ὅλο τὸ χωριό, μικροὶ μεγάλοι, ξεχύνονται στὴ μικρὴ κοιλάδα καὶ στὰ γῦρο ὑψώματα. Πρὶν καλοξημερώσῃ, οἱ δρόμοι καὶ οἱ γειτονιὲς τοῦ χωριοῦ σὲ κάνουν νὰ πιστεῦγῃς πῶς μεταμορφώνονται μὲ κάποια μαγικὴ δύναμι σὲ μιὰ πελώρια κυψέλη. Τὸ ἀλάθευτο ρολοὶ τῶν κοκχοριῶν λὲς καὶ ἠλεκτρίζει μ' ἓνα ἀδιόρατο σύρμα τὰ κοιμισμένα κορμιά.

Λίγα λεπτά περνοῦν καὶ βλέπεις τὸ ἀνθρώπινον μελίσσι
 νὰ κατηφορίζῃ τὰ μονοπάτια τοῦ χωριοῦ.

Προπορεύονται οἱ νέοι ἄνδρες, πού βιάζουσι μὲ τὴ βου-
 κέντρα καὶ τὰ ὀϊ - ὀϊ τὰ κάπως ἀργοκίνητα βόδια τους.

Ἀκολουθοῦν οἱ γέροι μὲ τὸ ἄδειο σακκούλι τοῦ σποριᾶ
 στὸν ὄμο καὶ μὲ τὴ χονδροκομμένη μαγκούρα τους, ἡ ὁποία
 τοὺς στηρίζει στὶς κακοτοπιές, ἀλλὰ καὶ θυμίζει κάπου κά-
 που μὲ μόνη τὴν ἀπειλή της στὸ φορτωμένο σπόρο γαιῖδου-
 ράκι, πὼς πρέπει νὰ ταχύνη τὸ βῆμά του.

Ἐρχονται κατόπιν τὰ πρωτόβγαλτα στὴ δουλειὰ ἀγό-
 ρια μὲ ἀξίνες στὸν ὄμο καὶ μαζί τους οἱ ἀδελφές τους τρα-
 βῶντας ἀπὸ τὸ σχοινὶ τὶς λίγο κακὸτροπες κατσίκες. Τελευ-
 ταῖες κλείνουν τὴν πομπὴ οἱ μητέρες καὶ οἱ γιαγιάδες μὲ τὰ
 μωρὰ στὶς πέτσινες φορητὲς κούνιες τους καὶ μὲ τὰ φαγητὰ
 σὲ σακκούλια καὶ κατασαρόλες. Ἀπαραίτητοι βέβαια συνοδοὶ
 ἀνακατώνονται μέσα στὰ πόδια τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν
 ζῴων καὶ τὰ σκυλιά.

Μονάχα τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου ἐτράβηξαν ἄλλο δρόμο
 γιὰ τὴ μικρὴ πλατεῖα, ὅπου τὰ περιμένει τὸ πρωινὸ μάθημα.

○ Ἄν ἔλειπε κάτι τέτοιες ἡμέρες καὶ τὸ σχολεῖο, ἓνας ξένος ἐπι-
 σκέπτῃς θὰ ἐνόμιζε πὼς εὐρέθηκε σ' ἓνα ἐρημωμένο χωριό,
 τοῦ ὁποίου οἱ κάτοικοι μετανάστευσαν ὁμαδικὰ σ' ἄλλον τόπο.

Μ Καὶ νὰ σὲ λίγο τὸ μεγάλο πανηγύρι τῶν χωραφιῶν.
 Ὅπου κι ἂν πέση τὸ μάτι σου, κάτω στὴν κοιλάδα ἢ ἐπάνω
 στὴ λοφοσειρὰ ὡς τὶς κορυφές, θ' ἀγναντέψῃς τὸ σκορπισμέ-
 νο μελισσολόι τῶν γεωργῶν στὴν ἄγια ἐργασία τῆς σπορᾶς.

Ἐδῶ ὁ γερο - παππούς μὲ τὴ σοφὴ πεῖρα τῆς ζωῆς, μὲ
 ἀργὰ κι ἐπίσημα βήματα φουκτιάζει ἀπὸ τὸ σακκούλι του
 τὸν σπόρο καὶ τὸν σκορπάει στ' ὠργωμένο χωράφι τόσο τε-
 χνικά, πού, ἂν κοιτάξῃς στὸ χῶμα, θαρρεῖς πὼς ἔβαλε μὲ
 ὑπομονὴ ἓνα ἓνα σπυρὶ στὴ θέσι του. Παρέκει ὁ ἀτσαλο-

δεμένος ζευγολάτης πατάει, όσο πιο βαθιά ήμπορεί, το σιδερένιο αλέτρι, που το βάρος του κάνει τα βόδια ν' άγκομαχοϋν. Σ' έν' άλλο χωράφι ένα δεκαπεντάχρονο παιδι έξεψε τα βόδια στη σβάρνα, για να σβαρνίση όσον τόπο είχε χθές όργώσει ό πατέρας του.

◊ ◊ Έκει στίς λοφοπλαγιές δέ μπορεί να περάση ή σβάρνα. Οί σβώλοι θα σπάσουν και οί αύλακιές θα ίσοπεδωθούν μόνον με το ξινάρι. ΟΓυναϊκες και παιδιά ακολουθοϋν κατά πόδι το ζευγάρι γι' αύτή τή δουλειά. Και είναι άκόμη τόσα άνώμαλα μέρη, όπου δέ μπορεί να περάση το αλέτρι. Κι εκεί άρχισε να δουλεύη το ξινάρι. Ούτε σπιθαμή δέ θα μείνη άσπαρτη από το κάθε χωράφι.

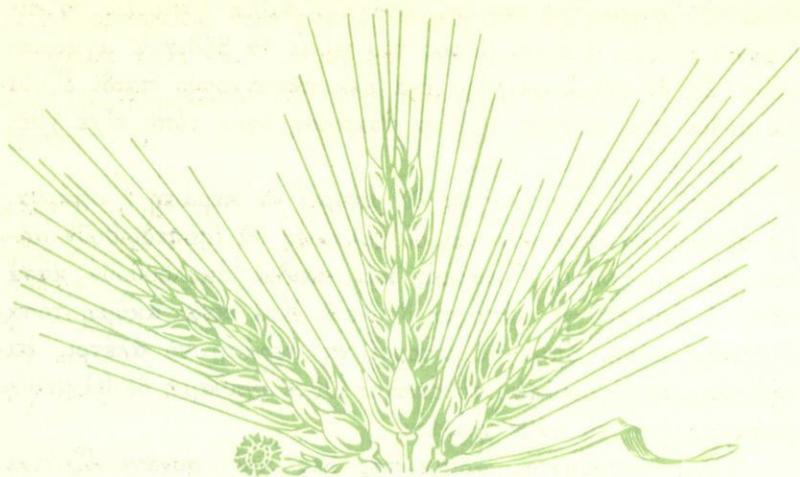
"Ολοι εργάζονται άδιάκοπα, λές και συναγωνίζονται ποϊος θα προσπεράση. Και είναι ή μόνη εργασία τοϋ χωραφιοϋ, ή όποία δέ σηκώνει τραγούδι. Το αλέτρι και το ξινάρι θέλουν για λογαριασμό τους όλη τήν άντοχή τών πνευμόνων. Μά τοϋ καθενός δουλευτή ή ψυχή προσεύχεται σιωπηλά στον πανάγαθο Πατέρα να εύλογήση τους κόπους του.

"Ολοι εργάζονται. Και μόνον οί πέτσινες κούνιες τών μωρών κρέμονται ή κάθε μία από το κλαδι κάποιου δένδρου. "Αλλα μωρά κοιμοϋνται τον άγγελικό τους ύπνο. "Αλλα έξύπνησαν κι άπλώνουν τα χεράκια τους να πιάσουν κανένα σπουργιτάκι ή κανένα χρυσοκίτρινο φύλλο, που πετάει λίγο επάνω από το κεφαλάκι τους. Κάποια θεία φώτισις έχει κάμει κι αύτά τόσο καλόβολα, λές και νοιώθουν πόσο πολύτιμες είναι οί στιγμές για τήν άξια δουλεύτρα, τή μητέρα τους.

Και το πανηγύρι τών χωραφιών συνεχίζεται με μία μικρή διακοπή για το μεσημεριάτικο φαγητό, ώσπου να σκοτεινιάση.

Μ

Γεώργιος Ν. Κалаματιανός

32. ΑΛΗΘΙΝΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ

‘Ο σίτος και ἡ — Σήμερα, παιδιά, θὰ σᾶς διηγηθῶ ἓνα
καλλιέργειά του ἀληθινὸ παραμῦθι ἀπὸ τῆ ζωῆ μου,
εἶπε ὁ κ. Λάμπρος.

Τὰ παιδιά ἀνοιξαν τέσσερα τὰ μάτια των καὶ ἐτέντωσαν τὰ αὐτάκια των. Ἦξεραν καλὰ πόσα ὠραῖα πράγματα γνωρίζει ὁ δάσκαλός των ! Μέσα στὴν τάξι ἀπόλυτη σιωπή.

— Ἦμουν μικρός, εἶπε, στὴν ἡλικία σας ἐπάνω κάτω. Ἐνα πρωινὸ, μόλις ἐσχόλασα ἀπὸ τὸ σχολεῖο, ἐπῆγα στὸ χωράφι μας, ὅπου ἐβοτάνιζε ὁ πατέρας μου τὸ σιτάρι. Τὸν ἐβοήθησα λίγο, ἀλλὰ ἐκουράσθηκα, γιατί ἤμουν ἀσυνήθιστος στὴ δουλειά. Μὲ τὴν ἀδειά του ἐπῆγα καὶ ἐκάθισα στὴν ἄκρη, κάτω ἀπὸ μία μικρὴ φουντωτὴ ἐλιά.

Ἦταν ὠραία ἀνοιξιάτικη ἡμέρα καὶ τὸ εὐχάριστο ἀεράκι τῆς ἔφερενε ἕως ἐμὲ μία γλυκύτατη φωνή :

— Ἀκουσε, παιδί μου, ἔλεγε, τί θὰ σοῦ εἰπῶ.

Τὰ ἔχασα μὲ τὴν ἀπροσδόκητη φωνή. Κοίταξα δεξιά, ἀριστερά νὰ ἰδῶ ποιὸς μου ὠμιλοῦσε. Δὲν εἶδα κανένα !

Ἄλλὰ ἡ φωνὴ ἐξακολούθησε νὰ ἔρχεται καθαρὴ καὶ γλυκειά :

—“Ὅλοι σας μὲ γνωρίζετε· εἶμαι τὸ εὐλογημένο σιτάρι, ὁ σῖτος, ὅπως μὲ λένε τὰ βιβλία σας. Πολλοὶ ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ γενιά μου κρατᾷ ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο ἢ τὴ Μεσοποταμία ἐγὼ ὅμως θέλω νὰ πιστεύω ὅτι εἶμαι καθαρὸ γέννημα τῆς Ἀττικῆς. Μὲ ἐδώρισε ἡ θεὰ Δήμητρα στὸν βασιλέα τῆς Ἐλευσῖνος Τριπτόλεμον. Ἀπὸ τότε εἶμαι παιδί τῆς ἐλληνικῆς γῆς.

Ἄλλὰ τώρα τελευταῖα ἔφεραν στὴν πατρίδα μας καὶ ἐκλεκτοὺς σπόρους ἀπὸ τὸ ἐξωτερικό, ποὺ δίνουν ἀφθονώτερο καρπὸ. Σύντομα ὅμως καὶ αὐτοὶ μὲ τὴν προστασία μου — καὶ ποιὸς δὲν ἀγαπᾷ τ' ἀδέλφια του ;— καὶ μὲ τὸ γαλάζιο οὐρανὸ μας ἔγιναν Ἕλληνες πολῖτες !

Πολὺ ἐπαραξενεύτηκα ἀκούοντας τὰ λόγια αὐτά. Πῶς εἶναι δυνατόν, ἐσκέφθηκα, νὰ ὀμιλοῦν τὰ φυτά. Ἄλλο καὶ τοῦτο ! εἶπα μέσα μου.

Καὶ ὁ σῖτος, σὰν νὰ ἐκατάλαβε τὸ λογισμό μου, ἀπάντησε :

— Παραξενεύεσαι βέβαια, παιδί μου, πῶς ἐγὼ, ἓνα φυτό, μπορῶ νὰ ὀμιλῶ. Μάθε λοιπὸν ὅτι καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ πουλάκια καὶ τὰ ζῶα ὅλα, ὅλα ὀμιλοῦν· ἀλλὰ ὀμιλοῦν μόνο στοὺς φίλους των, σὲ ὅσους δηλαδὴ τὰ ἀγαποῦν. Τότε λένε τὰ μυστικά των, γιατί ξέρουν ὅτι θὰ τὰ συμπονέσουν. Καὶ ἐσύ εἶσαι φίλος μου, γιατί μὲ ἐβοτάνιζες πρωτύτερα μὲ στοργή.

Τὰ λόγια αὐτὰ πολὺ μὲ ἐκολάκευσαν· δὲν εἶναι μικρὸ πρᾶγμα νὰ εἶναι κανεὶς φίλος τοῦ σίτου, πού μᾶς τρέφει. Γι' αὐτὸ καὶ μὲ μεγαλύτερη προσοχὴ παρηκολούθησα τὴ συμπαθητικὴ φωνὴ τοῦ φίλου μου.

—Εἶμαι πολὺ εὐτυχισμένο, ἐσυνέχισε, ὅταν ζῶ σὲ φιλόξενα χωράφια, ὅπως εἶναι τοῦτο τοῦ πατέρα σου. Μὲ καλλιεργοῦν μὲ τοὺς νέους τρόπους τῆς ἐπιστήμης, πού ἄλλαξαν τὴ ζωὴ μου καὶ ἐπολλαπλασίασαν τὴν καρποφορίαν μου.

Ὁ καλὸς γεωργός, πρὶν σπείρῃ τοὺς σπόρους μου, διαλέγει γιὰ σπόρον τοὺς γερούς ἀπορρίπτοντας τοὺς ἄλλους. Ἐπειτα τοὺς ἀπολυμαίνει, γιὰ νὰ τοὺς καθαρῶς ἀπὸ τὶς ἀρρώστειες. Ὁργώνει δύο φορές τουλάχιστο τὸ χωράφι του, γιὰ νὰ ἀνασηκωθῇ τὸ χῶμα, νὰ ἀερισθῇ καὶ νὰ χορτάσῃ ἡ γῆ νεράκι, πού εἶναι τόσο ἀπαραίτητο στὴ ζωὴ μου.

Ἐπειτα μὲ σπέρνει· ἀλλὰ ποτὲ δὲ μὲ σπέρνει στὰ «πεταχτά», δηλαδὴ σκορπιστὰ μὲ τὴ φούκτα τοῦ ἐδάω καὶ ἐκεῖ, γιὰτι πάει χαμένος ἀρκετὸς σπόρος μου. Μὲ σπέρνει πάντοτε μὲ τὸ χέρι ἢ μὲ τὴ σπαρτικὴ μηχανὴ στὴ σειρά, αὐλακιά, αὐλακιά, «κατὰ γραμμὰς», ὅπως λένε οἱ γεωπόνοι.

Ἐτσι, ὅταν φυτρώσω, ἀερίζομαι περισσότερο, μὲ βλέπει καλύτερα ὁ ζωογόνος ἥλιος, ἀπλώνω περισσότερο καὶ βαθύτερα τὶς ρίζες μου εὐρίσκοντας ἄνετα τροφὴ καὶ νερό. Καὶ τὸ σπουδαιότερο μπορεῖ εὐκόλα καὶ χωρὶς νὰ μὲ βλάψῃ νὰ μὲ σκαλίσῃ καὶ νὰ μὲ βοτανίσῃ. Βγάζει ἔτσι τὰ ζιζάνια, τὰ ἀγριόχορτα, πού, ἂν τὰ ἄφηνε, θὰ μὲ ἐπνιγαν καὶ θὰ ἐπέθαιναν ἀπὸ ἀσφυξία.

Καὶ τελευταῖο : Ὁ καλὸς γεωργός δὲν μὲ ἀφήνει ποτὲ νὰ πεινάσω περιμένοντας νὰ μὲ θρέψουν μόνο ἡ γῆ καὶ ὁ Θεός. Μοῦ δίνει καὶ αὐτός, σὰν καλὸς πατέρας, ἰδιαίτερη τροφή, δηλαδὴ μοῦ κάνει ἓνα εἶδος ὑπερσιτισμοῦ, γιὰ νὰ

γίνω άκμαϊο και καρπερό. Με λιπαίνει λοιπόν με χωνευμένη κόπρο και με λιπάσματα, με φωσφορικό λίπασμα στο όργανο και με νίτρο στο άδελφωμα των βλαστών μου.

Καλλιεργώντας με ο γεωργός, όπως είπα, γεμίζει τις αποθηκές του σιτάρι και ή οικογένειά του θα χορτάση ψωμί. Η νοικοκυρά θα κάμη πλούσια τα πρόσφορα για την εκκλησία και ο ιερεύς θα τελέση με τον εύλογημένο άρτο το μυστήριο τής Θείας Κοινωνίας. "Όσο περισσεύω θα με πωλήση ο καλλιεργητής μου και θα με στείλουν στις πόλεις να φάνε όσοι εργάζονται εκεί, ώραϊο, φθηνό και θρεπτικό ψωμί.

Οι φίλοι του 'Η άγάπη του καλού γεωργού δεν σταματά σε μένα· είναι πλατύτερη. Άγαπά σαν έμένα και τα πουλάκια, που κυνηγούν αδιάκοπα και άλύπητα τους έχθρους μου, που είναι κι έχθροι όλων των φυτών. Κυνηγούν δηλαδή τα έντομα, τα τρωκτικά και τα έρπετα· πρό παντός όμως τα έντομα. Και σύ, μικρέ μου φίλε, δεν αγαπάς τα πουλάκια ;

Πριν προφθάσω να είπώ το «ναι» στον παράξενο όμιλητή μου, ο σίτος έξηκολούθησε :

— Με τα έντομα και τα άλλα βλαβερά του άγρου και του κήπου είναι άνίκανος ο άνθρωπος να μετρηθί μονος μαζί των. Είναι φοβερός και ακατάβλητος έχθρός. Πολλαπλασιάζεται σε άπίστευτους αριθμούς και ξεχύνεται στον άέρα, στη γη, στα νερά. Προσβάλλει ο ίδιος ή με τα σκουλήκια του και τις κάμπιες του όλη τή φύσι. Καταστρέφει τους άγρους — κι έμας τα δημητριακά βέβαια —, τους κήπους, τα όπωροφόρα και καρποφόρα δένδρα, τα άμπέλια, τα δάση· με λίγα λόγια καταστρέφει ό,τι τρέφει τον άνθρωπο κι ό,τι του δίνει τή χαρά. Φονεύει ακόμη και τον ίδιο τον άνθρω-

πο με τούς πυρετούς και τις άλλες αρρώστιες που φέρνει.

Θά έρήμωναν τή γη, αν δεν έστελνε ο Θεός για βοήθεια τὰ πουλάκια, που έξολοθρεύουν τούς καταστροφείς τών κόπων του ανθρώπου και τής δικής μας και τής δικής του ζωής. Τά καημένα τὰ πουλάκια ! Τί χαριτωμένοι καλοί φίλοι !

Μάς επισκέπτονται κάθε πρωί, όπως ο γιατρός τον άρρωστό του, και μένουν μαζί μας όλη τήν ήμέρα. Μάς εξετάζουν από τήν κορυφή έως τή ρίζα, για να ανακαλύψουν τον επίβουλο έχθρο και τον έξολοθρεύσουν. Και για να τον κατασκοπεύουν εύκολα, ώστε να μην τὰ υποπτεύεται, και για να κάνουν εύχάριστη τήν εργασία των, τραγουδούν διαρκώς, όπως ο καλός εργάτης.

"Αν ή ζωή του γεωργού και ή δική μας δεν είναι μονότονη, τὸ χρεωστούμε στην πρόσχαρη μουσική των. "Έχομε, βλέπεις, κι εμεῖς στους άγρούς, ανάμεσα στα πράσινα φύλλα, τὰ κέντρα τής ψυχαγωγίας μας με μουσικούς τὰ πουλάκια. "Έτσι δεν ζηλεύομε τὰ κέντρα, που έχουν οι άστοι στις πολιτείες, ανάμεσα στα πολλά φῶτα και τούς άσπρους τοίχους, με τις όρχήστρες, τὰ βιολιά και τὰ ραδιόφωνα...

Είδες βέβαια λίγο πρωτύτερα, όταν έβοτάνιζες, που επέταξε από τὰ πόδια σου τραγουδώντας ένας κορυδαλλός. Θά ενόμισες ότι ή παρουσία σου απέμακρυνε από τον άγρό

έναν ἀργόσχολο τραγουδιστή. Δέν εἶναι σωστό, παιδί μου. Τό τραγούδι του ἦταν ἕνας ὕμνος γιά τή νίκη του. Ἐκαθάρισε ἀπό τὰ σκουλήκια τίς ρίζες μου καί ἀπό τήν σιταρό-φειρα τούς βλαστούς μου. Ἔτσι τώρα, πού ἐτοιμάζομαι γιά τήν καρποφορία, θά εἶμαι γεμάτο ἀπό ὑγεία, ὥστε νά κάμω καρπερά στάχυα. Τό ἐγνώριζες αὐτό ;

—Ὅχι, ἐψιθύρισα δειλά.

— Μάθε το λοιπόν καί νά τὸ εἰπῆς καί στά ἄλλα παιδιά.

Τώρα θά σοῦ εἰπῶ καί γιά ἕνα ἄλλο φίλο μου, πού μέ προστατεύει στή σπορά μου. Καλογιάννο ἢ Κοκκινόλαιμη τὸν λέτε σεῖς οἱ ἄνθρωποι.

Μισή μπουκιά εἶναι τὸ κορμάκι του· ἀλλά τί δουλευ-τῆς ! Ὅταν ὀργώνῃ ὁ γεωργὸς τὸν ἀγρό του ἢ σκάβῃ τὸν κῆπό του, ὁ χαριτωμένος φίλος μου τὸν παρακολουθεῖ ὅλη τὴν ἡμέρα αὐλακιά αὐλακιά. Ὅποιος δέν ξέρεי νομίζει ὅτι σκοτώνει ἔτσι τὴν ὥρα του, γιατί δέν ἔχει τί νά κάμῃ.

Αὐτὸς ὅμως ἀπεναντίας ἐργάζεται σὰν πολύπειρος ἐρ-γάτης μὲ μεγάλη εὐσυνειδησία. Θανατώνει χιλιάδες σκουλή-κια κι ἔντομα. Σὰν ἐπιτήδειος χειροῦργος μὲ τὸ μαχαιράκι του, τὸ ράμφος του, θά καθάρισῃ πρῶτα πρῶτα τὸ σκα-θάρι· κι ἔπειτα κι ἄλλον κι ἄλλον ἐξολοθρευτὴ μου καί ἐξολοθρευτὴ σας.

Χιλιάδες κόκκους μου σφίξει αὐτὸς ὁ μικρούλης. Χωρὶς αὐτὸν κι ἄλλα πουλάκια μάταια θὰ ἐπερίμενε ὁ ἀγρότης νὰ φυτρώσουμε ἐγὼ καὶ τὰ λαχανικά του. Τὸ ἐγνώριζες αὐτό;

—“Ὁχι· ἐψιθύρισα σαστισμένους.

— Μάθε το λοιπὸν καὶ νὰ τὸ εἰπῆς καὶ στὰ ἄλλα παιδιὰ.

Τὸ παράπονό του Ἄρκετά, μικρέ μου, σὲ ἐκούρασα μὲ τοὺς φίλους μου, τὰ πουλάκια. Τώρα θὰ σοῦ εἰπῶ καὶ τὸ παράπονό μου :

Ξέρεις πῶς ζοῦν τ' ἀδελφία μου τὰ σιτάρια ἢ τὰ ἐξ-ἀδελφία μου, τὸ κριθάρι, ἢ βρώμη, τὸ ἀραποσίτι καὶ γενικὰ ὅλα τὰ δημητριακὰ στοὺς ἀγροὺς τῶν περισσοτέρων χωρικῶν ; Ἐπειδὴ δὲν ξέρουν οἱ δυστυχισμένοι τοὺς νέους τρόπους καλλιιεργείας, ποὺ θὰ τοὺς ἀπέδιδαν ἄφθονο καρπὸ, τὰ καλλιεργοῦν ὅπως οἱ πάπποι των καὶ οἱ προπάπποι των· τὰ ἐγκαταλείπουν δηλαδὴ στὴν τύχη καὶ στὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ.

Ἄλλ' αὐτὸ ξεσπᾷ καὶ στὰ σπαρτὰ καὶ στοὺς ἴδιους, γιατί χάνουν τὴν πολυτιμὴ ἐσοδεία των. Γι' αὐτὸ συμβαίνει στὴν Ἑλλάδα τὸ πρωτάκουστο· σπέρνουν 50 ἢ 100 ὀκάδες σπῆρο καὶ θερίζουν ἄλλες τόσες ἢ καὶ λιγώτερο καμμιὰ φορά!

Καὶ δὲν συμβαίνει μόνο σ' ἐμᾶς, τὰ δημητριακὰ, ἀλλὰ καὶ σὲ κάθε καλλιέργεια τοῦ γεωργοῦ, ποὺ ἀρκεῖται στὰ πατροπαράδοτα, λησμονῶντας τὴν ἀξία καὶ τὰ διδάγματα τῆς ἐπιστήμης.

Καὶ τὸ χειρότερο· τὰ ἀνόητα παιδιὰ των, ἴσως γιατί δὲν τὰ ἐδίδαξε κανεὶς, κυνηγοῦν καὶ φονεύουν τοὺς καλύτερους βοηθοὺς στὸ ἔργο μας καὶ στὸ ἔργο τῶν γονέων των, τὰ καημένα τὰ πουλάκια. Θλίβομαι κατάκαρδα, ὅταν τὰ βλέπω νὰ φονεύουν τοὺς εὐεργέτες των ! Τί ἀχαριστία !...

Ἐδῶ ἐσταμάτησε ἡ φωνή.

Ἐφαινόταν τώρα τελευταῖα ὠργισμένη καὶ πολὺ πικραμένη.

Στ' αὐτιά μου ἐβούιζαν οἱ τελευταῖες λέξεις :

— Νὰ φονεύουν τὰ πουλάκια, τοὺς εὐεργέτες των ! Τί ἀχαριστία !

Ἐντράπηκα, καὶ μὲ τὰ δύο μου χέρια ἐσκέπασα σκεπτικὸς τὸ πρόσωπό μου...

Νικόλαος Α. Κοντόπουλος

Μ

33. ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΟΡΥΖΩΝΕΣ

1. Η ΑΥΞΗΣΙΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΡΥΖΙΟΥ

Τὸ ρύζι εἶναι μίᾳ ἀπὸ τὶς πιδὸ ἀγαπητὲς τροφὲς τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ καὶ στὶς πόλεις καὶ στὰ χωριά. Κι ὅλοι τὸ ξέρομε πὼς ὡς τὶς ἡμέρες μας ἤμεθα ἀναγκασμένοι νὰ εἰσάγωμε πολλὰς χιλιάδες τόννους ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν, τοὺς

οποίους πληρώναμε ἑκατομμύρια δολλάρια. Ὡς τὸν τελευταῖο πόλεμο ἀπὸ τὶς εἴκοσι πέντε χιλιάδες τόννους, πού ἐχρειαζόμεθα κάθε χρόνο, μόνον ἑκατὸν πενήντα χιλιάδες ὀκάδες ἦταν ἡ δική μας παραγωγή ἀπὸ μερικοὺς ὀρυζῶνες τῆς Μεσοσηνίας, τῆς Ἑπείρου, τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Μακεδονίας.

Ἐπειτα ἀπὸ τὸν πόλεμο ἡ κατανάλωσις τοῦ ρυζιοῦ σχεδὸν ἐδιπλασιάσθηκε στὴν πατρίδα μας. Αὐτὸς ὁ διπλασιασμὸς δείχνει βέβαια πὼς μᾶς ἀρέσει πολὺ αὐτὴ ἡ τροφή, δὲ δείχνει ὅμως πὼς ἐγινήκαμε τόσο πλούσιοι, ὥστε νὰ διαθέτουμε διπλάσια δολλάρια ἀπὸ τὰ προπολεμικά, γιὰ νὰ τὴν προμηθευθοῦμε. Ἀπλούστατα : ἐδιπλασιάσθηκε ἡ κατανάλωσις, γιὰτὶ σύγχρονα ἐπολλαπλασιάσθηκε ἡ ἑλληνικὴ παραγωγή τοῦ ρυζιοῦ, σὲ σημεῖο μάλιστα, πού νὰ γίνεταὶ καὶ ἐξέξαγωγή σὲ ἄλλες χῶρες.

Ο Α Θὰ ἐρωτήσῃ ἴσως κανεὶς ; Πὼς ἐγίνε αὐτὸ τὸ θαῦμα ; Καὶ γιὰτὶ νὰ μὴ ὑπάρχουν καὶ πρὶν ἀπὸ πολλὰ χρόνια αὐτοὶ οἱ πολλοὶ ὀρυζῶνες, ἀφοῦ μάλιστα ἦταν γνωστὴ ἡ καλλιέργεια τοῦ ρυζιοῦ ; Α Ο

Γιὰ νὰ ἐξηγήσωμε αὐτὸ τὸ θαῦμα τῆς ἑλληνικῆς γεωργίας, πρέπει νὰ ἀναφέρωμε μερικὰ σχετικὰ γεγονότα.

Τὸ ρύζι καλλιεργεῖται σὲ ἐδάφη, πού σκεπάζονται μὲ νερὸ ὅλο τὸ χρονικὸ διάστημα τῆς καλλιεργείας, καὶ σὲ κλίμα θερμό. Οἱ Κινέζοι, πού ἔχουν τὸ ρύζι ἔθνικὸ φαγητό, λέγουν πὼς τοῦ ἀρέσει νὰ ἔχη τὰ πόδια του στὸ νερὸ καὶ τὸ κεφάλι του στὴ φωτιά. Ἀκόμη τὸ ρύζι ἀναπτύσσεται πολὺ σὲ ἐδάφη, πού ἔχουν πολὺ ἀλάτι, στὶς «ἀρμύρες» ὅπως τὶς λέγει ὁ λαός. Σὲ τέτοια ἐδάφη δὲν μπορεῖ νὰ καλλιεργηθῇ τίποτε ἄλλο. Ὄταν ὅμως καλλιεργηθῇ τρία τέσσερα χρόνια τὸ ρύζι, τὸ ἀλάτι ἐλαττώνεται πολὺ καὶ τότε γίνονται γονιμώτατα γιὰ κάθε καλλιέργεια.

Στην πατρίδα μας έχουμε και πολλά έδαφη κατάλληλα για την καλλιέργεια του ρυζιού, που ήμπορούν να ποτίζονται ή με το νερό των ποταμιών ή με υπόγεια νερά, και το κλίμα της είναι άρκετά ζεστό, όσο χρειάζεται το ρύζι. Στα παράλια μας μάλιστα υπάρχουν πολλές χιλιάδες στρέμματα «άρμυρες», όπου ήμπορεί να καλλιεργηθῆ το ρύζι. Κι όμως, έως το τέλος του τελευταίου πολέμου, ή όρυζοκαλλιέργεια ήταν τόσο περιορισμένη. Και το γεγονός αυτό ώφείλετο σ' ένα πολύ σοβαρό λόγο : στον κίνδυνο τῆς έλονοσίας.

Είναι γνωστό ότι ή μεγαλύτερη πληγή τῆς πατρίδος μας ήταν, έως πριν από λίγα χρόνια, ή έλονοσία. Αὐτή ή τρομερή άρρώστεια άνάγκαζε τους ανθρώπους να φοβούνται σαν το χάρο το στάσιμο νερό, γιατί εκεί ζῆ και άναπτύσσεται ό φορέύς της, το κουνούπι.

Πώς να σκεφθῆ λοιπόν κανείς να πλημμυρίση με νερό όλόκληρες πεδινές έκτάσεις, άφου έτσι θα έφερνε την έλονοσία σε όλο τον γύρο πληθυσμό ; "Ας έλειπε και το ρύζι και τὰ καλά του, άρχει να έλειπε μαζί του κι ό τεταρταίος πυρετός και ή κατακίτρινη όψις του ανθρώπου. Κι όπου άποτολμοῦσαν να καλλιεργήσουν το ρύζι, το έπλήρωναν τόσο άκριβά με την υγεία τους και κάποτε με τῆ ζωή τους.

Κατά την διάρκεια όμως του τελευταίου παγκοσμίου πολέμου οι σύμμαχοί μας "Αγγλοι και "Αμερικανοί, άναγκασμένοι να πολεμούν κοντά στα έλη τῆς "Απω "Ανατολῆς, κατώρθωσαν να ανακαλύψουν το έντομοκτόνο φάρμακο ντι-ντι-τί. Αὐτό το θαυματουργό φάρμακο έφερε στην πατρίδα μας άνυπολόγιστες ώφέλειες. Σήμερα σχεδόν έχει εκλείψει ή έλονοσία. Και το νερό ποτίζει τους κάμπους μας, χωρίς να φοβώμαστε πιά, γιατί το ράντισμα με το έντομοκτόνο καταστρέφει τὰ κουνούπια.

"Αφοβα λοιπόν άρχισαν και οι γεωργοί μας την καλ-

λιέργεια του ρυζιού δοκιμαστικά στην αρχή, για να ιδούν την απόδοσή του, με μεγάλο ζήλο έπειτα, όταν είδαν ότι το εισόδημά του είναι πολύ μεγαλύτερο από το εισόδημα του σιταριού και κάθε άλλου προϊόντος. Κι έτσι κάθε χρόνο και νέες χιλιάδες στρέμματα γίνονται ορυζώνες και το ρύζι σήμερα είναι από τις φθηνότερες τροφές μας. Μ

2. ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΣΕ ΟΡΥΖΩΝΕΣ

“Ας κάνουμε τώρα την επίσκεψή μας σε μία από τις πιο γόνιμες ελληνικές πεδιάδες, όπου σήμερα καλλιεργείται το ρύζι. Πάμε στην πεδιάδα του Τρινάσου της Λακωνίας, δυτικά από τις έκβολές του Εύρωτα, που ποτίζεται από το Βασιλοπόταμο. Αυτή η πεδιάδα χωρίζεται με τον Εύρωτα από την πεδιάδα του “Ελους και στην πραγματικότητα είναι μαζί της μία από τις εύφορύτερες περιοχές της πατρίδος μας, που διασχίζεται στη μέση από τον περίφημο ποταμό της Λακωνίας.

“Εως πρὶν ἀπὸ εἴκοσι ἐπάνω κάτω χρόνια, ἡ πεδιάδα τοῦ Τρινάσου ἦταν μεγάλο ἔλος ἀπὸ χιλιάδες στρέμματα, πού ὄχι μόνον δὲν ἔδινε κανένα εἰσόδημα, ἀλλ’ ἦταν κίνδυνος θάνατος γιὰ τοὺς κατοίκους τῶν χωριῶν τῆς περιφέρειας.

Κι ὁ Βασιλοπόταμος, τὸ ἤρεμο ποτάμι μὲ τὸ ἀνεξάντλητο νερό, πού βγαίνει ἀπὸ ἓνα βράχο μέσα στὸ χωριὸ Σκάλα, ἀντὶ νὰ εἶναι ὁ μεγάλος εὐεργέτης τοῦ τόπου, ἦταν ὁ θανάσιμος ἐχθρός, γιατί διατηροῦσε χειμῶνα, καλοκαίρι τὰ ἀρρωστημένα πράσινα νερά τοῦ βάλτου.

Εὐτυχῶς, πρὶν ἀπὸ εἴκοσι ἐπάνω κάτω χρόνια, ἰδρῦθηκε ἡ ἔταιρεία «Υδραυλικά Ἔργα Τρινάσου», πού ἀπεξήρανε τὸ βάλτο καὶ κατεσκεύασε μόνιμα ἀποχετευτικὰ ἔργα, δηλαδή ἀντλιοστάσιο κι ὀλόκληρο σύστημα χανδακιῶν, πού νὰ βγάζουν τὸ νερὸ στὸ Λακωνικὸ κόλπο.

Ὁ γονιμώτατος κάμπος παραδόθηκε στοὺς καλλιεργητὰς του, πού τὸν ἔσπερναν σιτάρι, καλαμπόκι καὶ βαμβάκι. Ὁ μεγάλος κίνδυνος τῆς ἔλνοσσίας εἶχε πιά περάσει κι ὁ κάμπος ἀπὸ καταραμένος τόπος ἄρχισε νὰ γίνεται εὐλογημένος γιὰ τοὺς κατοίκους του.

Ἡ φοβερὴ ὅμως ἀρρώστεια ἔλειψεν ἐντελῶς μόνον ἔπειτα ἀπὸ τὸν πόλεμο μὲ τὴ χρησιμοποίησι τοῦ ντὶ - ντὶ - τί. Τ’ ἀποχετευτικὰ ἔργα καὶ τὸ ἐντομοκτόνο μετεμόρφωσαν καὶ τὸ ποτάμι, τὸ Βασιλοπόταμο, ἀπὸ θανάσιμο ἐχθρὸ σὲ μεγάλο εὐεργέτη. Τὰ ἀνεξάντλητα νερά του ἡμποροῦν νὰ ποτίζουν τὸ καλοκαίρι ὅλη τὴν περιοχὴ χωρὶς τὸν κίνδυνο τοῦ πυρετοῦ.

Τώρα πιά χωρὶς κανένα φόβο ἄρχισαν κι ἐδῶ, ὅπως καὶ σ’ ἄλλα ἐδάφη τῆς πατρίδος μας, τὴ δοκιμαστικὴ στὴν ἀρχὴ καλλιέργεια τοῦ ρυζιοῦ. Καὶ ὅταν εἶδαν οἱ γεωργοὶ μας πὼς καὶ ἡ ποιότης καὶ ἡ ποσότης τῆς στρεμματικῆς παραγωγῆς ἦταν ἱκανοποιητικὴ, γιατί ἄφηνε καθαρὸ κέρδος πολὺ μεγα-

λύτερο από κάθε άλλη καλλιέργεια, μετεμόρφωσαν τὸν ἄλλοτε σιτοβολῶνα σὲ ποτιστικὸν ὄρυζῶνα.

Τὰ χανδάκια, ἀντὶ νὰ πηγαίνουν τὸ νερὸ πρὸς τὴ θάλασσα, τὸ χύνουν ἀφθονο στὰ κτήματα τὰ σπαρμένα μὲ ρύζι. Ἡ γονιμώτατη γῆ τοῦ Τρινάσου, πού γιὰ κάθε ἄλλη καλλιέργεια δὲν ἐχρειάζετο ἄλλο νερὸ ἀπ' ὅσο διατηροῦσε στὰ σπλάγγνα της καὶ τὸ πιὸ ζεστὸ καλοκαίρι, δέχεται τώρα μὲ μεγάλη εὐχαρίστησι νὰ εἶναι διαρκῶς πλημμυρισμένη. Τόσο ἀχόρταγο εἶναι τὸ ρύζι, πού μεγαλώνει τόσο περισσότερο, ὅσο ψηλότερα στὸ ἀνάστημά του ἀνεβαίνει τὸ νερὸ. Κι ὁ Βασιλοπόταμος πάντα ἀνεξάντλητος γεμίζει τὰ χανδάκια καὶ πλημμυρίζει κάθε μέρα τὸν ὄρυζῶνα.

Τὸ θέαμα τοῦ κάμπου σπαρμένου σχεδὸν ἀποκλειστικὰ μὲ ρύζι εἶναι πρωτοφανέρωτο στὴν πατρίδα μας. Γιὰ φαντασθῆτε στὴν καρδιά τοῦ καλοκαιριοῦ νὰ φεύγετε ἀπὸ τὴν κατάξερη Μάνη, ὅπου «ψῆνει ὁ ἥλιος τὸ ψωμί», ὅπως λέγει ὁ λαός, καὶ ξαφνικὰ νὰ εὐρίσκεσθε στὸν ὀλοπράσινο κάμπο, τὸν πλημμυρισμένο ἀπὸ τὸ ἀφθονο νερό!

Ἡ πρώτη σας ἐντύπωσις θὰ εἶναι πὼς ἐδῶ οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀμφίβιοι. Τόση ἀφθονία νεροῦ τὴν ἔχομε χαρῆ μόνο σὲ κινηματογραφικὲς ταινίες, πού παρουσιάζουν κάποιες μακρινὲς χῶρες τόσο διαφορετικὲς ἀπὸ τὴ διφασμένη πατρίδα μας. Πόσες φορές ἐκαλοτυχίσαμε αὐτὲς τίς τόσο προνομιοῦχες χῶρες μὲ τοὺς μεγάλους ποταμούς, πού χαρίζουν παραδεισένιο πλοῦτο στοὺς κάμπους. Καὶ νὰ τώρα ἐδῶ κοντὰ στὸν πιὸ ἀνυδρο τόπο τῆς πατρίδος μας, στὴ Μάνη, ἀφθονο τὸ νερὸ μᾶς χαρίζει ἓνα ὀλοπράσινο παράδεισο.

Ἡ ὄρυζοκαλλιέργεια τοῦ Τρινάσου, καὶ μὲ ὅλα τὰ μηχανικὰ μέσα, χρειάζεται χιλιάδες ἐργατικὰ χέρια. Ἄκουσα πὼς ἐφέτος ἀπασχολοῦσε πεντέμισι χιλιάδες ἐργάτες, πού οἱ

περισσότεροι έκαλλιεργοῦσαν τὸ ρύζι γιὰ λογαριασμό τους. Στὴν πρωτεύουσα τῆς περιοχῆς, στὴν κωμόπολι Σκάλα, ὅπου ἄλλοτε ἡ ζωὴ ἦταν ἀνυπόφορη ἀπὸ τὴν ἔλנוσσία, σήμερα βλέπει κανεὶς μίαν ἀσυνήθιστη γιὰ ἐπαρχιακὸ κέντρο κίνησι. Τὸ μεγαλύτερο κτίριο εἶναι τὸ νεόκτιστο Ἐποφλοιωτήριον μὲ τὸ σῆμα τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ. Νέα σπίτια καὶ καταστήματα κτίζονται.

Αἰ Οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς, μικροὶ μεγάλοι, εἶναι σήμερα ἀγνώριστοι. Ὅχι πιά οἱ μορφές οἱ κατάγλωμες καὶ πρόωρα ρυτιδωμένες, ποῦ σ' ἔκαναν νὰ λυπᾶσαι τοὺς ἀρρώστους. Σήμερα βλέπεις μορφές ροδοκόκκινες καὶ γελαστές ἀπὸ ὑγεία καὶ ἱκανοποίησι, ὅτι ὁ μόχθος τους μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ πληρώνεται μὲ τὸ παραπάνω ἀπὸ τὸν εὐλογημένο κάμπο τους καὶ τὸ μεγάλο εὐεργέτη τους, τὸ Βασιλοπόταμον.

Γεώργιος Ν. Καλαματιανός

34. ΜΕ ΤΗ ΣΥΡΤΗ

1. ΤΟ ΨΑΡΕΥΜΑ ΜΕ ΤΡΙΚΥΜΙΑ

Μ
Αὐτὸ Ἐπειδὴ τὸ ψάρευμα τῆς συρτῆς εἶναι πολλῶν εἰδῶν, ἀναλόγως πρὸς τὰ εἶδη τῶν ψαριῶν, ποὺ ψαρεύονται μ' αὐτή, καὶ οἱ ἐντυπώσεις ἀπ' αὐτὴν εἶναι πολυειδεῖς. Αβ

Σᾶς ἀρέσει ἑξαφνα ἢ ἱστοπλοῦτα μὲ δυνατὸ ἄνεμο, μὲ ὅλα τὰ παννιὰ ἀνοικτά ;

Σᾶς θέλγει νὰ σχίξῃ τὴ θάλασσα ἢ βάρκα καὶ νὰ γέρνῃ ὑπερήφανα μὲ τὴν κουπαστὴ σχεδὸν ὡς τὴ θάλασσα πλαγιασμένη, ἐνῶ στίς πλευρὲς τῆς σκάζει τὸ κύμα καὶ σᾶς ραντίζει μὲ ἀλμυρὴ ὑγρὴ σκόνη καὶ κάπου κάπου σᾶς λούζει ;

Σᾶς μεθᾶ αὐτὴ ἡ πελαγίσια ἱστιοπλοῦτα, ὅπου ἔχει καμμιὰ φορὰ καὶ τὸ θέλγητρο κάποιου κινδύνου ;

Σᾶς γοητεύει νὰ βλέπετε τὴ θάλασσα, ὅσο φθάνει τὸ μάτι, νὰ σκεπάζεται, ἀπέραντο βαθυγάλαζο λιβάδι, μὲ ἄσπρα

πρόβατα, τὰ ἀφρισμένα κύματα, ὅπου μακριά, πολὺ μακριά, σβήνουν σ' ἓνα ομοιόμορφο βαθὺ μολυβένιο βάθος ;

Σὰς ^{εὐχαριστῶν} τέρπει νὰ επιστρατεύωνται ὅλα τ' ἀναπνευστικά σας ὄργανα, γιὰ νὰ εἰσπνέετε, ὅσο μπορεῖτε πιὸ βαθιά, τὸ ἀλμυρὸ ἄρωμά της ;

Σὰς συγκινεῖ ἡ στιγμή, πού θὰ κτυπήσῃ τὸ ψάρι, ὅσο νὰ κατορθώσετε νὰ τὸ σύρετε ἐπάνω καὶ νὰ τὸ ρίξετε στὴν κουπαστή ;

Σὰς συγκλονίζουν, ἐνῶ προσπαθεῖτε νὰ τὸ φέρετε, ὁ φόβος μὴ ξαγκιστρωθῆ, μὴ κόψῃ τὴ συρτὴ, μὴ σὰς φύγῃ, καὶ ἡ ἐλπίδα, ὅτι ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή θὰ τὸ ἰδῆτε νὰ ζυγώνῃ στὸ πλευρὸ τῆς βάρκας φουσκωμένο, ἀνίκανο πλέον γιὰ κάθε ἀντίστασι ;

Καί, ὅσο πού νὰ φθάσετε σ' αὐτὴ τὴν τελικὴ νίκη, ἐνθουσιάζεσθε τότε νὰ σύρετε δυνατὰ τὴ συρτὴ καὶ τότε νὰ τὴν ἀπολύσετε ἀρκετὲς ὀργιές, ὅσο πού νὰ φουσκώσῃ τὸ ψάρι σ' αὐτὸ τὸν ἀγῶνα ;

Ἄν ὅλα αὐτὰ σὰς εὐχαριστοῦν, τότε βεβαίως ἡ προτίμησις σας θὰ εἶναι τὸ ψάρευμα τῆς συναγρίδας μὲ τὴ συρτὴ.

Καὶ γίνεται κυρίως αὐτὸ τὸ ψάρευμα μὲ ἰστιοπλοῖα ἀπὸ κόλπο σὲ κόλπο, μὲ βόλτες στὰ στενά μεταξύ νησιῶν, τὰ ὁποῖα γειτονεύουν, ἢ ἔξω ἀπὸ τὰ στόμια κόλπων.

Τὰ νησιά τῶν Κυκλάδων εἶναι ^{πρόσφορα} γι' αὐτὸ τὸ ψάρευμα. Πολλὲς φορές ἀπόλαυσα τίς ἀπερίγραπτες συγκινήσεις του, τότε ἀνασύροντας ἀπελπισμένος κομμένη συρτὴ ἢ ἀκέραια, ἀλλὰ μὲ ξαγκιστρωμένη τὴ μεγαλοπρεπῆ συ-

ναγρίδα, κι άλλοτε ανασύροντας πανευτυχής χρυσοκόκκινη συναγρίδα μέχρι τεσσάρων και πέντε οκάδων.

‘Αλλά δὲν εἶπα ἀκόμη ποία εἶναι ἡ συρτή, μὲ τὴν ὁποία ψαρεύονται οἱ συναγρίδες, ἀλλὰ καὶ οἱ τόνοι μαζί. Εἶναι δυνατὸ μεταξωτὸ ἢ λινοῦ ἀρμυδι ^{πρωτόν} μὲ πλεκτὸ ψιλὸ σπάγγο, ἰσχυρὸ ἀγκίστρι, ἀρκετὰ μεγάλο, δεμένο στὴν ἄκρη σὲ σύρμα δυνατὸ, σχεδὸν ἑνὸς μέτρου, ὅπου καταλήγει τὸ ἀρμυδι, γιὰ νὰ μὴν τὸ κόψῃ τὸ ψάρι.

Στὸ ἀγκίστρι δολώνεται στερεὰ ἓνας χάνος, ἀφοῦ περᾶση τὸ ἀγκίστρι ἀπὸ τὸ κεφάλι, ξανακαρφωθῆ στὴ μέση καὶ βγῆ ἀπὸ τὴν ἀπέναντι πλευρά. ‘Αλλ’ ὁ χάνος πρέπει νὰ εἶναι γδαρμένος ὡς τὴν οὐρά, ὥστε, καθὼς τρέχει ἢ βάρκα, τὸ δέρμα, ποὺ κρέμεται, νὰ σύρεται πίσω ἀπὸ τὸ ἀγκίστρι σὰν φούντα. ‘Ακόμη καὶ σαφρίδια δολώνονται στὴ συρτή τῆς συναγρίδας κι ἄλλα ἀνάλογα ψάρια, τὰ ὁποῖα ἀσημοκοποῦν. Τὸ μῆκος τῆς συρτῆς, τὴν ὁποία ἀπολύει ὁ ψαρεῆς, πρέπει νὰ εἶναι δέκα ἕως εἴκοσι ὀργυιές.

2 ΤΟ ΨΑΡΕΥΜΑ ΜΕ ΓΑΛΗΝΗ

Μ ‘Αλλ’ ἴσως δὲν σᾶς ἐλκύει αὐτὸ τὸ τρικυμιῶδες ψαρεῦμα. Ἴσως προτιμᾶτε τὴ γαλήνια θάλασσα μὲ τὶς ἐντυπώσεις τὶς γλυκειῆς καὶ ἤρεμης, ποὺ παρέχει τὸ γλυκοχάραγμα καὶ τὸ σορροῦπωμα. Τότε ψαρεύετε πάλι μὲ συρτή, ἀλλὰ πολὺ διαφορετικὰ. Ἡ βάρκα μὲ γαλήνη προχωρεῖ σιγά σιγά μὲ τὸ κουπι κοντὰ σὲ κολπίσκους, γῦρο σὲ νησάκια καὶ κοντὰ σὲ βραχώδεις ἀκτές.

Ἡ συρτή πλέον, λεπτή καὶ μὲ μικρότερο σχετικῶς ἀγκίστρι, τὸ ὁποῖο λέγεται τότε συρταρόλι, σύρεται ἀργὰ δίχως δόλωμα. Ἀντὶ δολώματος ἔχει δύο τρία πτερὰ γλάρου δεμένα ἐπάνω στὸ ἀγκίστρι ἢ ἓνα λουρίδι ἄσπρο πετσισὲ σχῆμα ψαριοῦ ἢ μὲ ὅμοιο ἀσημένιο ὀρείχαλκο. Ψαρεύονται μὲ αὐτὸ τὸ ψάρευμα καὶ μελανούρια μεγάλα καὶ κολιοὶ καὶ γοφάρια.

Αὐτὸ ὅτι ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ γοφαριῶν, ἀξίζει νὰ περιγραφῆ ἓνα ἄλλο εἶδος συρτῆς, μὲ τὸ ὁποῖο ψαρεύονται ἀποκλειστικῶς τὰ γοφάρια στὸν πορθμὸ τοῦ Εὐρίπου, στὴ Χαλκίδα. Εἶναι πολὺ παράδοξη συρτή. Ἔχει, ἐνῶ λέγεται συρτή, ἀκίνητῃ ἀπολύτως. Καὶ ἡ θάλασσα ἀπεναντίας τρέχει δίπλα τῆς καὶ δίπλα εἰς τὸ ἀγκίστρι δεμένο μὲ ἰσχυρὸ πλεκτὸ σύρμα καὶ δολωμένο μὲ τὸ ψάρι, τὸ ὀνομαζόμενον βελανίδα ἢ ζαργάνα, ψάρι λευκοκόανο μὲ ἰσχυρὴ λάμψι, τὸ ὁποῖο φωσφορίζει τὴ νύκτα, πού γίνεται αὐτὸ τὸ ψάρευμα.

Εἶπα ὅτι ἡ συρτή ἀκίνητῃ καὶ ἡ θάλασσα τρέχει δίπλα τῆς. Καὶ τρέχει τόσο γρήγορα, ὥστε γύρο στὸ ἀγκίστρι μὲ τὴ δολωμένη ζαργάνα ἢ βελανίδα, πού ἀσημοκοπεῖ, γίνεται ἓνας ὀλκὸς ἀπὸ ἀφρό. Κι ἔτσι τὸ δολωμένο ψάρι κάνει τὴν ἐντύπωσι καὶ στὰ ψάρια βέβαια, ὅπως καὶ στοὺς ἀνθρώπους, ὅτι αὐτὸ φεύγει ἀντίθετα ἀπὸ τὸ ρεῦμα τῆς θάλασσας, ἐνῶ, ὅπως εἶπα, ἀκίνητῃ τελείως.

Ἔτσι οἱ ψαράδες τῆς Χαλκίδος ἐπωφελοῦνται τὰ μυστηριώδη ρεύματα τοῦ Εὐρίπου, πού φεύγουν στενοχωρη-

μένα τὰ νερά ἀπὸ τὸ στενὸ πορθμὸ, πότε πρὸς τὸ βόρειο λιμένα καὶ πότε πρὸς τὸ νότιο, γιὰ νὰ ρίχνουν τὶς συρτές τους, ἄλλοι ἀπὸ πάνω ἀπ' τὴ γέφυρα κι ἄλλοι ἀπὸ κάτω ἢ ἀπὸ τὸ μέρος τῆς Στερεᾶς.

Εἶναι ὠραῖο, πολὺ ὠραῖο, αὐτὸ τὸ ψάρευμα, τὸ ὁποῖο γίνεται πάντοτε τὴ νύκτα.

Α *Ρ*οχθοῦν μὲ τόση γλυκεῖα μελωδία τὰ νερά, καθὼς στριφογυρίζουν στενοχωρημένα, γοργοκίνητα, ὅταν τὸ ρεῦμα εἶναι στὴν ἔντασί του τὴ μεγάλη τόσο, ὥστε μὲ δυσκολία κρατεῖ κανεὶς τὴν ἄκρη τοῦ ἄρμιδιοῦ του. *Α* *ο* *υ*

Κι ὅταν κτυπήσῃ τὸ ψάρι μὲ τὸ σφοδρὸ του κτύπημα, πόση χρειάζεται προσοχὴ καὶ πόση ταχύτης ἐνεργείας! Καὶ εἶναι ἐκ τῶν προτέρων βέβαιο, ὅτι δὲν θὰ γνωρίσῃ τὴν εὐτυχία νὰ ξαγκιστρώσῃ γοφάρι μὲ τὰ χέρια του ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος συγκινεῖται, σαστίζει, τὰ χάνει.

Γιατὶ ὅλα τὰ ἄλλα ψάρια ἀνθίστανται, ζητοῦν νὰ φύγουν καὶ γι' αὐτὸ ὁ ψαρᾶς πότε πρέπει νὰ τραβᾷ καὶ πότε νὰ ἀπλώνῃ τὸ ἄρμιδι, γιὰ νὰ μὴ κοπῆ, ὅσο πού νὰ κουράσῃ τὸ ψάρι. Τίποτε ἀπὸ αὐτὰ τὸ γοφάρι! Αὐτοῦ ἢ προσπάθεια εἶναι πῶς νὰ κόψῃ τὸ ἄρμιδι μὲ τὰ μυτερά του δόντια. Καὶ ὅσο ἀποτυγχάνει στὸ σύρμα τῆς ἄκρης τὸ γοφάρι, τόσο τρέχει ἐμπρός, γιὰ νὰ κόψῃ τὴν πετονιά, ὅπου ἤμπορέσῃ.

Πρέπει λοιπὸν ὁ ψαρᾶς νὰ μαζεύῃ τὴν ὀρμιὰ μὲ μεγάλη ταχύτητα. Γιατὶ ἄλλως θὰ τὴν αἰσθανθῆ ἑλαφρὴ στὰ χέρια του, ἐνῶ τὸ γοφάρι θὰ ταξιδεύῃ ἐλεύθερο μὲ τὸ ἀγ-

κίστρι στο στόμα και με ένα κομμάτι σύρμα, πού έκοψε, χωρίς άπ' αυτό να κοπή και τὸ νῆμα τῆς ζωῆς του, γιατί γνωρίζει νά ἀπαλλαχθῆ ἀπὸ αὐτό. Ἄλλως συχνότατα ψαρεύονται ψάρια με παλαιὰ ἀγκίστρια στο στόμα, γιατί, φαίνεται, στὰ ψάρια τὰ παθήματα δὲν γίνονται μαθήματα.

Μ Τὸ ἀπολαυστικώτερο ψάρευμα με συρτή εἶναι τὸ ψάρευμα σὲ μερικὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος, παράλια προνομιοῦχα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τοὺς θερινούς μῆνες περνοῦν σὲ πυκνότατα στίφη ἓνα εἶδος ἀποδημητικῶν ψαριῶν, τὰ σαφρίδια.

Τὸ ψάρευμα αὐτὸ γίνεται με συρταρόλι. Καὶ γίνεται τὴν ἡμέρα, ὁποιαδήποτε ὥρα κι ἂν εἶναι, ἀρκεῖ νά ἐπιτύχη κανεῖς τὶς ἡμέρες καὶ τὶς ὥρες, πού περνοῦν τὰ στίφη τῶν ἀποδημητικῶν τούτων ψαριῶν τοὺς θερινούς μῆνες. Με αὐτὰ τὰ συρταρόλια ἡμποροῦν νά ψαρεύουν συγχρόνως δύο στὴν ἴδια βάρκα ἀπὸ τὰ δύο ἄκρα τῆς πρύμνης.

Α Τὸ ἀπόλαυσα πολλές ἡμέρες στὸ λιμένα τῆς Ἰτέας, τοῦ ὠραίου τούτου ἐπίνειου τῆς Ἀμφίσσης, τὸ ἐλκυστικὸ τοῦτο ψάρευμα, πού κοντὰ στὰ ἄλλα του χαρίσματα ἔχει καὶ τοῦτο τὸ ἐξαιρετικόν: Ὅτι στὰ ἄλλα ψαρεύματα τῆς συρτῆς ἡμπορεῖ νά κτυπήσῃ τὸ ψάρι, ἡμπορεῖ καὶ ὄχι· καὶ πολλές φορές ὁ ψαρᾶς τῆς συρτῆς, ἀντὶ γιὰ χονδρὰ ψάρια, ἐπιστρέφει χωρὶς κανένα ψάρι, ἀφοῦ ἔχασε τὶς ἐλπίδες καὶ τοὺς κόπους του. Καὶ τότε ἐνθυμεῖται ἓνα δίστιχο ὄχι καὶ τόσο ἐνθαρρυντικόν :

*Τοῦ κνηγοῦ καὶ τοῦ ψαρά τὸ πιάτο
δέκα φορές εἶναι ἀδειανὸ καὶ μιὰ φορά γεμάτο.*

Ψαρεύοντας ὅμως με τὸ συρταρόλι τὰ σαφρίδια δὲν διατρέχει ποτὲ αὐτὸν τὸν κίνδυνο, ἀρκεῖ νά εἶναι πέρασμα ἀπὸ στίφη αὐτοῦ τοῦ ψαριοῦ. Καὶ τότε δὲν προφθάνει νά παίρνη ἐπάνω τὴ συρτή, νά ξαγκιστρῶνῃ τὰ σαφρίδια καὶ νά τὴ ρί-

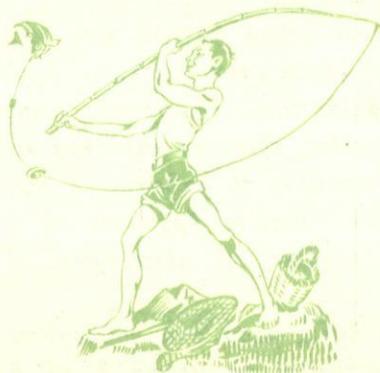
χνη πάλι, για να την ανασύρη άμέσως εκ νέου. Γίνεται τότε ένας διαγωνισμός, ποίο να έχη την εύτυχία να άρπάξη το φτερό του γλάρου, το όποιο είναι δεμένο στ' άγκίστρι. Και συνωθούνται και όχλαγωγούν σαν διαδηλωταί, που έρχονται στα χέρια, και παλαίουν και πηδούν και ή θάλασσα άφρίζει σ' όλη αυτή την έκτασι, όπου γίνεται ή πάλη των σαφριδιών. Σε λίγη ώρα το πανέρι είναι γεμάτο σαφρίδια, τα όποια άσημοκοπούν, αλλά και τα χέρια του ψαρᾶ μουδιασμένα.

Έξαφνα κανένα σαφρίδι δέν κτυπᾶ ! Έφοβήθηκαν ; Έγιναν δύσπιστα ; Τίποτε άπ' αυτά. Έπέρασε πλέον το στῆφος, μεραρχία ήταν, σῶμα στρατού ή στρατιά όλόκληρη. Πολλοί ψαρᾶδες τότε σταματούν επί τόπου τα κουπιά και αφήνουν τή βάρκα ν' ακολουθήση το ρεῦμα, αν βλέπουν ότι ύπάρχει ρεῦμα. Γιατί το ν' ακολουθοῦν το ρεῦμα τ' άποδημητικά ψάρια είναι ό,τι οί οὔριοι άνεμοι διά τ' άποδημητικά πτηνά.

Πολλές φορές βραβεύεται αυτή ή προσδοκία τους, γιατί παρουσιάζεται άλλο στῆφος, αλλά κι αυτό επίσης περνᾶ.

« Ψαράδικες Ιστορίες »

Έμμανουήλ Λυκούδης

35. Ο ΣΠΑΡΟΣ

M

Διαλογή Τὰ ψάρια μοιάζουν ^{ωρορομ,} ὡς τὰ νομίσματα. Ὑπάρχουν ψάρια ἀργυρᾶ καὶ ψάρια χρυσᾶ. Ὑπάρχουν ἐπίσης καὶ ψάρια χαλκωματένια. Ἀνάλογη μὲ τὸ χροῶμά των εἶναι ἡ ἀξία των. Τὰ χρυσᾶ, μπαρμπούνια, λιθρίνια, φαγκριά, συναγρίδες, εἶναι τὰ καλύτερα καὶ ἀκριβώτερα. Τὰ ἀσημένια, ἡ τοιπούρα, τὸ λαβράκι, ἡ σφυρίδα, εἶναι ψάρια καλὰ κι ἀκριβά. Ἐπειτα ἔρχονται τὰ χαλκωματένια, τὰ μαυρόψαρα, οἱ στεῖρες, τὰ μελανούρια, οἱ καλογρίτσες καὶ τὰ λοιπά.

Ἀδ Συμβαίνει ὅμως μέσα στὰ νομίσματα νὰ ὑπάρχουν καὶ κίβδηλα. Παριστάνουν τὰ χρυσᾶ ἢ τὰ ἀργυρᾶ, ἐνῶ εἶναι

καμωμένα από χάλκιμα, μολύβι ἢ τενεκέ. Τὸ ἴδιο ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ μὲ τὰ ψάρια. ⁴⁰² Ποζάρουν γὰρ πολύτιμα, γὰρ ψάρια πρώτης ποιότητος, ἐνώπιον δὲν ἀξίζουν σχεδὸν τίποτε.

Ὁ σαργὸς π.χ. προσπαθεῖ διαρκῶς νὰ κλέψῃ τὴ δόξα τῆς τσιπούρας. Θέλει σώνει καὶ καλὰ νὰ περᾶ γιὰ τσιπούρα.

— Εἶμαι ἀσημένιο! φωνάζει, μόλις τὸ ἰδῆς. Εἶμαι ἀσήμι ^{προσωπ.} καθαρὸ. Βγῆκα ἀπὸ τὸ χυτήριο, ποῦ βγαίνουν οἱ τσιπούρες. Προσέχετε! Δὲν δέχομαι ὑποβιβασμό!

Κι ὅμως εἶναι κίβδηλο· ψάρι σκάρτο, ἀσήμαντο.

Ρεκλαμαδόρος

^{ὄχι} Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὸ σπάρο. Αὐτὸς ^{προσωπ.} εἶναι ποῦ εἶναι μέγας ἀπατεῶν. Καθὼς βγαίνει, γιὰ νὰ τσιμπήσῃ τὸ δόλωμα, παίρνει ὕφος τσιπούρας, γιὰ νὰ μὴν εἰπῶ σωστῆς συναγρίδας. Προχωρεῖ μεγαλοπρεπῶς, ἄλλοτε ἀργὰ ὡς πλουτοκράτης, ἄλλοτε γρήγορα, ὀρμητικὰ ὡς παλληκαρᾶς, πάντοτε καμαρωτὸς, πάντοτε σπουδαῖος. Κι ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ δὲν λησιμονεῖ νὰ πλαγιάζῃ μὲ τὸ πλευρό, γιὰ νὰ σοῦ δείξῃ τὸ ἀσήμι του.

— Ἐδῶ, κύριοι, ἀσήμι τὸ πρᾶγμα, καθαρὸ ἀσήμι! Λάμπω, ἀστράπτω, πετῶ φλόγες ἄσπρες!

— Καλέ, τί μᾶς λές; Δὲν κοιτᾶς τὴ ράχι σου, ποῦ πρασινίζει σὰν παλιὰ βελᾶδα; ^{ωορροί.}

Δὲν βαριέσαι· τὴ δουλειά του αὐτὸς! Ἐπιμένει, χαλᾶ κόσμο, δὲν ὑποχωρεῖ.

— Εἶμαι ἀπὸ σόι, εἶμαι ἀπὸ οἰκογένεια! Ἐπίδειξις, ὅτι τρώγω φωμοτύρι. Ἐχω γοῦστα λεπτά. Τρώγω φωμοτύρι! Εἶμαι μικρὴ τσιπούρα.

— Δὲν σὲ φθάνει σαργὸς;

— Ὅχι! Εἶμαι μικρὴ τσιπούρα. Ὅταν μεγαλώσω, θὰ ἰδῆς!

— Τίνος τὰ πουλάξ αὐτά, κύρ σπάρο ; Ἐσὺ νὰ μεγαλώσης ; Μεγαλώνει ποτὲ τὸ σόι σου ;

— Τρώγω ψωμοτύρι, σοῦ ἐπαναλαμβάνω !

— Πολὺ καλά, τρῶς ψωμοτύρι ! Ἄλλὰ τρῶς καὶ ψοφήμια. Ἄπ' ὅλα τρῶς. Φύγε ἀπὸ ἐδῶ, σὲ ἐγνωρίσαμε !

Αὐτὸς εἶναι ὁ σπάρος. Ἐνας μεγαλομανής, ἕνας ρεκλαμαδόρος, πού δὲν ἔχει ταίρι. Μιμεῖται τὴν τσιπούρα, ὅπως μιμεῖται μία πλύστρα τὴ μεγάλη κυρία. Παίρνει τὸ ὕφος τῆς, τὴν πόζα τῆς, κάνει τὸ σπουδαῖο, τὸν ἀριστοκράτη.

Οἱ ἄλλοι εἶναι ἔτοιμος νὰ σᾶς ἀραδιάσῃ τοὺς τίτλους του, νὰ σᾶς μιλήσῃ γιὰ τὶς ἀριστοκρατικές του συνήθειες, νὰ σᾶς βεβαιώσῃ, ὅτι τὸ βράδυ, διὰ νὰ μὴν παχύνη, περνᾷ μὲ ἕνα ἑλαφρὸ τσάι. ^{Κι} ὅμως εἶναι χωριάτης ὡς τὸ κόκκαλο, πολυφαγᾶς καὶ πεινασμένος. Αὐτὸ φαίνεται ἀπὸ τὸν τρόπο, πού ὀρμᾷ στὸ δόλωμα. Κανένα ἐμπόδιο καὶ κανεὶς φόβος δὲν τὸν συγκρατεῖ.

« Σιλουέτες καὶ πορτραῖτα »
Διασκευὴ Ν. Α. Κοντοπούλου

Θέμος Σ. Ποταμιάνος

36. ΨΑΡΑΔΕΣ

Μ
Τώρα, πού φυσούν βοριάδες
και τὸ κῦμα εἶναι ψηλὸ,
ἄχ! ἄς εἶμαστε ψαράδες
μέρα νύκτα στὸ γιאלό!

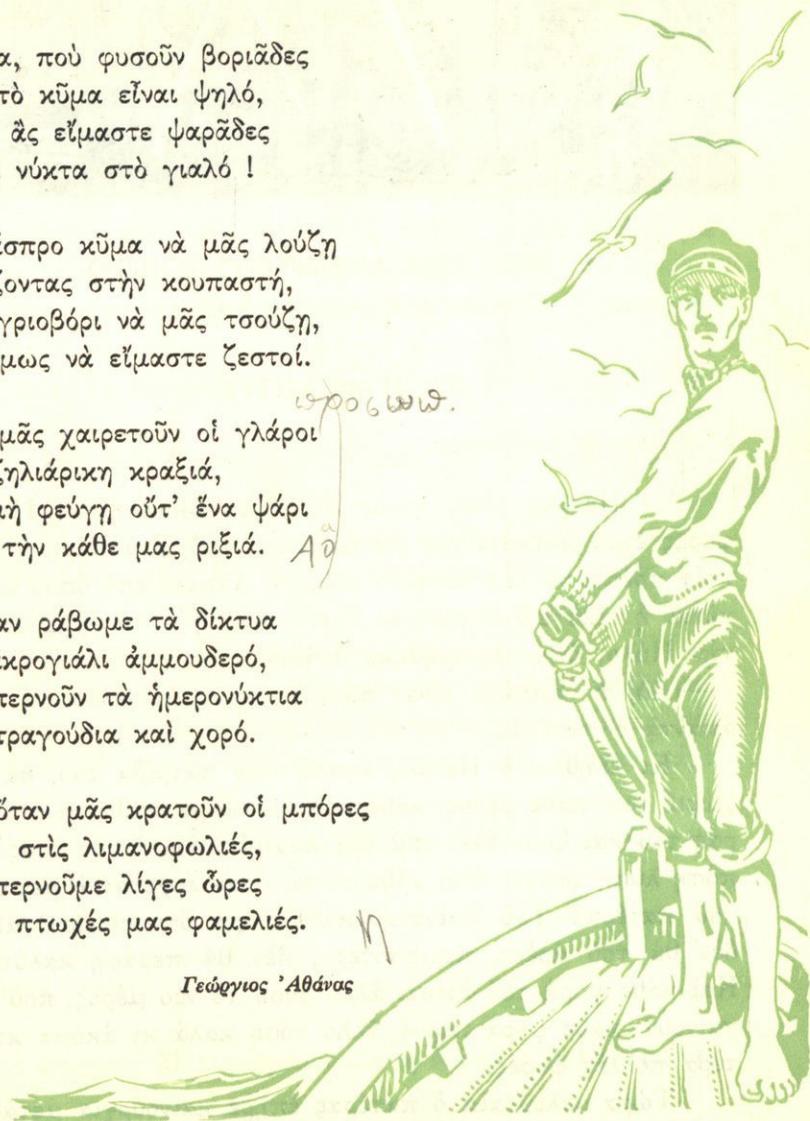
Αὐ
Γ' ἄσπρο κῦμα νὰ μᾶς λούζη
σκάζοντας στὴν κουπαστή,
τ' ἀγριοβόρι νὰ μᾶς τσούζη,
κι ὅμως νὰ εἶμαστε ζεστοί.

Νὰ μᾶς χαιρετοῦν οἱ γλάροι
μὲ ζηλιάρικη κραξιά,
νὰ μὴ φεύγη οὐτ' ἓνα ψάρι
ἀπ' τὴν κάθε μας ριξιά. Αὐ

Ὅταν ράβωμε τὰ δίκτυα
σ' ἀκρογιάλι ἀμμουδερό,
νὰ περνοῦν τὰ ἡμερονύκτια
μὲ τραγούδια καὶ χορό.

Κι ὅταν μᾶς κρατοῦν οἱ μπόρες
μέσ' στὶς λιμανοφωλιές,
νὰ περνοῦμε λίγες ὥρες
στὶς πτωχές μας φαμελιές.

Γεώργιος Ἀθάνας

Ε'. ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ
ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΕΡΓΑ

37. Η ΑΡΑΠΙΤΣΑ

1. ΤΟ ΘΑΥΜΑ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ

Μ Ὁ Πέτρος εἶναι γυιὸς δημοσίου ὑπαλλήλου. Πολλὲς φορές ἔχει ρωτήσῃ τὸν πατέρα του, πού εἶναι εἰρηνοδίκτης, ποία πρέπει νὰ λήῃ πατρίδα του, τὴ Λαμία, ἀπὸ ὅπου κατὰγεται ἡ οἰκογένειά τους κι ἔχει γεννηθῆ ὁ πατέρας του, ἢ τὴν Πύλο, ὅπου ἐγεννήθηκε ὁ ἴδιος.

—“Ὀλη ἡ Ἑλλάδα εἶναι πατρίδα σου καὶ γενέτειρά σου! ἀπαντᾷ ὁ πατέρας.

Κι ἀλήθεια ὁ Πέτρος ἀγαπᾷ σὰν πατρίδα του, σὰν τὸ χωριό του, κάθε μέρος, κάθε πόλι, ὅπου μετατίθεται ὁ πατέρας του καὶ ζοῦν ἐκεῖ πιά ἓνα κομμάτι τῆς ζωῆς τους. Μὲ πόση λύπη φεύγει ἀπὸ κάθε τόπο, ὅταν ἔρχεται ἡ μετάθεσι τοῦ πατέρα! Τοῦ φαίνεται κάθε φορά ὅτι πουθενὰ ἄλλοῦ δὲν θὰ τοῦ ἀρέσῃ περισσότερο, δὲν θὰ περάσῃ καλύτερα. Καὶ κάθε φορά τοῦ ἀρέσει ἄλλο τόσο τὸ νέο μέρος, πού πηγαινούν, κάθε φορά περνᾷ ἄλλο τόσο καλὰ κι ἀκόμα καλύτερα πολλὲς φορές.

Τώρα τελευταῖα ὁ πατέρας ἐπῆρε καινούργια μετάθεσι

για την Νάουσα. Λίγο μακριά έπεφτε. 'Ο Πέτρος είναι δυνατός στο μάθημα τής γεωγραφίας και έθυμόταν καλά ποῦ άκριβῶς κεΐται. Μέσα στην καρδιά τής Μακεδονίας! 'Αλλά ή περιέρgeιά του ήταν μεγαλύτερη. "Άνοιξε τὸ χάρτη και πολλή ώρα έκοίταζε καλά, καλά τή θέσι τής Ναούσης. "Έδειξε με τὸ χέρι του τή σιδηροδρομική γραμμή, ποῦ περνάει κοντά της, έδειξε τὸ ὄρος Βέρμιο, ποῦ είναι από πάνω της, μέτρησε πόσο απέχει από τή Βέρροια δεξιά, από τήν "Εδεσσα άριστερά της. Και κάπως για πρώτη φορά έπεθύμησε νά πᾶνε γρήγορα, μιὰ ώρα γρηγορώτερα.

— Είναι σπουδαῖο βιομηχανικό κέντρο! εἶπε ὁ πατέρας.

— Και τί εργασία έχει; έρώτησε ή μητέρα.

— Περίφημα κλωστήρια και ὕφαντήρια. Κι ὅλα αὐτά γιατί έχει πολλά νερά!....

— Πολλά νερά; έρώτησε ὁ Πέτρος. Μὲ τὸ νερὸ κλώθουν και ὕφαινουν;

— Μὲ τὸ νερὸ κινουῦν τὶς μηχανές κι ἔχουν φθηνή κίνησι. "Αν δὲν εἶχαν νερό, θά ήθελαν κάρβουνα ή πετρέλαιο και θά ήταν τόσο ακριβά, ποῦ δὲ θά συνέφερε νά γίνουν εργοστάσια ἐκεῖ ἐπάνω. 'Εκατάλαβες;

Ο^α 'Ο Πέτρος έβλεπε με τή φαντασία του νερά, πολλά νερά νά πέφτουν με βουητὸ και με άφρισμα, καταρράκτες, και νά βάζουν σὲ κίνησι πελώριες μηχανές, ποῦ ἔκαναν τάχα δαιμονικό θόρυβο. Α^ο

— Θά πᾶμε νά τὰ ἰδοῦμε τὰ εργοστάσια; έρώτησε με μεγάλη περιέρgeια.

— Και βέβαια θά πᾶμε!!

— Και τὰ νερά ὅλα;

— "Όλα, ὅλα!!

Κι ἐπῆγαν. Μόλις ἔφθασαν στὴ Νάουσα, ὁ Πέτρος δὲν

ἐπρόσεξε παρά τὰ νερά, κι ἄλλο δὲν ἐζήτησε παρά νὰ πᾶνε νὰ ἰδοῦν τὰ ἐργοστάσια.

— "Ἐχομε καιρό! Θὰ πᾶμε καὶ θὰ ξαναπᾶμε, εἶπε ἡ μητέρα.

— Θέλω τώρα, βιάζομαι! εἶπε ὁ Πέτρος· καὶ ἡ μητέρα γέλασε γιὰ τὴν βιασύνη του.

— Νὰ παραλάβῃ πρῶτα ὁ πατέρας. Νὰ τακτοποιηθοῦμε.

"Ὅσο νὰ γίνουν αὐτά, ὁ Πέτρος ἐβάλλθηκε νὰ παρατηρήσῃ τὰ νερά. Καὶ τὰ παρατηροῦσε μὲ περιέργεια καὶ μὲ θαυμασμό. Εὗρισκε κάποιο μυστήριο στὰ νερά αὐτά. Ὡρες πολλές καθόταν κι ἐκοιτοῦσε, ὡσὰν νὰ τὸν ἐμάγευε τὸ μυστήριο τους αὐτό, πού δὲν ἤμποροῦσε νὰ τὸ ξεδιαλύνη.

Περνάει μέσα στὴν πόλι τὸ νερό! Βαθειὰ ρεματιὰ σχίζει στὴ μέση τὴν πόλι. Νερόβατα μεγάλα κρέμονται στοὺς ψηλοὺς ὄχθους τῆς ρεματιᾶς. Κι ἀπ' ἐπάνω τους κι ἀνάμεσά τους κρέμονται κάτι πανύψηλα παμπάλαια σπίτια κι ἐργαστήρια.

Ἐστάθηκε ὁ Πέτρος στὸ πέτρινο γεφύρι κι ἐκοίταζε τὸ παράξενο θέαμα καὶ δὲν τὸ ἐχόρταινε.

— Τί γραφικὸ θέαμα! εἶπε ὁ πατέρας.

Στὸ βάθος τῆς ρεματιᾶς περνοῦσε τὸ νερό. Ἐρχόταν κατρακυλῶντας ἀπὸ ἐπάνω κι ἐφαινόταν μαῦρο, κατάμαυρο μέσα στὸ σκιερὸ βάθος τῆς κοίτης. Κι ὅσο αὐτὸ ἦταν μαῦρο, τόσο οἱ ἄφροι του ἄσπριζαν περισσότερο. Σὲ πολλὰ μέρη ἐγκρεμιζόταν ὀλάφριστο μέσα ἀπὸ τὰ σπλάγχχνα τῶν ἐργαστηρίων. Καὶ κάτω ἀπὸ τὸ γεφύρι ἐσχημάτιζε τὸ νερό κατarrάκτη κι ἐκτυπιόταν κι ἐκλωθογύριζε κι ἄσπριζε.

— Αὐτὸ εἶναι τὸ νερό; ἐρώτησε τὴν πρώτη φορὰ ὁ Πέτρος.

— Αὐτό, ἀλλ' ὄχι ὅλο. "Ἄλλα ἐργοστάσια τὸ παίρνουν ἀπὸ ψηλότερα καὶ χύνεται ἀπ' ἄλλοῦ.

Πολλές φορές έρχεται ό Πέτρος στό γεφύρι καί κρεμιέται, θαρρείς, κι αυτός μαζί με τά βάτα καί τά νερόχορτα επάνω από τά νερά καί τó κοιτάζει με λαχτάρα καί με θαυμασμό, πού είναι τόσο όμορφο καί τόσο δυνατό καί τόσο χρήσιμο ! Τοῦ φαίνεται πώς κλώθει εκεί στά βάθη τῆς ρεματιᾶς μοναχό του, χωρίς μηχανές καί χωρίς εργάτες, ατέλειωτα νήματα καί πώς ύφαίνει τó ίδιο ατέλειωτα τόπια ύφάσματα.

M

M 2. ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΣΕ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ

Μά δέν άργησε νά ιδῆ από κοντά πώς γίνεται με μηχανές καί με εργάτες, αλλά πάντα καί με τó νερό, τó άληθινό κλώσιμο καί τó άληθινό ύφασμα.

Άφου δέν έχεις σχολείο, θά πᾶμε στά εργοστάσια ! τοῦ εἶπε ένα απόγευμα ό πατέρας.

Ό Πέτρος επέταξε από τῆ χαρά του. Έπῆγε καί ἡ μητέρα μαζί. Έμπῆκαν πρώτα σ' ένα από τά εργαστήρια πού ἦταν κοντά στό γεφύρι, στήν ὄχθη τῆς βαθειᾶς ρεματιᾶς.

— Νεροτριβές ! εἶπε ἡ μητέρα.

Γκάπ ! γκούπ ! γκάπ ! γκούπ ! άνεβοκατέβαιναν κι εκτυποῦσαν κάτι χονδρά πελώρια σανίδια, πού ἔμοιαζαν με στοιχειωμένα χέρια δράκων τοῦ παραμυθιοῦ. Έκτυποῦσαν επάνω σέ μάλλινα ύφαντά, κουβέρτες, βελέντζες, κιλίμια, καί τά ἔκαναν κρουστότερα καί μαλακώτερα.

— Πᾶμε, πᾶμε, ἐφώναξε ό πατέρας. Έχει ὑγρασία !

Όταν άνέβηκαν στήν πλατεῖα, στό «Κιόσκι», εὔρηκαν ένα κύριο κοκκινοπρόσωπο κι ό πατέρας τοῦ εἶπε ότι ἐσκόπευαν νά ἐπισκεφθοῦν τά εργοστάσια.

— Θέλετε νά πᾶμε επάνω στ' άλλα εργοστάσια; ἐρώτησεν ό κύριος.

— Ναί! ναί! ξεφώνισε ὁ Πέτρος. Κι ὁ πατέρας τὸν ἐμάλ-
λωσε, πὺ ἐμπῆχε στὴ συζήτησι τῶν μεγάλων.

Ὁ κύριος ἐχάιδεψε πατρικὰ τὸν Πέτρο καὶ εἶπε γελαστά:

— Δὲν μπορεῖ νὰ τοῦ χαλάσωμε τὴν ἐπιθυμία. Θὰ πᾶμε!

Ἔστειλε κι ἐφώναξαν ἓνα αὐτοκίνητο. Ἐμπῆχαν ὅλοι
μέσα.

— Ποῦ θὰ σᾶς πάω, κύριε δήμαρχε; ἐρώτησε ὁ σωφέρ.

Ὡστε ὁ δήμαρχος ἦταν; Ὁ Πέτρος ἀνοιξε τὰ μάτια
του καὶ τ' αὐτιά του. Τὸ αὐτοκίνητο ἀνέβαινε ἀπὸ σοκάκια
στενά κι ἀπὸ ἀνηφορικὰ λιθόστρωτα. Σὲ κάποια μέρη ἔλεγε
κανεὶς πὺς δὲ θὰ μπορέσῃ νὰ περάσῃ!

Ὁ κ. δήμαρχος ἔδινε στὸν πατέρα διάφορες πληροφο-
ρίες. Κι ὁ Πέτρος τ' ἄκουγε ὅλα μὲ βαθεῖα προσοχή. Εἶπε
γιὰ τὰ ἐργοστάσια, γιὰ τοὺς ἐργοστασιάρχες, γιὰ τοὺς ἐργά-
τες, γιὰ τὴν παραγωγή. Ποῦ νὰ καταλάβῃ καὶ νὰ τὰ θυμη-
θῇ ὅλα ὁ Πέτρος!

— Ἔχομε δυόμιση χιλιάδες οἰκογένειες στὴ Νάουσα. Οἱ
χίλιες εἶναι ἐργατικὲς καὶ ζοῦν ἀπὸ τὰ ἐργοστάσια. Τὸ
ἐργοστάσιο, πὺ πηγαίνομε, θέλει ἓνα ἑκατομμῦριο ὀκάδες
μαλλιά τὸ χρόνο. Καὶ τὰ φέρνει σχεδὸν ὅλα ἀπὸ τὸ ἐξω-
τερικό.

— Καὶ δὲν ὑπάρχει καλὸ ἑλληνικὸ μαλλί; ἐρώτησε ὁ πα-
τέρας.

— Δὲν εἶναι κατάλληλο. Τὸ χρησιμοποιοῦν μόνο γιὰ κα-
τώτερα εἶδη. Πρέπει νὰ ἐξευγενισθοῦν τὰ πρόβατα.

— Τί κρῖμα νὰ βγαίνουν τόσα χρήματα ἔξω!

— Κι ἂν δὲν εἶχαμε τὸ νερό, φαντασθῆτε πόσα χρήμα-
τα θὰ θέλαμε γιὰ καύσιμο ὕλη! εἶπε ὁ δήμαρχος.

— Γιατί; ἐρώτησε ὁ Πέτρος, πὺ ἄρχισε νὰ ζαλίζεται ἀπ'
ὅλα αὐτά, πὺ δὲν τὰ καταλάβαινε.

— Τὰ μηχανήματα τῶν ἐργοστασίων κινοῦνται μὲ τὴν πτώσι τοῦ νεροῦ. Ἄν δὲν ὑπῆρχε νερό, ἔπρεπε νὰ φέρνωμε ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ γαιάνθρακες!

— Καταλαβαίνω ! εἶπε ὁ Πέτρος.

— Δὲν θὰ εἶχαμε βιομηχανία χωρὶς τὸ νερό ! εἶπε ὁ πατέρας. Ὁ λευκὸς ἄνθραξ εἶναι σωτήριος.

Τὴν ὥρα, ποῦ ὁ πατέρας ἐξηγοῦσε στὸν Πέτρο γιατί ὀνομάζουσαν τὸ νερό « λευκὸ ἄνθρακα », ἔφθασαν στὸ ἐργοστάσιο. A

Τί ἀπέραντο, ποῦ ἦταν ! Ὀλόκληρη πολιτεία ! Κι ἀπὸ τὶς δυὸ μεριές τοῦ δρόμου ἀπλώνονται τὰ μεγαλοπρεπῆ του κτίρια. Ἐνας ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς ἐργοστασιάρχες τοὺς ὀδηγεῖ. Πρώτη φορὰ βλέπει ὁ Πέτρος ἕνα τόσο μεγάλο ἐργοστάσιο. Καὶ παραξενεύεται. Καὶ τὰ χάνει. Γυρίζουν, γυρίζουν ἀπὸ τμημα σὲ τμημα καὶ τελειωμὸ δὲν ἔχει ! Πελώριες αἰθουσες καθαρές, φωτεινές. Χιλιάδες μηχανές, χιλιάδες ἐργάτες, ἔτσι τοῦ φαίνεται.

— Πόσες μηχανές ἔχετε; ἐρωτᾷ ἀπλοῦκὰ τὸν ἐργοστασιάρχη.

— Ἐργαλειοὺς 350. Ἀδράκτια 17.000.

Δὲν κατάλαβε καὶ πολὺ.

— Ἐργάτες ;

— Χιλίους ἑξακοσίους.

Οἱ ἐργάτες καὶ οἱ ἐργάτριες εἶναι ὅλοι γεροί, καθαρὸί, γελαστοί ! Ἐργάζονται μὲ ὄρεξι καὶ μὲ χαρά ! Εἶναι τόσο ἄνετα, τόσο εὐχάριστα ἐκεῖ μέσα ! Εἰδικὰ μηχανήματα ἐξασφαλίζουν σ' ὅλες τὶς αἰθουσες ἕνα θαυμαστὸ συνδυασμὸ ἀπὸ ὑγρασία, ἀερισμὸ καὶ θέρμανσι. Ζέστη τὸ χειμῶνα, δροσιὰ τὸ καλοκαίρι. Καὶ πάντοτε καθαρὸς ἀέρας.

Τοὺς ἔδειξε ὅλα τὰ τμήματα, ὅλα τὰ μηχανήματα. Τὰ πλυντήρια, τὰ βαφεῖα, τὰ στεγνωτήρια, τὰ στραγγιστήρια.

‘Αλλά τί θαῦμα ! Σωστό θαῦμα ! Στή μιὰ ἄκρη μπαίνει ἓνα μαλλί ἀκάθαρτο, βρώμικο καί στήν ἄλλη βγαίνουν χιλίων λογιῶν ὠραῖα ὑφάσματα, κασμήρια ἐκλεκτά, πού δὲν ξέρει κανεὶς ποῖο εἶναι ὠραιότερο ἀπὸ τὸ ἄλλο σὲ χρῶμα, σὲ σχέδιο καί σὲ ποιότητα.

Τοὺς ἐπῆγγε καί στὸ σχεδιαστήριο, ὅπου εἰδικὸς τεχνίτης, σπουδασμένος στήν Ἀγγλία, ἐτοίμαζε τὰ σχέδια τῶν ὑφασμάτων, ὀκτακόσια ὡς χίλια σχέδια γιὰ κάθε ἐποχὴ. Τοὺς ἐπῆγγε καί στὶς ἀπέραντες ἀποθηκὲς, ὅπου εἶναι στοιβαγμένα χιλιάδες τόπια ἀπὸ ἔτοιμα πλέον ὑφάσματα.

— Τί παραγωγὴ φθάνετε ; ἐρώτησε ὁ πατέρας.

— “Ἐως δύο ἑκατομμύρια μέτρα τὸ χρόνο. Ἄλλ’ ἔχομε ζήτησι πολὺ μεγαλύτερη. Δὲν προφθάνομε καί ἐργαζόμεστε ἡμέρα καί νύκτα !” Ἐμαθάν οἱ Ἕλληνες νὰ προτιμοῦν τὰ ἐγχώρια ὑφάσματα. Προβλέπω ὅτι τὰ ξένα θὰ ἐκτοπισθοῦν ὅλως διόλου !

— Εὖγε ! εὖγε ! ἔλεγε μ’ ἐνθουσιασμὸ ὁ πατέρας. Ἀληθινὰ σᾶς λέω ὅτι αἰσθάνομαι ἀληθινὴ ὑπερηφάνεια !

— Πατέρα ! Πατέρα ! ἐφώναξε ὁ Πέτρος, ἄλλο τόσο ἐνθουσιασμένος κι αὐτός, θέλω νὰ γίνω ἐργοστασιάρχης.

“Ὅλοι ἐγέλασαν μὲ τὴν καρδιά τους, γιὰ τὸ φυσικώτερο καί καλύτερο φανέρωμα τοῦ θαυμασμοῦ του δὲν ἤμποροῦσε νὰ γίνη. Μ

Μ Προτοῦ φύγουν, ἐπέρασαν νὰ ἰδοῦν καί τὴν κινητήριον μηχανή. Ἄπ’ ἐκεῖ μέσα ἔφευγε ὅλη ἡ δύναμις, πού ἐκινουῦσε ἀκούραστα ὅλα τ’ ἄλλα μηχανήματα. Ὁ Πέτρος ἤθελε νὰ μάθῃ τὸ κάθε τι. Μὰ δὲν ἤμποροῦσε νὰ τὰ νοιώσῃ ὅλα. Ἐκεῖνο, πού κατάλαβε καλά, εἶναι, ὅτι τὸ νερὸ πέφτει ἀπὸ ψηλὰ μέσα σὲ μιὰ κλειστὴ μηχανή, πού τὴ λένε «τουρμπίνα», τὴν κινεῖ μὲ χιλιάδες στροφές στὸ λεπτό, ἀπὸ τὴν κί-

νησι αὐτὴ παράγεται ἤλεκτρισμὸς καὶ ὁ ἤλεκτρισμὸς αὐτὸς κινεῖ καὶ φωτίζει ὅλο τὸ ἄλλο ἐργοστάσιο.

Ἦταν ζαλισμένο τὸ μυαλὸ τοῦ Πέτρου ἀπὸ τὶς χίλιες μύριες ἐντυπώσεις. Πόσα εἶδε ! Πόσα ἄκουσε ! Πόσα ἔμαθε !

Στὸ δρόμο, πού ἐγύριζαν, ὁ πατέρας ἔλεγε :

— Καὶ νὰ σκέπτεται κανεὶς ὅτι ὅλος αὐτὸς ὁ πλοῦτος ἐγεννήθηκε ἀπὸ τὸ νερό !

— Ἀκριβῶς, μόνον ἀπὸ τὸ νερό ! εἶπε ὁ δήμαρχος. Παλαιότερα ὕφαιναν ἐδῶ μόνον χονδρὰ ἐγγώρια ὑφάσματα. Ἦταν μία καλὴ χειροτεχνία. Στὰ 1880 ὁ γερο-Κύρτσης εἶδε στὸν Πειραιᾶ ἓνα κλωστήριο καὶ τὸ μετέφερεν ἐδῶ. Ἄπ' ἐκεῖνο τὸ μικρὸ κλωστήριο νὰ τὶ ἔγινε σὲ πενήντα χρόνια ! Κι ὅλα αὐτά, κύριε εἰρηνοδίκη μου, τὰ χρωστοῦμε στὴν ἀγαπητὴ μας Ἀραπίτσα. Αὐτὴ εἶναι ἡ ζωὴ τῆς Ναούσης !

— Ἀραπίτσα !

— Ναί, ἔτσι λέμε τὸ ποταμάκι, πού μᾶς φέρνει ἀπ' τὰ βουναὶ τὸ πολύτιμο νερό. Εἶναι αὐτό, πού περνᾷ μέσα στὴν πόλι. Φαίνεται πὼς τὸ εἶπαν Ἀραπίτσα, γιατί εἶναι τὸ νερό του σὰν ὑπόμαυρο. Ἔτσι φαντάζει. Νὰ τὸ προσέξετε. Κι ὅποτε θέλετε, νὰ πᾶμε στὸν Ἄι - Νικόλα νὰ ἰδῆτε τὶς πηγές του. Εἶναι μία ὠραία κοιλάδα μὲ ποικίλη βλάστησι, ἀπέραντα δάση, χλοερὰ λιβάδια. Ἄπ' ἐκεῖ μέσα πηγάζει ἡ Ἀραπίτσα. Ἄπ' ἐκεῖ ἔχω ὑδρεύσει τὴν πόλι. Ἄπ' ἐκεῖ κατεβαίνει ὅλος αὐτὸς ὁ πλοῦτος, ὅλη αὐτὴ ἡ εὐτυχία !...

Ἄ Ὁ Πέτρος ἐψιθύριζε « Ἀραπίτσα ! Ἀραπίτσα ! » Καὶ ἡ βαθύσκιωτη ρεματιὰ μὲ τὰ μαῦρα νερὰ καὶ τοὺς ὀλάσπρους ἀφρούς ἔπαιρνε στὴν φαντασία του κάποια μαγικὴ μορφή.

Γεώργιος Ἀθάνας

AM 8

38. ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ ΣΤΟ ΜΥΣΤΡΑ

1. ΤΟ ΦΡΟΥΡΙΟ

Όποιος θέλει να ιδῆ με τὰ μάτια του μία ἀρχαία πόλι με τούς δρόμους της και τὰ ερείπιά της, ὄχι μόνον τὰ ερείπια τῶν μνημείων τῆς τέχνης, ἀλλά και τῶν ιδιωτικῶν σπιτιῶν, πρέπει να ἐπισκεφθῆ τὴν νεκρούπολι τῆς Δήλου. Καὶ ὅποιος θέλει να ιδῆ μία μεσαιωνικὴ νεκρούπολι με τὰ τείχη και τούς πύργους της, με τὶς ἐκκλησίες και τὰ παλάτια της, ἀλλά και με πολλές ἑκατοντάδες σπιτία ιδιωτικά, πού τὰ ὑπολογίζουν σὲ δύο χιλιάδες, πρέπει να ἐπισκεφθῆ τὸ Μυστρά.

Δὲν γνωρίζω ἂν ὑπάρχουν πολλοὶ τόποι, πού να συνδυάζουν τόσο ἀρμονικὰ τὴν ἔνδοξη ἱστορικὴ παράδοσι, τὰ πλούσια καλλιτεχνικὰ μνημεῖα και τὸ ὑπέροχο φυσικὸ τοπίο. Ὅπωςδήποτε ὁ Μυστράς ἱκανοποιεῖ τὸν κάθε ἐπισκέπτη του, εἴτε προτιμᾷ να ταξιδεύσῃ με τὰ πτερὰ τῆς φαντασίας σὲ ἔνδοξα γεγονότα τῆς ἱστορίας μας, εἴτε προτιμᾷ να θαυ-

μάση τῆς τέχνης τὴν ὁμορφιά, εἴτε προτιμᾷ νὰ μεθύσῃ μὲ τὴ μαγεία ἐνὸς σπανίου τοπίου τῆς πατρίδος μας.

Ἄς ἀνεβοῦμε λοιπὸν ἓνα καλοκαιρινὸ πρωί, πολὺ πρωί. ἐδῶ ἐπάνω, στὸ ψηλὸ φρούριο τοῦ βουνοῦ, ἅς καθίσωμε σ' ἓνα μισογκρεμισμένο πύργο κι ἅς φέρωμε μπροστά μας περασμένους καιροὺς κι ἀνθρώπους.

Χίλια διακόσια σαράντα ἑννέα μ.Χ., περισσότερα ἀπὸ ἑπτακόσια χρόνια πρὶν ἀπὸ σήμερα ! Γιὰ πρώτη φορὰ τὴν ἀκατοίκητη κορυφὴ τοῦ ὀρθίου προβούνου τοῦ Ταυγέτου, ποὺ ἔχει τὸ σχῆμα μυζήθρας καὶ γι' αὐτὸ—ὅπως πιστεύουν πολλοὶ—ἐπῆρε τὸ ὄνομα Μυζηθρᾶς καὶ κατὰ συγκοπὴν Μυστρᾶς, κόσμος πολὺς τὴν ἀνεβαίνει. Τεχνῖτες καὶ σύνεργα καὶ μολάρια φορτωμένα πέτρα κι ἀσβέστη ἡμέρες καὶ μῆνες δουλεύουν σὰν μέλισσες.

Σιγὰ σιγὰ ὀρθώνεται τὸ φραγκικὸ φρούριο τῶν Βιλαρδουίνων, ποὺ ἐπῆραν στὸ μερίδιό τους τὸ Μωρέα (τὴν Πελοπόννησο), ὅταν οἱ Φράγχοι καὶ οἱ Βενετοὶ ἐμοίρασαν τὶς χῶρες τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας.

Οἱ Φράγχοι ἐβουλήθησαν νὰ στεφανώσουν τὸ βουνὸ μὲ τὸ φρούριο τὸ ἄπαρτο, γιὰ νὰ καθίσουν πιὸ ἀσφαλεῖς στὸν τράχηλο τῶν Ἑλλήνων τοῦ Μωριᾶ. Ἑλληνες ὅμως ἐπιστρατευμένοι μὲ τὴ βία εἶναι τὸ μελισσολόι τῶν τεχνιτῶν καὶ τῶν ἐργατῶν, ποὺ στερεώνουν ἀτράνταχτο αὐτὸ τὸ φρούριο.

Τί περίεργο ἀλήθεια ! Σὰν κάποια μυστικὴ φωνὴ νὰ τοὺς λέγῃ πῶς πρέπει νὰ βάλουν ὅλη τους τὴν τέχνη κι ὅλη τους τὴ δύναμι καὶ νὰ τὸ κτίσουν ὅσο γίνεται πιὸ στερεὸ τὸ φρούριο, γιὰτὶ πολὺ γρήγορα θὰ πέσῃ στὰ χέρια τῶν Ἑλλήνων.

Χίλια διακόσια ἐξήντα δύο, δεκατρία μόλις χρόνια ἀργότερα. Τὸ νεοκτισμένο φρούριο ὑψώνεται ὑπερήφανο καὶ

φοβερό ἐπάνω ἀπὸ τὴν πεδιάδα τῆς Βυζαντινῆς Λακεδαιμονίας κι ἀπὸ τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Σπάρτης. Μὰ ὁ κόσμος σήμερα—δοῦλοι τόσα χρόνια τῶν Φράγκων—ἀνοίγει διάπλατα τὰ μάτια του καὶ δὲν πιστεύει. Σκυθρωποὶ κατεβαίνουν οἱ Φράγκοι ἱππότες καὶ ξεκινοῦν μὲ βουρκωμένα μάτια γιὰ τὴν πρωτεύουσά τους, τὴν Ἀνδραβίδα, ἢ γιὰ κάπου ἄλλου, ποιὸς ξέρει! Κι ἄλλοι καβαλλάρηδες ζωηροὶ καὶ γελαστοὶ ἀνεβαίνουν καὶ στήνουν στὸν ψηλότερο πύργο τὸ χρυσὸ δικέφαλο ἀετό.

Ὁ ἴδιος ὁ Γουλιέλμος Βιλλαρδουίνος, πού τὸ ἔκτισε τὸ φρούριο, αἰχμάλωτος τρία τώρα χρόνια μὲ τοὺς δώδεκα βαρώνους του, γιὰ νὰ κερδίσει τὴν ἐλευθερία τους, ἀναγκάστηκε νὰ παραδώσει στὸ νικητὴ τῆς μάχης τῆς Πελαγονίας Μιχαὴλ Παλαιολόγο τὰ φρούρια τοῦ Μυστρᾶ, τῆς Μάνης καὶ τῆς Μονεμβασίας.

Τὰ χρόνια περνοῦν κι ὁ Μυστρᾶς ὀρθώνεται πάντα ἄπαρτος πιά μὲ τὸ Βυζαντινὸ δικέφαλο κυρίαρχό του. Ἀλλὰ σιγὰ σιγὰ πῶς ἀλλάζει μορφή! Δὲν εἶναι πιά ὁ ἐρημικὸς φύλακας τοῦ πλουσίου κάμπου μὲ τὴν πρωτεύουσά του, τὴ Λακεδαιμονία, καὶ τὰ πολλὰ χωριά του. Ἡ ἴδια ἢ πρωτεύουσα, γιὰ νὰ εἶναι πιὸ ἀσφαλισμένη, ἔρχεται καὶ ριζώνει στὰ πόδια του. Ὁ Μυστρᾶς γίνεται πολιτεία, μικρὴ στὴν ἀρχή, μεγάλη ἀργότερα, ἢ πρώτη τοῦ Μωριᾶ, ἢ πρωτεύουσα τοῦ δεσποτάτου τοῦ Μωρέως.

2. Η ΑΚΜΗ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ

Χρόνο μὲ τὸ χρόνο ξαναπερνοῦν ἀπὸ μπροστά μας δύο ὀλόκληροι αἰῶνες ὡς τὰ χίλια τετρακόσια ἐξήντα μ.Χ., πού ἐπάτησε καὶ τὸ Μυστρᾶ τὸ πόδι τοῦ πορθητῆ Μωάμεθ τοῦ Β'. Βλαστάρια τῶν αὐτοκρατορικῶν Βυζαντινῶν δυναστειῶν, πού ἀγωνίζονται νὰ ξαναστυλώσουν τὴ βαριά λα-

βωμένη αυτοκρατορία τους, Κατακουζηνοί και Παλαιολόγοι, έρχονται δεσπότες του Μυστρά και κτίζουν παλάτια και διπλά τείχη για ν' ασφαλίσουν την πόλι.

Α^ο Φράγκοι, Βενετοί και Τούρκοι περνούν όλοι με τη σειρά τους, φοβερίζουν την πόλι και τὸ φρούριό της, φεύγουν όμως άνίκανοι νά την πατήσουν. Α^ο

Και οί τελευταίοι Βυζαντινοί σοφοί, αρχιτέκτονες και ζωγράφοι, νοιώθουν πώς έδω κάτω, στα πόδια του ύπερφάνου Ταυγέτου, δίπλα στους τάφους τών αρχαίων Σπαρτιατῶν, ὁ Έλληνισμός αναπνέει πιό ελεύθερα από την Κωνσταντινούπολι, πού την περισφίγγει άσφυκτικά ὁ σουλτάνος.

Νά τος ὁ Γεώργιος Γεμιστός ἢ Πλήθων κάτω από τόν ἴσιο μιᾶς καμάρας, πού διαβάζει. "Ετοιμος εἶναι νά ταξειδέυση για τὴ Φλωρεντία, ὅπου πρῶτος αὐτός θ' ανάψη τὸ πνευματικὸ φῶς, για νά ξυπνήσουν οί Δυτικοί και νά δημιουργήσουν τὴν Ἐναγέννησι.

Νά τοι οί αρχιτέκτονες, πού στολίζουν τὴν πολιτεία με κοσμοξακουσμένες ἐκκλησίες, τὴ μία πιό ὠραία από τὴν ἄλλη, τὴν Παντάνασσα, τὴν Περιβλεπτο, τὸν Ἅγιο Δημήτριο, τὴν Εὐαγγελίστρια, τοὺς Ἁγίους Θεοδώρους και τὸ Ἄφεντικό.

Νά τοι και οί ζωγράφοι με τὰ θαυματουργά τους χρώματα, πού στολίζουν τὸ ἐσωτερικὸ τών ἐκκλησιῶν. Δέν ἔχουν πιά τὸν παλαιὸ πλοῦτο τών ψηφιδωτῶν, ἄλλα και τὸ πινέλλο με τὰ πτωχὰ χρώματα στα χέρια τών ὀρθοδόξων ζωγράφων εἶναι ἄρκετά, για νά ἐκφράσουν τὴν θρησκευτικὴ πίστι.

Ἄνόματα ἄς μὴν ἀναζητοῦμε. Μεγάλοι και ταπεινοί, αρχιτέκτονες και ζωγράφοι, ἐδούλεψαν κι ἐδημιούργησαν κι ἄφησαν μνημεῖα ἀθάνατα, ὅχι για νά διαγωνίσουν τὰ ὀνόματά τους, ἄλλα για νά προσευχηθοῦν με τὴ δικὴ τους

τέχνη, ὅπως προσεύχονται μὲ τὴ δική τους τέχνη καὶ οἱ ἀνώνυμοι ὑμνογράφοι.

Νά τος κι ὁ δεσπότης Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος, πού ξεκινάει μὲ μικρὴ συνοδεία γιὰ τὴ Βασιλεύουσα, ὅπου τὸν περιμένει τὸ ἀκάνθινο στεφάνι τοῦ ἔθνομάρτυρος. Τί παράξενη ἔκφρασι, πού ἔχουν τὰ μάτια του, ὅπως στρέφει γιὰ τελευταία φορὰ ν' ἀποχαιρετίση τὸ Μυστρά ! Τὸ νοιώθει πὼς δὲ θὰ τὸν ξαναἰδῆ καὶ γι' αὐτὸ θέλει νὰ κλείση στὴν ψυχὴ του ὀλοζώντανο τὸ ὄραμά του.

Ποῖος ξέρει ! Ἴσως αὐτὸ τὸ ὄραμα τοῦ Μυστρά, ὅπου ἔχει ἀναστηθῆ ὁ Ἑλληνισμὸς μὲ ὅλη τὴ ζωντάνια καὶ τὴν πνευματικὴ του ἀκτινοβολία, ἴσως αὐτὸ τὸ ὄραμα, περισσότερο ἀπὸ κάθε τι ἄλλο, θὰ τοῦ δώση τὴ δύναμι νὰ σταθῆ ἀκλόνητος τὴν ὥρα τοῦ μεγάλου ἡρωισμοῦ καὶ τῆς μεγάλης θυσίας.

3. ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΤΟΠΙΟ

Ὁ ἥλιος τοῦ καλοκαιριοῦ πλημμυρίζει τὸν κάμπο καὶ διαλύει τὴν ἀραχνένια πάχνη τῆς αὐγῆς. Τὸ ταξίδι μας στοὺς περασμένους αἰῶνες τελειώνει σὰν ὄνειρο, πού τὸ διαλύει τὸ πρωινὸ φῶς τοῦ παραθυριοῦ.

Ἐυπνοῦμε κι ἐμεῖς ἐδῶ ἐπάνω, στὴ νεκρὴ πιά πόλι, ὅπου μόνο λίγες ἐκκλησίες μένουν ἀπείρακτες ἀπὸ τοῦ χρόνου τὰ κτυπήματα. Κάτι μᾶς σφίγγει τὴν καρδιά. Ὅμως ἄκου τὴ λαλιά τῆς πέρδικας πόσο χαρούμενη μᾶς ξαλαφρώνει ! Κι ἓνας κότσυφας μὲ τὸ καλογερικὸ του ράσο καὶ τὸ χρυσὸ του ράμφος ἦλθε κι ἐκάθισε ἀπέναντί μας, ἐπάνω στὸ μισογκρεμισμένο τεῖχος, καὶ φλύαρος δὲ θέλει νὰ μᾶς ἀφήση νὰ παραδοθοῦμε στὴ μελαγχολία μας.

Ἀνοίγουμε τὰ μάτια καὶ τὴν ψυχὴ μας στὸ σημερινὸ θέαμα.

Πίσω μας, πρὸς τὴ δύσι, μᾶς παραστέκει προστατευτικά ὁ γίγαντας τῶν βουνῶν, ὁ Ταύγετος, μὲ τὶς γκρίζες κορυφές του. Κι ἔμπρὸς μας, ἀνατολικά, ἀπὸ τὴ ρίζα τοῦ Μυστρᾶ ὡς πέρα στὰ ριζοβούνια τοῦ Πάρνωνα, μία ἀπέραντη θάλασσα θάλεγε κανεῖς ! Τόσο πλούσιο πράσινο, πού νὰ σκεπάζῃ ἓνα κάμπο ὀλόκληρο καὶ νὰ κρύβῃ τὰ τόσα χωριά του, ἂν δὲν εἶναι θέαμα μοναδικὸ στὴν τόσο γυμνὴ πατρίδα μας, ἀσφαλῶς εἶναι πολὺ σπάνιο.

Ὁ ἐλαιῶνας μὲ ἑκατοντάδες χιλιάδες ἐλιές καὶ τὰ περιβόλια μὲ τὶς λεμονοπορτοκαλιές δὲν ἀφήνουν οὔτε ἓνα στρέμμα ἀσκέπαστο οὔτε μία αὐλὴ σπιτιοῦ ἐλεύθερη. Στὸ βάθος μόνον ἢ κοίτη, ἢ σχεδὸν χωρὶς νερό, τοῦ Εὐρώτα σὰν τεράστιο ἀσημένιο φίδι σχίζει ἀπὸ τὰ βόρεια πρὸς τὰ νότια τὴ θάλασσα τοῦ πρασίνου.

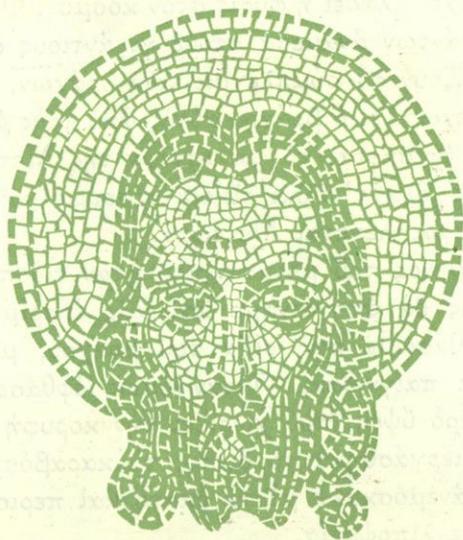
40^ο Καὶ ἡ Σπάρτη, ἡ σημερινὴ πόλις, εἶναι σχεδὸν κρυμμένη καὶ μόνον ἢ μητρόπολις τῆς καὶ λίγα ἀπὸ τὰ ψηλότερα κτίριά της προβάλλουν τὶς στέγες τους, γιὰ νὰ δηλώσουν τὴν παρουσία της. 40^ο

Πόσο ἑορταστικό, πόσο χαρούμενο ἀπλώνεται κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μας τὸ Λακωνικὸ τοπίο ! Καὶ εἶτε τοὺς Σπαρτιαῖτες φαντασθοῦμε νὰ γυμνάζωνται στὶς ὄχθες τοῦ Εὐρώτα, εἶτε τοὺς Φράγκους ἱππότες στὸ κονταροκτύπημά τους, εἶτε τοὺς Βυζαντινοὺς νὰ πολεμοῦν ἀπὸ τὸ φρούριό τους, εἶτε τοὺς Τούρκους νὰ τὸ πατοῦν, ὅλα τὰ θεωροῦμε σὰν παιγνίδια τῶν ἀνθρώπων μέσα στὴν ὁμορφὴ πλάσι, πού τοὺς ἐχάρισεν ὁ μεγαλοδύναμος.

Ἄς πᾶμε λοιπὸν κι ἐμεῖς νὰ προσευχηθοῦμε στὶς Βυζαντινὲς ἐκκλησίες τοῦ Μυστρᾶ, ν' ἀνάψωμε ἓνα κεράκι γιὰ τὶς ψυχές τόσων γενεῶν προγόνων μας, πού τόσο ἐτίμησαν ἐδῶ ἔπάνω καὶ τὸν Ἑλληνισμό καὶ τὸν Χριστιανισμό !

"Ας γονατίσωμε στὸ πλακόστρωτο κι ἄς ὑψώσωμε τὸ βλέμμα πρὸς τὸν Παντοκράτορα τοῦ τρούλλου, ὄχι μόνο γιὰ νὰ θαυμάσωμε τὴ μεγάλη τέχνη τοῦ ἀνωνύμου ζωγράφου, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ μπορέσωμε νὰ ζήσωμε, ἔστω καὶ γιὰ λίγες στιγμές, τὴ δική του μεγάλη πίστι. Ἔτσι μόνο θὰ γίνωμε ἄξιοι νὰ ὑψώσωμε τὴν εὐχαριστία μας πρὸς Αὐτόν, γιὰτὶ μᾶς ἀξίωσε νὰ ζήσωμε μία τέτοια ἡμέρα καὶ μέσα σὲ μία τέτοια πλάσι, ὅπου ἡ ἱστορία, ἡ ὁμορφιὰ τῆς μεγάλης τέχνης καὶ ἡ φυσικὴ ὁμορφιὰ τοῦ τοπίου ἔχουν συναντηθῆ σὲ μία τόσο ἀρμονικὴ συντροφιά.

Γεώργιος Ν. Καλαματιανός

39. ΤΑ ΜΕΤΕΩΡΑ

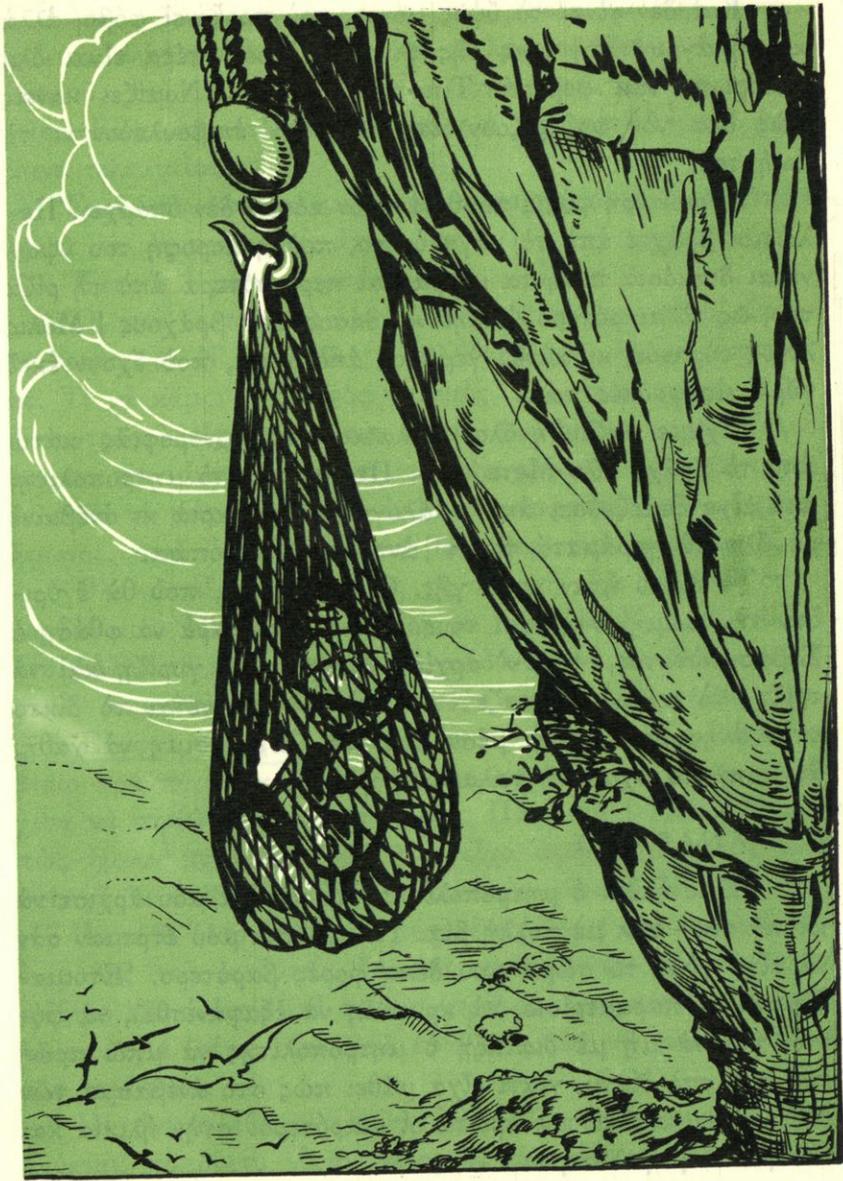
1. ΤΟ ΤΟΠΙΟ

Ήταν Μάιος τοῦ 1879, ὅταν γιὰ πρώτη φορά ἐπήγαινα νὰ ἐπισκεφθῶ τοὺς θεόρατους βράχους τῆς Καλαμπάκας. Ἐκεῖ φιλόθρησκοι ἄνθρωποι, ἐδῶ καὶ χίλια χρόνια, ἔστησαν τὶς ἱερὲς φωλιές τους, ἀφοῦ ἐχωρίσθηκαν ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ τὰ μεγάλα ἀξιώματα, ποὺ εἶχαν σ' αὐτόν. Ἡμαστέ μία συντροφιά, περισσότεροι ἀπὸ δέκα, μὲ ἀρχηγὸ τὸν μητροπολίτη τῆς Λαρίσης. Εἶχαμε σκοπὸ νὰ περάσωμε μία νύκτα ψηλὰ στὸν πιδὸ μεγαλόπρεπο καὶ στὸν πιδὸ φοβερὸ βράχον, ποὺ ἔχει πλάσει ἡ φύσις στὸν κόσμον ! Φαίνεται γίγαντας τῶν γιγάντων ἀνάμεσα στοὺς γιγάντιους ἀδελφούς του, ποὺ σχηματίζουν τὸ σύμπλεγμα τῶν βράχων, τὰ Μετέωρα.

Τόσο ξεχωρίζει ὁ βράχος αὐτὸς ἀπὸ τοὺς ἄλλους ! Στὴν κορυφὴ του βρίσκεται τὸ μοναστήρι τῆς Μεταμορφώσεως, ποὺ μόνον ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα εἴκοσι τέσσερα μοναστήρια, ὅσα εἶναι ἐκεῖ πέρα, λέγεται Μετέωρα.

Ὁ ἡγούμενος τοῦ μοναστηριοῦ ἦταν εἰδοποιημένος ἀπὸ τὸ πρωὶ πὼς θὰ ἐπηγαίναμε καὶ μᾶς ἐπερίμενε.

Πρὶν φθάσωμε στὴ ρίζα τοῦ βράχου, μοῦ ἐφαινόταν τὸ ἀνέβασμα παιγνιδάκι. Ὅταν ὅμως ἐφθάσαμε ἐκεῖ καὶ εἶδα τὸ φοβερὸ ὕψος, ποὺ χωρίζει τὴν κορυφὴ ἀπὸ τὴ ρίζα του, καὶ περιεργάστηκα τὸ δίκτυ, τὸ καραβόσχοινο ποὺ τὸ κρατεῖ, τὴν ἀνεμόσκαλα μὲ τὰ ἑκατὸ καὶ περισσότερα σκαλιὰ μ' ἔπιασε λιποψυχία.

Και δὲν εἶναι τὸ ὕψος μόνον, ποὺ προξενεῖ φόβο, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀγριωτάτη ὄψις τῆς φύσεως. Ἐκεῖ πέρα εἶναι ὅλα σκυθρωπὰ καὶ φοβερά. Τίποτε δὲ γελάει. Νομίζει κανεὶς πὼς ὅλα τὸν φοβερίζουν καὶ πὼς ὅλα ἐπιβουλεύονται τὴ ζωὴ του.

Ἄγριώτερη φύσις πουθενὰ στὸν κόσμον δὲν ὑπάρχει. Πε-
λώριοι βράχοι ἀπὸ τὸ μεγαλύτερο, ποὺ ἡ κορυφή του ὑψώ-
νεται διακόσια πενήντα μέτρα καὶ περισσότερα ἀπὸ τὴ ρίζα
του, ὡς τὸ μικρότερο. Ἀληθινὸ δάσος ἀπὸ βράχους! Μόλις
λίγος οὐρανός, κι αὐτὸς γεμάτος ἀπὸ ὄρνια, ποὺ ἔχουν ἐκεῖ
γῦρο τίς φωλιές τους.

Εἶχαμε μαζευθῆ ὅλοι οἱ λαϊκοὶ τῆς συντροφιάς κάτω
ἀπὸ τὸ βράχο τῶν Μετεώρων. Περιμέναμε τὸ μητροπολίτη,
ποὺ εἶχε ξεπεζεύσει ἀπὸ τ' ἄλογο πολὺ μακριὰ κι ἀνέβαινε
μὲ ὅλα τὰ γεράματά του τ' ἀνηφορικὸ μονοπάτι.

Τὸ δίκτυ ἦταν κατὰ γῆς. Οἱ καλόγεροι, ποὺ θὰ ἐγύρι-
ζαν τὴν ἀνέμη, στὴ θέσι τους. Δὲν ἔλειπε παρὰ νὰ φθάσῃ ὁ
Σεβασμιώτατος, γιὰ ν' ἀρχίσῃ ἡ ἀνέμη νὰ γυρίζῃ καὶ νὰ
τρίζῃ, τὸ σχοινὶ νὰ μαζεύεται καὶ νὰ σηκώνεται τὸ δίκτυ
στὸν ἀνήφορο ἔχοντας μέσα του μία ζωὴ ἔτοιμη νὰ χαθῆ, *μετα*
ἂν κοπῆ τὸ σχοινὶ ἢ χαλαρωθῆ ἡ ἀνέμη.

2. Η ΑΝΑΒΑΣΙΣ

Τέλος ἦλθεν ὁ μητροπολίτης. Ἡ καρδιά μου ἄρχισε νὰ
κτυπᾷ τικ - τὰκ μὲ πολλὴ βία. Τὰ ποδάρια μου ἔτρεμαν σὰν
νὰ εἶχε γίνει τὸ σῶμά μου δέκα φορές βαρύτερο. Ἐτοιμα-
ζόμενον νὰ παραμερίσω, νὰ κρυφθῶ, νὰ ἐξαφανισθῶ, νὰ φύ-
γω, γιὰ νὰ μὴ μὲ διατάξῃ ὁ μητροπολίτης νὰ μῶ πρῶ-
τος ἐγὼ στὸ δίκτυ, γιὰτι εἶχα μάθει πὼς στὸ ἀνέβασμα τῶν
Μετεώρων ἀνεβαίνουν πρῶτα οἱ μικρότεροι στὴν ἡλικία καὶ
ὕστερα οἱ μεγαλύτεροι.

Δὲν ἦταν μόνον ὁ φόβος, πού ἤθελα νὰ μὴν ἀνεβῶ πρῶτος, ἀλλὰ γιατί θὰ ἔχανα καὶ τὸ λαμπρὸ θέαμα τοῦ ἀνεβασμοῦ, πού τὸ ἀπολαμβάνουν μόνον ὅσοι μένουν τελευταῖοι. Εἶναι περιττὸ νὰ εἰπῶ πὼς ὁ μητροπολίτης θ' ἀνέβαινε τελευταῖος.

Ἐκεῖ, πού εὐρισκόμουν παραμερισμένος καὶ προσπαθοῦσα νὰ μὴ φαίνωμαι, ἀκούω τὴ φωνὴ τοῦ μητροπολίτη :

—Ἐμπρός ! μέσα ὁ νεώτερος.

—ὦ, πού νὰ πάρη ἡ ὀργή ! εἶπα μέσα μου καὶ μ' ἐπίασε τρεμουλα. Ν' ἀρνηθῶ ; ἡ φιλοτιμία μου δὲν τὸ ἐπέτρεπε. Τί νὰ κάμω ; Ἐμπρός γκρεμὸς καὶ πίσω ρέμα. Ὅλη ἡ συντροφιά εἶχε τὰ μάτια ἐπάνω μου καρφωμένα. Τέλος ἔκαμα τὴν ἀνάγκη φιλοτιμία, ἐπροχώρησα λίγα βήματα, ἔκλεισα τὰ μάτια μου καὶ ἐκάθισα μέσα στὸ δίκτυ ὠχρός, ἄφρονος, σὰν ν' ἀνέβαινα τὶς βαθμίδες τῆς λαιμητόμου.

Ὅλο τὸ αἶμά μου ἐκείνη τὴ στιγμή εἶχε μαζευθῆ στὴν καρδιά μου. Ἦθελα νὰ φωνάξω, νὰ πεταχθῶ ἔξω ἀπὸ τὸ δίκτυ. Ἀλλὰ τὰ πόδια μου δὲν εἶχαν δύναμι νὰ κινηθοῦν καὶ ἡ φωνή μου ἀπὸ τὸ φόβο μου εἶχε πνιγῆ στὰ στήθη μου.

Ἐξαφνα τὸ σχοινὶ ἐτραβήχθηκε ἀπότομα. Ἐνοιωσα ἕνα βίαιο τράνταγμα κι εὐρέθηκα κρεμασμένος στὸ κενό. Ἀρχισα νὰ σηκώνωμαι τὸν ἀνήφορο. Πάει πιά ! Μοῦ ἐφάνηκε πὼς ἤμουν πεθαμένος καὶ πὼς εἶχα ἀφήσει τὸ σῶμά μου στὴ γῆ κι ἀνέβαινε ἡ ψυχὴ μου στὸν οὐρανὸ μὲ τὴ σκάλα τοῦ Ἰακώβ. Ὅσο ἀνέβαινα, τόσο ἐμεγάλωνε στὸ πνευμά μου ὁ φόβος τοῦ κινδύνου. Ἄκουα καθαρώτερα τὸ ἀδιάκοπο τρίξιμο τῆς ἀνέμης καὶ τοὺς συντρόφους μου κάτω, πού ἐμιλοῦσαν γιὰ μένα, καὶ μοῦ ἐφαίνετο σὰν νὰ μοῦ ἔψαλλαν τὸν ἐπικήδειο.

Ἡ ἀνέμη ἐξακολουθοῦσε νὰ τρίζει, τὸ σχοινὶ νὰ μαζεύεται, τὸ δίκτυ ν' ἀνεβαίνει κι ἐγὼ ἐξακολουθοῦσα τὴν

έναέρια πορεία μου στὸν ἀνήφορο. Μέσα στὸ νοῦ μου εἶχε γεννηθῆ ἡ ἰδέα πὼς εἶχα πεθάνει καὶ πὼς τὸ σῶμά μου εἶχε μείνει κάτω στὴ γῆ καὶ ἡ ψυχὴ μου ἀνέβαινε στὴν οὐράνια κατοικία της, ἀνάμεσα ἀπὸ πλῆθος ἀστεριῶν, ἀστέρι κι αὐτὴ μικροσκοπικό.

Κι ἐνῶ ἔτρεχα, «τράπ» συγκρούομαι μ' ἕνα σκληρὸ σῶμα. Στὴ στιγμή ἀνοίγοντας τὰ μάτια μου εἶδα πὼς ἤμουν ἐπάνω στὰ Μετέωρα μέσα στὸ δίκτυ σὰν ψάρι. Πέντε ἔξι καλόγεροι κατεγίνοντο νὰ με ἀπαλλάξουν ἀπὸ τὰ σχοινιά.

Μόλις ἐβγήκα ἀπὸ τὸ δίκτυ, ἐκάθισα μία στιγμή σ' ἕνα κάθισμα. Πόσο ἀνακουφίστηκα! Ἐπειτα ἐτράβηξα πρὸς τὸ μοναστήρι ἔχοντας ὁδηγὸ ἕνα καλογεροπαίδι.

^a Ἡ ψυχὴ μου ἐφούσκωνε μέσα μου κι ἐπαρεκάλεσα τὸ καλογεροπαίδι νὰ με ὁδηγήσῃ στὴν πιὸ ψηλὴ κορυφὴ τοῦ βράχου. Μοῦ ἔδειξε μὲ τὸ χέρι κι ἐτράβηξα ἴσα πάνω.

3. ΤΟ ΘΕΣΣΑΛΙΚΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ

Ἐστάθηκα ἐκεῖ σὰ στήλη κι ἔφερα γῦρο τὰ μάτια μου. Ἡ ἡμέρα ἦταν ἀσυννέφιαστη, καθάρια, σωστὴ ἀνοιξιὰτικὴ ἡμέρα. Ὁ ἥλιος ἔγερνε πρὸς τὸ βασιλεμμά του πίσω ἀπὸ τὰ χιονοσκεπέστα κορφοβούνια τῆς Πίνδου, πού ἐχάνονταν μέσα στὰ οὐράνια ὕψη.

Δυτικὰ ἐξαπλωνόταν ὁ καταπράσινος κάμπος τῶν Τρικάλων. Ἀνατολικά ἀνοίγε ἡ κοιλάδα τοῦ Πηγαιῶ. Μεσημβρινὰ ἐφαινόταν ἡ ὄροσειρά τῶν Ἀγραφῶν μὲ χιλιάδες γραμμὲς καὶ μυριάδες ὑψώματα, πού ἀρχίζει ἀπὸ τὰ στενά τῆς Πόρτας καὶ πάει νὰ λούσῃ τὰ πόδια της στὸ Αἰγαῖο. Ἀνατολικά ἀσπρίζαν τὰ Φάρσαλα μὲ τὴ φυσικὴ τους ἀκρόπολι κι ἔδειχναν τὶς μυτερές τους κορυφές τὸ Πήλιο κι ὁ Κίσσαβος, πού ἔφερναν μικρὸ στεφάνι ἀπὸ χιόνι. Ὀρεινὰ ἀπλωνόταν ἡ ὄροσειρά τῶν Χασιῶν.

Ἄπ' αὐτῆ τῆ λαμπρῆ εἰκόνα ἔλειπαν μόνον ὁ Ὀλυμπος καὶ τὰ στενά τῶν Τεμπῶν, γιὰ νὰ εἶναι ἀκέραιο στὸ μάτι τοῦ παρατηρητοῦ τὸ Θεσσαλικὸ πανόραμα, ποῦ τ' ἀγκά-
 λιαζε μὲ τὶς χρυσοπόρφυρες ἀκτῖνες τοῦ ὁ ἥλιος κι ἔστελνε ἀπὸ τὴν κορυφὴ τῆς Πίνδου τὸ πιὸ στερνὸ φίλημα ἐκείνης τῆς ἡμέρας στὰ κορφοβούνια τῶν Ἀγράφων, τῆς Γκούρας, τοῦ Πηλίου καὶ τοῦ Κισσάβου.

Ὁ πατέρας τῆς ἡμέρας ἀκούμπησε τὸ κάτω του τόξο στὸ κεφάλι τῆς Πίνδου κι ὅλα τὰ κορφοβούνια ἄρχισαν νὰ παίρνουν τὰ χρυσοπόρφυρα χρώματα, νὰ ἰσικιάζουν τὰ λακ-
 κώματα καὶ νὰ γιγαντεύουν οἱ ἡλιακὲς ἀκτῖνες καὶ οἱ ἴσκιοι. Τὰ σύννεφα, ποῦ παραστέκονται στὴ δύσι, ἐχρυσώθηκαν λί-
 γο λίγο κι ἔγιναν πελώρια χρυσᾶ κομμάτια, σὰν χρυσᾶ νη-
 σιὰ μέσα σὲ ἀργυρᾶ θάλασσα. Κι ὅσο ὁ ἥλιος κατέβαινε ἀργὰ ἀργὰ, τόσο τὰ χρώματα στὰ σύννεφα, στὰ κορφοβού-
 νια καὶ στὸν οὐρανὸ ἄλλαζαν, ἄλλαζαν. Καὶ τῆ στιγμῆ, ποῦ ἔπεσε πίσω ἀπὸ τὸ βουνὸ κι ἄρχισαν νὰ ξεροδίζουν καὶ τὰ ψηλότερα κορφοβούνια, ἡ ντροπαλὴ Ἑσπέρα ἐπρόβαλε δειλὰ
 ν' ἀνάφη πρῶτα ἕνα ἕνα καὶ ὕστερα πολλὰ πολλὰ μαζὶ τὰ καντήλια τῆς οὐράνιας ἐκκλησίας, γιὰ νὰ ὑποδεχθῆ τὴν πανέ-
 μορφη Νύκτα.

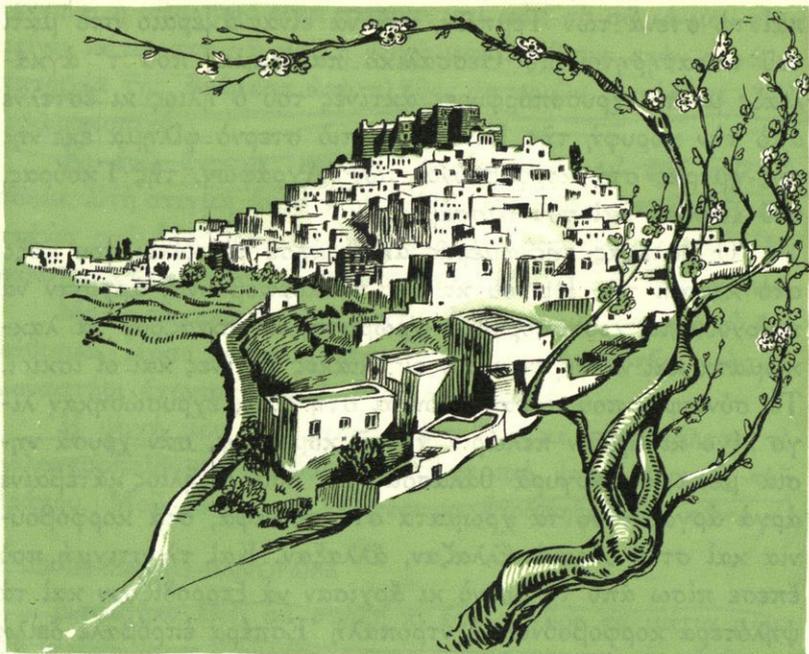
Ἄ Ἡμποροῦσα νὰ καθίσω ἐκεῖ ὅλη τὴ νύκτα κουβεντιά-
 ζοντας μὲ τ' ἀστέρια, ἂν δὲν ἐρχόταν τὸ γνωστὸ καλογεράκι
 νὰ μοῦ εἰπῆ :

— Ὅριστε μέσα, σᾶς περιμένουν. *Αἰοᾶ*

Αὐτὸ μπροστά κι ἐγὼ πίσω ἐμπήκαμε στὴν αἴθουσα τῆς ὑποδοχῆς τοῦ μοναστηρίου, ὅπου ὁ δεσπότης καὶ ἡ ἄλλη συντροφιά ἔπαιρναν τὸ ὀρεκτικὸ τους κουβεντιάζοντας, ἐνῶ ὁ περιποιητικὸς ἡγούμενος ἐτοίμαζε τὸ τραπέζι τοῦ φαγη-
 τοῦ ἐπιστατῶντας ὁ ἴδιος σὲ ὅλα.

« Διηγήματα Θεσσαλικά »

Χρῆστος Χριστοβασιλῆς

40. ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΠΑΤΜΟ

1. ΕΚΔΡΟΜΗ ΜΑΣ

Ἀπὸ τ' ἀκρογιαλία τῆς Ἰκαρίας χρόνια καὶ χρόνια τὴν ἀγνάντευα. Κάποτε ἔθαρροῦσα πὼς ἐξεχώριζα τοὺς μαυροφορεμένους καλογέρους νὰ πηγαινοέρχωνται στὶς ταράτσες τοῦ μοναστηριοῦ τῆς. Δέκα ὀκτῶ μίλια μόλις χωρίζουν τὰ δύο ἑλληνικώτατα νησιά. Καὶ μία βαρκούλα μὲ παννὶ θὰ ἤμποροῦσε μὲ γαλήνη νὰ μᾶς πάη προσκυνητὰς μέσα σὲ λίγες ὥρες. Ἔτσι ἐγίνονταν, πρὶν πέση ἡ Πάτμος στὰ χέρια τῶν Ἰταλῶν.

Τὰ χρόνια τοῦ πολέμου καὶ τῆς κατοχῆς μ' ἐκράτησαν

κι έμένα μακριά από τὰ νησιά μας. Μὰ τὸ ὄραμα τῆς Πάτμου ἦταν πάντα φυλαγμένο βαθιά στὴν ψυχὴ μου. Καὶ νὰ πού τὸ καλοκαίρι τοῦ 1946 ἦταν γραπτό μου νὰ πατήσω τ' ἄγια χώματά της.

Μόλις ἔφθασα στὴν Ἰκαρία, ἐπληροφόρηθηκα ὅτι μερικοὶ φίλοι προετοιμάζαν μίαν ἐκδρομὴ γιὰ τὴν Πάτμο. Ἄλλο πού δὲν ἐγύρευα.

Στις 24 τοῦ Αὐγούστου ἔγινε ἡ ἐκδρομὴ μας.

Ἄπὸ τὸ μεσημέρι ὡς τὶς πέντε τὸ ἀπόγευμα ἐκράτησε τὸ ταξίδι μας. Ὁ καπετάνιος ἐσήκωσε καὶ τὸ παννί, πού μᾶς ἔγινε περιζήτητο, ὄχι τόσο γιὰ τὴ βοήθειά του στὴν ταχύτητα τοῦ πλοιαρίου μας, ὅσο γιὰ τὸν ἴσκιό του.

Πλέομε πρὸς τὰ Ν.Α. Ἄριστερά μας ἀπλώνεται ἡ Σάμος μὲ τὰ μικρασιατικὰ παράλια στὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντος. Πολὺ πιὸ κοντά μας, πρὸς τὴν ἴδια διεύθυνσι, εἶναι οἱ Φοῦρνοι. Μόλις τοὺς προσπερνᾶμε, εἴμαστε στὰ μισὰ τοῦ ταξιδιοῦ καὶ μπαίνομε στὰ νερὰ τῆς Δωδεκανήσου. Τὸ πέλαγος μᾶς δροσίζει κάπως μέσα στὴ ζέστη τοῦ Αὐγούστου. Μὰ πιὸ πολὺ μᾶς δροσίζει ἡ ἀνέκφραστη χαρά, γιὰτὶ ἐμπήκαμε στὰ πολυπόθητα νερὰ τῶν ἐλευθέρων πιά νησιῶν μας.

Ἄπ' ἐδῶ καὶ κάτω, πρὸς τὸ νοτιῶν, μίλια πολλὰ τὸ Αἰγαῖο εἶναι τώρα πέρα γιὰ πέρα ἑλληνικό, ἀπὸ τὴν Πάτμο ὡς τὴ Ρόδο, κι αὐριο ἀκόμη πιὸ πέρα ὡς τὴν Κύπρο μας. Ὅσο κι ἂν ἀγωνίσθηκαν νὰ τὴ μολύνουν τὴ θάλασσά μας τόσοι καὶ τόσοι κατακτηταί, νὰ τὴν σήμερα ἀμόλυντη τόσο ἑλληνική, ὅσο ἦταν καὶ πρὶν ἀπὸ τρεῖς χιλιάδες χρόνια. Κι ἐμεῖς ἔχομε τὴ μεγάλη τύχη ν' ἀρμενίζωμε ἔπειτα ἀπὸ τῶν αἰώνων σκλαβιά πρὸς τὰ ἡλιόχαρα νησιά μας.

Τώρα ἐπλησιάσαμε τὶς ἀκτὲς τῆς Πάτμου κι ἔτσι μπορούμε νὰ περιεργασθοῦμε τὴν ἐδαφικὴ της διαμόρφωσι καὶ τὴ βλάστησί της. Ἡ γύμνια καὶ τὸ χαμηλό της

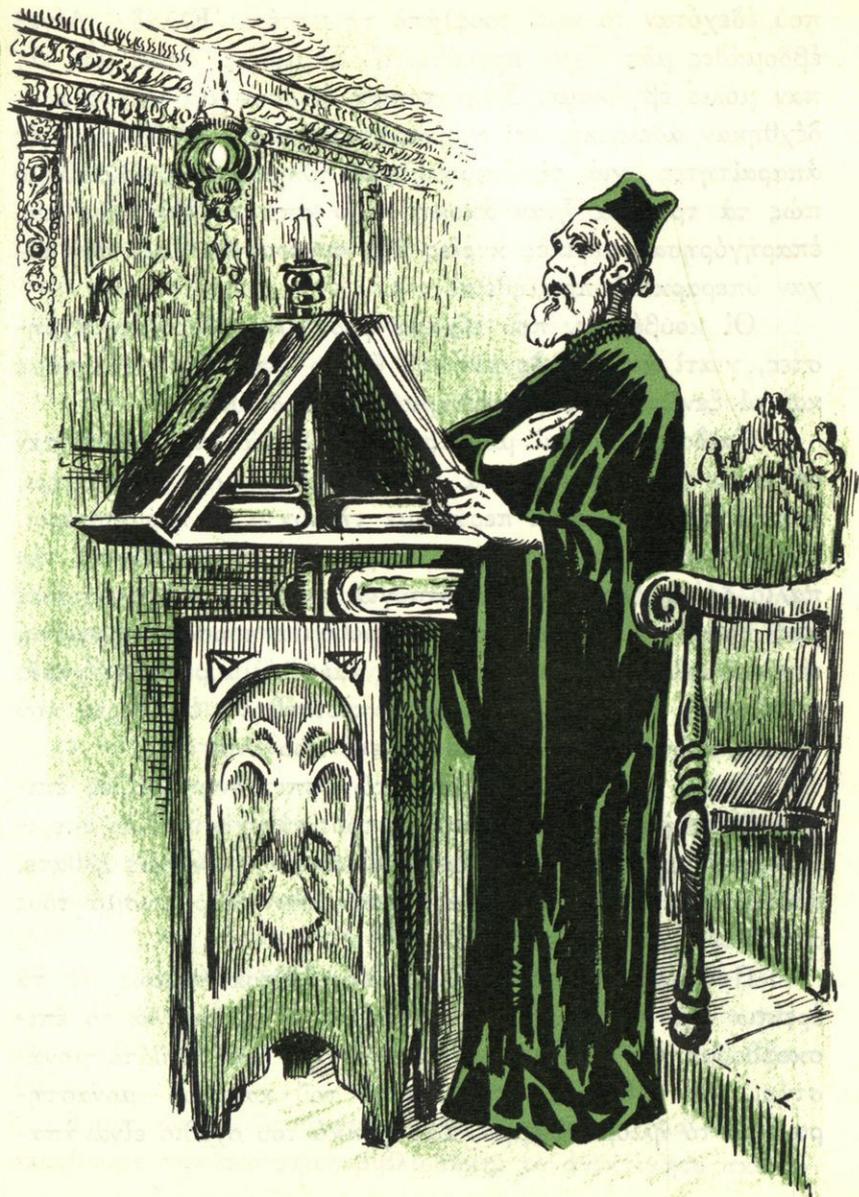
ὕψος μᾶς θυμίζει τὴ Μύκονο, ἂν καὶ ξεχωρίζουμε σὲ λίγο μερικὲς μικρὲς ὀάσεις μὲ ἀμπέλια καὶ συκιές. Παραπλέομε ἀπὸ τὸν ἕνα κολπίσκο στὸν ἄλλο, πού μᾶς δίνουν τὴν ἐντύπωσι μιᾶς δαντέλλας μὲ πολλοὺς γύρους. "Ὅταν κάποτε ἀντικρύζουμε στὸ βάθος ἑνὸς κόλπου τὸ γραφικώτατο χωριό της, τὸν Κάμπο, ν' ἀπλώνεται σὲ μεγάλο μάκρος μέσα στὴν πρασινάδα τῶν ἀμπελιῶν καὶ τῶν δένδρων του, θαρροῦμε πὼς βρισκόμαστε σὲ κάποιον ἀπὸ τὰ τόσο νοικοκυρεμμένα χωριά τῆς Σύρου μὲ τοὺς περιφῆμους κήπους.

"Ὅλο καὶ πλησιάζουμε στὸ μοναδικὸ λιμάνι τοῦ νησιοῦ, στὴ Σκάλα, κτισμένη στὸν πιὸ βαθύ κόλπο καὶ πολὺ κοντὰ στὸν πιὸ στενὸ λαιμό του, ἐκεῖ ἀκριβῶς πού δείχνει ὁ χάρτης τὴν Πάτμο σὰν δύο νησιά ἐνωμένα. "Ὅλοι μας καμαρώνουμε τὰ πεντακάθαρα νησιώτικα σπίτια τῆς Σκάλας καὶ τῆς Χώρας λίγα χιλιόμετρα πιὸ ἐπάνω, στὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ, ὀλόγυρα στὸ κοσμοξακουσμένο μοναστήρι.

Εἶχα θαυμάσει πολλὲς φορὲς ὡς τώρα τὴν λευκότητα καὶ τὴν καθαριότητα τῆς Μυκόνου καὶ ἔθαρροῦσα πὼς καμμία ἄλλη πόλις δὲν τὴν ξεπερνάει. Κι ὅμως πιὸ ἄσπρη καὶ πιὸ καθαρὴ εἶναι ἡ Πάτμος. "Ὅλα τὰ σπίτια της φρεσκοασπρισμένα καὶ οἱ αὐλές της καὶ τὰ πεζοδρόμια καὶ οἱ ἄκρες τοῦ δρόμου ἀκόμη, πού ἐνώνει τὴ Σκάλα μὲ τὸ μοναστήρι καὶ τὴ Χώρα. Κανένα ἄλλο χρῶμα δὲν διακρίναμε ἀνάμεσα στὰ σπίτια, ἐκτὸς ἀπὸ λίγη πρασινάδα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, κάπου ἕνα δένδρο, κάπου ἕνα μικρὸ περιβόλι.

2. Η ΥΠΟΔΟΧΗ ΜΑΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ

Ἐχαιρετισθήκαμε χαρούμενα μὲ δύο τρεῖς βαρκοῦλες, πού ἐπρωταπαντήσαμε στὸ λιμάνι. Κάμποσος κόσμος ἐμαζεύθηκε στὴν προκουμαία. Στὰ μελαψὰ τους πρόσωπα ἐδιαβάσαμε μία εὐχάριστη ἐκπληξι. "Ἡμαστε ἡ δεύτερη ἐκδρομῆ,

πού ἔδεχόταν τὸ νησί τους ἀπὸ τὴ μητέρα Ἑλλάδα. Λίγες ἑβδομάδες μᾶς εἶχαν προλάβει οἱ Σαμιῶτες, ὅπως μᾶς εἶπαν μόλις ἐβγήκαμε. Στὴν τοπικὴ Ἀστυνομία μᾶς ἐκαλοδέχθησαν ἀδελφικά καὶ γρήγορα γρήγορα μᾶς ἔδωσαν τὶς ἀπαραίτητες γιὰ τὴ διαμονὴ μας πληροφορίες. Ἐμάθαμε πὼς τὰ τρόφιμα ἦταν ἀκόμη πολὺ σπάνια. Εὐτυχῶς μᾶς ἐπαρηγόρησαν μερικὲς κυρίες τῆς συντροφιάς μας, πού εἶχαν ὑπεραρκετὴ προμήθεια.

Οἱ κουβέρτες, πού εἶχαμε φορτωθῆ, μᾶς ἦταν ἀχρηστες, γιατί καὶ ξενοδοχεῖο τοῦ ὕπνου οἰκονομικὸ εὐρήκαμε καὶ οἱ ξενῶνες τοῦ μοναστηριοῦ ἦσαν διαθέσιμοι.

Γαῖδουράκια καὶ μουλάρια ἔτοιμα μᾶς προσεφέρθησαν σὲ πολὺ χαμηλὴ τιμὴ νὰ μᾶς ἀνεβάσουν στὸ μοναστήρι, ὅπου ἀπεφασίσαμε νὰ περάσωμε τὴ νύκτα οἱ περισσότεροι. Καὶ νὰ σου ἡ συνοδεία μας ἀνηφορίζει ἀκολουθώντας τὸν παλιὸ δρόμο ὅλο πλακόστρωτο γιὰ συντομία. Οἱ ἀγωγιάτες μας ἦσαν ἡ εὐγένεια καὶ ἡ προθυμία προσωποποιημένη, στεγνοὶ καὶ πτωχοντυμένοι, ἀλλὰ καὶ πλημμυρισμένοι χαρά, γιατί στὶς ἡμέρες τους ἤλθε ἡ περιπόθητη ἐλευθερία, πού τόσους αἰῶνες τὴν ὠνειρεύθησαν οἱ πρόγονοί τους.

Στοὺς ὀλάσπρους τοίχους τῶν σπιτιῶν γαλάζιες ἐπιγραφές ἐμαρτυροῦσαν τὴ μεγάλη τους εὐτυχία : «Σᾶς ἐπεριμέναμε 34 χρόνια!», « Ζήτω ἡ Ἐνωσις!», « Καλῶς ἤλθατε, ἀδελφια!». Πόσο ἀγνὸ διετήρησαν τὸν πατριωτισμὸ τους αὐτοὶ οἱ ἡμεροὶ νησιῶτες!

Προσπερνᾶμε τὸ Σπήλαιο τῆς Ἀποκαλύψεως μὲ τὰ εῤεῖπια τῆς περίφημης Πατριάρχου Σχολῆς, γιὰ νὰ τὸ ἐπισκεφθοῦμε τὴν ἄλλη μέρα στὸ γυρισμὸ μας ἀπὸ τὸ μοναστήρι. Καὶ φθάνομε στὴν εἴσοδο τοῦ κάστρου - μοναστηριοῦ μὲ τὸ ἡλιοβασίλεμμα. Στὸ γενικὸ του σχέδιο εἶναι ἀπα-

ράλλακτο, ὅπως τὸ ἐπρωτόκτισεν ὁ Ὁσιος Χριστόδουλος τὸν 11ον αἰῶνα μ.Χ.

Οἱ καλόγεροι εἶναι ὀλοπρόθυμοι πῶς νὰ μᾶς εὐχαριστήσουν μὲ τὶς περιποιήσεις τους. Οἱ κοιτῶνες μᾶς περιμένουν ἔτοιμοι, γιατί στὸ μεταξύ εἶχε τηλεφωνήσει ἡ Ἀστυνομία ἀπὸ τὴ Σκάλα. Ὁ ἡγούμενος μᾶς προσκαλεῖ στὸ ἡγουμενεῖο, ὅπου μᾶς προσφέρεται θαυμάσιος καφές. Νοιώθουμε νὰ στενοχωρῆ τοὺς καλογέρους ἢ ἀδυναμία τους νὰ μᾶς φιλοξενήσουν, γιατί εἶναι τόση ἡ ἔλλειψις τῶν τροφίμων. Προσπαθοῦμε νὰ τοὺς καθησυχάσωμε βεβαιώνοντάς τους πὼς δὲ μᾶς λείπει τίποτε. Τὴν ὥρα τοῦ φαγητοῦ μᾶς προσφέρεται δροσερώτατο καρπούζι.

3. Η ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΖΩΗ ΣΤΗΝ ΠΑΤΜΟ

Νύκτα νύκτα μᾶς ἐξύπνησεν ἡ ψαλμωδία τοῦ Ὁρθρου, ἡ ὁποία ἔφθανε σὰν ἀπόκοσμη ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴν ἐκκλησία τοῦ μοναστηριοῦ ὡς ἐπάνω στοὺς κοιτῶνες. Γιὰ χάρι δική μας ὁ Ὁρθρος ἤρχισε στὶς τρεῖς τὴ νύκτα, ἀντὶ γιὰ τὶς δύο, πού εἶναι ἡ συνηθισμένη ὥρα, γιὰ νὰ μπορέσωμε νὰ παρακολουθήσωμε τὴ λειτουργία ἀπὸ τὶς 5 ἕως τὶς 8.50' τὸ πρωί.

Ἔτσι μοῦ ἐδόθηκε ἡ εὐκαιρία πρώτη φορά νὰ ζήσω τρεῖς ὥρες μέσα σ' ἕνα γνήσιο βυζαντινὸ περιβάλλον μὲ παπᾶδες καὶ ψάλτες καλογέρους, μὲ τὸ καλογεροπαίδι κανονάρχο νὰ πηγαινοέρχεται ἀπὸ τὸν ἕνα ψάλτη στὸν ἄλλο, γιὰ νὰ τοῦ κανοναρχάη μὲ τὴν ἀνόθευτη βυζαντινὴ μουσική, μακριὰ ἀπὸ τὴν ὀχλοβοή, πού δὲ σ' ἀφήνει νὰ συγκεντρωθῆς. Ἡ πίστις πῶς θερμῆ ἐνοιώθαμε νὰ μᾶς ἐξαγνίζη.

Ὅσες ὥρες μᾶς ἀπέμεναν τὶς διαθέσαμε, γιὰ νὰ ἐπισκεφθοῦμε τὴν περίφημη βιβλιοθήκη, τὸ ἀνεκτίμητο σκευο-

φυλάκιο, τὰ ἄλλα διαμερίσματα τοῦ μοναστηριοῦ καὶ τέλος τὸ Σπήλαιο τῆς Ἀποκαλύψεως. Ὅχι ὥρες, ἀλλὰ ἡμέρες καὶ ἐβδομάδες θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχαμε στὴ διάθεσί μας, γιὰ νὰ μπορέσωμε νὰ προσέξωμε ὅλα τὰ κειμήλια κι ὅλους τοὺς θησαυροὺς τῆς τέχνης, τὰ ὅποια μὲ τόση στοργὴ κι ἀφοσίωσι κατῶρθωσαν νὰ σώσουν τόσες καὶ τόσες γενεές καλογέρων.

Εἶναι θαῦμα πὼς κανένας ἀπὸ τοὺς τόσους ἐπιδρομεῖς δὲν ἀπετόλμησε τὴν παραμικρὴ ἱεροσυλία. Εἶναι λοιπὸν τόσο μεγάλη ἡ δύναμις τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὥστε ἀνάγκασε καὶ τοὺς ἀλλοπίστους ἀκόμη ὄχι μόνον νὰ σέβωνται, ἀλλὰ καὶ νὰ προστατεύουν πολλὰς φορές τὸ μοναστήρι του.

Ἡ βιβλιοθήκη ἔχει σήμερα 735 χειρόγραφα καὶ 4500 παλαιὰ ἔντυπα βιβλία. Ἀνάμεσα στὰ χειρόγραφα πολλὰ εἶναι πολυτιμώτατα, ὅπως ὁ «Πορφυροῦς κῶδιξ», χειρόγραφο μερικῶν κεφαλαίων τοῦ κατὰ Μᾶρκον Εὐαγγελίου τοῦ Ε' μ.Χ. αἰῶνος, γραμμένο πιθανώτατα ἀπὸ τὸν καλλιγράφου αὐτοκράτορα Θεοδόσιο τὸ Μικρό. Πολλὰ χρυσόβουλλα, δηλ. διατάγματα Φράγκων βασιλέων κι Ἑνετῶν δόγηδων, ἀκόμη καὶ φερμάνια σουλτάνων φανερώνουν τὴ μεγάλη σημασία τοῦ μοναστηριοῦ γιὰ ὅλο τὸν κόσμον. Ἀπ' ὅλα αὐτὰ τὸ σπουδαιότερο εἶναι τὸ χρυσόβουλλο τοῦ Ἀλεξίου Α', μὲ τὸ ὅποιο δωρίζει τὸ νησί στὸν Ὅσιο Χριστόδουλο στὰ 1088 μ.Χ., γιὰ νὰ ἰδρῦση τὸ μοναστήρι τοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.

Ἀπὸ τ' ἀφθονώτατα κειμήλια κι ἔργα τέχνης ἄς ἀναφέρωμε τὴν ἀλυσίδα τοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, μὲ τὴν ὁποία τὸν μετέφεραν δεμένο ἀπὸ τὴ Ρώμη στὴν Πάτμο, τὸ λείψανο τοῦ Ὁσίου Χριστοδούλου, τὸ μεγαλύτερο σωζόμενο Τίμιο ξύλο σὲ σταυρό, δῶρο τοῦ Ἀλεξίου Α', καὶ μία κανδήλα, δῶρο τοῦ Μωάμεθ Β'. Μόνον ὁ Πανάγιος Τάφος, μᾶς

εἶπαν οἱ πάντοτε πρόθυμοι κι ἀκούραστοι καλόγεροι, ξεπερνάει τὸ μοναστήρι στὸν πλοῦτο.

Ἀξίζει ν' ἀναφέρωμε πὼς κάτω ἀπὸ τὸ τόσο μεγάλο μοναστήρι εἶναι ἡ στέρνα του, τόσο μεγάλη κι αὐτή, πού ἐπαρκοῦσε γιὰ τοὺς διακόσιους καλογέρους τῆς παλαιότερης ἐποχῆς καὶ τοὺς πολλοὺς ἐπισκέπτες. Σὲ περασμένους αἰῶνες, πού τὸ μοναστήρι ἦταν κοινόβιο, ἐχρησιμοποιοῦσε ἕνα φοῦρνο μεγάλο σὰν ἀλῶνι καὶ μία σκάφη σὰ μεγάλη βάρκα, πού σῶζονται ἀκόμη καὶ τὰ εἶδαμε.

Βιαστικοὶ ἐπεράσαμε ἀπὸ τὸ Σπῆλαιο τῆς Ἀποκαλύψεως. Νὰ ἐδῶ ἡ θέσις, ὅπου ἀλυσοδεμένος ὁ Εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης εἶδε τὸ ὄραμα τοῦ Θεοῦ μὲ τὸ ἑπτασφράγιστο βιβλίο, μὲ τὸ σάλπισμα τῶν ἑπτὰ Ἀγγέλων, μὲ τὸ ἑπτακέφαλο θηρίο καὶ μὲ τὴ Δευτέρα Παρουσία. Στους τοίχους τῆς ἐκκλησίας ἀποσπάσματα καὶ εἰκόνες ἀπὸ τὴν Ἀποκάλυψι μᾶς ξαναζωντανεύουν τὸ ὄραμα. Ἐνα ρῖγος μᾶς συγκλονίζει, οἱ γυναῖκες δακρῦζουν καὶ γονατίζουν. Στιγμὲς ἀλησμόνητες γιὰ ὅλη τὴ ζωὴ μας.

Ἡ τρουμπέτα μᾶς ἀναζητᾷ κάμποση ὥρα καθυστερημένους. Ὁ καπετάνιος μας δὲν τὴν πολυπιστεῦει τὴ γελαστή θάλασσα. Ποιὸς ξέρει ἂν δὲν τὴν πιάσουν οἱ ξαφνικοὶ θυμοὶ τῆς. Γυρίζομε λοιπὸν καταμαγεμμένοι γιὰ ὅσα εἶδαμε κι ἐζήσαμε, ἀλλὰ καὶ μετανιωμένοι, γιατί δὲν εἶχαμε ὑπολογίσει πιὸ πολὺ τὸ χρόνο. Κι ὅλοι μας τάζομε πὼς μὲ τὴν πρώτη εὐκαιρία θὰ ξαναπαῖμε στὴν Πάτμο μας, στὸ ἄσπρο νησί τῶν θρησκευτικῶν μας θρύλων.

Γεώργιος Ν. Καλαματιανός

41. ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ

Ἀστράπτουν καὶ τὰ δώδεκα νησιά μας σὰν πετράδια,
δεμένα σὲ πολύτιμο βραχιόλι ἑλληνικό.
Βραχιόλι, πού τ' ἀσήμωσαν τῆς λευθεριάς τὰ χάρδια
καὶ τῆς Ἑλλάδας τὸ φιλὶ τὸ τίμιο καὶ γλυκό.

Δὲν σᾶς ἐμάρανε ἡ σκλαβιά, πού τόσα χρόνια τώρα
νὰ σᾶς μαδήση ἐκοίταζε τὰ δάσπρα σας φτερά.
Μέσ' στήν καρδιά σας κρύβατε τῆς λευθεριάς τὰ δῶρα
καὶ στή ματιά σας ἔλαμπε ἡ ἑλληνικὴ χαρά.

Κι ὅταν τῆς θείας ἀνάστασης κτυπήσανε οἱ καμπάνες
καὶ τὸ ποδάρι του ὁ ἐχθρὸς τὸ ξάνοιξε μὲ βιά,
ἀπὸ τοῦ Ὀλύμπου τίς κορφές ἀκούσθησαν παιᾶνες
γιὰ τὰ δεσμά της, πού ἔσπαζε παντοτινὰ ἡ σκλαβιά.

Περιοδικὸν « Παιδικὸς κόσμος »

Γιάννης Ἰωαννίδης

42. ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΤΕΧΝΙΚΑ ΕΡΓΑ ΚΑΙ Η ΚΩΠΑ·Ι·Σ

Μ Τὸν περασμένο Αὐγούστο ὁ πατέρας μου πραγματοποιῶντας παλαιότερη ὑπόσχεσί του μ' ἐπῆρε μαζί του σ' ἓνα ταξίδι, τὸ ὁποῖο θὰ ἔκανε ὡς τὴ Θεσσαλονίκη. Εἶχα ἀκούσει τόσα πολλά γιὰ τὴ δεύτερη πρωτεύουσα τῆς πατρίδος μας, τὴν ὀμορφή νύμφη τοῦ Θερμαϊκοῦ, καὶ εἶχα μεγάλη ἐπιθυμία νὰ τὴν ἐπισκεφθῶ.

Ἐξεκινήσαμε λοιπὸν ἓνα πρωινὸ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ἐπεράσαμε τὰς Θήβας καὶ εὐρισκόμαστε κατὰ τὶς 12 τὸ μεσημέρι στὸ χωριὸ Μούλκι.

Δεξιὰ μας ἀπλωνόταν μία ἀπέραντη πρασινάδα, δεῦγμα ζωηρᾶς βλαστήσεως, ἡ ὁποία ἐκάλυπτε σὲ μεγάλη ἀπόστασι τὴ γῦρο ἕκτασι.

— Κοίταξε πατέρα, κοίταξε! Τί μεγάλες ἀραποσιτιές! Καὶ πόσα ἀραποσίτια ἔχει κάθε φυτό! Δὲ μπορῶ νὰ τὰ μετρήσω, καθὼς τρέχομε, ἀλλὰ θὰ ἔχη κάθε ἓνα πέντε κι ἕξι.

Τὸ αὐτοκίνητο προχωροῦσε τώρα μὲ ταχύτητα 20 περὶπου χιλιομέτρων τὴν ὥρα κι ἐμεῖς ἤμπορούσαμε νὰ διακρίνωμε δεξιὰ μας, ἐκτὸς ἀπὸ τ' ἀραποσίτια, τὶς θερισμένες ἐκτάσεις τῶν σιταριῶν, τὶς πλούσιες βαμβάκοφυτεῖες καὶ τὰ περιβόλια, στὰ ὁποῖα οἱ καλλιεργηταὶ μὲ τὰ φαντακτερά τους φορέματα ἐφαίνοντο ἀπὸ μακριὰ σὰν κινούμενα ἄνθη μέσα στὸν καταπράσινο κάμπο.

— Ναί, παιδί μου, ἀπάντησε ὁ πατέρας.

Ἡ ἕκτασις αὐτὴ εἶναι πραγματικὰ καὶ μεγάλη, 250.000

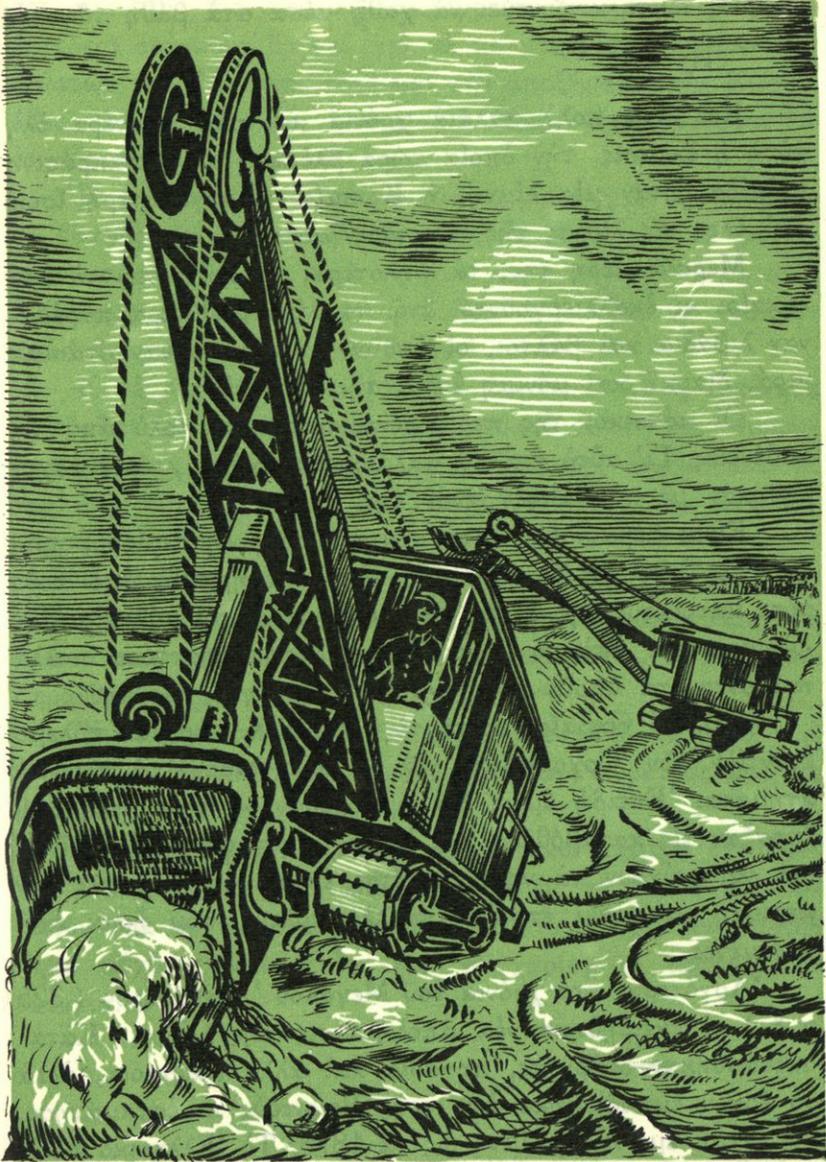
στρέμματα, αλλά και πολύ γόνιμη. 'Αξίζει να τὴ θαυμάζουμε! "Αν ἤξερες ὅμως καὶ τὴν ἱστορία της, δὲν θὰ ἐθαύμαζες τόσο τὴν πρασινάδα καὶ τὴν πλούσια παραγωγή, ὅσο τὴ σκληρὴ κι ἀδιάκοπη προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου νὰ δημιουργήσῃ αὐτό, τὸ ὁποῖο βλέπεις. "Αν ἤξερες τὴν πάλῃ, τὴν ὁποία ἔκαμε ἐναντίον τῶν στοιχείων τῆς φύσεως ὁ ἄνθρωπος, γιὰ νὰ μεταβάλλῃ πολλὰ μέρη τῆς πατρίδος μας ἀπὸ ἐστίες δυστυχίας, σὲ πηγές εὐτυχίας!...

— Βέβαια, πατέρα, πολλές φορές ἄκουσα στὸ σχολεῖό μας γιὰ μεγάλα τεχνικὰ ἔργα, ὅπως εἶναι τῆς Μακεδονίας μας πρὸ πάντων ἢ τῆς Θεσσαλίας. Κι ἀπ' ὅσα μᾶς ἔλεγε ὁ διδάσκαλός μας ἐφάντασθηκα πόσο θὰ ἐργάσθηκε καὶ τί χρήματα θὰ ἐξώδευσε τὸ Κράτος μας γιὰ τὴν ἐκτέλεσί τους, ὅταν εἶχε ν' ἀγωνισθῇ στὴ Μακεδονία ἐναντίον τῶν τρομερῶν πλημμυρῶν, τῶν καταστροφῶν καὶ τῆς ἐλονοσίας!

— "Α! αὐτὴ ἡ ἐλονοσία, παιδί μου, τί μεγάλο κακὸ γιὰ τὴν πατρίδα μας! 'Ενθυμοῦμαι παλαιότερα ὅτι ὑπέφεραν ἀπ' αὐτὴν ὁ περισσότερος πληθυσμὸς μας. "Ολοι οἱ κάτοικοι τῶν πεδιάδων τῆς Μακεδονίας κι ἄλλων μερῶν ὀλόκληρο τὸ χρόνο ἐζοῦσαν μὲ τὸ κινίνο στὴν τσέπη, κίτρινοι, ἀρρωστιάρηδες, ἀνίκανοι γιὰ ἐργασία. Εὐτυχῶς ὅμως τώρα ἀπηλλάγησαν.

Τὰ μεγάλα τεχνικὰ ἔργα τῆς πεδιάδος τῶν Σερρῶν, τοῦ ποταμοῦ 'Αξιοῦ, τῆς λίμνης τῶν Γιαννιτσῶν, τὰ ὁποῖα ἀπέδωκαν στὴν καλλιέργεια περισσότερα ἀπὸ 1.600.000 στρέμματα, ἐγλύτωσαν καὶ τοὺς ἀνθρώπους μας ἀπὸ τὴν ἐλονοσία καὶ τίς καταστροφές.

οα "Αλλ' ἄς συνεχίσουμε τὴ συζήτησί μας γιὰ τὴν περιφέρεια αὐτὴ, τὴν ὁποῖαν ἔχομε μπροστά μας, γιὰ νὰ ἰδῆς ἀπὸ πόσο μακριὰ ἀρχίζει ἡ προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου νὰ ὑποτάξῃ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως στὴ δύναμί του! Ἀπὸ τόσο

μακριά, ὥστε κινδυνεύει νὰ χαθῆ μέσα στὰ βάρη τῶν αἰ-
ώνων.

Μ Μ Καὶ στὰ πολὺ παλαιὰ χρόνια καὶ στὰ νεώτερα ὅλη αὐτὴ ἡ ἔκτασις, τὴν ὁποία τώρα βλέπεις μία καταπράσινη πεδιάδα, ἦταν μία λίμνη, ἡ Κωπαῖς, ἡ μεγαλύτερη ἴσως ἀπ' ὅλες τὶς λίμνες τῆς πατρίδος μας.

Μερικὰ μέρη της, τὰ ψηλότερα, ἐξηραίνονταν τὸ καλοκαίρι κι ἐκαλλιεργοῦντο, ἐνῶ τὰ λίγο βαθύτερα παρέμεναν λιβάδια καὶ βάλτοι, οἱ ὁποῖοι παντοῦ ἄφηναν στάσιμα νερά, διαρκῆ καὶ μόνιμη ἐστία τῆς ἐλονοσίας.

Οἱ κάτοικοι τῆς περιφερείας ὑπέφεραν πολὺ ἀπὸ τὶς ἀσθένειες. Γι' αὐτὸ ἀπὸ τὰ παλαιότατα ἀκόμη χρόνια ἀσχο-
λήθησαν μὲ τὴν ἀποξήρανσί της.

Εἶναι βέβαιο ὅτι κατὰ τὴν προϊστορικὴ περίοδο, πρὶν ἀπὸ τὸ 2.000 π.Χ., ἡ λίμνη εἶχε ἀποξηρανθῆ ἀπὸ τοὺς τότε κατοίκους της, τοὺς Ὀρχομενίους. Αὐτοὶ μάλιστα εἰσ-
ώδευαν τότε ἀπὸ τὸ εὐφορώτατο ἔδαφός της τόσα πολλὰ προϊόντα, τὰ ὁποῖα τοὺς ἐχάρισαν ἀμύθητα πλούτη.

Ἄλλ' οἱ Θηβαῖοι, κατὰ τὸ 1500 π.Χ., ἔκαμαν πόλεμο ἐναντίον τῶν Ὀρχομενίων, γιὰ νὰ τοὺς πάρουν τὰ πλούσια κτήματα. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἠμπόρεσαν νὰ τοὺς νικήσουν, ἔφραξαν τὶς καταβόθρες, τὶς ὁποῖες εἶχαν φτειάσει ἐκεῖνοι, γιὰ νὰ φεύγουν τὰ νερά, κι ἔτσι ἐπλημμύρισαν πάλι τὴν περιοχὴ καὶ μαζὶ ἔπνιξαν πολλὰς πόλεις, πού ἦσαν ἐκεῖ κτισμένες.

Ἀργότερα, στὰ χρόνια τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου (325 π.Χ.), ἐπεχειρήθηκε νέα ἀποξήρανσις τῆς λίμνης. Κατασκευάσθηκαν διώρυγες, πηγὰδια καὶ ἄλλα παρόμοια, ἀλλὰ τὸ ἔργον ἐμποδίσθηκε ἀπὸ τοὺς Βοιωτοὺς κι ἐσταμάτησε.

Ἔτσι ἔμεινεν ἡ λίμνη ὡς τὰ 1876. Τὸ Ἑλληνικὸ Κρά-

τος, ἐλεύθερο πιά ἀπὸ τῆ μακροχρόνια σκλαβιά, ἄρχισε τὴν ἐκτέλεσι τεχνικῶν ἔργων, γιὰ νὰ καλυτερεύσῃ τὴ θέσι τῶν πολιτῶν του. Ἀνέθεσε τότε καὶ τὴν ἀποξήρασι τῆς Κωπατίδος σὲ μία ἀγγλικὴ ἐταιρεία, ἡ ὁποία ἐξακολουθοῦσε νὰ ἐργάζεται ἕως τῶρα τελευταῖα.

Ἡ ἐταιρεία ἔφερε μηχανήματα, ἄλλα γιὰ νὰ σκάβουν τὸ ἔδαφος καὶ νὰ πετοῦν τὰ χῶματα, ἄλλα γιὰ νὰ φτειάχνουν τ' ἀναχώματα, ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά καὶ τὴν ἄλλη στὶς διώρυγες, τὶς ὁποῖες κατεσκεύαζεν, ἄλλα γιὰ νὰ τρυποῦν τοὺς βράχους· καὶ τί δὲν ἔφερε !

Κι ἐχρησιμοποίησε χιλιάδες ἐργάτες. Αὐτὴ ἐρεύνησε κι εὗρῆκε τὰ παλαιὰ ἔργα, κατεσκεύασε ἀκόμη νέες διώρυγες, ὄχετους, πηγὰδια καὶ καταβόθρες καὶ διωχέτευσε τὰ νερά τῆς λίμνης ἀνάμεσ' ἀπὸ τὸ βουνὸ Σκορπονέρι στὴ θάλασσα τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου.

Ἡ ἐργασία αὐτὴ ἐκράτησε πάρα πολλὰ χρόνια. Συνεχιζόταν κανονικὰ στὸν καιρὸ τῆς εἰρήνης, ἔσταματοῦσε στὰ χρόνια τῶν πολέμων καὶ πάλιν ἐπανελαμβάνετο, ὥσπου ἀποξηράνθηκε σχεδὸν ὀλόκληρη ἡ λίμνη. *Α 0*

Χιλιάδες στρέμματα ἐλευθερώθηκαν ἀπὸ τὰ νερά καὶ ἡ περιοχὴ ὀλόκληρη ἐγλύτωσεν ἀπὸ τοὺς πυρετοὺς καὶ τὶς ἀσθένειες.

Γεμᾶτοι ὑγεία καὶ ὄρεξι οἱ κάτοικοι σήμερα ἐργάζονται στὰ κτήματά τους ἀπὸ τὸ πρωὶ ὡς τὸ βράδυ καὶ δὲν παύουν νὰ εὐγνωμονοῦν τὸ Κράτος, τὸ ὁποῖο δὲν ἐλυπήθηκε μόχθους καὶ ἔξοδα, γιὰ νὰ χαρίσῃ σ' αὐτοὺς τὴν εὐτυχία.

Μ
Θεόδωρος Γιαννόπουλος

ΣΤ' ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΝ ΤΩΝ ΛΑΩΝ

43. ΕΡΡΙΚΟΣ ΝΤΥΝΑΝ : Ο ΙΔΡΥΤΗΣ ΤΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Τὸ 1862 ἐκυκλοφόρησε στὴν Εὐρώπῃ ἓνα βιβλίον μετὸν τίτλον «Ἀναμνήσεις ἀπὸ τῆς μάχης τοῦ Σολφερίνου». Ὁ ἄνθρωπος, ποὺ ἔγραψε τὸ βιβλίον — ὁ Ἑρρίκος Ντυνάν —, δὲν ἦταν στρατιωτικὸς, ὅπως θὰ ἤμποροῦσε νὰ φαντασθῆ κανεὶς. Ἦταν ἀπλούστατος ἄνθρωπος μετὴν πιδὸ μεγάλην σημασίαν τῆς λέξεως.

Δὲν ἱστοροῦσε τὸ βιβλίον αὐτὸ τίς στρατιωτικὲς λεπτομέρειες τῆς μάχης, ἀλλὰ τὸν πόνο, τὴν κακουχίαν καὶ τὸ μαρτύριον τῶν στρατιωτῶν, ποὺ εἶχαν τραυματισθῆ στὴ μάχην καὶ ἔμεναν ξαπλωμένοι στὴ γῆ ἀβοήθητοι, ἀπροστάτευ-

τοι κι ἐγκαταλελειμμένοι. Καί μολονότι οἱ στρατιῶτες αὐτοὶ ἀνῆκαν σὲ δύο ἀντίθετες καὶ ἐχθρικές παρατάξεις — τῶν Γάλλων καὶ τῶν Ἰταλῶν ἀπὸ τῆ μίας καὶ τῶν Αὐστριακῶν ἀπὸ τὴν ἄλλη—τὸ βιβλίον δὲν τοὺς ξεχώριζε, δὲν τοὺς ἔβλεπε ὡς ἀντιπάλους καὶ ἐχθροὺς μεταξύ τους, ἀλλὰ τοὺς ἀντίκρυζε ὅλους μὲ τὴν ἴδια συμπόνια κι ἀγάπη.

Ἔτσι τοὺς εἶχε ἰδεῖ καὶ ὁ Ἑρρίκος Ντυνὰν τὴν τραγικὴν ἐκείνην ἐπαύριον τῆς μάχης. Κι ἐνῶ εἶχε φθάσει ἐκεῖ ὡς ἔμπορος, κι ἐνῶ ὁ σκοπὸς τοῦ ταξιδιοῦ του ἦταν ἡ ἐξυπηρέτησις τῶν ἐμπορικῶν του συμφερόντων, ἡ γεμάτη ἀπὸ συγκίνησι καρδιά του τὰ παραμέρισε ὅλα κι ἐπλημμύρισε ἀπὸ ἀγάπη πρὸς τὸν πάσχοντα συνάνθρωπον. «Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀδελφοί. Γιατί νὰ προξενοῦν τόσο πόνον ὁ ἕνας στὸν ἄλλο ; Δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ τίποτε ;».

Αὐτὴ ἡ κραυγὴ τοῦ πόνου ἀναπήδησε ἀπὸ τὴ ζεστή καὶ τρυφερὴ καρδιά του κι ἀπευθύνθηκε στοὺς γυρὸ του ἀνθρώπους. Κι αὐτοί, ἀπλοῖ καὶ ἀγνοὶ ἄνθρωποι τῆς ὑπαίθρου, τὴν ἄκουσαν καὶ τὴν ἐνοιωσαν. Καὶ τρέχοντας δίπλα του ἐργάστηκαν μαζί του ὁλόκληρα ἡμερόνυχτα, γιὰ νὰ τὸν βοηθήσουν, ν' ἀνακουφίσουν καὶ νὰ ἐνθαρρύνουν τοὺς τραυματισμένους στρατιῶτες.

Αὐτὴ ἐκείνη τὴ μεγάλη καὶ ἱερὴ στιγμή, πού ὁ ἄνθρωπος ἔκαμε τὸ καθήκον του ἀπέναντι στὸν ἀδελφὸ του, ἐμπῆκε τὸ πρῶτον θεμέλιον γιὰ τὴν Ἱδρυσιν τοῦ Ἑρυθροῦ Σταυροῦ. Ἐπάνω στὸ αἵματοβαμμένον ἐκεῖνον πεδίου τῆς μάχης εἶχε πνεύσει τὴν εὐλογημένην ἐκείνην ὥρα τὸ θεῖον πνεῦμα τοῦ Χριστιανισμοῦ, πού εἶχε ἐμπνεύσει τρία χρόνια ἀργότερον τὸ βιβλίον τοῦ Ἑρρίκου Ντυνὰν «Ἀναμνήσεις ἀπὸ τὴν μάχην τοῦ Σολφερίνο», τὸ ἴδιον πνεῦμα ὠδηγοῦσε ἔπειτα ὅλες τὶς σκέψεις καὶ τὶς ἐνέργειάς του, ὅλα τὰ βήματα τῆς ζωῆς του. Διέθετε μὲ ἀπέραντη ἀφοσίωσιν καὶ πίστιν, μὲ ἀνεξάντλητη

αὐταπάρνησι καὶ αὐτοθυσία ὅλες τὶς πνευματικῆς καὶ ψυχικῆς δυνάμεις του, ἀκόμη καὶ ὅλη τὴν περιουσία του, γιὰ νὰ κηρύξη τὸ Εὐαγγέλιο τῆς ἀνθρώπινης ἀλληλεγγύης.

ο Α Οἱ ἄνθρωποι τὸν ἀγνοοῦσαν, τὸν παρεξηγοῦσαν, τὸν περιγελοῦσαν. Ἄλλ' ἐκεῖνος ἔμεινε πιστὰ προσηλωμένος στὸ μεγάλο ἀνθρωπιστικὸ καθῆκόν του. ^ΑΚι οὔτε ἡ κακουχία, οὔτε ἡ πτώχεια, οὔτε ἡ πείνα ἠμπόρεσαν νὰ τοῦ μαράνουν τὸ ζῆλο καὶ τὴν πίστι στὴν ὑψηλὴ ἀποστολὴ του.

^ΑΚι ὅπως ἦταν ἐπόμενο, ὁ Θεὸς εὐλόγησε τὸ ἔργο του. Καὶ στὸ τέλος εἶχε τὴ μεγάλη ἱκανοποίησι νὰ τὸ ἰδῆ νὰ πραγματοποιηῖται καὶ νὰ καρποφορῆ. ^Α ^ο

Ἡ πρώτη ἐκείνη πρόχειρη, ἀλλὰ καὶ τόσο αὐθόρμητη καὶ συγκινητικὴ ἐκδήλωσις τῆς ἀνθρώπινης συμπόνιας, ποὺ εἶχε παρουσιασθῆ τότε κοντὰ στὸ Σολφερίνο, ἐπῆρε ἀργότερα, τὸ 1864, τὴ συγκεκριμένη μορφή τῆς συνθήκης τῆς Γενεύης γιὰ τὴν προστασία καὶ τὴν περίθαλψι τῶν τραυματιῶν καὶ ἀσθενῶν τοῦ πολέμου. Κι ἔπειτα ἀπὸ χρόνια ἐγινε ἡ πολὺπλευρὴ ὀργάνωσι τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ποὺ ἀγκαλιάζοντας ὁλόκληρο τὸν κόσμον ἀγωνίζεται μὲ θαυμαστὴ ἀποτελεσματικότητα ἐναντίον κάθε ἀνθρώπινης δυστυχίας καὶ ἀνάγκης.

Τὸ 1901, ὅταν πιά ὁ μέγας Ἐρρίκος Ντυνὰν ἐζοῦσε ἀποτραβηγμένος στὸ ἤσυχον χωριὸ Χάυδεν, ἐτιμήθη μετὰ τὸ παγκόσμιον βραβεῖο Νόμπελ. Ἄλλ' ἡ ἀνθρωπότης τοῦ εἶχε δώσει κάτι πολὺ μεγαλύτερον καὶ πολυτιμότερον ἀπὸ τὸ βραβεῖο· τοῦ εἶχε δώσει τὴν ἀναγνώρισι, τὸ σεβασμὸ καὶ τὴν εὐγνωμοσύνη τῆς καὶ τὸν εἶχε ἀνακηρύξει ὡς ἓνα ἀπὸ τοὺς πῖο μεγάλους εὐεργέτες τῆς. ^Μ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Α'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

44. ΘΕΟΦΑΝΕΙΑ

Μ
'Ο άγιασμός
των υδάτων

'Ο παπα - Χαράλαμπος με τὰ ^{μαγ. εὐχ.} άσημενιά μαλλιά και γένεια και τὸ σεβάσιμον πρόσωπον εἶχε τελέσει εὐλαβῶς τὴν λειτουργίαν τῶν Φώτων. Εἶχεν άγιασει με τὸν Σταυρὸν τὸ ὕδωρ και με αὐτὸ τὸ ποιμνιὸν του.

'Η λειτουργία εἶχε πλέον τελειώσει, ἀλλὰ τὸ ἔργον τοῦ ^{μαγ. εὐχ.} άγαθού ιερέως δὲν εἶχεν άκόμη λήξει. 'Επρεπε νὰ φέρη εἰς τέλος και μίαν ^{μαγ. εὐχ.} άλλην ιεράν συνήθειαν τοῦ τόπου : Νὰ άγιαση τὰ νερά και τὰ κτήματα.

Με τὸν Σταυρὸν και τὸ βιβλίον τῶν εὐχῶν εἰς τὰς χεῖρας ἐξεκίνησε διὰ τὸν μικρὸν ποταμὸν τοῦ χωρίου· ἐκύλιε τὰ ἡσυχά νερά του ὄχι και πολὺ μακρὰν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν. Τὸν ἀκολούθησαν ὅλοι οἱ ἐκκλησιαζόμενοι. "Αν κανεῖς καθυστερημένος δι' οἰονδήποτε λόγον εὐρίσκετο εἰς τὸν δρόμον, ἠκολούθει κι ἐκεῖνος σταυροκοπούμενος.

'Ο ἥλιος εἶχεν ἀνυψωθῆ ἄρκετὰ εἰς τὸν οὐρανὸν και

ειχε διαλύσει τὴν πρωινήν ὀμίχλην. Ἡ ἡμέρα, ἂν καὶ ἦτο μεταφορᾶ ἡ καρδιά τοῦ χειμῶνος, ἦτο γλυκυτάτη ὡς ἡμέρα ἀνοιξείας.

Ὅταν ἔφθασαν εἰς τὴν γέφυραν τοῦ ποταμοῦ, ὁ ἱερεὺς κατέβη τὴν μαλακὴν ὄχθην ἕως τὰ καθαρὰ νερά του. Ἀφήρесе τὸ καλυμμαύχιόν του, ἐστράφη πρὸς ἀνατολάς προσβλέπων τὰ οὐράνια, ἔκαμε τὸν σταυρόν του καὶ ἤρχισε τὴν εὐχὴν :

Μέγας εἰ, Κύριε, καὶ θαυμασιὰ τὰ ἔργα Σου καὶ οὐδεὶς λόγος ἐξαρκέσει πρὸς ὕμνον τῶν θαυμασίων Σου...

Ἐπειτα ἔσκυψε καὶ ἠγίασε διὰ τοῦ Σταυροῦ τρεῖς φορές τὰ χρυστάλλινα ἐκεῖνα νερά ψάλλων :

Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτίζομένου Σου, Κύριε...

Οἱ χωρικοὶ ἀπὸ τὰς δύο ὄχθας μὲ τὰ ἑορτάσιμά των ἐνδύματα, πού ἔλαμπεν ἡ λευκὴ φουστάνελλα τῶν γερόντων, ἔκαμαν κι ἐκεῖνοι τὸν σταυρόν των καὶ συνώδευσαν σιγὰ σιγὰ τὸ τροπάριον τῆς ἡμέρας...

Ὁ ἱερεὺς, ἀφοῦ ἐτελείωσε τὸν ἀγιασμόν τῶν ὑδάτων, ἀνέβη εἰς τὴν ὄχθην. Ἀπὸ ἓν μικρὸν ὕψωμα αὐτῆς ἐστράφη πρὸς τοὺς χριστιανοὺς, ἔφερεν εἰς τὴν μνήμην του τὰ ὀλίγα γράμματά του—εἶχε τελειώσει τὴν Β' τάξιν τοῦ τετρατάξιου γυμνασίου—καὶ εἶπεν :

—Ἀδελφοὶ χριστιανοί, ὡσάν σήμερα ὁ ἐρημίτης Ἰωάννης μὲ χέρια, πού ἔτρεμαν ἀπὸ φόβον καὶ συγκίνησιν, ἐβάπτισε τὸν Χριστὸν εἰς τὰ νερά τοῦ Ἰορδάνου.

Ποῖος χριστιανὸς δὲν ἐνθυμεῖται τὸ θαῦμα ! Τὰ νερά τοῦ ποταμοῦ ἤλλαξαν τὸ ρεῦμά των κι ἐγύρισαν πρὸς τὰ ὀπίσω, ὅταν εἶδαν νὰ εἰσέρχεται εἰς αὐτὰ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ μὲ σῶμα ἀνθρώπινον. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καταβαίνει ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ὡσάν λευκὴ περιστερὰ καὶ πτερυγίζει γῦρο κι ἐπάνω ἀπὸ τὸν Λυτρωτὴν τοῦ κόσμου...

Ἡ ἐκκλησία μας εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου βαπτίσματος ἀγιάζει σήμερα μὲ τὸν Σταυρὸν τὴν θάλασσαν, τὰς λίμνας, τὰ ποτάμια, τὰ πηγάδια· τὰ ἀγιάζει ὕδα. Μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὰ νερά γίνονται λουτρά ἱαματικά, ποὺ μᾶς καθαρίζουν ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας. Τὰ οὐράνια εὐλογοῦν ἀκόμη σήμερα τὰ σπαρτά μας, τὰ δένδρα μας, τὰ ἀμπέλια μας...

^ο Ἀ Τὴν ὥραν ἐκείνην ὁ παπα - Χαράλαμπος δὲν ἦτο ἓνας ταπεινὸς ἄνθρωπος· ἦτο ἐμπνευσμένος προφήτης, ὁ ὁποῖος ἔδινε κάτι ἀπὸ τὴν ἰδικήν του πίστιν, ποὺ ἐξωογόνησε τὴν ψυχὴν τοῦ ποιμνίου του. M 48

^ο Ἀγίασμός ^{ΜΑ} Ἄο Τὸ ἔργον τοῦ ἱερέως δὲν ἐτελείωσεν οὔτε τῶν κτημάτων ἐδῶ. Ἀκολουθοῦμενος τώρα ἀπὸ τοὺς ἀρ-
αὐτοῦ ρ. β. ε. α. η. χηγοὺς τῶν οἰκογενειῶν, ἄνδρας καὶ γυ-
ναῖκας, κι ἀπ' ὅσους ἤθελαν ἐσυνέχισε τὴν πορείαν του. A D^α

Ἐφθασαν εἰς τὸ μέσον τῶν σταφιδοκτημάτων. Ἐκεῖ ἐστάθη. Μὲ τὸ βλέμμα του ἐνηγκαλίσθη ἕλλην ἐκείνην τὴν πεδινὴν ἔκτασιν κι ἔπειτα μὲ κλώνους βασιλικοῦ ἐσχόρπισεν ἀπὸ τὸ γεμᾶτον μὲ ἡγιασμένον ὕδωρ χάλκινον δοχεῖον ρανίδας δεξιὰ ἀριστερά, ἄνω καὶ κάτω. Ἀπὸ τὰ χεῖλη του ἀνέβαινε θερμὴ αὐτοσχέδιος προσευχὴ πρὸς τὸν Θεὸν νὰ δώσῃ πολλοὺς καρπούς...

Ἀφοῦ ἐγένεν ὁ ἁγίασμός τῶν ἀμπέλων καὶ τῶν σταφίδων, ὁ ἱερεὺς μὲ τὴν ἀκολουθίαν του ἐσυνέχισε τὸν δρόμον του. Ἐφθασαν τέλος εἰς τοὺς ἀγρούς, ποὺ ἀπλώνονται ἐπάνω εἰς κυματιστοὺς λόφους.

ὦ, τὸν ἀπλοῖχόν καὶ θεοσεβέστατον παπα - Χαράλαμπον! Ἀσκεπής, εὐθυτενής, σεβάσμιος ἀνέπεμψε μὲ γλυκεῖαν φωνὴν κι ἐδῶ τὰς ὀλίγας καὶ ὠραίας εὐχὰς του καὶ ἠυλόγησε καὶ ἡγίασε τὰ σπαρτά. Οἱ χωρικοὶ μὲ κατάνυξιν

καὶ σιωπὴν παρηκολούθησαν τὸν ἁγιασμόν τῶν ἀγρῶν των.

προσεύχεται
 Ἀβὲ τὰ φυλλαράκια τοῦ πρωΐμου σίτου ἐδέχθησαν με εὐγνωμοσύνην τὴν ἡγιασμένην δρόσον· καὶ ὁ ἄνεμος ἐλαφρὸς τὰ ἐκλίνε ταπεινὰ πρὸς τὴν γῆν, ὡς νὰ προσεκύνη ἐκείνην τὴν στιγμήν τὴν χάριν τοῦ ἁγιάσματος. *Αἶσα*

Τὴν ὥραν ἐκείνην ἀνέβαινον ὑψηλὰ πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ πρωινὰ κελαδήματα τῶν κορυδαλλῶν, ὡς εὐχαριστήριος ὕμνος ὅλης τῆς πλάσεως πρὸς τὸν Δημιουργὸν καὶ Πλάστην αὐτῆς.

— Καλὴ 'σοδειά, χωριανοί! Καὶ τοῦ χρόνου! ἠὐχθήθη, ἀφοῦ ἐτελείωσε τὸ ἔργον του, ὁ ἀγαθὸς ἱερεὺς.

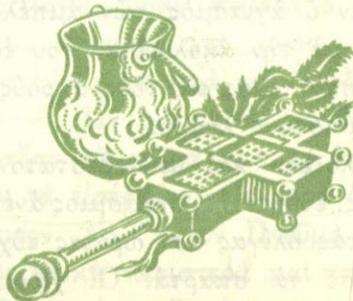
— Εὐχαριστοῦμε, παππούλη! Νὰ χαίρεσαι τὴν ἱερωσύνη σου! Ἄπῆντησαν οἱ χωρικοί.

Ἐπειτα ἐφίλησαν τὸν Σταυρὸν καὶ τὴν δεξιάν τοῦ ἱερέως καὶ ἔχοντες αὐτὸν εἰς τὸ μέσον ἐπέστρεψαν εὐχαριστημένοι καὶ χαίροντες εἰς τὸ χωρίον των. Ἡ γῆ των, ποῦ εἶχον κληρονομήσει ἀπὸ πατέρα πρὸς πάππον, εἶχεν εὐλογηθῆ ἄλλην μίαν φοράν.

Γεμᾶτοι τῶρα ἐλπίδας θὰ συνεχίσουν με νέας δυνάμεις καὶ θάρρος τὸν σκληρόν, ἀλλ' εὐλογημένον ἀγῶνα τῆς ζωῆς.

M

Νικόλαος Α. Κοντόπουλος

45. ΘΕΟΦΑΝΕΙΑ

Μ
Α^ο Θεοφάνεια. 'Ο Ούρανός πανηγυρίζει.

"Εν' άσπρο περιστέρι φεύγει άπάνου.

Μ' ένα κλωνι ό παπᾶς δενδρολιβάνου
μ' άγιασμό τὸ γρασίδι του ραντίζει.

'Η δέησι, κρίνος μέσα του, κι άνθίζει
για τὸ δικὸ του τὸ ψωμί, για τοῦ ζητιάνου.
Τὰ μυστικὰ τὰ λόγια μурμουρίζει,
πού λένε για τὸ θάμμα τοῦ 'Ιορδάνου. ./. Μ

« Ἑλληνίδες ποιήτριες »
'Αθ. Ταρσούλη

Αιμιλία Δάφνη

46. Η ΜΕΓΑΛΟΧΑΡΗ.

Ὁ γαλανὸς μικρὸς λιμὴν τῆς Τήνου, ἡμικύκλιον ἀπὸ λευκοῦς οἰκίσκους, στρογγυλὰς καμάρας καὶ μικρὰν προκυμαίαν, ὅπου τὸ κῦμα χτυπᾷ μὲ μεταλλικὸν ἦχον τὰ ἄσματάκια του, εἶναι γεμᾶτος θόρυβον, κίνησιν, ζωὴν.

Παντοῦ γαλανόλευκοι σημαῖαι !... Ἀτελείωτον ἀνέμισμα ἀπὸ ταινίας λευκὰς καὶ γαλανὰς παιγνιδίζει εἰς τὸν ἀέρα.

Θαλαμηγοί, ἐμπορικὰ ἀτμόπλοια, ἱστιοφόρα κυκλαδικά, ἐμπορικὰ, σαμιώτικα, κρητικὰ κι ἀπὸ κάθε ἄλλη γωνίαν ἐλληνικῆς θαλάσσης ἀπλώνουν σήμερον μὲ ὅλην τὴν εὐλάβειαν τῆς ψυχῆς των τὴν γαλανόλευκον σημαίαν.

Ἐν ἀπὸ τὰ κυπριακὰ ἔχει ἀγκυροβολήσει ἔξω, διότι δὲν χωρεῖ εἰς τὸν λιμενίσκον, καὶ ἡ μελανὴ κατατομὴ του μὲ τοὺς ὕψηλους πύργους καὶ τὰ μεγάλα τηλεβόλα ζωγραφίζεται εἰς τὸ γαλανὸν τῆς θαλάσσης, ὡς ἄν πλωτὸν φρούριον ριζωμένον μέσα εἰς τὰ βαθέα νερά. /

Ἀτμόπλοια ὑπερπλήρη, μερικὰ κλίνοντα εἰς τὸ πλευρὸν ἀπὸ τὸ βάρος, φθάνουν τὸ ἔν κατόπιν τοῦ ἄλλου, ὅλα ἀνεμίζοντα σειρὰς πολυχρῶμων σημαϊῶν, γεμίζοντα τὸν ἀέρα μὲ σφυρίγματα καὶ μουσικὰς.

Ἐξω ἄλλα ἰστιοφόρα λοξοδρομοῦν, διὰ νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸν λιμένα, ἄλλα μὲ ὀξὺν τριγμὸν ἐτοιμάζονται νὰ ἀγκυροβολήσουν, πάντοτε δὲ νέα ἰστία προβάλλουν εἰς τὸν ὀρίζοντα ἕως κάτω, ὅπου γαλανίζουσι τὰ βουνὰ τῶν γῦρο νήσων.

Δύο φορές τὸ ἔτος, Δεκαπενταύγουστον καὶ Εὐαγγελισμοῦ, ἡ Τήνος παρουσιάζει θέαμα γραφικὸν καὶ ἀξιοπερίεργον. Δύο φορές τὸ ἔτος, ἀπὸ κάθε γωνίαν ἑλληνικῆς θαλάσσης σειραὶ ὀλόκληροι ἰστιοφόρων, ἐτοιμάζουσι τὰ ἰστία των καὶ χιλιάδες, προσκυνητῶν συρρέουσι ὅπως συνέρρουσι ἄλλοτε εἰς τὴν γειτονικὴν Δῆλον, διὰ νὰ προσκυνήσουσι τὴν Παρθένον καὶ νὰ φέρουσι τὰ δῶρά των, ἀφιερώματα εὐγνωμοσύνης καὶ εὐχαριστιῶν.

Καὶ ἡ συρροὴ κατ' ἔτος αὐξάνει. Οἱ ξένοι πάντοτε ἔρχονται περισσότεροι, ἡ πανήγυρις γίνεται μεγαλοπρεπεστέρα, ἀφορμὴ συγκεντρώσεως κόσμου, ἑορτὴ διὰ τοὺς κατοίκους, πανελλήνιον προσκύνημα δι' ἐλευθέρους καὶ δούλους ἀδελφωμένους εἰς τὸν κοινὸν δεσμὸν πατρίδος καὶ πίστεως.

Εἶναι ἡ ἑορτὴ τῆς Παρθένου !

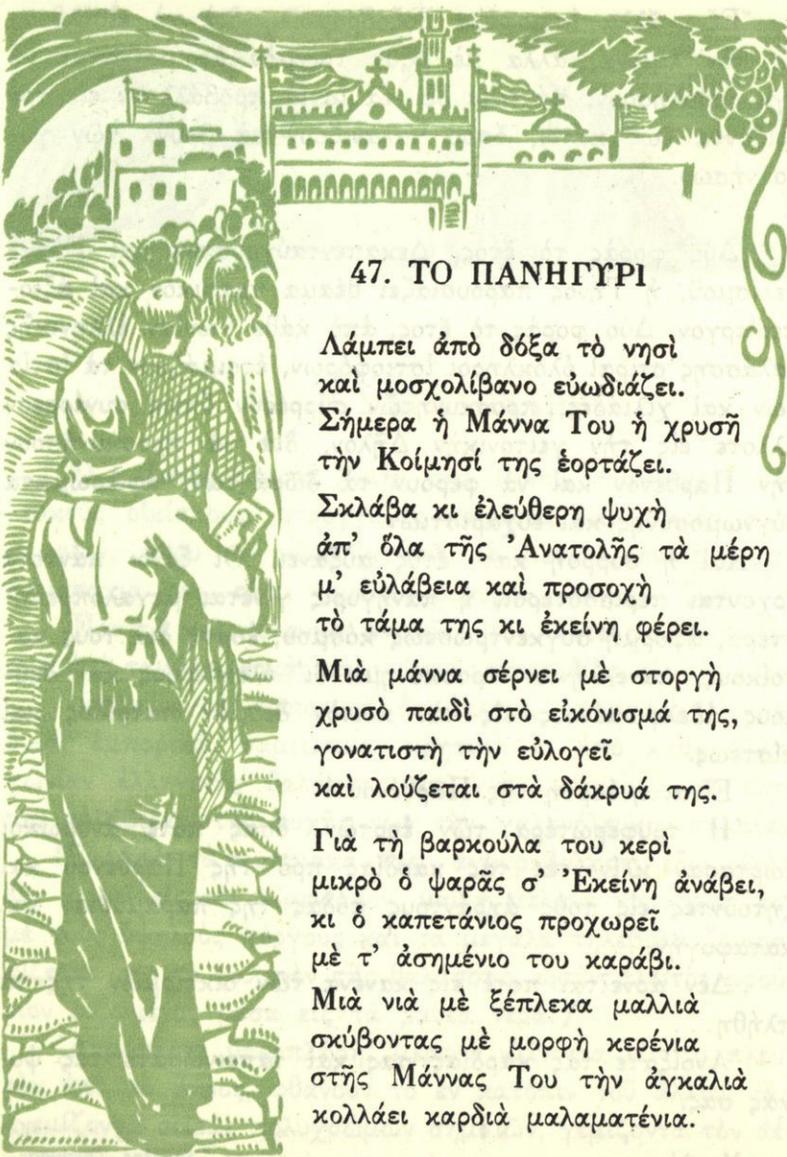
Ἡ τρυφερωτέρα τῶν ἑορτῶν, ὅσας ποτὲ ἄνθρωποι ἐώρτασαν κλίνοντες τὰς καρδίας πρὸ τῆς Παρθένου καὶ ζητοῦντες εἰς τοὺς ἀχράντους πόδας τῆς παραμυθίαν καὶ καταφυγὴν...

Δὲν ἀρνεῖται ποτὲ εἰς κανένα τῶν οἰκτιρμῶν τῆς τὰ πλήθη...

Ἄνοιξατε τὰς καρδίας σας καὶ ταπεινώσατε τὰς ψυχὰς σας.

« Μεγαλόχαρη »

Ἄγγελος Τανάγρας

47. ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ

Λάμπει από δόξα τὸ νησι
καὶ μοσχολίβανο εὐωδιάζει.
Σήμερα ἡ Μάννα Του ἡ χρυσῆ
τὴν Κοίμησί της ἑορτάζει.

Σκλάβα κι ἐλεύθερη ψυχὴ
ἀπ' ὄλα τῆς Ἀνατολῆς τὰ μέρη
μ' εὐλάβεια καὶ προσοχῆ
τὸ τάμα της κι ἐκείνη φέρει.

Μιὰ μάννα σέρνει μὲ στοργὴ
χρυσὸ παιδὶ στὸ εἰκόνισμά της,
γονατιστὴ τὴν εὐλογεῖ
καὶ λούζεται στὰ δάκρυά της.

Γιὰ τὴ βαρκούλα του κερὶ
μικρὸ ὁ ψαρᾶς σ' Ἐκείνη ἀνάβει,
κι ὁ καπετάνιος προχωρεῖ
μὲ τ' ἀσημένιο του καράβι.

Μιὰ νιὰ μὲ ξέπλεκα μαλλιὰ
σκύβοντας μὲ μορφὴ κερένια
στῆς Μάννας Του τὴν ἀγκαλιὰ
κολλάει καρδιὰ μαλαματένια.

« Τραγοῦδια τοῦ σπιτιοῦ » Γεώργιος Στρατήγης

48. Ο ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ἦσαν φοβεραὶ αἱ ἡμέραι, κατὰ τὰς ὁποίας ὁ ἄγγελος τοῦ Κυρίου ἐκάλει τὸν Ἅγιον Δημήτριον νὰ ἐγκαταλείπη τὴν πόλιν του.

Ἄγριοι καὶ πολυάριθμοι ἐπιδρομεῖς ἐπήρχοντο ἐναντίον τῆς Θεσσαλονίκης, οἱ Σλαῦοι, ὁ μεγαλύτερος κίνδυνος τῆς μεσαιωνικῆς ἡμῶν αὐτοκρατορίας. Ἀπὸ τὸν 2ον—3ον αἰῶνα μ.Χ. ἀρχίζουν οἱ Σλαῦοι ὡς χειμαρρος ἀκράτητος νὰ κατέρχωνται πρὸς τὴν χερσόνησον τοῦ Αἴμου. Ἐπὶ τέσσαρας πέντε αἰῶνας αἱ ἐπιδρομαὶ τῶν διασπείρουν τὴν φρίκην καὶ τὸν τρόμον εἰς τὰς ἑλληνικὰς χώρας.

Ἦλθεν ἐποχὴ τὸν 7ον αἰῶνα, ὅτε οἱ Σλαῦοι εἶχον καλύψει ὅλην τὴν Ἑλληνικὴν χερσόνησον. Καὶ ἐκινδύνευε τότε τὸ ἔθνος ἡμῶν τὸν μέγιστον τῶν κινδύνων. Ἀλλὰ προπύργιον ἀγέρωχον ὅλης τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς ὑψώθη τότε ἐπὶ δύο αἰῶνας ἡ μεγάλη Θεσσαλονίκη. Καὶ εἰς τὰ κολοσσαῖα αὐτῆς τείχη ἐθραύσθησαν τὰ πελώρια κύματα τοῦ σλαυϊκοῦ χειμάρρου.

Ἀπὸ πολυαριθμούς φυλάς ἀποτελούμενοι οἱ Σλαῦοι τῆς Μακεδονίας, σύροντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ ἄλλα βαρβαρικά φῦ-

λα, ὡς τοὺς Ἀβάρους, τοὺς Βουλγάρους, ἀρχίζουν ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ βου αἰῶνος, ἐπὶ αὐτοκρατορίας Ἰουστινιανοῦ, τοὺς φοβεροὺς πολέμους πρὸς κατάληψιν τῆς Θεσσαλονίκης. Ἐπὶ δύο ὄλους αἰῶνας, ἀπὸ τὸν βον ἕως τὸν δον, κάθε ὀλίγον ἐπιπίπτουν λυσσαλέοι ἐναντίον τῆς πόλεως. |

Ἐξ πολέμους ἐπεχείρησαν ἐναντίον αὐτῆς, εἰς ἓνα μάλιστα ὄχι μίαν ἀλλὰ τρεῖς φορές ἐπολιορκήσαν τὴν πόλιν. Ἀμέτρητα εἶναι τὰ πλήθη τῶν πολιορκητῶν, ἔφθασαν καὶ ἕως ἑκατὸν χιλιάδες. Νομίζεις ὅτι ἦσαν «ἄλλος στρατὸς τοῦ Ξέρξου». Ὡς «νιφάδες τῆς χιόνος» πίπτουν ἐπάνω εἰς τὴν πόλιν καὶ, ὅπως ἡ ἄμμος περικλείει τὴν θάλασσαν, ὁμοίως καὶ οἱ πολιορκηταὶ περιζώνουν τὰ τεῖχη, ὡς μία «θανατηφόρος στεφάνη» περισφίγγουν τὴν πόλιν.

Ἄ"Ολα τὰ ὄπλα, τὰ μηχανήματα τῆς πολιορκίας, φέρουν μαζί των καὶ, φοβερώτερον ἀπὸ αὐτά, τὴν ἀγριότητα καὶ τὴν μανίαν των, διότι ἦσαν «θηριώδη ἀνήμερα φῦλα». Ἀπολλοὺς σφοδρὸς πολέμους ὑπέστη ἡ πόλις ἀπὸ τοὺς βαρβάρους, λέγουν οἱ παλαιοί, ἀλλὰ δὲν ὑπέστη σφοδροτέρους ἀπὸ τοὺς πολέμους ἐκείνους τῶν Σλαύων. M

M Ἄλλ' ἡ μεγάλη πόλις ἔχει ἰσχυρὰ τὰ τεῖχη αὐτῆς καὶ ἀκόμη ἰσχυρότερα τεῖχη ἔχει τὴν φιλοπατρίαν καὶ τὴν ἀνδρείαν τῶν κατοίκων της. Οἱ Θεσσαλονικεῖς μάχονται «ὤπερ πατρίδος καὶ ναῶν παναγίων καὶ πίστεως».

Καὶ εἶναι πρὸς τούτοις ἡ πόλις «θεοφροῦρητος, ἁγιοφύλακτος». Ἔχουν οἱ κάτοικοι ἀήττητον στρατηγόν, τὸν ὑπερένδοξον αὐτῶν Ἀθλοφόρον, τὸν Ἅγιον Δημήτριον. Ἡ «Οὐράνιος Πρόνοια», λέγει τὸ παλαιὸν βιβλίον, «ἐφώτιζε τοὺς πολίτας καὶ ἔκαμνε μὲ τὴν ἀνδρείαν ὡς θώρακα τὰς ψυχὰς των». Ἡ ἀγγελικὴ συμμαχία τοῦ Μεγαλομάρτυρος κάμνει ἀκαταγώνιστον τὴν ἀνδρείαν τῶν πολιτῶν. Μὲ τὸ

πρόσωπον σκυθρωπὸν διὰ τὸν κίνδυνον τῆς πόλεως του, ἐγείρεται ὁ Ἅγιος ἀπὸ τὴν ἱερὰν λάρνακα καὶ ἐμφανίζεται ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ εἰς τοὺς ὑπερασπιστάς τῆς πόλεως.

Δὲν τὸν ἔβλεπον εἰς τὸ ὄνειρόν των, ἀλλὰ τὸν ἔβλεπον εἰς τὴν πραγματικότητα αὐτὸν τὸν ἴδιον νὰ μάχεται μεταξὺ τῶν στρατιωτῶν, νὰ προηγῆται καὶ νὰ ὀδηγῇ αὐτοὺς εἰς τὴν νίκην καὶ τὴν σωτηρίαν.

Καὶ ἄλλοτε τὸν ἔβλεπον ἐπάνω εἰς τὰ τεῖχη ὅμοιον πρὸς ὀπλίτην πλήττοντα μὲ τὸ ξίφος του τοὺς βαρβάρους. Ἄλλοτε τὸν βλέπουν ἐνδεδυμένον μὲ χλαῖναν ἐπὶ τοῦ πολεμικοῦ του ἵππου καὶ κραδαίνοντα τὴν ἀήττητον λόγχην του νὰ προηγῆται εἰς ἐξόδους ἐναντίον τῶν πολιορκητῶν. Ἄλλοτε πάλιν φορῶν λευκὴν χλαμύδα διατρέχει τὸ τεῖχος καὶ ἔπειτα τρέχει ἐπὶ τῆς θαλάσσης δρομαίως περιπατῶν ὡς ἐπὶ στερεοῦ ἐδάφους καὶ διασκορπίζων τὸν στόλον τῶν βαρβαρικῶν μονοξύλων.

Καὶ δὲν τὸν ἔβλεπον τὸν Ἄθλοφόρον μόνον οἱ πολῖται τῆς πόλεως, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἐχθροί, οἱ ὁποῖοι καταλαμβάνοντο ὑπὸ τρόμου καὶ διεσκορπίζοντο. Ὅταν ἡρώτων μετὰ τὴν νίκην τοὺς αἰχμαλώτους διατὶ ἔφυγον, ἐκεῖνοι ἀπεκρίνοντο: «Εἶδομεν ἓνα ἄνδρα ξανθὸν καὶ λαμπρὸν, ὁ ὁποῖος ἐκάθητο ἐπὶ λευκοῦ ἵππου καὶ ἐφόρει ἱμάτιον λευκόν». Καὶ τότε ἐνόουν ὅλοι ὅτι ὁ πανένδοξος Ἄθλοφόρος ἦτο ὁ ὀδηγῶν τὸν ἀγγελικὸν ἀόρατον στρατὸν καὶ συγχρόνως τὸν ὀρατὸν στρατὸν τῶν ὑπερασπιστῶν τῆς πόλεως του.

Καὶ ἀφοῦ ἔσωζε τὴν πόλιν του, ἐπέστρεφε πάλιν ὁ Μεγαλομάρτυς εἰς τὸν πανάγιον Οἶκόν του. Καὶ τὸ πρόσωπόν του, λέγει τὸ παλαιὸν βιβλίον, ἀπὸ τὴν χαρὰν «λαμπηδόνας ὡς ἡλιακῶν ἀκτίνων ἀπέπεμπεν».

Καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ κατὰ τοὺς ἰδίους χρόνους καὶ

ἀπὸ τοὺς ἰδίους ἐχθροὺς, ἀπὸ τοὺς φοβεροὺς Σλαῦους, σφί-
ζει τὴν πόλιν τῶν Πατρῶν (τὸ 807 μ.Χ.) ὁ «ἀήττητος
καὶ ἀκαταγώνιστος στρατηγὸς καὶ τροπαιοῦχος ἀπόστολος
Ἅγιος Ἀνδρέας».

Πόσας φορές δὲν ἔσωσε τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀπὸ
τοὺς πολιορκοῦντας ἐχθροὺς ἡ μεγάλη Ὑπέρμαχος Στρα-
τηγός, ἡ Θεοτόκος ;

Τεχνολογία αἰ. 5ου -
γραμμικόμενα χεῖρες
04 Διὰ τὴν ἄγρυπνον αὐτὴν προστασίαν τῆς πόλεως του
ἦτο ἀπέραντος ἡ εὐγνωμοσύνη, βαθυτάτη ἡ λατρεία, ἀκλό-
νητος ἡ πίστις τῶν κατοίκων αὐτῆς πρὸς τὸν μέγαν καὶ
ὑπερένδοξον κηδεμόνα καὶ πολιοῦχον. 10

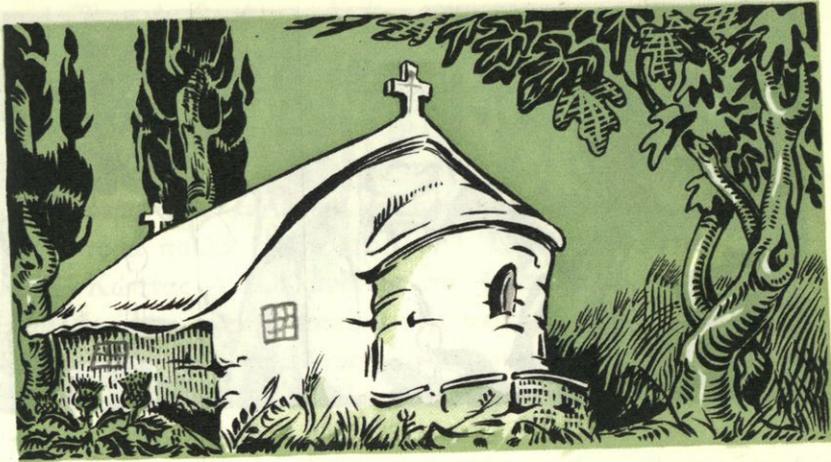
Συγκινητικὰ εἶναι τὰ ἄπειρα δείγματα τῆς λατρείας
ταύτης. Μὲ κάθε τρόπον ἡ εὐσέβεια τῶν πολιτῶν ἐζήτησε
νὰ διαιωνίσῃ τὴν μνήμην τοῦ μαρτυρίου καὶ τῶν θαυμάτων
τοῦ Ἁγίου.

Μὲ ἄπειρον εὐλάβειαν διαβάζονται παλαιὰ βιβλία, εἰς
τὰ ὁποῖα ἐγράφησαν μὲ τοὺς πολέμους τῶν Σλαύων τὸ μαρ-
τύριον καὶ τὰ θαύματα τοῦ καλλινίκου μάρτυρος.

Καὶ μὲ τὴν τέχνην ἀκόμη ἐξύμνησεν ἡ εὐσέβεια τῶν
περασμένων αἰώνων τὸν ὑπερένδοξον Μεγαλομάρτυρα. Μὲ
ὠραιότατα ψηφιδωτὰ καὶ τοιχογραφίας ἐξεικόνισαν εἰς τοὺς
τοίχους τῶν ἐκκλησιῶν τὸν βίον καὶ τὸ μαρτύριον καὶ τὰ
θαύματα τοῦ Ἁγίου Δημητρίου. Καὶ σήμερον ἀκόμη εἰς τὴν
Θεσσαλονίκην θαυμάζομεν τὴν μεγαλοπρεπῆ ἐκκλησίαν, τὴν
μίαν σφζομένην ἐκ τῶν τριῶν, τὰς ὁποίας ἀνήγειρεν εἰς
τιμὴν τοῦ ὑπερενδόξου προστάτου τῆς πόλεως ἡ θερμὴ λα-
τρεία τῶν κατοίκων. M

« Ἡ Βυζαντινὴ Θεσσαλονικὴ »

Ἁδαμάντιος Ἀδαμαντίου

49. ΑΙ - ΔΗΜΗΤΡΗΣ

Στὸ χωριό μας, πού δὲν εἶναι κι ὀμορφότερο στὴν πλάσι,
μᾶς ἀφῆκαν οἱ γονεῖς μας μιὰ γερόντισσα ἐκκλησιά.
Δὲν τῆς ἔχομε φτειασμένο μαρμαρένιο εἰκονοστάσι,
τὰ καντήλια τῆς δὲν εἶναι κρυσταλλένια καὶ χρυσᾶ.

Πτωχικὰ ντυμένους ἔχει καὶ τοὺς γέρους τῆς παπᾶδες,
ταπεινοὶ κι οἱ δύο τῆς ψάλτες εἶναι πάντα ἐργατικοί.
Στὰ μανάλια τῆς μεγάλες δὲν ἀνάβουνε λαμπάδες,
στὸν ἀφέντη Ἄι - Δημήτρη τὸ μικρὸ κεράκι ἀρκεῖ.

^a
A^o Κι ὅμως στὸ μικρὸ τῆς χώρο, πού ὄλους κι ὄλες δὲ μᾶς βάνει,
τοῦ Θεοῦ τὸ μεγαλεῖο αισθανόμαστε τρανό.
Πουθενὰ πιὸ μυρωμένο δὲν καπνίζει τὸ λιβάνι,
πουθενὰ τὸ καντηλάκι δὲν σπιθάει πιὸ φωτεινό! 40^a

« Πρωινὸ ξεκίνημα »

Γεώργιος Ἀθάνας

50. ΠΑΣΧΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΚΙΑΘΟΝ

Μ Ποτέ δὲν θὰ τὸ λησμονήσω ! Καὶ μόνον ἡ ἀνάμνησις τοῦ με γοητεύει καὶ τώρα ἀκόμη. Τί εὐμορφον Πάσχα ! Νομίζω ὅτι ἕκτοτε δὲν εἶδα πλέον τοιοῦτο φαιδρόν, τοιοῦτο μελωδικόν καὶ εὐῶδες Πάσχα. "Ολοι ἐγελοῦσαν ὡς μικρὰ ἄθῳα παιδιά, ὅλα ἐμοσχοβολοῦσαν εἰς τὴν μικρὰν ἐκείνην νῆσον, ὅλα ἦσαν λαμπροφορεμένα. Τὰ περισσότερα παιδιά εἶχον φορέσει καινουργῆ ὑποδήματα καὶ ἔκαμνον κρότον καὶ κρότον ἐπάνω εἰς τὰς πλάκας τῆς ἐκκλησίας.

Τί εὐμορφον Πάσχα ! Τὴν ψαλμωδίαν τοῦ, μοῦ φαίνεται, δὲν τὴν ἤκουσα πλέον. Ἴσως συνετέλεσε καὶ ἡ ἕκτακτος δροσερὰ ἀνοιξίς τοῦ ἔτους ἐκείνου τοῦ ἀλησμονήτου. Τὰ ἀηδόνια εἶχον ἔλθει τόσο ἐγγὺς εἰς τὴν κωμόπολιν, ὥστε μερικὰ ἀφόβως εἰσέδυσαν καὶ εἰς τὸ πυκνὸν τοῦ νατοκου κηπάριον καὶ συνώδευον καὶ ἐκεῖνα με τὴν μαγευτικὴν μελωδίαν των τὸ γλυκύτετον « Χριστὸς ἀνέστη ».

Τὸ καὶν θυμίαμα, ὑπάρχουν στιγμαί, κατὰ τὰς ὁποίας νομίζω ὅτι τὸ αἰσθάνομαι ἀκόμη. "Ἐλεγον πῶς ἦτο θυμίαμα ἀπὸ τὴν Ἀγίαν Ἄνναν, μονὴν τοῦ Ἀθωνος, γνωστὴν διὰ τὴν ἀρετὴν τῶν ἐρημιτῶν αὐτῆς. Ἀλλ' ἴσως καὶ τὰ πάμπολλα τριαντάφυλλα τοῦ κηπαρίου τῆς ἐκκλησίας προσέφερον καὶ αὐτὰ τὸ ἄρωμά των τὸ μεθυστικόν. Καὶ ἦσαν τόσα πολλὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο! Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ὁ μπαρμπα-Κώστας ὁ Ὀλλανδέζος τὰ ἔκοπτε καὶ τὰ ἐμοίραζε καθ' ἑκάστην εἰς τὰ παιδία τῆς γειτονιᾶς, διὰ νὰ μὴ φωνάζουν εἰς τὰ τρελὰ παιγνίδια των εἰς τὴν μικρὰν πλατεῖαν τοῦ ναοῦ καὶ διακόπτουν τὸν ἔσπερινόν τοῦ γέροντος παπα-Οἰκονόμου.

Ὁ λαμπρὸς στολισμὸς τοῦ Πάσχα, ὁ κατὰ τὴν συνήθειαν γενόμενος ὑπὸ τῶν νυμφῶν τοῦ ἔτους ἐκείνου, παραμένει ἀκόμη βαθύτατα εἰς τὴν μνήμην μου μετὰ τὰ ζωηρὰ χρώματά του, ὡς νὰ ἐξωγραφίσθησαν ἔκτοτε εἰς τὴν φαντασίαν μου μετὰ τὴν λάμπην καλλιτεχνικῆς εἰκόνος ἀγιογράφου. Ἐτύχε τὸ ἔτος ἐκεῖνο νὰ τελεσθοῦν καὶ πολλοὶ γάμοι καὶ, τὸ σημαντικώτερον, ἔτυχε τὸ ἔτος ἐκεῖνο νὰ ἐργασθοῦν οἱ ναυτικοὶ μας, ὅσον σπανίως συμβαίνει. Ὡς ἐκ τούτου εἶχε συναχθῆ εἰς τὴν μικρὰν νῆσον ἀρκετὸν χρῆμα, τὸ ὁποῖον, ὅπου ὑπάρχει, παρακολουθεῖται μετὰ χάραν καὶ μετὰ λάμπην.

Ω, τί Πάσχα ἐκεῖνο! Συνεφώνει μαζί μου καὶ ὁ γέρον ἱερεὺς Οἰκονόμος καὶ μοῦ ἔλεγε μετὰ ταῦτα καὶ ἐκεῖνος:

— Τί Πάσχα ἐκεῖνο, παιδί μου! Ἐχεις δίκαιον.

Καὶ ἔλαμπον ἀπὸ χαρὰν γεμᾶτοι οἱ ὀφθαλμοὶ του, ὡς λάμπει τὸ καθαρὸν ποτήριον ἀπέναντι τοῦ φωτός.

Γλυκοχαράζει πλέον. Ροδίζει εὐμορφα ἢ αὐγὴ προσπαθοῦσα νὰ διασπάσῃ τῆς νυκτὸς τὴν μαύρην καλύπτραν,

9006. ἡ ὁποία ἀπλοῦται ἀκόμη εἰς τὸ μικρὸν χωρίον μου καὶ εἰς τὸν εὐμορφον λιμένα του, τοῦ ὁποίου τὰ νερὰ ἀκίνητα ἡσυχάζουν εἰς τὴν σιωπηλὴν γαλήνην τῆς νυκτός. Οὔτε ὁ φλοῖσβος ὁ μελωδικὸς ἀκούεται εἰς τὴν ἄμμον κάτω. Τὰ ἄστρα τρέμουν παιγνιώδη εἰς τὸ στερέωμα, ὡς νὰ τὰ ἐξήγειρον τώρα ἐκ τοῦ βαθέος ὕπνου αἱ πρῶται ἀκτῖνες τῆς αὐγῆς. Δύο γλυκόλαλοι ἀηδόνες κελαδοῦν τὸ ἑωθινὸν εἰς τὸ κηπάριον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀναδίδεται εὐωδία μεθυστικῆ ἀρωμάτων.

Ὁ ἀναστάσιμος ὕμνος ἐντὸς τοῦ ναοῦ ἀναμέλπεται τόσον περιπαθῶς καὶ τόσον γοητευτικῶς, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ παρατεταγμένοι ἔξω εἰς τὴν πλατεῖαν ναῦται, διὰ νὰ πυροβολοῦν, λησμονοῦν τὸ χαρμόσυνον ἔθιμον παρασυρόμενοι ἀπὸ τῆς γλυκείας ψαλμωδίας τὸν ἀντίλαλον. Μέσα εἰς τοὺς χοροὺς εἶχον καταλάβει τὰ στασίδια των ὅλοι οἱ πρῶχοντες ἔνθεν καὶ ἔνθεν φοροῦντες τὰ καλά των καὶ κρατοῦντες τὰς λαμπάδας των.

Σεμνὴ εἰς ὅλην τὴν ἀπλότητα αὐτῆς ἡ παράταξις. Ὅπισθεν δὲ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ οἱ νησιῶται, ὅλοι ναυτικοὶ καὶ γεωργοί, ἀνάμεικτοι. Καὶ πρὸς τούτοις τὰ παιδιά, καθένα μὲ τὸ κόκκινον αὐγὸν εἰς χεῖρας, γεμᾶτα χαράν.

Μετ' ὀλίγον ρεῦμα φωτὸς ἐξεχύθη εἰς τὴν πλατεῖαν καὶ ἔλαβε διαφόρους διευθύνσεις ἀνά τὰς ὁδοὺς τῆς πολίχνης. Ἐληξεν ἡ λειτουργία τῆς Ἀναστάσεως καὶ οἱ πιστοὶ νησιῶται, κρατοῦντες ἀναμμένην τὴν λαμπάδα τοῦ Πάσχα, μετέβαινον μὲ ἀγαλλίασιν εἰς τοὺς οἴκους των νὰ φέρουν εἰς αὐτοὺς τὸ φῶς, τὴν χαράν, τὴν Ἀνάστασιν. Καὶ ἠκούοντο ζωηρῶς καὶ χαρμοσύνως διασταυρούμενοι αἱ εὐχαί. μετ

— Χριστὸς ἀνέστη !

— Ἀληθῶς ἀνέστη !

Αὐτὸ Κατόπιν ὅλον ἐκεῖνο τὸ Ἀναστάσιμον φῶς, ὅλη ἐκείνη ἡ χαρὰ διεσπάρη μέσα εἰς τοὺς οἰκίσκους τῆς μικρᾶς πολίχνης, ἕκαστος τῶν ὁποίων μετεβλήθη εἰς ναὸν ἑορτάζοντα. Καὶ τὸ ἀχόρταστον Πασχάλιον ἄσμα ἐψάλλετο ὑπὸ τὸ σπουγχρῖσμα τῶν αὐγῶν καὶ τὴν ἀνέκφραστον χαρὰν τῶν παιδιῶν, τὰ ὁποῖα ἠγγρύπνησαν πρώτην φοράν διὰ τὴν γλυκυτάτην αὐτὴν ἀπόλαυσιν, τὴν στιλπνὴν χαρὰν ὡς τὸ στιλπνὸν κέλυφος τοῦ πασχαλινοῦ αὐγοῦ.

« Διηγήματα », τόμ. Β'

Ἀλέξανδρος Μωραϊτίδης

51. ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ

Χριστός ανέστη ! 'Ανοίγουν
καί ὕμνολογοῦν τὰ χεῖλη.
'Εχθροὶ καὶ φίλοι σμίγουν
καὶ γίνοντ' ὅλοι φίλοι.
Χριστὸς στὸ θρόνο ἀνέβη
κι ἀγάπη βασιλεύει !

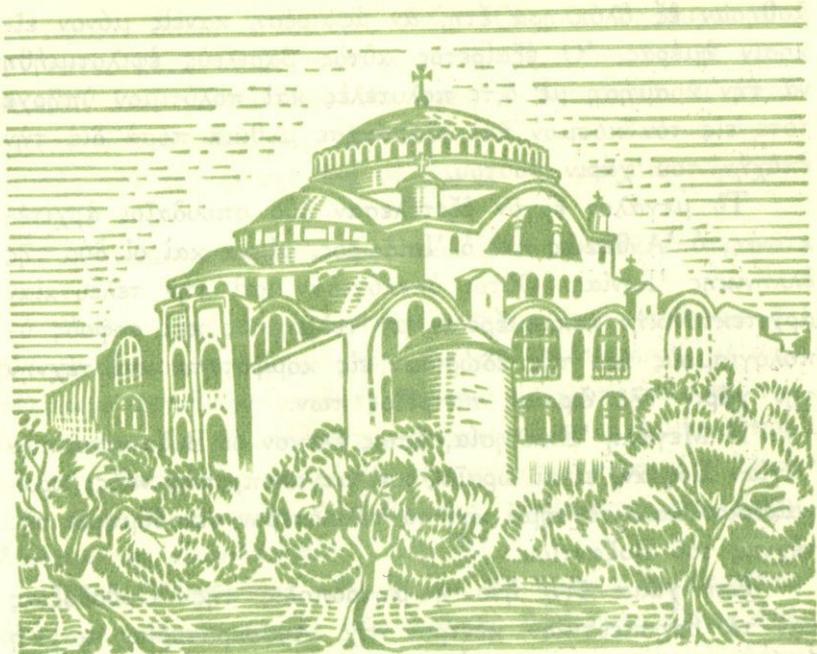
'Ο Θάνατος ἐχάθη,
ὁ 'Αδης ἐνίκηθη,
ἀφάνισε τὰ πάθη
κι ἐνδόξως ἀνεστήθη
ὁ Λυτρωτὴς τοῦ κόσμου,
ὁ Πλάστης καὶ Θεὸς μου.

'Ημέρα δοξασμένη,
χαρμόσυνη μεγάλη !
'Η φύσις ἀνθισμένη
« Χριστὸς ἀνέστη ! » ψάλλει.
Κώδων χαρᾶς σημαίνει...
Χαρῆτε, λυπημένοι !

Τὸ μέγα Πάσχα σπέρνει
παντοῦ χαρὲς κι ἐλπίδες,
κόκκιν' αὐγὰ μᾶς φέρνει
κι δλόχρυσες λαμπάδες
καὶ ὕμνους καὶ τραγούδια.

Ἀριστομένης Προβελέγγιος

Β'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΝ

52. Η ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ

Γραφή W
Ἡ φημισμένη
ἐκκλησία

Ἡ Ἁγία Σοφία εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, δηλαδὴ ὁ ναὸς τῆς Σοφίας τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἡ μεγαλυτέρα καὶ ἡ πλέον φημισμένη ἐκκλησία, ποὺ οἰκοδόμησαν οἱ Βυζαντινοὶ πρόγονοί μας.

Τὴν ἀνέγερσίν της τὴν ἤρχισεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς εἰς τὰ 532 μ.Χ. καί, διὰ νὰ ἀποπερατωθῇ, ἐχρει-

άσθησαν ἐξ ὀλόκληρα ἔτη, ἂν ἀφαιρέσῃ κανεὶς μόνον εἰκοσὶν ἡμέρας. Ὁ ἐξάαιρετος αὐτὸς βασιλεὺς ἐφιλοτιμήθη νὰ τὴν κοσμήσῃ μὲ ὅ,τι πολυτελὲς καὶ πολύτιμον ὑπῆρχε τότε εἰς τὸν κόσμον καὶ ἐδαπάνησε μυθικὰ ποσὰ διὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ χάριν τούτου. (ροφή)

Τὸ μέγαλον ἔργον ἐξετέλεσαν δύο σπουδαῖοι ἀρχιτέκτονες, ὁ Ἀνθέμιος καὶ ὁ Ἰσίδωρος, τέκνα καὶ οἱ δύο τῆς ἑλληνικῆς Ἰωνίας. Οὗτοι ὑπελόγησαν καὶ τὴν τελευταίαν ἀρχιτεκτονικὴν λεπτομέρειαν μὲ τολμηροὺς καὶ σοφοὺς ὑπολογισμοὺς καὶ τῆς ἐδώρισαν εἰς κομψότητα καὶ τέχνην τὴν χάριν τῆς ὠραίας πατρίδος των.

Α Ὁ α Ἡ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, ὅπως ἔλεγον οἱ Βυζαντινοὶ τὴν Ἀγίαν Σοφίαν, εἶναι ὠραῖος καὶ μεγαλοπρεπὴς ναός, πραγματικὸν καλλιτέχνημα καὶ τὸ τελειότερον οἰκοδόμημα τῆς τέχνης τοῦ Βυζαντίου. Α ρ

Ἐπὶ χίλια ἔτη ἦτο ἡ μητρόπολις τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τὸ θρησκευτικὸν κέντρον τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ ἡ ζωὴ τῆς εἶναι στενὰ συνδεδεμένη μὲ τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἐκεῖ μέσα ἤρχιζε κάθε θρησκευτικόν, πολιτικὸν καὶ πολεμικὸν γεγονός καὶ εἰς τὴν Ἀγίαν Σοφίαν ἔπαιρνε τέλος. Εἰς αὐτὴν ἐγίνε καὶ ἡ ἀλησμόνητος τελευταία λειτουργία ὀλίγας ὥρας πρὸ τῆς ἀλώσεως, πού ἤναψε τὴν λαμπάδα τῆς ἐλπίδος διὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Ἔθνους. Μ

Μ Τέχνη καὶ κάλλος Τὸ ἐξωτερικὸν τῆς Ἀγίας Σοφίας δὲν φανερώνει τίποτε ἀπὸ τὸ κάλλος καὶ τὴν τέχνην τῆς. Εἶναι κτίριον φορτωμένον μὲ τοίχους, πού τὸ περιτριγυρίζουν, καὶ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ κάθετου βαρὺς ὁ τροῦλλος εἰς ὕψος 50 μέτρων ἀπὸ τὴν γῆν.

Ἀλλὰ μία βυζαντινὴ ἐκκλησία δὲν κρίνεται ἀπὸ τὸ

ἔξωτερικὸν ὅπως ὁ ἀρχαῖος ναός. Ὅλοι οἱ θησαυροὶ εἶναι ἐπὶ τὴν αὐτῆς· διότι ἐκεῖ μέσα συγκεντρώνονται οἱ χριστιανοί, ἐκεῖ γίνεται ἀπὸ τὸν ἱερέα ἡ λειτουργία. Δι' αὐτὸ ἔπρεπε νὰ εισέλθῃς εἰς τὴν Ἀγίαν Σοφίαν, διὰ νὰ ἀπολαύσῃς τὴν τέχνην της, διὰ νὰ χαρῆς τὴν μαγείαν τῆς εὐμορφίᾳς της.

Ἄς κάμωμεν λοιπὸν ἕως ἐκεῖ μίαν εὐσεβῆ ἐπίσκεψιν.

Ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν θύραν τοῦ νάρθηκος ἔβλεπες ὠραιότητα ψηφιδωτὴν εἰκόνα. Ὁ Λυτρωτῆς μὲ κατάλευκον μετάξινον μανδύαν κάθεται μεγαλοπρεπῶς εἰς τὸν θρόνον του· εἰς τὰ πόδια του γονατισμένος ὁ αὐτοκράτωρ μὲ τὴν βασιλικὴν πορφύραν προσεύχεται ταπεινός. Ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμὴν ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται τὴν θείαν δύναμιν καὶ αἰωνιότητα.

Ὅταν ἐπερνοῦσες τὴν θύραν, θὰ ἔμενες θαμβωμένος ἀπὸ τὰς μακρὰς σειρὰς τῶν κιόνων· ὑψώνοντο ἄλλοι ἀπὸ πράσινα καὶ ἄλλοι ἀπὸ πορφυρένια μάρμαρα καὶ ἦσαν στεφανωμένοι μὲ λευκὰ κιονόκρανα, πού εἶχον δαντελλωτὰ σκαλισματα.

Καμπυλόγραμμοι ἀψίδες ἤνωνον ἀνά δύο τοὺς κίονας μὲ πολλὴν χάριν.

Α Εἰς τὸ μέσον ἀκριβῶς τοῦ ναοῦ τέσσαρες μεγάλοι στῦλοι, μὲ τὰς ἀρμονικὰς πού τοὺς ἤνωνον ἀψίδας, δέχονται τὸν μεγάλον καὶ βαρὺν θόλον, τὸν τροῦλλον. Καὶ ὅμως αὐτὸς φαίνεται ὡσάν νὰ κρέμεται ἑλαφρὰ ἑλαφρὰ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ἀπὸ ἀόρατον χρυσοῦν ἄλυσιν!

Α Φῶς, πολὺ φῶς, περιχύνεται ἀπὸ παντοῦ. Ὁ κολοσσιαῖος ναός παρὰ τὸν ὄγκον του φαίνεται ἑλαφρὸς μὲ τὴν ἀρμονίαν τοῦ φωτὸς καὶ τῶν χρωμάτων, τὴν χάριν τῶν γραμμῶν καὶ τὸν ἀπαστράπτοντα πλούσιον στολισμόν.

Μ Κάτω ἀπὸ τὸν θόλον ὑψωμένος ὡς πύργος ἀπὸ πολύχρωμα μάρμαρα λάμπει χρυσοποίκιλτος ὁ ἄμβων, τὸν ὁποῖον ἐδόξασεν ἕνας Φώτιος· λάμπει καὶ ὁ βασιλικὸς θρόνος, τὸν ὁποῖον ἐτίμησαν ὁ Ἡράκλειος, ὁ Βουλγαροκτόνος καὶ τόσοι ἄλλοι αὐτοκράτορες.

Α Ἀντίκρυ ἀπὸ τὴν εἴσοδον, εἰς τὸ Ἱερὸν καὶ ἐπάνω εἰς τὴν Ἀγίαν Τράπεζαν, λαμποκοποῦν τὰ ὀλόχρυσα Εὐαγγέλια μὲ τὰ πολύτιμα πετράδια καὶ τὰ χρυσᾶ σκευῆ· λάμπουν καὶ τὰ πολύχρωμα μάρμαρα τοῦ τέμπλου καὶ τὰ κρεμασμένα εἰς αὐτὸ πολύτιμα ἀφιερώματα τῶν πιστῶν.

Ο Α Ὅπου καὶ νὰ στρέψῃς τὰ μάτια σου, θὰ ἴδῃς παντοῦ ὠραίας ψηφιδωτὰς εἰκόνας τῆς πίστεως ἀπὸ μωσαϊκὰ χρυσᾶ ἢ βαθυγάλαζα, πού φεγγοβολοῦν. Α

Σειραὶ ἀπὸ πολυελαίου μὲ ἀργυροδεμένα κρύσταλλα ἤνωνον κάτω ἀπὸ τὰς τολμηρὰς ἀψίδας τοὺς κίονας, τὸν ἕνα μὲ τὸν ἄλλον, καὶ ἔχουν τὸ φῶς των, πού ἠνώνετο μὲ τὸ φῶς τῶν ἀναριθμητῶν χρυσῶν κανδηλῶν. Καὶ τὰ πολύχρωμα μάρμαρα μὲ τὰ ὠραῖα κυματιστὰ νερὰ ἀποτελοῦν μίαν ἑγχρωμον ἀρμονίαν καὶ ἀστράπτουν, ἄλλα ἐπάνω ἀπὸ τοὺς κίονας καὶ ἄλλα κάτω εἰς τὸ δάπεδον.

Γαλάζια, πράσινα, σμαράγδινα, κόκκινα, κίτρινα, ροδόχροα, λευκὰ μάρμαρα ἀπὸ χίλιους τόπους καὶ χίλια λατομεῖα ἀποτελοῦν πολυανθισμένον κῆπον καὶ λαμποκοποῦν τὰ χρώματά των καὶ φέγγει ὄλος ὁ ναός.

Καὶ ἀπὸ τὰ εἴκοσι τέσσαρα μεγάλα παράθυρα τοῦ θόλου καὶ τὰ ἄλλα ἀδελφία των τοῦ κτιρίου καταβαίνει τὴν ἡμέραν καὶ περιχύνεται εἰς ὅλον τὸν ναὸν ἄφθονον τὸ φῶς· φωτίζει τὴν λαμπρὰν καὶ ὠραίαν διακόσμησιν, πού νομίζεις ὅτι ἡ Ἀγία Σοφία εἶναι εἰς ὀλοφώτεινος ἥλιος, πού ἐκπέμπει μυρίας ἀκτῖνας καὶ μυρίας λάμπεις!

γραφή Κατοικία Τί μεγαλείον δὲν ἐνέπνεεν ὁ χῶρος τοῦ ναοῦ !
 Ὑψίστου Ὁ ἐπισκέπτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας μὲ

τὴν φαντασίαν του ἅς ἀνάψῃ τῶρα τοὺς με-
 γάλους πολυελαίους καὶ τὰς ἀναριθμήτους κανδήλας, ἅς ἐν-
 θυμηθῇ τὰς θαυμασίας πομπὰς καὶ λειτουργίας, τὰς στέψεις,
 τὰς συνόδους καὶ τότε θὰ ἐννοήσῃ τί ἦτο ἡ Ἁγία Σοφία !

Ὁ χριστιανός, λέγει κάποιος Βυζαντινὸς χρονογράφος,
 ἤσθάνετο ὅτι ὁ Κύριος εἶναι κάπου ἐκεῖ πλησίον καὶ ὅτι
 εὐχαρίστως παραμένει εἰς τὸν ναὸν τοῦτον, τὸν ὁποῖον ὁ ἄν-
 θρωπος οἰκοδόμησεν ὡς κατοικίαν τοῦ Ὑψίστου.

Μ
 Νικόλαος Α. Κοινόπουλος

Γραφή

53. Ο ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Β΄ ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ

Ἡ πορεία του Νέος ὁ Βασίλειος ἤρχισε τοὺς ἀγῶνάς του ἐναντίον τῶν Βουλγάρων. Χωρὶς νὰ τοὺς σταματήσῃ ποτέ καὶ χωρὶς νὰ κουρασθῇ ποτέ, ὡς νὰ ἦτο χαλύβδινος, τοὺς ἐξηκολούθησε μέχρις ὅτου ἐγήρασε· καὶ τότε μόνον, τὸ 1018 μ.Χ., κατώρθωσε νὰ δαμάσῃ τὸ σκληρὸν καὶ πολεμικὸν τοῦτο ἔθνος.

Ὅλα τὰ βουλγαρικὰ φρούρια, τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο, εἶχον παραδοθῆ· ὁ τελευταῖος τσάρος εἶχε φονευθῆ· ἡ τσαρίνα μὲ τοὺς τρεῖς υἱούς της καὶ τὰς ἐξ θυγατέρας της εἶχε πέσει εἰς τοὺς πόδας τοῦ νικητοῦ εἰς τὴν Ἀχρίδα, τὴν μητρόπολιν τῆς Βουλγαρίας, διὰ νὰ ζητήσῃ τὴν ἐπιείκειάν του.

Ἡ νίκη ἦτο πλήρης καὶ ὀριστική. Βουλγαρικὸν κράτος δὲν ὑπῆρχε πλέον!

Ἀντὶ ὅμως νὰ ἐπιστρέψῃ ὁ γηραιὸς πολεμιστὴς μέσῃ Θεσσαλονίκῃ εἰς τὴν πρωτεύουσαν, διὰ νὰ ἀναπαυθῇ ἐπὶ

τέλους, αὐτὸς ἠκολούθησε τὴν πρὸς νότον ὁδόν. Τί ἐξήτει ;
Διατί τόσοι νέοι κόποι ; *A O a*

Ἀσφαλῶς ἤθελεν ὁ αὐτοκράτωρ νὰ ἐπισκεφθῇ τὰς νοτίους ἐπαρχίας, διὰ νὰ δώσῃ μόνος του τὰς ὁδηγίας εἰς τὰς διαφόρους ἀρχὰς πῶς νὰ φροντίσουν διὰ τὴν ἀνάρρωσιν τῆς κατεστραμμένης ἀπὸ τὰς συνεχεῖς βουλγαρικὰς ἐπιδρομὰς χώρας. Ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἤθελε νὰ ἐπισκεφθῇ τὰς Ἀθήνας.

Ὅταν ἔφθασεν εἰς Θεσσαλίαν, ἡ πορεία του μετεβλήθη εἰς ἀληθινὸν θρίαμβον. Οἱ ἀγρόται φαιδροὶ καὶ ἄδοντες προσήρχοντο εἰς τὸν δρόμον του κατὰ πλήθη, διὰ νὰ ἐπευφημήσουν τὸν ἀπεσταλμένον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ βασιλέα, ὁ ὁποῖος τοὺς ἀπήλλαξεν ἀπὸ τὸν μισητὸν ἐχθρόν· τοῦ λοιποῦ θὰ ἔσπειρον καὶ θὰ ἐθέριζον χωρὶς τὸν φόβον τῆς καταστροφῆς τοῦ κόπου των !

Διερχόμενος ἔπειτα τὸν Σπερχεῖον ἐστάθη νὰ θαυμάσῃ τὸ πεδῖον τῆς μάχης, ὅπου πρὸ 24 ἐτῶν ὁ στρατηγὸς του Νικηφόρος Οὐρανὸς ἠφάνισεν εἰς μίαν νύκτα ὀλόκληρον βουλγαρικὴν στρατιάν καὶ ἔσφωσεν τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν ἄγριον τσάρον Σαμουήλ. Καὶ ἐκεῖθεν, ἀφοῦ ἐπέρασε τὴν Φωκίδα, τὴν Λοκρίδα καὶ τὴν Βοιωτίαν, ἔφθασε καὶ ἐστάθμευσεν εἰς Ἀθήνας.

M
Τὸ προσκύνημα Αἱ Ἀθηναὶ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἶχον σχεδὸν λησμονηθῆ· ἦσαν μίαν μικρὰ ἐπαρχιακὴ πόλις τῆς ἀπεράντου Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας. Ἡ μετάβασις ὅμως τοῦ Βασιλείου ἦτο μεγάλη τιμὴ δι' αὐτὴν καὶ φανερώνει ὅτι δὲν εἶχε σβῆσει ἀκόμη ἡ δόξα τῆς. Ὁ πολεμιστὴς αὐτοκράτωρ ἐνόει καλῶς ὅτι αἱ νῆκαι τῶν εἶχον ἐκμηδενίσει τὸν βουλγαρικὸν κόσμον καὶ ἐπομέ-

ως είχαν φέρει την νίκην εις τὸν ἑλληνικόν, τὸν Ἑλληνισμόν ἐλόκληρον.

Ἀὐτὰς Ἀθήνας λοιπὸν ὡς ἀντιπρόσωπον τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἦλθε νὰ ἐπισκεφθῆ καὶ νὰ τιμήσῃ ὁ Ἑλλην βασιλεὺς· διότι καμμία ἄλλη πόλις τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶχε τὴν φήμην καὶ τὴν δόξαν τῶν Ἀθηναίων. **Α**

Ἀλλὰ ὁ Βασίλειος εἶχε καὶ ἄλλον λόγον νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν πόλιν.

Μετὰ τὰς Βλαχέρνας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου ἐλατρεύετο ἡ θαυματουργὸς Ὁδηγήτρια Θεοτόκος, εἰς τὴν καρδίαν τῆς Παναγίας ἦσαν αἱ Ἀθῆναι. Ἡ Παναγία « ἡ Ἀθηνιώτισσα » δὲν ἦτο μόνον προστάτης τῆς πόλεως· ἦτο καὶ ἐδῶ θαυματουργός.

Δι' αὐτὸ αἱ Ἀθῆναι ἐθεωροῦντο ἱερὰ πόλις καὶ ἡ Παναγία ἡ Ἀθηναία ἦτο ἱερώτατον προσκύνημα· ὄχι μόνον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ἄλλοι ὀρθόδοξοι τῆς Ἀνατολῆς, ἀλλὰ καὶ οἱ μὴ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ τῆς Δύσεως καὶ τοῦ Βορρᾶ ἤρχοντο νὰ παρακαλέσουν τὴν Χάριν Της.

Ναὸς τῆς Παναγίας ἦτο ὁ Παρθενών, ὁ ὁποῖος ἦτο ἀκόμη ἀκέραιος καὶ εἶχεν ὅλον τὸ ἀρχαῖον κάλλος· τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ περιφήμου μνημείου εἶχε μεταβληθῆ εἰς λαμπρὸν ναὸν τῆς Θεομήτορος.

Τὴν Παναγίαν λοιπὸν τὴν Ἀθηνιώτισσαν ἦλθε νὰ προσκυνήσῃ ὁ εὐσεβὴς Βασίλειος.

Αἱ Ἀθῆναι ἐγίναν διπλοῦν προσκύνημα : διὰ τὴν δόξαν των καὶ διὰ τὴν πίστιν των. **Μ**

Μ Ἡ λησμονημένη πόλις, ὅταν ἐξύπνησεν, εἶδε παλαιὰς ἡμέρας δόξης. Τὰ αὐτοκρατορικὰ τάγματα, σκονισμένα ἀκόμη ἀπὸ τὸν πόλεμον καὶ τὴν πορείαν, παρετάχθησαν μεγαλοπρεπῶς· αἱ σημαῖαι των μὲ τὸν δικέφαλον, ὑπερήφανοι

διὰ τὰς τόσας νίκας, ἐκυμάτιζον εἰς ὑψηλοὺς κοντοὺς χαιρε-
τίζουσαι τὰς Ἀθήνας. Καὶ ὁ δαφνοστεφανωμένος βασιλεὺς
παρέλαβε τὸν στρατὸν τοῦ καὶ ἀνῆλθε μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν
Ἀκρόπολιν.

Ἡ Ἀκρόπολις, ὁ ἐνδοξότερος λόφος τοῦ κόσμου, ἐλαμ-
πρύνθη μὲ τὴν παρουσίαν τοῦ ἐνδοξοτέρου ἀνδρὸς τοῦ Βυ-
ζαντίου. Καὶ ὁ Παρθενῶν, ἡ καρδιά τῆς Ἑλλάδος, εἶδε διὰ
πρώτην φοράν συγκεντρωμένα εἰς τὸν ἱερὸν βράχον τὰ ἐκλε-
κτότερα τέκνα ὄλου τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπὸ τὰ βᾶθη τῆς Μι-
κρᾶς Ἀσίας ἕως τὴν βορειοτάτην Μακεδονίαν καὶ τὴν νο-
τιωτάτην Κρήτην, τὰ ὅποια ἀπετέλουν τὰ παλαίμαχα τά-
γματα τοῦ Βασιλείου. Τί εὐλογημένη εὐκαιρία !

Ὁ ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν ὑπεδέχθη πρὸ τῶν πυλῶν τοῦ
Παρθενῶνος τὸν νικητὴν τῶν Βουλγάρων. Γύρο ἀπὸ τὸν γη-
ραιὸν αὐτοκράτορα ἦσαν συγκεντρωμένοι οἱ πρόκριτοι καὶ
ὄλαι αἱ ἀρχαὶ τῶν Ἀθηνῶν, διοικητικαί, δικαστικαί, ἐκκλη-

σιαστικά, καθώς και ὅλης τῆς βορείου Ἑλλάδος καὶ τῆς Πελοποννήσου.

Ὁ λόφος τῆς Ἀκροπόλεως ἤκουσε τότε τοὺς πλέον θερμούς καὶ συγκινητικούς λόγους εὐγνωμοσύνης ὑπηκόων πρὸς τὸν ἄρχοντα, τὸν λυτρωτὴν τῆς πατρίδος ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς· κάθε λόγον συνώδευον ζωηρόταται ἐπευφημῖαι τοῦ λαοῦ καὶ τῶν προκρίτων.

Ἐπειτα εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναὸν κατάφωτον ἀπὸ τὰ ἀναρίθμητα φῶτα καὶ ἐγονάτισε πρὸ τῆς θαυματουργοῦ εἰκόνης τῆς Παναγίας, διὰ νὰ προσφέρῃ τὰς εὐχαριστίας του διὰ τὴν νίκην... *Αὐτὸ*

Ἀλλὰ δὲν ἠρκέσθη μόνον εἰς ἀπλᾶς εὐχαριστίας· καὶ μὲ ἔργα ἔδειξε τὴν εὐγνωμοσύνην του.

Ἦτο ἀρχαιότατον ἔθιμον νὰ ἀφιερώνεται ἓν μέρος τῶν λαφύρων εἰς τὸν Θεόν. Καὶ ὁ Παρθενῶν ἐδέχθη δύο φορές τὰ ἀφιερώματα δύο γενναίων τέκνων τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τὰ ὁποῖα κατὰ σύμπτωσιν ἦσαν Μακεδόνες.

Ὁ Ἀλέξανδρος, πρὸ 1350 περίπου ἐτῶν, ἔστειλεν ἀπὸ τὰ λάφυρα τῆς νίκης του τριακοσίας περσικὰς πανοπλίας νὰ ἀναρτηθοῦν εἰς τὸν Παρθενῶνα, ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς· ἐξεδήλωνε τοιοῦτοτρόπως τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τοὺς θεούς.

Καὶ ὁ Βασίλειος δὲν ὑστέρησεν. Αἱ εὐσεβεῖς αὐτοκρατορικαὶ χεῖρές του ἐπλούτισαν τὸν Παρθενῶνα, ναὸν τῆς Παναγίας τώρα, μὲ ἀνεκτίμητα κειμήλια, λάφυρα ἀπὸ τὸ βασιλικὸν βουλγαρικὸν θησαυροφυλάκιον τῆς Ἀχρίδος.

Ἄφθονα ἦσαν τὰ προσφερθέντα δῶρα, ὅπως ἀναφέρουν οἱ ἱστορικοί. Μία χρυσῆ περιστερά, σύμβολον τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, ἀνηρτήθη ὑπεράνω τῆς Ἀγίας Τραπέζης. Εἰς

χρυσούς λύχνος, ἀριστούργημα τέχνης, ἔκαιεν ἀκοίμητος
ὡς κανδήλα εἰς τὴν Παναγίαν τὴν Ἀθηναίωτισσαν.

Μὲ βασιλικὴν δαπάνην ἐπεσκευάσθησαν ὅλοι οἱ ναοὶ
τῆς πόλεως καὶ διὰ τὰ ἀρχαῖα μνημεῖα τὸ ταμεῖον τοῦ βα-
σιλέως μὲ γενναιοδωρίαν ἐφρόντισεν. Ἀσφαλῶς αἱ ψυχαὶ
τῶν νικητῶν τοῦ Μαραθῶνος καὶ τῆς Σαλαμῖνος ὠμίλησαν
εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ νικητοῦ τῶν Βουλγάρων!...

Τὸ προσκύνημα τοῦ Βασιλείου εἰς τὴν Παναγίαν μὲ
ὠραίους στίχους ὕμνησε καὶ ὁ ποιητὴς Δροσίνης :

*Βαριά, ἀπ' τῆ σαραντάχρονη καβάλλα σκουριασμένα,
τῶν Προπυλαίων τὰ μάρμαρα πατῶντας ἀνδρειωμένα,
τοῦ βασιλιᾶ προσκυνητῆ βροντοῦν τὰ φτεροιστήρια.*

Στὴν Παναγιᾶ Ἀθηναίωτισσα φέρνει τὰ νικητήρια.

*Τὸ περιστέρι τὸ χρυσό, πὺ τὰ φτερά ζυγίζει,
κι ἀνασαλεύει κρεμαστό, χωρὶς νὰ φτερουγίξῃ,
καὶ τὸ χρυσό, μονόφωτο θαυματουργὸ καντήλι,
πού 'χει τὸ λάδι του ἄσωτο κι ἄκαγο τὸ φυτίλι...*

Ὁ Βασίλειος, ἀφοῦ ἐξεπλήρωσε πλέον τὸν σκοπὸν του,
ἀπέπλευσε μὲ τὰ στρατεύματά του ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ διὰ τὴν
βασίλισσαν πόλιν· ἐκεῖ τὸν ἀνέμενεν ὁ λαμπρὸς καὶ δίκαιος
θρίαμβος τοῦ νικητοῦ... *Μ*

Νικόλαος Α. Κοντόπουλος

54. Ο ΔΙΓΕΝΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ

ΜΑ Ὁ Διγενῆς ψυχομαχάει κι ἡ γῆ τότε τρομάσσει.
Βροντᾷ κι ἀστράφτει ὁ οὐρανὸς καὶ σειέται ὁ ἀπάνω κόσμος
κι ὁ κάτω κόσμος ἀνοιξε καὶ τρίζουν τὰ θεμέλια,
κι ἡ πλάκα τὸν ἀνατριχιᾷ, πῶς θὰ τότε σκεπάσῃ,
πῶς θὰ σκεπάσῃ τὸν αἰτὸ τῆς γῆς τὸν ἀντρειωμένο. *Α*

Ἡ ἀνδρική φωνὴ μὲ τὴν κρητικὴν προφορὰν ἠκούετο εἰς τὸ ραδιόφωνον. Ὅλος ὁ θαυμασμὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ διὰ τὸν μεσαιωνικὸν μας ἥρωα ἔχει συγκεντρωθῆ εἰς τοὺς στίχους καὶ τὴν μουσικὴν αὐτοῦ τοῦ δημοτικοῦ ἄσματος.

Ὁ γηραιὸς Κρητικὸς, τὸν ὁποῖον ἀποκαλοῦν ἀκόμη

καπετάν Μανώλην, κάθηται πλησίον τοῦ ραδιοφώνου μετὰ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας τῆς θυγατρὸς του. Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἦλθεν ἐκ Κρήτης καὶ διέρχεται τὰς περισσοτέρας ὥρας του μετὰ τῶν δύο ἐγγόνων του, τοῦ Γεωργίου καὶ τοῦ ὁμωνύμου του Μανώλη. Καὶ αὐτὴν τὴν στιγμήν ὅλοι παρακολουθοῦν τὴν ἐκπομπὴν τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ Ἀθηνῶν, ἣ ὁποία μεταδίδει δημοτικὰ κρητικὰ ᾄσματα.

Φαίνεται ὅτι πολὺ συνεκινήθη ὁ παλαιὸς ἀγωνιστής, διότι ἤκούσθη νὰ συνοδεύῃ τὸ ᾄσμα μὲ ὀλίγον τρέμουσαν, ἀλλ' ἁρμονικὴν φωνήν.

— Παππού, πόσον ὠραῖα τραγουδᾷς ! τοῦ εἶπεν ὁ μικρὸς Μανώλης, μόλις ἐτελείωσεν ἡ ἐκπομπή. Θὰ μᾶς εἰπῆς καὶ ἄλλα τραγούδια ;

— Παιδιά μου, ποτὲ δὲν ὑπῆρξα καλὸς τραγουδιστής. Εἰς τὴν Κρήτην ὑπάρχουν πολλοὶ ἄριστοι τραγουδισταί, ὅπως ὑπάρχουν καὶ ἄριστοι πολεμισταί, πολὺ ἀνώτεροι ἀπὸ ἐμένα. Ἀλλ' αὐτὸ τὸ τραγούδι τοῦ Διγενῆ τὸ ἐτραγουδοῦσαμεν ὅλοι, ὅταν ἐπηγαίναμεν εἰς τὸν πόλεμον. Ὅσον γενναῖος καὶ ἂν ἦτο κανεὶς ἀπὸ ἡμᾶς, πῶς ἠδύνατο νὰ συγκριθῇ μὲ τὸν Διγενῆ μας ;

Ὁ γέρων εἶπεν αὐτοὺς τοὺς λόγους, ὡς νὰ ἤθελε νὰ δικαιολογηθῇ, διότι παρεσύρθη ἀπὸ τὴν συγκίνησίν του καὶ ἐτραγούδησε.

— Καὶ ποῖος εἶναι αὐτὸς ὁ Διγενῆς ; ἠρώτησε τῶρα ὁ μεγαλύτερος ἐγγονός, ὁ δεκαετῆς Γεώργιος.

— Ἀλήθεια, δὲν ἔχετε ἀκούσει διὰ τὸν Διγενῆ, τὸν μεγαλύτερον ἥρωα, ὁ ὁποῖος ἐπάλαισε καὶ μὲ τὸν ἴδιον τὸν Χάροντα, ὅπως λέγει ἓνα ἄλλο τραγούδι ;

Ὁ γέρων ἐφαίνετο παραξενευμένος διὰ τὴν ἀμάθειαν τῶν ἐγγόνων του. Αὐτὸς καὶ οἱ συνομήλικοί του εἶχον μάθει

τόσα καὶ τόσα διὰ τὸν Διγενῆ, πρὶν ὑπάγουν ἀκόμη εἰς τὸ σχολεῖον.

— Πότε καὶ ποῦ ἔζησε, παππού, ὁ Διγενῆς ; ἠρώτησε πάλιν ὁ Γεώργιος.

— Παιδί μου, ἐγὼ δὲν ἐπῆγα εἰς τὸ σχολεῖον περισσό-
τερον ἀπὸ τρία ἔτη καὶ οὔτε ἀργότερον ἐφρόντισα νὰ μάθω
περισσότερα διὰ τὸν Διγενῆ. Γνωρίζω μόνον ὅτι εἶναι ὁ με-
γαλύτερος ἥρωας ἀπὸ ὅσους ἐγέννησεν ἡ πατρίς μας. Καὶ ἔχω
μάθει πολλὰ τραγούδια διὰ τὰ κατορθώματά του.

Ὁ κύριος Βασίλειος, ὁ γαμβρὸς τοῦ γέροντος καὶ πατὴρ
τῶν δύο παιδιῶν, ὁ ὁποῖος μέχρι τῆς στιγμῆς παρηκολούθει
σιωπηλὸς τὴν συζήτησιν, ἀπεφάσισε νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν
περιέργειαν τῶν υἱῶν του.

M N

Αὐ « Παιδιά μου, ὅταν θὰ φοιτήσετε εἰς τὴν πέμπτην
τάξιν τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, θὰ μάθετε τὴν ἱστορίαν τοῦ
Διγενῆ. Ἐγὼ τώρα θὰ σᾶς δώσω μόνον μερικὰς πληρο-
φορίας.

Αὐ

» Ὁ Διγενῆς ἦτο ἀκρίτας, δηλαδὴ φύλαξ τῶν συνόρων
τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, καὶ ἔζησε πλησίον τοῦ Εὐφράτου
ποταμοῦ. Ἐκεῖ τότε, κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα μ.Χ., ἦσαν
τὰ σύνορα τῶν Βυζαντινῶν καὶ τῶν Ἀράβων. Καὶ καθημε-
ριναὶ ἦσαν αἱ συγκρούσεις τῶν ἀκριτῶν πρὸς τοὺς ἀπελά-
τας, ὅπως ὠνομάζοντο οἱ Ἄραβες λησταί, οἱ ὁποῖοι ἔκα-
νον ἐπιδρομὰς εἰς τὸ ἑλληνικὸν ἔδαφος, ἐφόνευον ἢ ἠχμα-
λώτιζον τοὺς κατοίκους καὶ ἐλεηλάτουν τὰς περιουσίας των.

» Ὁ πατὴρ τοῦ Διγενῆ ἦτο Σαρακηνός, δηλαδὴ Ἄραψ,
καὶ ὑπανδρεύθη τὴν Ἑλληνίδα σύζυγόν του, ἀφοῦ ἐδέχθη
νὰ γίνῃ χριστιανός καὶ ὑπήκοος τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους.
Διὰ τοῦτο ὁ υἱὸς των ὠνομάσθη Διγενῆς, διότι κατήγετο

ἀπὸ δύο γένη, ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸν καὶ τὸ ἀραβικόν. Τὸ κύριον ὄνομά του ἦτο Βασίλειος.

» Τὰ κατορθώματα τοῦ Διγενῆ, ὅταν ἦτο ἀκόμη μικρός, κατέπληξαν τοὺς συγχρόνους του. Ἐφόνευσε λέοντας καὶ ἄλλα θηρία εἰς τὸ κυνήγιον, εἰς ἡλικίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν μόνον με παιγνίδια ἀσχολούμεθα.

» Ὅταν ἐμεγάλωσε, τότε πλέον τὰ ἀνδραγαθήματά του ἦσαν ὑπεράνθρωπα. Οἱ περιφημότεροι ἀπελάται, οἱ ὁποῖοι εἶχον τρομοκρατήσει ὅλην τὴν περιοχὴν, ἢ ἐφονεύθησαν, ἢ ἐταπεινώθησαν ἀπὸ τὸν Διγενῆ. Τὸ δὲ καταπληκτικώτερον εἶναι, ὅτι αὐτοὶ ἐπολέμου πενήντα καὶ ἑκατὸ μαζί, ἐνῶ ὁ Διγενῆς οὐδέποτε κατεδέχθη νὰ ἔχη ἕστω καὶ ἓνα μόνον συνοδόν.

» Διὰ νὰ δείξῃ τὴν περιφρόνησίν του πρὸς τοὺς ἀπελάτας, ἔκτισεν ἓνα θαυμάσιον ἀνάκτορον εἰς τόπον ἐρημικόν, ἀλλ' ὠραῖον, πλησίον τοῦ Εὐφράτου, ὅπου ἐγκατεστάθη μετὰ τῆς συζύγου του Εὐδοκίας.

» Τριακόσιοι ἀπελάται πηγαίνουν νὰ ἀρπάσουν τὴν Εὐδοκίαν, ἀλλὰ νικῶνται ἀπὸ μόνον τὸν Διγενῆ. Εἰς τρομερὸς δράκος μίαν ἡμέραν ὄρμα νὰ τὴν κατασπαράξῃ, ἀλλὰ πίπτει ἀπὸ τὸ ξίφος τοῦ Διγενῆ.

» Ἡ φήμη του φαίνεται ὅτι ἐνοχλεῖ τὴν ὑπερήφανον καὶ ἀήτητον Μαξιμῶ, βασίλισσαν τῶν Ἀμαζόνων, τῶν πολεμοχαρῶν γυναικῶν. Καὶ ἀποφασίζει νὰ μονομαχήσῃ μαζὶ του, ὅταν τὸν βλέπῃ νὰ ἀντιμετωπίζῃ μόνος καὶ αὐτὴν καὶ τοὺς συμμάχους τῆς ἀπελάτας. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ νικᾶται καὶ σώζεται μόνον ἐλαφρῶς τραυματισμένη εἰς τὴν χεῖρα, διότι ἦτο γυνὴ καὶ τὴν ἐλυπήθη ὁ Διγενῆς.

Δ

» Ὁ Διγενῆς ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν τριάντα τριῶν ἐτῶν. Ἦτο νέος ὡς ὁ Ἀχιλλεὺς, ρωμαλέος ὡς ὁ Ἡρακλῆς καὶ

ἐνδοξος ὡς ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, ὅπως ἔγραψε δι' αὐτὸν εἰς σοφός.

»Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ὅμως, ὁ ὁποῖος τόσον πολὺ ἐθαύμαζε τὰ κατορθώματά του, δὲν ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἀπέθανεν ὁ ἥρωας ὅπως ἀποθνήσκουν οἱ κοινοὶ ἄνθρωποι. Ἐφαντάσθη λοιπὸν ὅτι ἐπάλαισε μὲ τὸν Χάροντα καὶ μάλιστα παρ' ὀλίγον νὰ τὸν νικήσῃ.

»Καὶ διὰ νὰ ὑμνήσῃ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς τὰ κατορθώματα τοῦ Διγενῆ καὶ τῶν ἄλλων ἀκριτῶν, συνέθεσε πολλὰ ὠραῖα ἄσματα, τὰ ὁποῖα ἄδονται μέχρι σήμερον εἰς πολλὰ μέρη τῆς πατρίδος μας. Εἰς τὴν Κρήτην, εἰς τὴν Κύπρον καὶ εἰς ἕσα μέρη ἔχουν ἐγκατασταθῆ Πόντιοι πρόσφυγες, ἐκεῖ πρὸ πάντων ἀκούονται καὶ σήμερον τὰ ἀκριτικά ἄσματα».

Ὁ παππούς, τὰ δύο παιδιὰ καὶ ἡ μήτηρ των, ἡ κυρία Ἑλένη, παρηκολούθουν τὴν διήγησιν τοῦ κυρίου Βασιλείου ἄφωνοι. Φαίνεται ὅτι ἔκαμαν μεγάλην ἐντύπωσιν εἰς αὐτοὺς τὰ κατορθώματα τοῦ Διγενῆ.

Γεώργιος Ν. Καλαματιανός

55. ΜΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΑ ΕΚΠΟΛΙΤΙΖΕΙ ΤΗΝ ΔΥΣΙΝ

Μ 'Απερίγραπτος ὑπῆρξεν ἡ χαρὰ τοῦ βασιλέως τῆς Γερμανίας "Οθωνος Α', ὅταν ἐπὶ τέλους ἐπληροφορήθη ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Ἰωάννης Τσιμισκῆς ἀπεδέχθη τὴν πρότασίν του νὰ συνδεθοῦν διὰ συγγενείας αἱ δύο δυναστεῖαι. Ἡ πριγκίπισσα Θεοφανώ, ἡ ἀδελφὴ τοῦ Βασιλείου, ὁ ὁποῖος ἀργότερον ἐπωνομάσθη Βουλγαροκτόνος, θὰ ὑπανδρεύετο τὸν διάδοχον τῆς Γερμανίας "Οθωνα.

Τὴν μεγίστην χαρὰν τοῦ βασιλέως τῆς Γερμανίας καὶ τῶν ὑπηκόων του διὰ τὴν τιμὴν, τὴν ὁποῖαν ἔλαβον διὰ τοῦ

συνοικεσίου εκείνου, μαρτυροῦν μερικαὶ λεπτομέρειαι τῶν γάμων τοῦ Ὄθωνος μετὰ τῆς Θεοφανοῦς.

Αὐτοὶ ἄνωτεροι Γερμανοὶ μεγιστᾶνες μετὰ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ἐπίσκοπον Θευδέριχον, ὁ ὁποῖος ἦτο συγγενὴς τοῦ βασιλέως, εἶχον μεταβῆ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, διὰ νὰ ζητήσουν τὴν χεῖρα τῆς Θεοφανοῦς. Α 0α

Ὁ Ὄθων ἐδέχετο νὰ καταπαύσῃ τὰς ἐχθροπραξίας κατὰ τῶν κτήσεων τοῦ Βυζαντίου εἰς τὴν Κάτω Ἰταλίαν καὶ νὰ ἀναγνωρίσῃ τὰ ἐκεῖ δικαιώματα τοῦ αὐτοκράτορος. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Τσιμισκῆς ἔμενε μετὰ ἐλευθέρως τὰς χεῖρας νὰ καταπολεμήσῃ τοὺς ἐχθροὺς του εἰς τὴν Ἀνατολήν.

Ἡ Θεοφανὼ μετὰ τῆς συνοδείας τῶν Γερμανῶν μεγιστάνων ἀνεχώρησεν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἔφθασεν εἰς Ρώμην, ὅπου τὴν ἀνέμενον ὁ πενθερὸς καὶ ὁ γαμβρός. Ἐκεῖ, εἰς τὸν μεγαλοπρεπῆ ναὸν τοῦ Ἁγίου Πέτρου, ἐτελέσθη τὸ μυστήριον τοῦ γάμου ὑπὸ τοῦ Πάπα Ἰωάννου ΙΓ', τῇ 14ῃ Ἀπριλίου 972.

Οἱ γάμοι ἐκεῖνοι τοῦ Ὄθωνος καὶ τῆς Θεοφανοῦς ἦταν πρωτοφανὲς γεγονός διὰ τὴν Δύσιν κατὰ τὸν μεσαίωνα. Ὅλοι οἱ μεγιστᾶνες τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Ἰταλίας ἦσαν προσκεκλημένοι, ἀπειρον δὲ πλήθος λαοῦ συνεκεντρώθη ἐντὸς τοῦ μεγαλυτέρου ναοῦ τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ὁ βασιλεὺς Ὄθων Α' κατελήφθη ὑπὸ τόσο μεγάλου ἐνθουσιασμοῦ, ὥστε ἐδώρισε δι' ἐπισήμου ἐγγράφου εἰς τὴν νύμφην του τὰς ἐπαρχίας Ἰστρίαν καὶ Πεσκάραν τῆς Ἰταλίας, μερικὰς νήσους εἰς τὰς Κάτω Χώρας καὶ πολλὰ κτήματα παρὰ τὸν Ρῆνον εἰς τὴν Γερμανίαν.

Αἱ λεπτομέρειαι τῶν βασιλικῶν γάμων, τὰς ὁποίας ἀναφέραμεν, δι' ἡμᾶς σήμερον δὲν ἔχουν βεβαίως μεγάλην

σημασίαν. Μεγάλην ὅμως ἱστορικὴν σημασίαν ἔχει ἡ δρᾶσις τῆς πριγκιπίσσης καὶ ἀργότερον βασιλίσσης Θεοφανοῦς.

Ἡ μόλις δεκαοκταέτις Ἑλληνίς πριγκίπισσα διεκρίνετο ὄχι μόνον διὰ τὴν σωματικὴν ὠραιότητα ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν πνευματικὴν μόρφωσιν καὶ πρὸ πάντων διὰ τὴν ψυχικὴν εὐγένειαν. Αἱ μεγαλοπρεπεῖς τελεταὶ καὶ ἡ γενναιοδωρία τοῦ πενθεροῦ τῆς δὲν τὴν ἐθάμβωσαν. Ἐκείνη ἔβλεπεν ὅτι ἔφευγεν ἀπὸ τὴν τότε πρωτεύουσαν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ μετέβαινεν εἰς μίαν χώραν, ὅπου ἐβασίλευεν πυκνὸν σκότος ἀμαθείας. Ἀντελαμβάνετο λοιπὸν ὅτι εἶχε μέγα ἔργον νὰ ἐκτελέσῃ.

Εἰς τὴν νέαν πατρίδα τῆς ὄχι μόνον πανεπιστήμιον ἀνάλογον πρὸς τὸ περίφημον πανδιδακτήριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως δὲν ὑπῆρχεν, ἀλλ' ἦτο σπάνιον φαινόμενον νὰ συναντήσῃ κανεὶς ἄνθρωπον μορφωμένον. Ἐλάχιστοι ἀνώτεροι κληρικοὶ ἐγνώριζον ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν, οἱ δὲ εὐγενεῖς ἔζων εἰς ἐρημικοὺς πύργους καὶ ἡσχολοῦντο μόνον μετὰς πολεμικὰς ἀσκήσεις καὶ τὸ κυνήγιον. Καὶ αἱ πόλεις εἰς ἓνα κάτοικον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔδιδον τὴν ἐντύπωσιν μεγάλων, ἀλλὰ πτωχῶν χωρίων.

Εἰς αὐτὴν τὴν νέαν πατρίδα τῆς ἦλθεν ἡ Θεοφανὼ καὶ τὴν ἠγάπησε μετὰ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς τῆς.

Ὁ αὐτοκράτωρ εἶχε στείλει ὡς συνοδοῦς τῆς πριγκιπίσσης μερικοὺς Ἑλληνας σοφοὺς, οἱ ὅποιοι διὰ πρώτην φοράν ἐδίδαξαν τὰ ἑλληνικὰ γράμματα εἰς τοὺς ἀμαθεῖς Γερμανοὺς καὶ τοὺς ἄλλους ὑπηκόους τοῦ Ὄθωνος. Ὅταν δὲ οἱ κάτοικοι τῆς Δύσεως ἠδυνήθησαν νὰ μελετήσουν τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνας συγγραφεῖς, ἤρχισαν νὰ παρουσιάζουν μικρὰν κατ' ἀρχὰς καὶ μεγαλυτέραν ἀργότερον πνευματικὴν πρόοδον.

Α Ἡ κομψότης τῆς ἐνδυμασίας, ἡ εὐγένεια τῶν τρόπων

καὶ πρὸ πάντων ἡ φιλανθρωπία, ἡ ὁποία ἦτο πολὺ ἀνεπτυ-
γμένη εἰς τὸ Βυζάντιον, εἰσῆχθησαν εἰς τὴν Δύσιν ὑπὸ τῆς
Θεοφανοῦς. *Αδδ*

Οἱ ὑπήκοοι τοῦ Ὁθωνος Α' ἠγάπησαν τὴν νεαρὰν πριγκ-
κίπισσαν, διότι ἐξετίμησαν τὰ μεγάλα ψυχικά της χαρίσματα.
Καὶ μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου, ὅταν ἔβλεπον τὰ πολλὰ κα-
λά, τὰ ὁποῖα ὤφειλεν ἡ πατρίς των εἰς αὐτήν, ἡ ἀγάπη των
μετεβλήθη εἰς πραγματικὴν λατρείαν.

Ἐν ἔτος μετὰ τὸν γάμον ἀπέθανεν ὁ Ὁθων Α' καὶ ἀ-
νηγορεύθη βασιλεὺς ὁ Ὁθων Β', ὁ σύζυγος τῆς Θεοφανοῦς.
'Αλλὰ καὶ ἐκεῖνος ἔζησεν ὀλίγα ἔτη καὶ ἡ Θεοφανὼ ἔμεινε
χήρα καὶ ἐπίτροπος τοῦ υἱοῦ της Ὁθωνος Γ' ἀρκετὰ νέα
ἀκόμη.

Μὲ ἀληθινὴν βασιλικὴν ἀξιοπρέπειαν κατέπνιξε τὸν
πόνον της διὰ τὸν πρόωρον θάνατον τοῦ συζύγου της καὶ ἀ-
φωσιώθη εἰς τὴν ἀνατροφὴν τοῦ ἀνηλίκου βασιλέως - υἱοῦ
της καὶ εἰς τὸν ἐκπολιτισμὸν τοῦ λαοῦ της. Ἡ Γερμανία
ἦτο πλέον δι' αὐτήν ἡ πατρίς, διὰ τὴν ὁποῖαν ὤφειλε νὰ μὴ
ὑπολογίζῃ οὔτε κόπους οὔτε χρήματα.

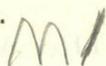
Διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὸν μεγάλον σκοπὸν της ἡ Θεοφανὼ,
ἔπρεπε νὰ ζητῇ διαρκῶς τὴν βοήθειαν τῆς πρώτης πατρί-
δος της, τοῦ Βυζαντίου. Οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ ἄλλοι Εὐρω-
παῖοι ὑπήκοοί της ἠδύνατο νὰ προσφέρουν μόνον χρήματα.
'Αλλ' ἐχρειάζετο καὶ ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι δὲν εὐρίσκοντο
ἐκεῖ. Ἐκάλεσε λοιπὸν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν σοφοὺς
καὶ ὀργανωτὰς τῶν διαφόρων ὑπηρεσιῶν καὶ τῶν φιλανθρω-
πικῶν ἰδρυμάτων.

3^Μ Τὰ καλὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἐκπολιτιστικοῦ ἔργου τῆς
Θεοφανοῦς δὲν ἤργησαν νὰ φανοῦν. Ὁ δὲ υἱὸς αὐτῆς ἐμορ-
φώθη μὲ τόσῃ φροντίδα ὑπὸ τῶν σοφῶν διδασκάλων του,
ὥστε ἐπωνομάσθη « θαῦμα τοῦ κόσμου ». Καὶ ἐβασίλευσεν

ὄχι πλέον ὡς ὁ τραχὺς μεσαιωνικὸς βασιλεὺς τῆς Δύσεως ἀλλ' ὡς εἷς ἐκ τῶν καλυτέρων συγγενῶν τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων. Διὰ πρώτην φοράν ἐπὶ τῆς βασιλείας του δύνανται καὶ οἱ Δυτικοὶ νὰ καταταχθοῦν μεταξὺ τῶν πολιτισμένων λαῶν τοῦ μεσαίωτος. Διὰ τοῦτο ἡ ἱστορία τὸν ἀνεκήρυξε μέγαν.

Οἱ λαοὶ τῆς Δύσεως καὶ μαζί με αὐτοὺς ὅλοι οἱ σημερινοὶ λαοὶ τοῦ κόσμου, οἱ ὅποιοι ἀργότερον ἐφωτίσθησαν ἀπὸ τὴν Δύσιν, πόσῃ εὐγνωμοσύνην ὀφείλουν εἰς τὴν Ἑλληνίδα πριγκίπισσαν καὶ Γερμανίδα βασίλισσαν Θεοφανώ !

Καὶ ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες τιμῶμεν τὴν μνήμην τῆς ἀνταξίας ἀδελφῆς τοῦ Βασιλείου Βουλγαροκτόνου, διότι ὡς πραγματικὴ Χριστιανὴ καὶ Ἑλληνὶς ὑπῆρξε μία μεγάλη εὐεργέτις τῆς ἀνθρωπότητος.

Γεώργιος Ν. Καλαματιανός

56. ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΛΑΡΙΣΑΝ

Συνταξιδιώτης Ἡ ἀμαξοστοιχία πλήρης στρατιωτῶν ἐξεκίνησεν ἀργὰ ἀργὰ ἀπὸ τὸν ἐν Ἀθήναις σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου Λαρίσης· ἄφηνεν ὀπίσω της πυκνὰ σύννεφα μολυβένιου καπνοῦ καὶ ἐχύθη ὡς πελώριος ὄφις πρὸς τοὺς Μύλους.

Ἐπροχώρει θορυβωδῶς μέσα εἰς τὴν μικρὰν λαϊκὴν συνοικίαν, ἡ ὁποία εἶχε παρατάξει λευκοὺς οἰκίσκους δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τῆς γραμμῆς. Εἰς ἐν ὕψωμα γυναικες συγκεντρωμένοι ἐφαίνοντο ὅτι προσεπάθουν νὰ συλλάβουν τὰς φυσιογνωμίας τῶν στρατιωτῶν. Ἐκεῖνοι κρεμασμένοι εἰς τὰ παράθυρα ἔσειον τὰ πηλήκιά των, ἐνῶ ἀπὸ τὸ ὕψωμα μερικὰ ἄσπρα μανδῆλια ἐκινήθησαν σπασμωδικά.

Ἄ Μία βροντώδης ζητωκραυγὴ ἠκούσθη ἀπὸ τὰ βαγόνια τῶν στρατιωτῶν, ἐνῶ ἀπὸ τὸ ὕψωμα μία εὐχὴ ἐσκέπασε τὸν θόρυβον τοῦ σιδηροδρόμου :

— Στὸ καλὸ !... Ἄ

Ἡ πόλις ἐχάνετο ἤδη ὀπίσω μας. Ἐπὶ τέλους ἡ ἀτμομηχανὴ ὤρμησεν εἰς τὸν στενὸν λαιμὸν τῆς Πάρνηθος καὶ αἱ Ἀθῆναι δὲν ἐφαίνοντο πλέον. Γύρῳ μου ἐβομβοῦσεν ὁ εὐθυμὸς θόρυβος τῶν στρατιωτῶν.

Ἄφρηνα ὀπίσω μου μίαν πόλιν, τὴν ὁποίαν ἔτρωγεν ὁ ὑψηλὸς πυρετὸς τοῦ πολέμου. Ἀπὸ τὴν στιγμήν, πού ἐπιθυρήσθη ὅτι ἡ Ἑλλάς ἔκλεισε συμμαχίαν μὲ τὰ τρία βαλκανικὰ κράτη, μόλις εἶχον περάσει ὀλίγαι ἑβδομάδες.

Καὶ εἰς τὸ μεταξὺ αὐτὸ αἱ ἐτοιμασίαι, μυστικαὶ καὶ φανεραὶ, ἐβροντοφώνουν ὅτι ἀπὸ τὴν μίαν ἕως τὴν ἄλλην στιγμήν ἠμπορεῖ ν' ἀκουσθῇ τὸ τουφέκι.

Ὅλη ἡ Ἑλλάς εἶχε σκεπασθῆ ἀπὸ γαλκί. Κάτω ἀπὸ τὸ πηλίκιον τοῦ ἐφέδρου ἐφαίνοντο πλέον ὅλα τὰ γνωστὰ καὶ ἄγνωστα πρόσωπα καὶ ἐκάστην νύκτα οἱ κοιμισμένοι δρόμοι ἐξυπνοῦσαν ἀπὸ τὸν βαρὺν ἤχον τῶν τροχῶν τῶν τηλεβόλων, πού ἔφευγον ἀτελείωτα διευθυνόμενα πρὸς τὰ σύνορα. *μη*

Μ Ὁράματα Ἐκλείσα τὰ μάτια μου. Εἶναι καὶ αὐτὸς εἰς τρόπον νὰ μὴ ἀκούη κανεὶς. Ἀλλὰ πρὸ πάντων αὐτὸ εἶναι εἰς τρόπον νὰ συγκεντρωθῇ κανεὶς εἰς τὸν ἑαυτὸν του, νὰ μείνη μόνος του μὲ τὰς σκέψεις του.

Μοῦ ἤλθε ζωντανώτατα εἰς τὴν μνήμην μου τὸ ἐπεισόδιον τοῦ καλοῦ συναδέλφου, μὲ τὸν ὁποῖον χρόνια εἶχον ἐργασθῆ εἰς τὸ ἴδιον γραφεῖον, εἰς τὴν ἴδιαν τράπεζαν μάλιστα. Μόλις ἐδημοσιεύθη τὸ διάταγμα τῆς ἐπιστρατεύσεως, ὁ συνάδελφός μου ἐπῆγε καὶ ἐνεγράφη εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἐθελοντῶν.

Τὸν ἐτρόμαζεν ὅμως μία σκέψις : Πῶς θ' ἀνήγγελλε τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν πατέρα του, ἓνα σεβαστὸν καὶ ἔρημον γέ-

ροντα, ὁ ὁποῖος δὲν εἶχεν ἄλλον εἰς τὸν κόσμον ἀπὸ αὐτὸ τὸ παιδί. Ἦτο βέβαιον ὅτι αὐτὴ ἡ ἀγγελία θὰ ἐφόνευε τὸν γέροντα ἐκεῖνον.

Ἐν τούτοις ὁ συνάδελφός μου ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν. Καὶ μίαν ἑσπέραν, ὅταν ὅλα πλέον ἦσαν ἔτοιμα καὶ οἱ ἐθέλονται συνεκεντρῶνοντο εἰς τὸν στρατῶνα, ὁ συνάδελφός μου ἐξωμολογήθη τὸ διάβημά του εἰς τὸν πατέρα του καὶ τοῦ ἐζήτησε τὴν εὐχὴν του.

Ἀδάρκωτος ὁ γέρον, κρύπτων τὴν συγκίνησίν του, ἀπεχαιρέτησε τὸν υἱὸν του μὲ λόγια, τὰ ὅποια θὰ ἐζήλευε Σπαρτιάτης τῆς ἐποχῆς τοῦ Λυκούργου : Α

— Πήγαινε, παιδί μου, στὴν εὐχὴ μου, εἶπεν. Ἡ ὑποχρέωσις πρὸς τὴν πατρίδα εἶναι μεγαλυτέρα ἀπὸ τὴν ὑποχρέωσιν πρὸς τὸν πατέρα. Κοίταξε νὰ κάμῃς τὸ καθήκόν σου. Ἄν μάθω ὅτι ἐσκοτώθῃς, πιθανὸν νὰ μὴ πεθάνω. Ἄν μάθω ὅτι ἐδείλιασες, θὰ πεθάνω ἀπὸ ἐντροπῆν.

Καὶ πῶς νὰ λησμονήσω τὴν ἄλλη σκηνήν, πού εἶδα μίαν ἑσπέραν, ὅταν τὸ πρῶτον σκότος τῆς νυκτὸς κατέβαινε πρὸς τὴν πόλιν καὶ εἰς τὴν θύραν ἑνὸς οἰκίσκου μία μάννα ἀπεχαιρέτα τὸ παιδί της, πού ἔφευγε διὰ τὰ σύνορα ;

— Στὸ καλὸ ! τοῦ εἶπε. Κοίταξε νὰ γυρίσης, ὅπως σὲ θέλομε ὅλοι. Ἄν σκοτωθῇς, πάλι θὰ ἰδωθοῦμε γρήγορα.

Ἡ μάννα, πού ἔλεγεν αὐτὰ τὰ λόγια, δὲν ἦτο Λάκαινα σύγχρονος τοῦ Λεωνίδου. Ἦτο γυναικούλα τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ ἐκείνας, πού ἀπαντῶμεν εἰς πᾶσαν στιγμὴν εἰς τὸν δρόμον μας, χωρὶς νὰ ὑποπτεύωμεν ὅτι κρύπτεται μέσα εἰς τὴν ψυχὴν των ὁ ἥρωισμός, πού ἀναφέρεται παραδειγματικῶς εἰς τὴν ἱστορίαν.

Ἡ ἱστορία Ἐπὶ εἴκοσιν ἡμέρας, ἀφ' ὅτου εἶχεν ἀρχίσει ἡ ἐπιστράτευσις, αὐτὰ τὰ παραδείγματα τῆς προθυμίας τῶν νέων, τοῦ ἥρωισμοῦ τῶν γονέων ἤρχοντο ἀτελείωτα καὶ ἀλληλένδετα ὡς κρίκοι μιᾶς ἀλύσειως. Ἐσχόρπιζον ἐλπίδας, ἐνέπνεον θάρρος καὶ εἶναι παραδειγματικαὶ ἱστορικαὶ σελίδες.

Ἡ ἱστορία τῶν πολέμων 1912 - 1913 δὲν θὰ γραφῆ βεβαίως συντόμως. Μία ἱστορία ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα δὲν ὑπάρχουν ἀκόμη οὔτε θὰ ὑπάρξουν γρήγορα. Ἄλλ' ὅταν ἡ ἱστορία αὐτὴ θὰ γραφῆ, θὰ ἀποτελέσῃ ἓνα τόμον ἀξίον νὰ ταχθῆ εἰς τὴν βιβλιοθήκην παραπλευρῶς τοῦ τόμου, ποῦ περιγράφει τοὺς Μηδικοὺς πολέμους, καὶ τοῦ ἄλλου, ποῦ ἀναφέρει τοὺς Βουλγαρεκτόνους, τοὺς Ἑρακλείους καὶ τοὺς Κομνηνοὺς, καὶ τοῦ τρίτου, ποῦ διηγεῖται τὰ κατορθώματα τοῦ 1821.

«Ἀπὸ τὰ πεδία τῶν μαχῶν»

Γεώργιος Τσοκόπουλος

57. ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΤΡΑΤΟΝ ΜΑΣ

(Μετά τούς νικηφόρους πολέμους 1912 - 1913)

Ἄφῃμες κάθε χώρα μακρινή καὶ κάθε γῆ,
πού τῆς ζωῆς ὁ πόλεμος σ' ἐκράτει,
κι ἐπάνω στῶν ὠκεανῶν τὰ πλάτη
ἔτρεξες στῆς πατρίδος τὴν κραυγή.

Ἦρθες ἀπὸ τὴ Ρούμελη καὶ τὸ Μαυριᾶ,
μέσ' ἀπὸ τὰ λαγκάδια σου τ' ἀγαπημένα,
ἦρθες ἀπ' τὰ νησιά τὰ μυροβολημένα,
πού λούζονται στὸ κύμα τοῦ βοριᾶ.

Ἦρθες ! Καὶ μὲ τὸ χέρι σου τὸ στιβαρό,
πού ἀκούραστο τὴ γῆ ὀργώνει,
πού στὴν παλάμη του στενάζει τὸ τιμόνι,
φουκτώνεις τ' ὄπλο τὸ ἱερό.

Σάν τήν άνεμοζάλη, σάν άστραπή
 γκρεμίζεις τῆς σκλαβιάς τὸ καταχθόνιο κτίριο
 καὶ θεμελιώνεις μ' ἄσμα νικητήριο
 τῆς λευθεριάς τὸν πύργο τὸν φωτολαμπῆ.

Χαῖρε, νεότης, πού ανασύρεις τολμηρῆ
 τὸ καταπέτασμα τοῦ χρόνου τὸ βαρὺ
 κι ανοίγεις ἔξαφνα στά θαμπωμένα μας μάτια
 κατάφωτα τοῦ μέλλοντος παλάτια.

« Ποιήματα »

Ἀριστομένης Προβιάγγιος

58. Η ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΟΤΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΔΙΑ ΤΗΝ ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΙΝ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΤΩΝ

M

Είναι αναμφισβήτητον, ὅτι, παρὰ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ ἐχθροῦ εἰς ὄπλισμόν καὶ ἀριθμόν, τόσον εἰς τὸ Βορειοηπειρωτικὸν ὅσον καὶ εἰς τὸ Μακεδονικὸν μέτωπον, ὁ Ἕλληνας στρατιώτης διητήρησεν ἀκαμπτον τὴν ἀποφασιστικότητά του μέχρι τέλους διὰ τὴν ὑπεράσπισιν τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῶν δικαίων τῆς πατρίδος του.

Αὐτὸ Κατωτέρω παραθέτομεν δύο ἡμερησίας διαταγὰς διοικητῶν Ἑλληνικῶν στρατιωτικῶν τμημάτων, αἱ ὁποῖαι τόσον λιτῶς, ἀλλὰ καὶ τόσον κατηγορηματικῶς ἐκφράζουσι τὴν θέλησιν τῶν ἡρωικῶν ἀγωνιστῶν μας. Αὐτὸ

Ἡ πρώτη εἶναι τοῦ θρυλικοῦ συνταγματάρχου Κωνσταντίνου Δαβάκη, διοικητοῦ τοῦ ἀποσπάσματος Πίνδου. Ἐξεδόθη εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ πολέμου καὶ ἀναφέρεται εἰς τὴν σθεναρὰν ἄμυναν, τὴν ὁποῖαν ἐπὶ τρεῖς συνεχεῖς ἡμέρας ἀντέταξαν, καὶ εἰς τὴν ὑπεροχὴν καὶ ἀποτελεσματικὴν ἀντεπίθεσιν, τὴν ὁποῖαν ἐπὶ ἄλλας τρεῖς συνεχεῖς ἡμέρας εὐθὺς ἀμέσως διενήργησαν τὰ ὑπ' αὐτὸν στρατεύματα.

Ἡ δευτέρα εἶναι τοῦ ἀντιστρατήγου Κωνσταντίνου Μπακοπούλου, διοικητοῦ τμήματος Στρατιᾶς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας. Ἐξεδόθη ὀλίγον πρὸ τῆς ἐκδηλώσεως τῆς γερ-

μανικῆς ἐπιθέσεως καὶ ἀναφέρεται εἰς τὴν γνησίαν ἑλληνικότητα τῆς Μακεδονικῆς γῆς καὶ τῶν κατοίκων τῆς καὶ εἰς τὴν ὑποχρέωσιν τῶν τέκνων τῆς Ἑλλάδος νὰ φανοῦν ἀντάξιοι συνεχισταὶ τῆς δόξης καὶ τοῦ μεγαλείου τῶν προγόνων των. Μ

Α'. ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΟΣ ΠΙΝΔΟΥ 4/11/40

Μ Ἀξιωματικοὶ καὶ ὀπλίται,

Ὁ Διοικητὴς σας Συνταγματάρχης Δαβάκης Κωνσταντῖνος τραυματισθεὶς ἀναγκάζεται ν' ἀποχωρισθῆ προσωρινῶς ὑμῶν. Σὰς ἀπευθύνει τὰ συγχαρητήριά του καὶ τὰς εὐχαριστίας του, διότι ἐπὶ τρία συνεχῆ ἡμερονύκτια, 28-29-30 Ὀκτωβρίου 1940, ὑπὸ κλιματολογικὰς συνθήκας δυσμενεστάτας, ὑπὸ τακτικὴν κατάστασιν μειονεκτικὴν, μὲ ἐλάχιστον πυροβολικόν, μὲ ἀνεπαρκῆ πυρομαχικὰ ἐκρατήσατε ἀμυντικὸν ἀγῶνα ἐπιτυχῆ ἐναντίον ἐξαπλασίων ἐκλεκτῶν ἰταλικῶν δυνάμεων.

Μετὰ σύντομον ἀναδιοργάνωσιν τὴν νύκτα τῆς 30ῆς πρὸς τὴν 31ῆν ἐκινήθητε ἐμπρὸς καὶ ἐνηργήσατε ἐπὶ τριήμερον ἀντεπιθεσιν ὀρμητικὴν καὶ θαρραλέαν μέχρι τῶν ἐχθρικῶν θέσεων, τὰς ὁποίας καὶ κατελάβετε κατόπιν ἀγῶνος ἐκ τοῦ σύνεγγυς. Ἐπεφέρατε τὴν ἀποσύνθεσιν εἰς τὸν ἐχθρόν, ἐπροξενήσατε βαρυτάτας ἀπωλείας εἰς αὐτόν, συνελάβατε αἰχμαλώτους ἀξιωματικούς καὶ στρατιώτας, ἐκερδήσατε πλεῖστα λάφυρα, ὅπλα καὶ ἄλλα.

Με τὴν στάσιν σας ἐσώσατε τὴν Ἑλλάδα.

Νὰ εἰσθε ὑπερήφανοι καὶ νὰ ἐξακολουθήσετε μὲ τὸ αὐτὸ θάρρος καὶ τὴν αὐτὴν ἀνδρείαν καὶ ὑπομονὴν πολεμοῦντες τὸν ἐχθρόν μέχρι τῆς ὀλοκληρωτικῆς νίκης.

Αἱ Μερικοὶ ἀπὸ σὰς ἐτραυματίσθησαν. Ἄλλοι ἔπεσαν κατὰ τὸν ἱερόν τοῦτον ἀγῶνα. Αἱ εὐχαί μου συνοδεύουν τὰς ψυχὰς

τῶν τελευταίων τούτων, τῶν ὁποίων ἡ μνήμη ἄς εἶναι αἰ-
ωνία. 0

‘Ο Διοικητῆς σας εἶναι ὑπερήφανος δι’ ὅλους σας. A^α 0

Συνταγματάρχης Κωνσταντῖνος Λαβάκης M

M — Β. ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΣΤΡΑΤΙΑΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 8/3/41

‘Η Μακεδονία ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων ὑπῆρξε χώρα
καθαρῶς Ἑλληνική. Ἀψευδῆς μάρτυς τούτου δὲν εἶ-
ναι μόνον ἡ ἱστορία, ἀλλὰ καὶ τὰ πάμπολλα μνημεῖα, τὰ ὁποῖα
εὐρέθησαν καὶ συνεχῶς εὐρίσκονται ὑπὸ τὸ ἔδαφος αὐτῆς.

Οἱ πρὸ 2000 ἐτῶν π.Χ. κάτοικοι αὐτῆς ἦσαν Ἑλλη-
νες δωρικῆς κατάγωγῆς. Λόγῳ ὅμως τῆς γεωγραφικῆς θέ-
σεως ταύτης καὶ τῆς εὐφορίας τοῦ ἐδάφους της ὑπέστη κατὰ
καιροὺς πολυαριθμοὺς ἐπιδρομὰς ἐκ μέρους διαφόρων βαρ-
βάρων λαῶν, οἱ ὁποῖοι ἐκ περιτροπῆς καὶ κατὰ περιόδους
κατῶρθωναν νὰ τὴν ὑποδουλώνουν.

Ἀλλὰ οὐδεὶς τούτων, παρὰ τὰ σκληρὰ καὶ βίαια μέτρα
τὰ ὁποῖα μετήρχειτο, κατῶρθωσε νὰ μεταβάλη τὸν Ἑλληνι-
κὸν χαρακτῆρα αὐτῆς καὶ τὸ ἐθνικὸν αἶσθημα τῶν κατοί-
κων της.

Τοιαύτης χώρας ἡ πατρις καὶ ὁ βασιλεὺς μᾶς
ἐνεπιστεύθησαν τὴν φρούρησιν. Τῆς μεγάλης αὐτῆς τιμῆς
πρέπει νὰ φανῶμεν πάντες ἀντάξιοι. Βαρὺ καὶ δύσκολον τὸ
ἔργον, ἀλλ’ ἀνάλογος θὰ εἶναι καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα ὅλων
μας καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη τῆς πατρίδος.

Πιστεῦω ὅτι οὐδεὶς θὰ θελήσῃ ν’ ἀπειλήσῃ ἀπὸ βορρᾶ
τὴν ἀκεραιότητα τῆς πατρίδος μας. Ἐὰν ὅμως τολμήσῃ,
πρέπει νὰ ὑποστῇ καὶ οὗτος τὴν τύχην τοῦ ἀντιπάλου μας,
ὁ ὁποῖος ἐπεχείρησεν ὅλως αἰφνιδιαστικῶς νὰ παραβιάσῃ

τὰ Ἑπειρωτικὰ σύνορά μας, διὰ νὰ ὑποδουλώσῃ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ σήμερον, ἀντὶ νὰ εὐρίσκηται οὗτος ἐντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους, ὅπως ὑπελόγιζε καὶ ἦτο βέβαιος περὶ αὐτοῦ, εὐρίσκηται ἡττημένος εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀλβανίας.

Ἀῖ Πρὸ τῆς ἀκατασκέτου ὀρμῆς καὶ τῶν σκληρῶν κτυπημάτων τοῦ ἥρωικοῦ στρατοῦ μας, διωκόμενος καταβάλλει ἀπεγνωσμένας προσπάθειάς, ὅπως συγκρατήσῃ τὸν πανικόβλητον καὶ ἐντρομον στρατόν του. Ἀῖ

Καὶ ὁ στρατὸς τῆς Μακεδονίας, ἐὰν αἱ περιστάσεις ἐπιβάλλουν νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ ὕψιστον πρὸς τὴν πατρίδα καθήκον του, εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ φανῆ ἀντάξιός τῆς μεγάλης ἀποστολῆς του καὶ ἀντάξιός τοῦ ἐν Ἀλβανίᾳ ἀγωνιζομένου σήμερον ἥρωικοῦ στρατοῦ μας.

Μὲ τὴν ἀπόλυτον ταύτην πεποίθησιν ἀναλαμβάνων τὴν διοίκησιν τούτου ἀπευθύνω εἰς πάντας ἐγκάρδιον χαιρετισμόν.

Ἀντιστράτηγος Κωνσταντῖνος Μπακόπουλος

59. ΕΜΠΡΟΣ

Ζωέζω

M 40^α

Γιὰ τὴ νίκη ἐμπρός,
εἶν' ὁ δρόμος λαμπρός.
Νὰ ἡ δόξα, ποὺ ἀνοίγει στὴ μάχη
τὰ γούσα τῆς πτερά,
σὰν μιὰν ἄλλη φορά
στῶν Ψαρῶν τὴν ὀλόμαυρη ράχι.

40^α

Κι ἂν εἶν' σκοτεινιά
καὶ βαρειά καταχνιά
κι ἂν ἡ νύκτα δὲν ἔχη φεγγάρι,
λαμπρὸ φῶς ὁδηγεῖ
στὴ δαφνοσπάρτη γῆ
ὁ δαυλὸς τοῦ Κανάρη.

M

Τίμος Μωραΐτινης

Γ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

ΑΑ. V 60. ΤΟ ΝΑΥΤΟΠΟΥΛΟΝ *Περιήγησις
Γούμα*

Πέντε μῆνας τώρα λείπει εἰς τὰ ξένα τὸ ναυτόπουλον. Σωστοὺς πέντε μῆνας. "Αχ! πόσον ἐπεθύμησε τὴν πατρίδα του!

Ὁ « Ἅγιος Νικόλαος », τὸ ἐμπορικὸν πλοῖον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπηρετεῖ, ἐπῆγεν εἰς μακρινὰς χώρας, προσωρμίσθη εἰς πολλοὺς λιμένας, ἀλλὰ τώρα γυρίζει ὀπίσω.

Νύκτα καὶ ἡμέρα ταξιδεύουν. Ὁ καιρὸς εἶναι τρικυμιώδης, ὁ ἄνεμος συρίζει ἀγριωπὸς μέσα εἰς τὰ ἄρμενα, φουσκώνει τὰ παννιά, τὰ κύματα ἀφρισμένα κτυποῦν τὸ πλοῖον, ἀλλὰ τὸ ναυτόπουλον δὲν φοβεῖται. Εἶναι γενναῖον ναυτόπουλον καί, μόλις προστάξῃ ὁ πλοίαρχος, ἀναρριχᾶται εἰς τὰ ξάρτια καὶ λύνει ἢ δένει τὰ παννιά.

"Ὅταν τελειώσῃ τὴν ὑπηρεσίαν του, ἔρχεται εἰς τὴν πρῶ-

ραν τοῦ πλοίου, στηρίζει τὸν ἀγκῶνά του εἰς τὸ παραπέ-
τον, βυθίζει τὸ βλέμμα του εἰς τὴν ἀπέραντον θάλασσαν
καὶ συλλογίζεται τὴν γλυκεῖάν του πατρίδα.

Ἔτσι καὶ τώρα, ποῦ γνωρίζει ὅτι πλησιάζουν, στέκει
ἀκουμπισμένον εἰς τὸ παραπέτον καὶ παρατηρεῖ μακράν,
ὅσον ἤμπορεῖ νὰ φθάσῃ τὸ βλέμμα του. Κοιτάζει μήπως εἰς
τὴν ἄκραν τοῦ ὀρίζοντος, ὀπίσω ἀπὸ τὰ σύννεφα, διακρίνη
τὰ γνώριμα ἀκρογιάλια τοῦ χωρίου του, τὸ σπιτάκι των, ὅπου
τὸν περιμένει ἡ χήρα ἡ μητέρα του καὶ τὰ ὄρφανὰ ἀδελφά-
κια του, καὶ τοῦ ἔρχονται δάκρυα εἰς τὰ μάτια του.

Πέντε μῆνας τώρα λείπει εἰς τὰ ξένα. Ἄχ ! πότε τέλος
θὰ φθάσῃ ; Μὲ ποίαν λαχτάραν θ' ἀναβῆ τὴν μικρὰν κλι-
μακα τῆς οἰκίας των καὶ θὰ ὀρμήσῃ εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς μη-
τρός του καὶ τῶν ἀδελφῶν του !

Καὶ ἔπειτα, τὸ βράδυ, πλησίον τῆς ἐστίας, εἰς τὴν ὁποίαν
θὰ λάμπη ζεστή ἡ φωτιά, ἐνῶ θὰ εἶναι ὅλοι τριγῦρό του, θὰ
τοὺς διηγηθῆ εἰς ποῖα μέρη ἐταξίδευσε, ποῖα καὶ πόσα πρά-
γματα εἶδεν εἰς τοὺς μακρινούς ἐκείνους τόπους !

7A v. 20 p. Εἶναι πολὺ ὠραῖοι οἱ τόποι ἐκεῖνοι, ἀλλ' ὄχι διὰ τὸ
ναυτόπουλον, διότι διὰ τὸν ξενιτευμένον, ὁ ὁποῖος ἔχει ἀγα-
πημένα ὄντα καὶ τὸν περιμένουν, ποτέ δὲν εἶναι ὠραία ἡ ξε-
νιτεία. ✓ M

M Πότε, πότε θὰ φθάσῃ ! Ἐπιθυμεῖ τοῦτο καὶ δι' ἄλλον
λόγον. Μὲ ἐν μέρος ἀπὸ τὰ χρήματα, τὰ ὁποῖα ἔλαβεν ὡς
μισθόν του, ἔχει ἀγοράσει δι' ὅλους κάτι τι· διὰ τὸ ἐν ἀδελ-
φάκι του ἐν ζευγος παπούτσια, διὰ τὸ ἄλλο ἓνα ὠραῖον κα-
πέλλον, διὰ τὴν μικρὰν του ἀδελφὴν ἓνα χρωματιστὸν μαν-
δήλιον τῆς κεφαλῆς καὶ διὰ τὴν μητέρα του ὀλίγους πήχεις
ὑφάσματος νὰ ράψῃ νέον φόρεμα.

Μὲ ποίαν χαρὰν θὰ δώσῃ εἰς τὸν καθένα τὸ δῶρόν του
καὶ μὲ ποίαν χαρὰν θὰ τὸ πάρῃ καθένας ! Καὶ ἔπειτα, ἐνῶ

ἡ μητέρα του θὰ τὸν ἀσπάζεται τρυφερά, ἐκεῖνος θὰ βγάλῃ ἀπὸ τὴν τσέπη τὸ πανταλονιοῦ του δεμένα εἰς ἓνα κόμβον τοῦ μανδηλίου του καὶ τὰ χρήματα, τὰ ὁποῖα τοῦ ἔμειναν, καὶ θὰ τὰ δώσῃ εἰς αὐτὴν ν' ἀγοράσῃ σιτάρι, κρέας, καὶ ὅ,τι ἄλλο χρειάζεται.

Ἐνῶ αὐτὰ ἔχει εἰς τὸν νοῦν τὸ ναυτόπουλον, κοιτάζει πάντοτε ἐμπρὸς πρὸς τὸ ἄκρον τῆς θαλάσσης, ἐκεῖ ὅπου γνωρίζει ὅτι κεῖται τὸ ἀγαπητόν του χωρίον.

Καὶ νά ! Τὰ σύννεφα, τὰ ὁποῖα τοῦ ἀπέκρυπτον ἕως τώρα τὸ ἄκρον τοῦ ὀρίζοντος, φεύγουν διωγμένα ἀπὸ τὸν ἄνεμον καὶ ἔξαφνα διακρίνει τὴν πολυπόθητον ἀκτὴν. *Av' op. a e e f*

Ἄ ! πῶς κτυπᾷ τώρα ἡ καρδιά του ! Ἐφθασαν τέλος πάντων ! Ἴδου ξεχωρίζει εἰς τὸ κυανοῦν τοῦ οὐρανοῦ ἡ κορυφή τοῦ προφήτου Ἡλία καὶ μετ' ὀλίγον θὰ φανῇ καὶ τὸ ἄσπρον ἐκκλησιδάκι τοῦ Ἀγίου μὲ τὰ σπιτάκια τοῦ χωρίου του σκορπισμένα πρὸς τὸν κατήφορον ἕως τὴν θάλασσαν. Δὲν βλέπει κανένα ἀκόμη ἀπὸ τὰ σπιτάκια τὸ ναυτόπουλον, ἀλλὰ γνωρίζει ὅτι εἶναι ἐκεῖ. Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του στυλώνονται μὲ προσοχὴν καὶ προσπαθοῦν νὰ τὰ διακρίνουν.

Ἄ ! πόσον ἀργὰ νομίζεις ὅτι προχωρεῖ τὸ καράβι. Ἄς ἤμποροῦσε τὸ ναυτόπουλον νὰ εἶχε πτερά ! Ἄς ἤμποροῦσε νὰ ἦτο ἓνας ἀπὸ τοὺς γλάρους, οἱ ὁποῖοι ἦλθαν νὰ τοὺς ὑποδεθοῦν, νὰ ὀρμήσῃ ὡσάν βέλος ἐπάνω ἀπὸ τὰ κύματα καὶ νὰ πετάξῃ χωρὶς ἀναπνοὴν πρὸς ἓνα ἄσπρο σημάδι, ἐκεῖ κοντὰ εἰς τὴν ἀκρογιαλιάν, πού δὲν τὸ βλέπει ἀκόμη, ἀλλὰ τὸ μαντεύει, τὸ μαντεύει !

Τὸ πλοῖον προχωρεῖ ὀλονέν, προχωρεῖ καὶ ἡ ἀπόστασις ὀλιγοστεύει. Ὁ ἄνεμος, ὡσάν νὰ ἐννοῇ τὴν ἀνυπομονησίαν τοῦ μικροῦ, φυσᾷ οὖριος μὲ ὄλας του τὰς δυνάμεις, φουσκῶνει ὄλα τὰ παννιά καὶ τὸ πλοῖον σχίζει ὀρμητικὰ μέσα εἰς λευκοὺς ἀφρούς τὰ κύματα.

M.

Μ Νά ! 'Εφάνη ἡ ἐκκλησία, ἤρχισαν νὰ ξεπροβάλλουν τώρα μία μία, λευκαὶ ὡσάν μικρὰ πρόβατα, τὰ ὅποια βόσκουν εἰς τὴν πρασινάδα, αἱ οἰκίαι τοῦ χωρίου του.

Δάκρυα ἀναβλύζουν εἰς τὰ μάτια τοῦ μικροῦ καὶ θολῶνουν τὰ βλέμματά του.

Νά το ! Νά το ! Νά ἡ καπνοδόχος, ποὺ καπνίζει ἐλαφρὰ ἐλαφρὰ. Νά καὶ τὸ κυπαρίσσι, τὸ ὅποιον ἔχει φυτεύσει ὁ μακαρίτης ὁ πάππος του.

Καὶ τὸ ναυτόπουλον συλλογίζεται : Ποῦ νὰ εἶναι ἄρα γε τὴν ὥραν αὐτὴν οἱ δικοὶ του ; Ἡ μητέρα του θὰ ὑφαίνη καθισμένη εἰς τὸν ἀργαλειόν. Ἡ μήπως ἐπῆραν εἶδησιν, ὅτι ἐμβαίνει εἰς τὸν λιμένα τὸ πλοῖον ; Τότε θὰ εἶναι εἰς τὸ παράθυρον τῆς τραπεζαρίας πρὸς τὴν θάλασσαν.

Καὶ τὸ ναυτόπουλον καθαρίζει τὰ μάτια του, ἐντείνει μὲ καρδιοκτύπι τὰ βλέμματά του πρὸς τὰ παράθυρα τῆς οἰκίας των καὶ προσπαθεῖ νὰ διακρίνη.

'Αλλ' ἀπὸ τὴν προσήλωσίν του τὸν ἀποσπᾶ ἕξαφνα ἡ βροντώδης φωνὴ τοῦ πλοιάρχου.

'Ἐχουν πλησιάσει πολὺ τώρα, πρέπει νὰ μαζεύσουν τὰ παννιά, νὰ ἐλαττώσουν τὴν ταχύτητα τοῦ πλοίου.

Τὸ ναυτόπουλον καὶ οἱ ἄλλοι ναῦται σκορπίζονται γρήγορα εἰς τὰ κατάρτια καὶ ἀρχίζουν νὰ συστέλλουν τὰ ἱστία.

Οὐ ! ἐπλησίασαν πολὺ. Γκρρρρ ! ἔρριψαν τὴν ἄγκυραν.

Μετ' ὀλίγον σύρουν πλησίον τοῦ πλοίου τὴν βάρκαν, ἡ ὅποια παρακολουθεῖ τὸν « Ἁγιον Νικόλαον » δεμένη μὲ χονδρὸν παλαμάρι. Ἐμβαίνει ὁ πλοίαρχος καὶ τρεῖς ναῦται, πηδᾷ τελευταῖον καὶ τὸ ναυτόπουλον εἰς αὐτὴν. Κάθηται εἰς τὸν πάγκον καὶ κωπηλατεῖ μὲ ὄσσην δύναμιν ἔχει, ἀλλὰ τὸ κεφάλι του διαρκῶς στρέφεται πρὸς τὰ ὀπίσω, πρὸς τὴν ἀκρογιαλιάν, ὅπου ἤρχισαν ἤδη νὰ μαζεύωνται μερικοὶ ἄνθρωποι.

"Αχ ! πῶς ἀνησυχεῖ τώρα ! Πῶς κτυπᾷ ἡ καρδιά του, ὡσάν νὰ θέλῃ νὰ σπάσῃ ! Εἶναι ἄρα γε ὅλοι καλά εἰς τὸ σπιτάκι των ; Μὴν ἔπαθε κανεὶς τίποτε ; Μήπως εἶναι ἄρρωστη ἡ μητέρα του, κανὲν ἀδελφάκι του ; Πῶς ἀνησυχεῖ !

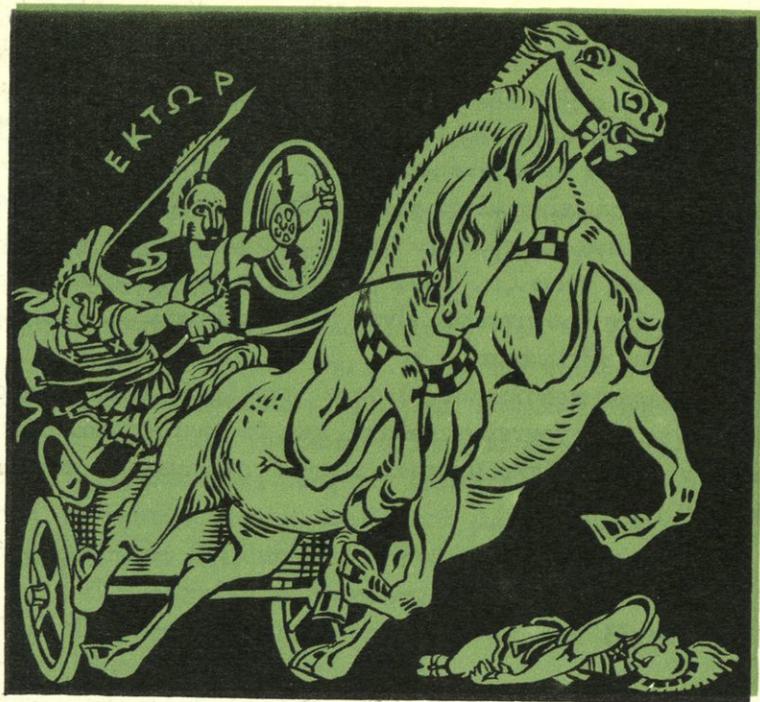
Ἄλλὰ ποία εἶναι ἀνάμεσα εἰς τὸ πλῆθος ἡ μαυροφορεμένη ἐκείνη γυναῖκα μὲ τὰ τρία παιδάκια, τὰ ὅποια ξεφωνίζουσαν χαρούμενα εἰς τὸ πλάι της ;

Ἄ ! τοὺς γνωρίζει. Τοὺς γνωρίζει. Εἶναι ἡ μητέρα του ἡ ἀγαπημένη του μητέρα, εἶναι τ' ἀδελφάκια του, τ' ἀγαπημένα του ἀδελφάκια !

Ἡ βάρκα προσήγγισε πλέον εἰς τὴν ξηρὰν, ἐξέρχεται ὁ πλοίαρχος, ἐξέρχονται οἱ ναῦται, καὶ τὸ ναυτόπουλον ὄρμᾳ εἰς τὴν ἀγκάλῃν τῆς μητέρας του καὶ τῶν μικρῶν του ἀδελφῶν !... M

Ἀριστοτέλης Κουρετίδης

61. ΕΚΤΩΡ ΚΑΙ ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ

200 M Ἡ συνάντησις Ἡ ἀγρία μάχη εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Ἴλιου ἔχει κοπάσει. Ὁ ἀτρόμητος Ἐκτωρ ὀδηγῶν τοὺς Τρῶας ἔχει ἀναχαιτίσει τὴν ὄρμην τῶν ἀνδρείων Ἑλλήνων. Ἀλλὰ ἡ παροδικὴ αὐτὴ ὑποχώρησις τῶν ἐχθρῶν δὲν τὸν ἡσυχάζει. Σπεύδει εἰς τὴν πόλιν, ἵνα συστήσῃ νὰ προσφέρουν θυσίας εἰς τοὺς θεοὺς, τῶν ὁποίων φοβεῖται τὴν ὀργήν.

Μετὰ τοῦτο ἔσπευσεν εἰς τὸ ἀνάκτορόν του, ἀλλὰ δὲν εὔρεν ἐκεῖ τὴν καλὴν γυναῖκά του. Ἡ Ἀνδρομάχη μὲ τὴν

τροφὸν καὶ μὲ τὸ βρέφος τῆς εἶχεν ἀναβῆ εἰς τοὺς πύργους τῶν τειχῶν καὶ ἔκλαιεν ἀπαρηγόρητος, διότι δὲν ἐγνώριζε διὰ τὴν τύχην κατὰ τὴν τελευταίαν μάχην τοῦ δοξασμένου συζύγου τῆς.

Μόλις τὸ ἐπληροφορήθη ὁ Ἕκτωρ ἀπὸ τὴν συνετὴν οἰκονόμον τοῦ ἀνακτόρου, ὡς ἀστραπὴ ἐχύθη εἰς τοὺς δρόμους τῆς ὠραίας πατρίδος του· γρήγορα ἔφθασεν εἰς τὰς Σχαιᾶς πύλας, ὅπου συνήντησε τὴν ἀπαρηγόρητον Ἄνδρομάχην καὶ τὸν μονάκριβον Ἕκτορίδην Σκαμάνδριον εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς τροφοῦ.

ἌΟ Θλιβερὸν μειδίαμα ἦλθεν εἰς τὰ χεῖλη τοῦ Ἕκτορος, ὅταν τοὺς ἐπλησίασε καὶ ἐστάθη ἀμίλητος. Καὶ ἡ ὠραία Ἄνδρομάχη δακρυσιμένη τοῦ ἔσφιξε τὴν χεῖρα καὶ τοῦ εἶπεν :

Συγκινητικοὶ — Καλέ μου Ἕκτορ, ἡ μεγάλη σου τόλμη
λόγοι καὶ φιλοτιμία θὰ σὲ καταστρέψουν. Εἰπέ
μου, δὲν πονεῖς τοῦτο τὸ ἀθῶον βρέφος ;
Θέλεις νὰ μείνῃ ὀρφανόν ; Δὲν συλλογίζεσαι ἐμὲ τὴν κακό-
τυχον, ἡ ὁποία θὰ μείνω χήρα, ἔρημος καὶ ἀπροστάτετος ;
Δὲν βλέπεις ὅτι ὅλοι οἱ Ἄχαιοὶ θὰ τρέξουν καὶ θὰ σὲ σφά-
ξουν ;

Μεῖνε λοιπὸν εἰς τὰ τεῖχη, διὰ νὰ ζήσης καὶ σὺ καὶ ἡμεῖς. Διότι, ἂν μοῦ μέλῃ νὰ σὲ χάσω, καλύτερα νὰ μὴ χαρῶ πλέον τὴν ζωὴν· τὰ μαῦρα χῶματα ἄς χαροῦν τὴν νεότητά μου· ἂν ἀποθάνῃς καὶ σὺ, καλέ μου Ἕκτορ, δὲν θὰ μοῦ ἀπομείνῃ καμμία παρηγορία παρὰ πικρῆ καὶ βάσανα.

Μήπως ἔχω τοὺς πολυαγαπημένους μου γονεῖς ; Τὸν πατέρα μου ἐφόνευσεν ὁ θεῖος Ἀχιλλεύς, καθὼς καὶ τοὺς ἑπτὰ ἀδελφούς μου. Τὴν πολυπικραμένη μητέρα μου τὴν ἐθέρισεν ἡ Ἄρτεμις μὲ τὰ βέλη τῆς εἰς τὸ πατριχὸν ἀνάκτορον.

"Εκτορ, σὺ εἶσαι πλέον δι' ἐμὲ καὶ πατέρας καὶ μητέρα καὶ ἀδελφὸς καὶ ἀγαπημένος σύντροφός μου !

— Ἀνδρομάχη, ἀπήντησεν ὁ Ἔκτωρ, μὴ μὲ πικραίνης· ἴδρα τὰ αἰσθάνομαι καὶ ἐγώ· δὲν εἶμαι ἀναίσθητος. Ἐντρέπομαι ὅμως νὰ φανῶ ἄνανδρος καὶ νὰ φύγω ἀπὸ τὸν πόλεμον· μὲ τί πρόσωπον θὰ ἐμφανισθῶ, ἂν θὰ κλεισθῶ εἰς τὰ τεῖχη, εἰς τὰς σεβαστὰς μητέρας τῶν πολεμιστῶν μας καὶ εἰς τοὺς γενναίους Τρῶας ;

Ἄλλὰ καὶ ἡ καρδία μου δὲν ἐπιθυμεῖ μίαν τοιαύτην πρᾶξιν ἀναξίαν ἐμοῦ. Συνήθισα νὰ εἶμαι πάντοτε γενναῖος καὶ νὰ μάχωμαι πρῶτος ὑπερασπίζων τὸν πατρικὸν θρόνον, τὴν τιμὴν μου καὶ τὴν οἰκογένειάν μου. Τὸ γνωρίζω, ναί, μὲ βεβαιότητα τὸ προλέγει ἡ ψυχὴ μου· θὰ ἔλθῃ γρήγορα ἡ κακὴ ἡμέρα, ὅπου θὰ χαθῆ ἡ πατρίς μου Τροία καὶ ὁ σεβαστός μου πατὴρ Πρίαμος καὶ ὁ ἄκακος λαὸς του.

Δὲν μοῦ πληγώνει ὅμως τόσο τὴν καρδίαν οὔτε ἡ καταστροφὴ τῆς ὀνομαστῆς Τροίας, οὔτε ὁ χαμὸς προσφιλῶν γονέων, οὔτε ὁ φόνος ἀνδρείων ἀδελφῶν ὅσον ἡ ἰδική σου πικρία. Ἀναλογίζομαι ὅτι ἔμπορεῖ κανεὶς ἐκ τῶν ἐχθρῶν νὰ σὲ σύρῃ εἰς τὴν ἄτιμον δουλείαν, ἐνῶ σὺ θὰ κλαίης καὶ θὰ ὀδύρεσαι ἀπαρηγόρητος διὰ τὴν μεγάλην σου συμφορὰν. Καὶ ἐκεῖ κάποια δέσποινα εἰς τὸ πολυθρύλητον Ἄργος, ἡ ὁποία θὰ σὲ ἔχη σκλάβαν τῆς, θὰ σὲ στέλλῃ νὰ φέρῃς νερὸν ἀπὸ μακρινὴν πηγὴν ἢ θὰ σὲ βάξῃ διὰ τῆς βίας νὰ ὑφαίνῃς εἰς τὸν ἀργαλειόν, χωρὶς νὰ ἀναπαύεσαι ποτέ.

Καὶ ὅταν σὲ βλέπουν οἱ Ἄργεῖοι νὰ περνᾷς δακρυσμένη καὶ θλιμμένη μὲ τὴν στάμναν εἰς τὸν ὦμον :

— Νά, θὰ λέγουν, ἡ σύζυγος τοῦ πρώτου πολεμάρχου τῶν Τρῶων, τοῦ ἀνδρείου Ἐκτορος.

Ἄ Τοιαῦτα ἀσφαλῶς θὰ λέγουν καὶ ὁ πόνος σου θὰ αὐ-

ξάνη, ὅταν σκέπτεσαι ὅτι δὲν ζῆ ὁ καλὸς σου Ἔκτωρ, διὰ
 νὰ σοῦ ἀποδώσῃ τὴν ποθητὴν ἐλευθερίαν. Ἀλλὰ ὁ τάφος μου
 γρήγορα ν' ἀνοίξῃ καὶ τὰ μαῦρα χώματα νὰ με σκεπάσουν
 παρὰ νὰ ἴδω νὰ σέ σύρουν θρηνοῦσαν εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν.

Ἐτελείωσεν ὁ Ἔκτωρ καὶ πρὸς στιγμὴν ἐστάθη σιω-
 πηλός. Κατόπιν ἤπλωσε τὰς δύο του χεῖρας, διὰ νὰ πάρῃ
 τὸν μικρὸν Ἑκτορίδην. Μὲ φωνὰς τρόμου τὸ βρέφος ἐκρύβῃ
 εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς τροφοῦ του· ἐφοβήθη τὸν πατέρα του,
 καθὼς εἶδε ν' ἀοτράπτουν τὰ χάλκινα ὄπλα του καὶ νὰ ἀνε-
 μίξῃ τὸ λοφίον τοῦ λαμπροῦ κράνου. Μειδίαμα ἀνῆλθε τότε
 εἰς τὰ χεῖλη τοῦ στοργικοῦ πατρὸς καὶ τῆς θλιμμένης μητρός.

Ἀφήρησε λοιπὸν ὁ Ἔκτωρ τὸ ἀπαστράπτον κράνος
 ἀπὸ τὴν κεφαλὴν του, ἀφοῦ μὲ τὴν λάμπην του καὶ μὲ τὰς
 κινήσεις τοῦ λοφίου ἐφόβιζε τὸ ἀγαπημένον του τέκνον, καὶ
 τὸ ἀφῆκεν ἐπάνω εἰς μίαν πέτραν. Ἐπῆρεν ἔπειτα τὸ μικρὸν
 καὶ τὸ ἐφίλησε τρυφερά, τὸ ἐχόρευσεν ἀπαλὰ εἰς τὰς χεῖράς
 του καὶ ὑψώνων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐδεήθη εἰς τοὺς θεοὺς :

— Ζεῦ πάτερ καὶ σεῖς ἐπουράνιοι θεοί, ἄς δώσῃ ἡ χάρις
 σας νὰ μὴ χαθῇ ἡ πατρίς μου· ἄς δώσῃ καὶ εἰς τὸν υἱόν μου,
 ὅπως ἔδωκε καὶ εἰς ἐμέ, νὰ λάμπῃ εἰς τὸ γένος μου καὶ νὰ
 δοξασθῇ ὡς ἄριστος καὶ ἄξιος βασιλεὺς τῆς Τροίας. Καὶ ὅταν
 ἐπιστρέφῃ ἀπὸ τὸν πόλεμον κατάφορτος ἀπὸ λάφυρα, τὰ
 ὅποια ἐπῆρε πολεμῶν πρῶτος τοὺς ἐχθρούς του, νὰ τὸν χαι-
 ρετᾶ ὁ λαὸς του φωνάζων : « Αὐτὸς εἶναι ἀνδρειότερος
 καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα του ἀκόμη, τὸν Ἑκτορα ! ». Νὰ καμα-
 ρώνῃ δὲ καὶ νὰ χαίρῃ, ὅταν τὸ βλέπῃ καὶ τὸ ἀκούῃ ἡ στορ-
 γικὴ του μήτηρ.

Ἀφ' οὗ εἶπεν αὐτά, ἔδωκε τὸ τέκνον του εἰς τὴν Ἄνδρο-
 μάχην, ἡ ὅποια τὸ ἐσφιγξεν εἰς τὴν μητρικὴν ἀγκάλην μὲ

βαθύν αναστεναγμόν, ἐνώ ἀπό τούς ὀφθαλμούς της ἐκυλίοντο ἄφθονα δάκρυα, πικρόν δὲ μειδίαμα ἀνέβη εἰς τὰ χεῖλη της. *Αὐ*

Μόλις τὴν εἶδεν ὁ Ἔκτωρ νὰ κλαίῃ, τὴν ἐλυπήθη καὶ μὲ τρυφερότητα τὴν ἐθώπευσε καὶ τῆς εἶπεν :

Ἄγαπητὴ μου Ἀνδρομάχη, μὴ μοῦ θλίβεσαι· μὴ λησμονῆς ὅτι εἰς τὸν Ἄδην κανεῖς δὲν ἤμπορεῖ νὰ μὲ στείλῃ, ἂν δὲν ἔλθῃ ἡ ὥρα μου· ὁ ἄνθρωπος, εἴτε γενναῖος εἶναι εἴτε δειλός, δὲν δύναται ν' ἀποφύγῃ ὅ,τι γράφει ἡ μοῖρά του. Πήγαινε λοιπὸν εἰς τὸ ἀνάκτορόν σου καὶ ἔχε τὸν νοῦν σου νὰ ἐργάζωνται μὲ προσοχὴν καὶ ἐπιμέλειαν αἱ θεραπεινίδες εἰς τὴν ρόκαν καὶ τὸν ἀργαλειόν. Ἐγὼ δὲ πρῶτος μὲ τούς ἄλλους ἀνδρείους Τρῶας θ' ἀναλάβω τὰ βάρη τοῦ φοβεροῦ πολέμου.

Αὐτὰ εἶπεν ὁ Ἔκτωρ καὶ ἐφόρεσε πάλιν τὸ κράνος. Καὶ ἡ Ἀνδρομάχη περίλυπος ἐξεκίνησε διὰ τὸ ἀρχοντικόν της χύνουσα πικρὰ καὶ μαῦρα δάκρυα καὶ στρέφουσα πολλάκις πρὸς τὰ ὀπίσω, διὰ νὰ ἴδῃ ἄλλην μίαν φορὰν τὸν ἀγαπημένον σύζυγόν της...

Ὅμηρου Ἰλιάς, Ζ'
(Διασκευὴ)

Νικόλαος Α. Κοινόπουλος

62. ΔΑΜΩΝ ΚΑΙ ΦΙΝΤΙΑΣ

Μ
 Ὁ εἰς ἀντί
 τοῦ ἄλλου

Ὁ Δάμων καὶ ὁ Φιντίας ἦσαν δύο ἀδελφικοί φίλοι καὶ ἔζων εἰς τὰς Συρακούσας, πρωτεύουσαν τῆς Σικελίας.

Ἐξ αὐτῶν ὁ Φιντίας κατηγορήθη ὡς ἔνοχος συνωμοσίας κατὰ τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν Διονυσίου καὶ κατεδικάσθη εἰς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου. Ἄλλ' ἐπειδὴ εἶχεν ἀνάγκην νὰ τακτοποιήσῃ τὰς οἰκογενειακάς του ὑποθέσεις, ἐζήτησε τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ Διονυσίου νὰ ἀποφυλακισθῇ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας, διὰ νὰ ἐπισκεφθῇ εἰς τὴν ἐξοχὴν τὴν οἰκογενειάν του. Ὑπεσχέθη δὲ νὰ παρουσιάσῃ ἀντ' αὐτοῦ ἄλ-

λον εἰς τὸ δεσμωτήριον, ὁ ὁποῖος θὰ ἐδέχετο νὰ θανατωθῆ, ἂν αὐτὸς δὲν ἤθελεν ἐμφανισθῆ κατὰ τὴν ὠρισμένην ἡμέραν.

Ὁ τύραννος, τοῦ ὁποῖου ἡ καρδιά δὲν ἐγνώριζε παρὰ τὸ αἶσθημα τοῦ ἐγωισμοῦ καὶ τοῦ φόβου, ἦτο πεπεισμένος ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ εὕρῃ ὁ Φιντίας τοιοῦτον ἐγγυητὴν· μετὰ τὴν πεποιθήσιν δὲ αὐτὴν εἶπεν ὅτι παραχωρεῖ τὴν ἄδειαν, ἂν παρουσιάσῃ ἄλλον, ὁ ὁποῖος θὰ ἀνελάμβανε τὴν καταδικηὴν ἐν ἑλλείψει αὐτοῦ.

Αδ Μεγίστη ὁμως ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς τοῦ Διονυσίου, ὅταν εἶδε νὰ παρουσιάζεται εἰς τὸ δεσμωτήριον ὁ Δάμων, ὁ ὁποῖος προθύμως ἐδέχετο τὴν θέσιν τοῦ φίλου του. *Αδ*

Ὁ Φιντίας τότε ἀποφυλακίζεται καὶ ἐλεύθερος ἀναχωρεῖ ν' ἀνταμῶσῃ τὴν οἰκογένειάν του· τὰ δεσμὰ του εὐχαρίστως ἀναλαμβάνει ὁ φίλος του Δάμων.

Ἡ προσδιωρισμένη ὁμως διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θανατικῆς ποινῆς ἡμέρα φθάνει καὶ ὁ Φιντίας δὲν φαίνεται.

Διὰ τοῦτο, ὅταν ἡ ὥρα τῆς ἐκτελέσεως ἐπλησίασεν, ἀντὶ τοῦ Φιντίου ὀδηγεῖται ὁ Δάμων σιδηροδέσμιος εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης. *Μ*

Μ

**Σωτηρία
καὶ τῶν δύο**

Ὁλος ὁ λαὸς τῶν Συρακουσῶν ἀγανακτεῖ τότε διὰ τὴν αἰσχροὴν προδοσίαν τοῦ Φιντίου, βλέπων τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου ἔτοιμον νὰ πέσῃ ἐπὶ τοῦ ἀθῆου τραχήλου τοῦ Δάμωνος. Ὁ τύραννος μειδιᾷ μετὰ σαρκασμὸν καὶ ἐμπαίζει καὶ τὴν μωρίαν τοῦ Δάμωνος καὶ τὴν ψευδοφιλίαν τοῦ Φιντίου.

Μόνον ὁ Δάμων ἀτάραχος καὶ φαιδρὸς βλέπει νὰ πλησιάσῃ ἡ στιγμή, κατὰ τὴν ὁποῖαν διὰ τῆς ἰδικῆς του ζωῆς ἤλπιζε νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν τοῦ φίλου του. Ἀλλὰ ἡ χαρὰ του δὲν ἦτο πλήρης· ἐγνώριζε καλῶς τὴν ἀρετὴν τοῦ Φιντίου καὶ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν ἐπερίμενε τὴν ἐμφάνισίν του.

^a
 40. Επί τέλους ὁ δῆμιος ἐτοιμάζεται καὶ λαμβάνει εἰς τὰς
 χεῖρας τὸν πέλεκυν· ἡ τρομερὰ στιγμή ἔφθασεν.

Ἐξαίφνης κραυγαὶ θορυβώδεις ἀκούονται : 40^a
 — Ὁ Φιντίας ! Ὁ Φιντίας !

Συγχρόνως ἀσθμαίνων καὶ δρομαῖος διασχίζει ὁ Φιν-
 τίας τὰ πλήθη καὶ μὲ δάκρυα πίπτει εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ
 φίλου του· ζητεῖ τώρα νὰ λάβῃ τὴν θέσιν του κάτω ἀπὸ τὸν
 πέλεκυν τοῦ δημίου. Ἄλλ' ὁ Δάμων, ὁ ὁποῖος ἤθελε νὰ σώσῃ
 τὸν φίλον του, φιλονικεῖ πρὸς αὐτὸν διὰ τὴν θέσιν ἰσχυρι-
 ζόμενος ὅτι τοῦ ἀνῆκεν, διότι εἶχε παρέλθει ἡ προθεσμία
 διὰ τὴν θανάτωσίν του. Ὁ Φιντίας τότε ἐπαναλαμβάνει
 ζωηρότερον τὴν ἀπαίτησίν του, ἀλλὰ καὶ ὁ Δάμων ἐπιμένει
 σταθερῶς εἰς τὴν ἄρνησίν του.

Ἐκθαμβοὶ καὶ μὲ δακρυσμένους ὀφθαλμοὺς θεωροῦν
 ὅλοι τὸ ὑψηλὸν αὐτὸ θέαμα τῆς πάλης τῶν δύο φίλων περὶ
 θανάτου. Καὶ αὐτὸς ὁ σκληρόκαρδος τύραννος συγκινεῖται
 ἐπὶ τέλους· θαυμάζει τὸ ὕψος καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀληθοῦς
 φιλίας, τῆς ὁποίας τὴν δύναμιν οὐδέποτε εἶχεν αἰσθανθῆ,
 οὐδέποτε εἶχε φαντασθῆ.

²⁰
 41. Ἀναγκάζεται λοιπὸν νὰ σεβασθῆ τὴν ὑπαρξίν τοιοῦτου
 ἱεροῦ δεσμοῦ, τὸν ὁποῖον ὁ πέλεκυς τοῦ δημίου του ἐπρόκειτο
 νὰ διαρρήξῃ· χαρίζει τὴν ζωὴν εἰς τὸν Φιντίαν καὶ τὸν Φιν-
 τίαν εἰς τὸν Δάμωνα καὶ καταπαύει τὴν εὐγενῆ των πάλην. ²⁰ M A

« Γεροστάθης », τόμ. Γ'

Λέων Μελάς

Μ

63. ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΟΥ ΑΥΓΕΡΙΝΟΥ

Ἀνάμεσα
ἀπὸ κιβώτια

— Ἐβράδυνες, παιδί μου, εἶπεν ἡ κυρία Εὐφροσύνη, μόλις ἐπέστρεψεν ὁ Κωστάκης ἀπὸ τὸ ἀπογευματινὸν του

μάθημα. Διατί ; Πότε θὰ διαβάσης ;

— Ναί, μητέρα. Κάτι μοῦ συνέβη· θὰ σοῦ εἰπῶ καὶ ἐλπίζω νὰ μὲ συγχωρήσης.

— Λέγε καὶ θὰ ἰδῶ.

— Εἰς τὸν δρόμον μου, καθὼς ἐπερνοῦσα ἀπὸ ἓν ὀπωροπωλεῖον, εἶχε σταματήσῃ ἐν αὐτοκίνητον καὶ ἐξεφόρτωνεν. Ἦκουσα νὰ φωνάζουν τ' ὄνομά μου καὶ ἐσταμάτησα. Εἶδα τότε τὸν συμμαθητὴν μου Αὐγερινὸν ἰδρωμένον, ἀλλὰ γελαστόν, νὰ παραλαμβάνῃ ἐμπόρευμα. Εἰς ἐργάτης ἐπάνω ἀπὸ τὸ αὐτοκίνητον τοῦ ἔδιδε μικρὰ κιβώτια μὲ ὄψιμα σταφύλια καὶ αὐτὸς τὰ ἐτοποθέτει μὲ σειρὰν εἰς τὸ πεζοδρόμιον. Τὸν ἐχαίρετιστα καὶ ἐστάθην παράμερα θορυβημένος. Ὅταν ἐφυγε τὸ αὐτοκίνητον, τὸν ἠρώτησα :

— Τί κάνεις ἐδῶ, Αὐγερινέ ;

— Δὲν τὸ βλέπεις ; Μοῦ ἀπήντησε γελῶν, ἐνῶ ἤπλωνε τὰ χέρια του νὰ πάρῃ ἐν κιβώτιον· μελετῶ τὸ μάθημά μου.

94 Ἐγέλασα καὶ ἐγὼ διὰ τὸ ἀστεῖον. Αὐτὸς ὅμως ὠμίλει σοβαρῶς καὶ, ἐνῶ μετέφερε τὸ κιβώτιον νὰ τὸ τοποθετήσῃ εἰς τὸ βάθος τοῦ ὄπυροπωλείου, ἤρχισε νὰ λέγῃ χαμηλοφώνως:

— Ὁ παρατατικὸς τῶν ρημάτων σχηματίζεται, ἀφοῦ βάλωμεν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος τὴν αὐξησιν. . .

“Ὅταν ἐτελείωσε τὴν μεταφορὰν, μοῦ εἶπεν :

— Τί νὰ κάμω ; Λέγω τὸ αὐριανόν μου μάθημα. Πατέρα δὲν ἔχω καὶ ἡ μητέρα μου εἶναι ἀσθενής καὶ δὲν ἐργάζεται. Εἴμεθα, ὅπως γνωρίζεις, πτωχοί. Ἐπέρασα λοιπὸν ἀρκετὰ καταστήματα ζητῶν ἐργασίαν, ἀλλὰ δὲν εἶχον νὰ μοῦ δώσουν. Ἦλθα τέλος εἰς τὸν καλὸν αὐτὸν ἄνθρωπον — καὶ μοῦ ἔδειξε τὸν ἰδιοκτήτην σκυμμένον εἰς τὰ τετράδιά του — καὶ τὸν παρεκάλεσα νὰ ἐργάζωμαι τὰ ἀπογεύματα μετὰ τὸ μάθημα. Μὲ ἐλυπήθη καὶ μὲ ἐδέχθη, ἂν καὶ εἶχε καὶ ἄλλον μικρόν. Ἐπρεπε νὰ ἐργασθῶ ἐγὼ, διὰ νὰ συντηρῶ τὴν μητέρα μου καὶ τὸν μικρόν μου ἀδελφόν. Φεύγω λοιπὸν τὰ ἀπογεύματα, ἀφοῦ ἐζήτησα ἄδειαν, χωρὶς νὰ λαμβάνω μέρος εἰς τὸ συνηθισμένον ποδόσφαιρον τοῦ σχολείου, καὶ ἔρχομαι ἐδῶ. Καὶ διὰ νὰ μὴ χάνω καιρόν, τὴν ὥραν τῆς ἐργασίας παρασκευάζω τὸ μάθημά μου.

Σήμερον ὅμως τὸ διακόπτω συνεχῶς· δὲν ἔχω τύχην. Μόλις ἐκάθισα νὰ γράψω ἐκεῖ εἰς τὴν γωνίαν, ἤλθε τόσος κόσμος νὰ ψωνίσῃ. Τώρα ἤλθε τὸ αὐτοκίνητον καὶ γρήγορα θὰ καταφθάσουν πελάται. Ἀλλὰ δὲν πειράζει, θὰ τὸ συμπληρώσω τὸ βράδυ μὲ τὴν λάμπαν εἰς τὴν οἰκίαν μου.

Σὺ εἶσαι εὐτυχισμένος, μοῦ εἶπε χωρὶς πικρίαν, πού ἔχεις ὅλον τὸν καιρόν νὰ μελετᾷς, νὰ παίζῃς καὶ νὰ πηγαίνῃς περίπατο μὲ τοὺς γονεῖς σου. . .

Δὲν εἶχε καλὰ καλὰ τελειώσει καὶ τὸν ἐφώναξαν πάλιν ἀπὸ ἓν ἄλλο αὐτοκίνητο νὰ πάρῃ μερικὰ κιβώτια μὲ μῆλα.

— Τώρα δὲν ἠμπορῶ νὰ σὲ κρατήσω ἄλλο, μοῦ εἶπε. Βλέπεις, πρέπει νὰ ἐργασθῶ. Σὲ εὐχαριστῶ, πού ἐμεινες νὰ μὲ ἰδῆς. Χαῖρε, λοιπόν, Κωστάκη μου, καὶ σοῦ εὐχομαι νὰ εἶσαι πάντοτε εὐτυχισμένος.

Ἦθέλησα νὰ τοῦ ἀπαντήσω κάτι διὰ τὴν ἐργασίαν του καὶ νὰ τοῦ εὐχηθῶ καὶ ἐγώ, ἀλλ' αὐτὸς ἔτρεξε νὰ παραλάβῃ τὰ κιβώτια. Τὸ πρόσωπόν του ἦτο γελαστόν καὶ ροδοκόκκινον, πού ἦτο χαρὰ Θεοῦ νὰ τὸν κοιτάζῃ κανεὶς. Καὶ ἤξεύρεις, μητέρα, εἶναι ὁ πρῶτος μαθητῆς τῆς τάξεως !

Μάθημα δι' ὄλους Ἡ κυρία Εὐφροσύνη εὐχαριστημένη ἐχαμογέλασε καὶ εἶπε :

— Σὲ συγχωρῶ, μόνον διότι ἐβράδυνες δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν. Βλέπεις μὲ πόσον θάρρος καὶ πόσους κόπους κερδίζει τὸν ἄρτον του καὶ τὸν ἄρτον τῆς οἰκογενείας του ὁ συμμαθητῆς σου. Εὐγέ του ! Αὔριον θὰ γίνῃ δραστήριος καὶ καλὸς πολίτης, διότι ἀπὸ τώρα ἐμαθε νὰ ἐργάζεται. Μὲ τὸν ἰδρωτὰ του βάζει τὰ θεμέλια τῆς εὐτυχίας του. Τὸ μάθημα τοῦ Αὐγερινοῦ εἶναι μάθημα δι' ὄλους.

A Ἡ ἐργασία δὲν εἶναι ἐντροπή, εἶναι τιμὴ καὶ καύχημα. Θὰ σὲ παρακαλέσω νὰ τὸν καλέσης μίαν Κυριακὴν εἰς τὸ σπίτι μας διὰ γεῦμα νὰ τὸν γνωρίσω καὶ ἐγώ καὶ σὺ νὰ εὐχαριστήσης τὸν ἐξάριτον συμμαθητὴν σου. **A O**

— Ναί, μητέρα. Αὐτὸ ἐσκεπτόμην καὶ ἐγώ νὰ κάμω μὲ τὴν ἄδειάν σου. . .

M

Νικόλαος Α. Κοντόπουλος

64. ΦΙΛΟΣΤΟΡΓΙΑ ΠΕΛΑΡΓΟΥ

Μ
Εἰς ἓν χωρίον τῆς Θεσσαλίας, ἐπὶ τῆς στέγης παλαιᾶς οἰκίας ὑπῆρχε μεγάλη καὶ ἀτεχνος φωλεὰ κατεσκευασμένη ἐκ κλάδων καὶ ξηρῶν χόρτων. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἀνοιξέως ἔβλεπον οἱ χωρικοὶ ζεῦγος πελαργῶν νὰ ἔρχεται καὶ νὰ ἐγκαθίσταται εἰς τὴν ἀγαπητὴν των στέγην. Ἰσταντο ἐκεῖ καὶ οἱ δύο ἐπὶ τοῦ ἑνὸς ποδὸς καὶ ἐκροτάλιζον μὲ τὸ ράμφος των, ὡς νὰ ἐχαιρέτων τὴν ἀγαπητὴν των κατοικίαν, ὅπου εἶχον ἀναθρέψει τόσα τέκνα ἕως τότε.

Μίαν πνιγηρὰν ἡμέραν τοῦ θέρους οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου ἦσαν εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ ἐθερίζον. Αἰφνης ἰσχυροὶ κωδωνισμοὶ ἐκ τοῦ κωδωνοστασίου τῆς ἐκκλησίας ἀναγγέλλουσαν κίνδυνον. Μετ' ὀλίγον μίαν φωνὴ ἀκούεται μυριόστομος.

— Πυρκαϊά ! Πυρκαϊά !

Οἱ χωρικοὶ ἔντρομοὶ τρέχουσαν ἐκ τῶν ἀγρῶν εἰς τὸ χωρίον, διὰ νὰ σῶσουν τὰς οἰκίας των. Ἄλλ' ὅταν φθάνουσαν εἰς τὸν τόπον τῆς πυρκαϊᾶς, βλέπουσαν ὅτι μόνον ἡ οἰκία, ἐπὶ τῆς ὁποίας οἱ πελαργοὶ εἶχον κτίσει τὴν φωλεάν των, ἔχει περικυκλωθῆ ὑπὸ τῶν φλογῶν.

Τότε ὄλοι μὲ μεγίστην προθυμίαν προσπαθοῦσαν νὰ σῶ-

σουν τὴν οἰκίαν ἐκείνην. Ἄλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι εὐκολον πράγμα. Τὸ πῦρ εἶχε διαδοθῆ. Αἱ φλόγες ἐξήρχοντο ἐκ τῶν παρθύρων καὶ ἡ στέγη ἤρχισε νὰ ἀναφλέγεται.

Ἐνῶ δὲ οἱ χωρικοὶ κατεγίνοντο νὰ σώσουν ὅ,τι ἦτο δυνατόν ἐκ τῆς καιομένης οἰκίας, αἴφνης εἰς πελαργὸς ἔρχεται ὀρμητικῶς πετῶν ἐκ τοῦ λειμῶνος καὶ διευθύνεται πρὸς αὐτήν. Εἶναι ἡ μήτηρ τῶν μικρῶν πελαργῶν, οἱ ὅποιοι εὐρίσκονται ἐντὸς τῆς φωλεᾶς ἐπὶ τῆς στέγης. Οἱ δυστυχεῖς νεοσσοὶ των περικυκλωμένοι ἀπὸ τὸν καπνὸν καὶ τὰς φλόγας κινδυνεύουν ν' ἀποθάνουν.

0

Α Ἡ δυστυχὴς μήτηρ ἐντρομος πετᾷ περίξ τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν φλογῶν. Τέλος λαμβάνει τολμηρὰν ἀπόφασιν. Εἰσορμᾷ διὰ μέσου τῶν φλογῶν καὶ μετ' ὀλίγον ἐξέρχεται. **Α**^a Κρατεῖ εἰς τὸ ράμφος τῆς μικρὸν πελαργόν, τὸν ὅποιον ἀποθέτει εἰς τὴν ρίζαν ἐνὸς δένδρου. Εὐθὺς ὑψώνεται πάλιν καὶ εἰσορμᾷ ἐκ νέου εἰς τὰς φλόγας, αἱ ὅποια ἐν τῷ μεταξύ εἶχον γίνεαι δυνατώτεραι, καὶ μετ' ὀλίγον ἐξέρχεται με δεύτερον νεοσσόν. Τώρα αἱ πτέρυγές τῆς ἐκάησαν ὀλίγον, ἀλλ' ἡ φιλόστοργος μήτηρ δὲν ἀνησυχεῖ διὰ τὰς πτέρυγὰς τῆς. Ἀφήνει τὸ τέκνον τῆς πλησίον τοῦ πρώτου καὶ ὀρμᾷ ἀκράτητος διὰ τρίτην φορὰν διὰ μέσου τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν φλογῶν εἰς τὴν φωλεάν, διὰ νὰ σώσῃ καὶ τοὺς ἄλλους δύο νεοσσοὺς.

Οἱ χωρικοὶ ἀνέμενον με βαθεῖαν συγκίνησιν νὰ ἴδουν τὴν ἥρωικὴν μητέρα νὰ ἐξέρχεται. Ἄλλ' αὕτη δὲν ἐξῆλθε πλέον, ἐσκέπασε με τὰς πτέρυγὰς τῆς τοὺς δύο νεοσσοὺς τῆς, οἱ ὅποιοι ἐκαίοντο, καὶ ἐκάη με τὰ ἀγαπητὰ τέκνα τῆς, ἀφοῦ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ τὰ σώσῃ.

M

Ἀριστοτέλης Κουσιδης

Σωΰ' Ε' Βω

65. Η MANNA

« Μάννα » κράζει τὸ παιδάκι,
« μάννα » ὁ νιὸς καὶ « μάννα » ὁ γέρος,
« μάννα » ἀκοῦς σὲ κάθε μέρος·
ἄ ! τί ὄνομα γλυκό !

Τὴ χαρὰ σου καὶ τὴ λύπη
μὲ τὴ μάννα τὴ μοιράζεις,
ποθητὰ τὴν ἀγκαλιάζεις,
δὲν τῆς κρύβεις μυστικό.

Εἰς τὸν κόσμον ἄλλο πλάσμα
δὲν θὰ βρῆς νὰ σέ μαντεύη,
σὰν τὴ μάνα πού λατρεύει,
σὰν τὴ μάνα πού πονεῖ.

Τὴν ὑγεία της, τὴ ζωὴ της,
ὅλα ἡ μάνα τ' ἀψηφάει
γιὰ τὸ τέκνο π' ἀγαπάει,
γιὰ τὸ τέκνο πού φιλεῖ.

Ὅπου τρέχεις, πάντα ἡ μάνα
μὲ τὸ νοῦ σέ συντροφεύει,
σέ προσμένει, σέ γυρεύει
μ' ἀνυπόμονη καρδιά.

Κι ἂν σκληρὸς ἐσὺ φαρμάκια
τὴν ποτίζης τὴν καημένη,
πάντα ἡ μάνα σ' ἀπαντᾷ
μὲ τὰ ὀλόθερμα φιλιὰ.

Δυστυχῆς ὅποιος τὴ χάνει !
Ὁ καημὸς εἶναι μεγάλος !
Σὰν τὴ μάνα δὲν εἶν' ἄλλος
εἰς τὸν κόσμο θησαυρός.

Κι ὅποιος μάνα πιά δὲν ἔχει
« μάνα » κράζει στ' ὄνειρό του·
πάντα « μάνα » στὸν καημό του
εἶν' ὁ μόνος στεναγμός !

Γεώργιος Μαστινόλης

66. Ο ΚΟΙΝΟΤΑΡΧΗΣ

Μ Κατὰ τὰς τελευταίας δημοτικὰς ἐκλογὰς ὁ Παῦλος Λε-
κὸς ἐξελέγη πρόεδρος τῆς κοινότητος εἰς τὴν ἰδιαίτεραν πα-
τρίδα του. Δὲν ἦτο οὔτε ὁ πλουσιώτερος οὔτε ὁ γεροντότε-
ρος οὔτε ὁ πλέον ἐγγράμματος τῆς κωμοπόλεως. Ἦτο ὁμῶς
ὁ ἀγαπητότερος μεταξὺ τῶν συμπολιτῶν του. Ἦτο τὸ « κα-
λὸ παιδί », ὅπως τὸν ἔλεγαν ὄλοι, καὶ ὅταν ἦτο μικρὸς καὶ
τώρα, πού ἦτο μεγάλος.

Μετὰ τὴν ἐκλογὴν οἱ συμπολιταὶ του παρέθεσαν εἰς
αὐτὸν τιμητικὸν γεῦμα, εἰς τὸ ὁποῖον προσεκλήθη νὰ παρα-
στῇ καὶ ὁ γηραιὸς διδάσκαλος τῆς κωμοπόλεως, ὁ ὁποῖος
ὑπῆρξε διδάσκαλός του, ὅπως καὶ τῶν περισσοτέρων κατοί-
κων τῆς κοινότητος.

Μὲ πόσῃ συγκίνῃσιν ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν ὁ σε-
βαστὸς γέρον ! Ἡ τιμὴ, ἡ ὁποία ἀπενέμετο πρὸς τὸν μαθη-
τὴν του, ἀπετέλει δι' αὐτὸν τὴν μεγαλυτέραν ἱκανοποίησιν.
Καὶ κατὰ τὰ ἐπιδόρπια, μόλις συγκρατῶν τὴν συγκίνησίν
του, ὕψωσε τὸ ποτήριον του καὶ προέπιεν εἰς ὑγείαν τοῦ νέου
κοινοτάρχου μὲ τὰ ἐξῆς ὠραῖα λόγια :

— Πρὶν ἐκλέξετε, κύριοι, πρόεδρόν σας τὸν Παῦλον Λε-

κόν, τὸν εἶχεν ἐκλέξει πρόεδρόν του πρὸ εἴκοσι ἐτῶν τὸ δημοτικὸν σχολεῖον τῆς κοινότητός μας. Οἱ περισσότεροὶ ἐξ ὑμῶν ἦσθε τότε συμμαθηταὶ του καὶ μαθηταὶ μου. Σήμερον δὲν ἐκάμετε ἄλλο τίποτε, παρὰ νὰ ἐπαναλάβετε τὴν παλαιὰν ἐκείνην ψηφοφορίαν. . .

— Μάλιστα, μάλιστα, τὸν διέκοψαν πολλὰ φωναί.

— . . . Διότι — ἐξηκολούθησε δακρύων ἀπὸ συγκίνησιν ὁ γηραιὸς διδάσκαλος — ὁ κοινοτάρχης Παῦλος Λεκὸς ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι καὶ σήμερον « ὁ καλὸς Παυλάκης », ὁ μαθητῆς τῆς βῆς τοῦ δημοτικοῦ. Διότι ἐκεῖνο, πού εἶναι κανεὶς εἰς τὸ σχολεῖον, ἐξακολουθεῖ, ὅσα ἔτη καὶ ἂν περάσουν, νὰ εἶναι ἀργότερον καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ σᾶς παρουσιάσω ἐγὼ τὸν παλαιὸν μαθητὴν μου. Τὸν γνωρίζετε οἱ περισσότεροὶ. Ἄλλὰ καὶ ὅσοι δὲν τὸν ἐγνωρίσατε τότε εἶναι ὡς νὰ τὸν ἐγνωρίσατε. Διότι, ὅπως εἶπομεν, ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ὁ ἴδιος : ὁ « καλὸς Παυλάκης » . . .

— Ζήτω τοῦ Παυλάκη ! ἤκουσθη μία φωνή.

“Ολοὶ ἐγάλασαν διὰ τὴν διακοπὴν καὶ ὁ γηραιὸς διδάσκαλος ἐξηκολούθησεν :

— Ἐνθυμεῖσθε πόσον καλὸς καὶ πρόθυμος ἦτο ἀπέναντι ὅλων τῶν συμμαθητῶν του. “Ο,τι εἶχε τὸ ἐμοιράζετο μαζί τους. Καὶ τοὺς βαθμοὺς του ἀκόμη. Καλὸς μαθητῆς αὐτός, ἐβοηθοῦσε τοὺς πλέον ἀδυνάτους εἰς τὰ μαθήματα, ὥστε νὰ πάρουν καὶ ἐκεῖνοι καλὸν βαθμὸν. Δὲν ἔφαγε ποτὲ μόνος του τὸ πρόγευμα, τὸ ὁποῖον τοῦ ἔβαζεν ἡ μήτηρ του εἰς τὴν σάκκαν του. Τὸ ἐμοιράζετο καὶ αὐτὸ μὲ τοὺς πτωχότερους τῆς τάξεως. “Οταν ἔχανε κανεὶς τὸ μολύβι του, αὐτὸς τοῦ ἐδάνειζε τὸ ἰδικόν του. “Οταν εἶχε λησμονήσει κανεὶς εἰς τὸ σπίτι του τὸν χάρακά του, αὐτὸς τοῦ ἐδίδεν ἄλλον. “Οταν τὸ μελανοδοχεῖον κανενὸς δὲν εἶχε μελάνην, αὐτὸς πάλιν τοῦ τὸ ἐγέμιζεν ἀπὸ τὸ ἰδικόν του. Καὶ ὅταν κάποιος

πτωχὸς συμμαθητῆς του δὲν εἶχε τὰς ὀλίγας δραχμάς, τὰς ὁποίας ἐχρειάζετο, διὰ νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν σχολικὴν ἐκδρομὴν, αὐτὸς πάλιν ἐζήτηι ἀπὸ τὴν μητέρα του χρήματα καὶ τὰ ἐδίδε μυστικὰ εἰς τὸν συμμαθητὴν του, διὰ νὰ μὴ τὸν προσβάλλῃ. Ἄπὸ τὰ μικρὰ αὐτὰ πράγματα ἐφαίνετο ποῖος ἦτο ὁ μικρὸς ἐκεῖνος μαθητῆς. Διότι δὲν χρειάζονται μεγάλα πράγματα, διὰ νὰ φανῇ ὁ καλὸς καὶ ὁ κακὸς. Καὶ ὁ Παῦλος ἦτο καλός. Ἦτο ὁ «καλὸς Παυλάκης». Διὰ νὰ τὸν ἐκλέξετε σήμερον πρόεδρόν σας, σημαίνει ὅτι ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ὁ ἴδιος.

— Μάλιστα, μάλιστα! ἐφώναξεν εἰς ἐκ τῶν ἀκροατῶν. Οὐσιάζεσαι διὰ τοὺς ἄλλους. Καὶ δι' αὐτὸ μόνον φίλους ἔχει εἰς τὸν τόπον.

— Ὅπως καὶ εἰς τὸ σχολεῖον. . . ἐξηκολούθησεν ὁ γηραιὸς διδάσκαλος. Καὶ ἓνας ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος κάμνει τὸ καλὸν εἰς τοὺς ὁμοίους του, θὰ κάμῃ τὸ καλὸν εἰς τὴν κοινότητα, τῆς ὁποίας τὴν διοίκησιν τοῦ ἐνεπιστεύθητε. Περὶ τούτου νὰ εἰσθε βέβαιοι. Σὰς συγχαίρω λοιπόν, κύριοι, διὰ τὴν ἐκλογὴν σας, συγχαίρω τὸν ἀγαπητόν μου μαθητὴν διὰ τὴν τιμὴν, τῆς ὁποίας ἔγινεν ἄξιος, καὶ τέλος συγχαίρω τὸν ἑαυτόν μου διὰ τὸν μαθητὴν του. Σήμερον μοῦ ἀπέδωσε πλουσιοπαρόχως τὰ τροφεῖα. Εἰς υἱεῖαν του.

Καὶ μὲ τὴν τελευταίαν λέξιν ἐνηγκαλίσθη δακρύων τὸν παλαιὸν του μαθητὴν καὶ τὸν ἠσπάσθη εἰς τὸ μέτωπον ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς συγκινήσεως.

Ἦτο τὸ τελευταῖον «ἄριστα», τὸ ὁποῖον εἶχε λάβει ὁ «καλὸς Παυλάκης» ἀπὸ τὸν διδάσκαλόν του. Καὶ ἦτο τὸ ὠραιότερον ἀπὸ ὅλα.

Παῦλος Νιοβάνος

67. ΘΕΛΩ ΝΑ ΚΤΙΣΩ ΕΝΑ ΣΠΙΤΑΚΙ

Θέλω νά κτίσω ένα σπιτάκι
στή μοναξιά και στή σιωπή.
Ξέρω μιά πράσινη ραχούλα.
Δέ θά τὸ κτίσω ἐκεῖ.

Ξέρω στή χώρα τή μεγάλη
τὸν πλούσιο δρόμο, τὸν πλατὺ
μὲ τὰ πλατάνια και τοὺς κήπους.
Δέ θά τὸ κτίσω ἐκεῖ.

Ξέρω τὸ πρόσχαρο ἀκρογιαλί,
ὅλο τὸ κῦμα τὸ φιλεῖ,
κρινόσπαρτη εἶναι ἡ ἀμμουδιά του.
Δέ θά τὸ κτίσω ἐκεῖ.

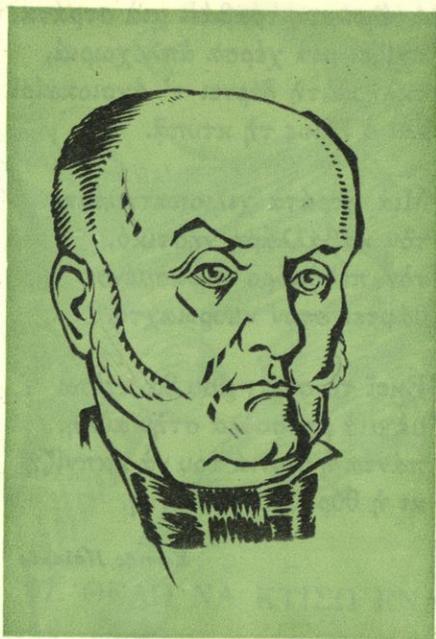
Ἄτελειωτη τραβάει μιὰ στράτα,
σχίζει μιὰ χέρσα ἀπλοχωριά,
σκληρὰ τὴ δέρνει τ' ἀγριοκαίρι
καὶ ὁ ἥλιος τὴ κτυπᾷ.

Μιὰ στράτα χιλιοπατημένη
τὸν καβαλλάρη νηστικό,
τὸν πεζοπόρο διψασμένο
θάφτει στὸν κOURνιαχτό.

Ἐκεῖ τὸ σπίτι μου θὰ κτίσω
μὲ μιὰ βρυσούλα στὴν αὐλή,
πάντα ἢ γωνιά του νὰ καπνίζῃ
κι ἡ θύρα του ἀνοιχτή.

Κωστής Παλαμᾶς

68. Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΑΡΣΑΚΗΣ

ΜΑΡ^α

Ο Ἀπόστολος Ἀρσάκης εἶναι εἰς τῶν μεγάλων ἐθνικῶν εὐεργετῶν, οἱ ὅποιοι προσέφεραν μεγάλας περιουσίας εἰς τὴν πτωχὴν πατρίδα μας διὰ τὴν ἴδρυσιν σχολῶν, νοσοκομείων καὶ δι' ἄλλους ἀγαθοεργούς σκοπούς. Α 0α

Ἐγεννήθη, ὅτε ἡ πατρίς μας ἦτο ἀκόμη ὑπόδουλος, τὴν 6ην Ἰανουαρίου τοῦ 1792, εἰς τὸ μικρὸν χωρίον τῆς Βορείου Ἠπείρου Χοτάχοβον.

Ὁ πατὴρ του Κυριᾶκος Ἀρσάκης ἦτο εὐπορος κτηματίας. Δι' αὐτὸ ἔμωσ ἐκινδύνευε νὰ θανατωθῇ ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ τῶν Ἰωαννίνων καὶ νὰ χάσῃ ἡ οἰκογένειά του τὴν περιουσίαν του. Ἦναγκάσθη λοιπὸν νὰ παραλάβῃ τὴν σύζυ-

γον και τὰ τέκνα του και, χωρίς νά ὑπολογίση τὴν ἀπώλειαν τῆς περιουσίας, νά καταφύγη εἰς τὸ Βουκουρέστιον, ὅπου εἶχον ἐγκατασταθῆ ὁ ἀδελφός του και πολλοὶ συγγενεῖς και πατριῶται του.

Ὁ μικρὸς Ἀπόστολος μετέβη ἐκεῖ ὀκταετῆς μόλις. Ἀπὸ τὴν ἡλικίαν ὅμως αὐτὴν διεκρίνετο διὰ τὴν εὐφυΐαν και τὴν ἀρετὴν του. Ὁ θεῖός του Γεώργιος τὸν ἠγάπησε ἰδιαίτερος και ἀνέλαβε νά τὸν μορφώση. Εἰς τὸ Βουκουρέστιον ἐδιδάχθη τὰ πρῶτα γράμματα. Κατὰ δὲ τὸ 1804 ἐστάλη ὑπὸ τοῦ θείου του εἰς τὴν Βιέννην, ὅπου ἐδιδάχθη τὰ ἑλληνικά και τὰ ἄλλα γυμνασιακὰ μαθήματα προαγόμενος πάντοτε μὲ τὸν βαθμὸν « ἄριστα ».

Κατὰ τὸ 1810 ἐνεγράφη εἰς τὴν ἰατρικὴν σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς γερμανικῆς πόλεως Ἀλλης. Καὶ ἐκεῖ διεκρίθη και ἔλαβε τὸ δίπλωμά του μὲ τὸν βαθμὸν « ἄριστα ». Ἐξέδωκε μάλιστα και ἐπιστημονικὴν μελέτην, ἣ ὁποία ἐθαυμάσθη ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους σοφοὺς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1814 ἐπέστρεψεν εἰς τὸ Βουκουρέστιον, ὅπου διεκρίθη ὡς ἰατρός και ταχέως κατέλαβε μεγάλα δημόσια ἀξιώματα. |

Ἐκτὸς τῆς μεγάλης ἐπιστημονικῆς ἀξίας του, ὁ Ἀρσάκης διεκρίθη και ὡς τέλειος σύζυγος και πατήρ. Ἐπίστευεν ὅτι τότε μόνον εὐτυχεῖ μία κοινωνία, ὅταν ἀποτελῆται ἀπὸ ἠθικὰς οἰκογενείας, τῶν ὁποίων τὰ μέλη ἀγαπῶνται μεταξὺ των. Αὐτὴ ὅμως ἡ οἰκογενειακὴ ἁρμονία ἐπίστευεν ὅτι ὀφείλεται περισσότερον εἰς τὴν μητέρα. Ἐπρεπε λοιπὸν νά ἀνατρέφονται και νά ἐκπαιδεύονται μὲ μεγάλην προσοχὴν αἱ θυγατέρες, διὰ νά γίνουν μίαν ἡμέραν καλαὶ μητέρες. **M**

M Ἡ πατρίς μας εἶχε τότε ἐλευθερωθῆ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν. "Ὅλα τὰ τέκνα της ἐπροσπαθοῦσαν μὲ κάθε τρόπον νά βοή-

θήσουν τὴν ἀνάπτυξίν της. Ἄλλ' ἄς μὴ λησμονῶμεν ὅτι τετρακόσια ἔτη δουλείας καὶ δέκα ἔτη ἐπαναστάσεως εἶχον προξενήσει μεγάλας καταστροφάς.

Τότε εἰς τὰς Ἀθήνας μερικοὶ μορφωμένοι καὶ φιλοπάτριδες πολῖται εἶχον ἰδρύσει τὴν Φιλεκπαιδευτικὴν Ἐταιρείαν. Ὁ σκοπὸς των ἦτο νὰ συγκεντρῶνουν εἰς σχολεῖα θηλέων τὰς νεαρὰς Ἑλληνίδας τοῦ ἐλευθέρου καὶ τοῦ ὑποδούλου Ἔθνους μας, διὰ νὰ μορφώνωνται διδασκάλισσαι, αἱ ὁποῖαι θὰ ἐδίδασκον τὰ μικρὰ Ἑλληνόπουλα. Τὰ ἔσοδά των ὅμως ἦσαν περιωρισμένα. Ἐστήριζον πρόπαντὸς τὰς ἐλπίδας των εἰς τὰς συνδρομὰς τοῦ ἔξω Ἑλληνισμοῦ. Μόλις συνεκέντρωσαν ἓν ποσὸν χρημάτων, ἤρχισαν τὴν οἰκοδομὴν τοῦ μεγάρου τῆς ὁδοῦ Πανεπιστημίου. Ἀλλὰ μόλις ἐκτίσθησαν τὰ θεμέλια, εἶχον ἐξοδευθῆ τὰ ὀλίγα χρήματα τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἐταιρείας.

Ὁ Ἀρσάκης εἶδομεν ὅτι ἐσκέπτετο πῶς θὰ βοηθήσῃ τὴν μόρφωσιν τῶν Ἑλληνίδων, ἂν καὶ δὲν εἶχεν ἐπισκεφθῆ τὴν Ἑλλάδα. Ὅταν λοιπὸν ἐπληροφορήθη τὴν ἴδρυσιν τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἐταιρείας καὶ τὰς χρηματικὰς στενοχωρίας της, μόνος του ἔγραψεν εἰς τὰ μέλη της ὅτι ἀναλαμβάνει ὅλα τὰ ἔξοδα τῆς οἰκοδομῆς τοῦ μεγάρου. Καὶ πράγματι ἐντὸς ὀλίγου χρόνου ἦτο ἔτοιμον τὸ κτίριον, τὸ ὁποῖον σφίζεται μέχρι σήμερον καὶ φέρει τὸ ὄνομά του : « Ἀρσάκειον ». Ἐντὸς αὐτοῦ ἐκτίσθη καὶ μικρὸς ναὸς, ἡ Ἁγία Ἀναστασία, διότι Ἀναστασία ὠνομάζετο ἡ ἐνάρετος σύζυγός του.

Διὰ νὰ ἐκτιμῆσωμεν τὴν μεγάλην αὐτὴν εὐεργεσίαν τοῦ Ἀρσάκη, πρέπει νὰ ἐνθυμηθῶμεν ὅτι χιλιάδες Ἑλληνίδες διδασκάλισσαι ἐμορφώθησαν εἰς τὸ Ἀρσάκειον καὶ ἐστάλησαν νὰ μορφώσουν τὰ Ἑλληνόπουλα ὅχι μόνον εἰς τὴν μικρὰν ἐλευθέραν Ἑλλάδα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ὑπόδουλον.

Α^ο Πολλοὶ ἀπὸ αὐτὰς ἠγωνίσθησαν νὰ διδάξουν τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν εἰς χωρία τῆς Μακεδονίας, εἰς τὰ ὁποῖα οἱ Ἕλληνας κάτοικοι εἶχαν σχεδὸν λησμονήσει τὴν ἑθνικὴν γλῶσσαν. Α^ο

Εἰς τὸ Ἀρσάκειον ἐμορφώθησαν καὶ αἱ περισσότεραι Ἑλληνίδες, αἱ ὁποῖαι κατόπιν διεκρίθησαν εἰς τὸν οἰκογενειακὸν καὶ κοινωνικὸν τῶν βίον.

Καὶ εἰς τὸ Βουκουρέστιον διέθεσε πολλὰ χρήματα δι' εὐεργεσίας ὁ Ἀρσάκης. Ἐκεῖ ἐξελέγη καὶ βουλευτής. Εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς Ὀθων, διὰ νὰ τοῦ δώσῃ μεγάλα ἀξιώματα. Ἐκεῖνος ὁμως δὲν ἐδέχθη. Δὲν ἤθελε νὰ πληρωθῇ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν, τὴν ὁποῖαν προσέφερον εἰς τὴν πατρίδα του.

Ἡ δὲ μεγαλυτέρα χαρὰ τοῦ μεγάλου τούτου εὐεργέτου, ὅπως ὁ ἴδιος ὠμολόγησεν εἰς ἓνα φίλον του, ἦτο ἡ ἐπιστολὴ μιᾶς μικρᾶς μαθητρίας τοῦ Ἀρσακείου, ἣ ὁποῖα τοῦ ἔγραφεν ὅτι κατὰ τὴν καθημερινὴν προσευχὴν τῆς παρεκάλει τὸν Θεὸν νὰ τοῦ χαρίζῃ τὴν υἰείαν του.

Τὸ παράδειγμα τοῦ Ἀρσάκη ἐμιμήθησαν καὶ ἄλλοι ἑθνικοὶ εὐεργέται καὶ ἐβοήθησαν μὲ τὰ χρήματά των τὸ ἑθνικὸν ἔργον τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρείας.

Σήμερον ἡ Φιλεκπαιδευτικὴ Ἑταιρεία ἔχει σχολεῖα καὶ εἰς τὰς Πάτρας καὶ εἰς τὴν Κέρκυραν. Εἰς τὰς Ἀθήνας πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἔκτισε νέα οἰκήματα εἰς τὸ ὠραῖον προάστιον Ψυχικόν, ὅπου φοιτοῦν μαθήτριά ἐκ τῶν καλύτερων οἰκογενειῶν τῆς Ἑλλάδος. Ἐξακολουθοῦν ὁμως νὰ διατηροῦν δικαίως ὅλα τὰ σχολεῖα τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρείας τὸ ὄνομα « Ἀρσάκειον ».

(Διασκευὴ Γ. Ν. Καλαματιανοῦ)

Ἀναστάσιος Γούδας

69. ΑΙ ΠΕΝΤΕ ΑΙΣΘΗΣΕΙΣ

Μ Βρέφος μόλις πρό ὀλίγου ἐγεννήθη εἰς τὴν μικρὰν του κούνιαν. Ἄφρὸς ἀπὸ πέπλους τὸ σκεπάζει. Ἦρεμα ἤρεμα καὶ ἐλαφρὰ ἀνασηκώνεται τὸ ἀπαλὸν του στῆθος. Εἰς τὰ χεῖλη του ζωγραφίζεται τὸ πρῶτον ἄθῳον χαμόγελον, τὸ ὁποῖον ἀνατέλλει εἰς τὴν χαραυγὴν τῆς ζωῆς του.

Τότε παρουσιάσθησαν ἐκεῖ αἱ πέντε αἰσθήσεις, τὰς ὁποίας ὁ Θεὸς ἐδώρει εἰς τὸν νεοελθόντα εἰς τὸν κόσμον καὶ ἠτοιμάσθησαν νὰ ἀναλάβῃ ἡ κάθε μία ἀπὸ αὐτὰς τὴν ὀρισμένην λειτουργίαν.

Πρώτη ἀπ' ὅλας ἐπροχώρησεν ἡ ὄρασις καὶ εἶπεν :

Α^ο— Είμαι τὸ πολυτιμότερον ἀπὸ τὰ δῶρα, ποῦ σοῦ ἐχάρισεν ὁ Θεός. Εἶμαι ἡ βασιλίσα τῶν αἰσθήσεων. Δι' ἐμοῦ θὰ ἰδῆς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου καὶ τὰς καλλονὰς τῆς φύσεως. Δι' ἐμοῦ θὰ ἀπολαμβάνῃς τὰς ἐορτὰς καὶ τὰ θεάματα. Δι' ἐμοῦ θὰ γνωρίσῃς καὶ θὰ ἐκτιμήσῃς τὰ θαυμαστά προϊόντα τῆς ἀνθρωπίνης τέχνης. Τόσον θὰ σοῦ εἶμαι ἀγαπητῆ, ὥστε ὁ ἱερώτερος ὄρκος σου θὰ ἀναφέρεται εἰς τὴν διατήρησίν μου.

Ἔπειτα ἦλθεν ἡ ἀκοή.

— Καὶ ἐγώ, εἶπεν αὐτῆ, δὲν θὰ σοῦ εἶμαι ὀλιγώτερον πολυτιμότερον ἀπὸ τὴν ἀδελφὴν μου. Χωρὶς ἐμέ ὁ λόγος, τὸ πολυτιμότερον χάρισμα εἰς τὸν ἀνθρώπον, θὰ ἦτο ἀνωφελές. Χωρὶς ἐμέ θὰ ζῆς ἀναίσθητος ἐν μέσῳ τοῦ πλήθους καὶ θὰ σὲ περιβάλλῃ θλιβερὰ ἀπομόνωσις. Δι' ἐμοῦ θὰ ἀκούσῃς τὸ ἄσμα τῆς ἀηδόνας, τὸν ψίθυρον τῆς αὔρας, τὸν φλοῖσβον τῆς θαλάσσης καὶ τὴν ἐνθουσιώδη ἀρμονίαν τῆς μουσικῆς. Δι' ἐμοῦ θὰ γνωρίσῃς τὴν προσφιλῆ φωνὴν τοῦ φίλου σου καὶ τῶν ἰδικῶν σου.

Τρίτη ἐπλησίασεν ἡ ὄσφρησις.

— Εἶμαι ἡ ποιητικωτέρα μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν μου, εἶπε. Τὸ κράτος μου εἶναι περιορισμένον, ἀλλὰ πόσον εἶναι εὐγενές. Ἄν ἔλειπον ἐγώ, τὰ ρόδα καὶ αἱ τσουκνίδαι θὰ εἶχον τὴν ἰδίαν ἀξίαν. Τὸ ἄρωμα τῶν ἀνθέων, τὴν μεθυστικὴν ὄσμην τῶν μύρων, τὴν εὐοσμὸν κνίσσαν, τὴν ὁποῖαν ἀναδίδουν τὰ ἐκλεκτὰ φαγητά, ἐγώ θὰ σὲ κάμω νὰ τὰ ἀπολαύσῃς.

Ἔπειτα ἀπὸ αὐτὴν ἔλαβε τὸν λόγον ἡ γεῦσις, ἡ ὁποία ἐπροχώρησε μὲ ὄψιν θαλερὰν καὶ εὐχαριστημένην.

— Ὅ,τι παράγει τὸ ἀπέραντον βασίλειον τῆς φύσεως, ὅ,τι ἐφεῦρεν ἡ τέχνη τῶν λαιμάργων, ἐγώ θὰ τὰ δοκιμάσω καὶ θὰ ἐκτιμήσω τὴν ἀξίαν των. Καὶ ὅταν αἱ ἄλλαι εὐχαριστήσεις τῆς ζωῆς σὲ ἀποχαιρετίσουν, ἐγώ θὰ ἐξακολουθῶ νὰ σὲ παρηγορῶ καὶ νὰ σὲ εὐφραίνω.

Τελευταία ἐπροχώρησε δειλὴ καὶ συνεσταλμένη ἡ ἀφή.
— Νὰ ἀκούσωμεν καὶ σὺ τί θὰ ὑποσχεθῆς καὶ θὰ τοῦ χα-
ρίσης, εἶπαν αἱ ἄλλαι ἐμπαικτικά.

— Τίποτε δὲν ἔχω νὰ χαρίσω, εἶπε μὲ μετριοφροσύνην ἡ ἀφή. Ὑπόσχομαι ὅμως νὰ τοῦ μείνω μέχρι τέλους ἢ πιστο-
τέρα ἀπὸ ὅλας σας.

Καὶ τὰ ἔτη ἐπέερασαν. Τὸ βρέφος ἔγινε παῖς, ἔγινε νέος, ἔγινεν ἀνὴρ. Ἀνέβη μὲ γοργὸν βῆμα τὸν ἀνωφερῆ δρόμον, τὸν ὁποῖον καταυγάζει τὸ φῶς τῆς ἐλπίδος. Ἐφθασεν εἰς τὴν κορυφὴν γεμᾶτος σφρῖγος καὶ ρώμην καί, χωρὶς νὰ σταματήσῃ οὔτε στιγμὴν, ἤρχισε νὰ καταβαίη. Καὶ ὅσον κατέβαινε, τόσον ἡ ὁδὸς ἐγίνετο δύσκολος καὶ ἀκανθώδης. Ὅσον ἐπροχώρει, τόσον ὁ ὀρίζων τῆς ζωῆς του ἐγίνετο σκοτεινός. Αἱ ἀπολαύσεις ἤρχισαν νὰ γίνωνται σπάνιαι. Οἱ ἕως τώρα στιβαροὶ ὤμοι του ἤρχισαν νὰ κυρτοῦνται. Τὸ γῆρας ἤρχισε νὰ ἐπαργυρώη τὴν κόμην του καὶ αἱ ρυτίδες νὰ αὐλακώουσι τὸ λεῖον μέτωπόν του.

Καὶ ἐξηκολούθει νὰ καταβαίη.

Αἱ πρότερον ἀκμαῖαι αἰσθήσεις του ἤρχισαν νὰ ἐξα-
σθενίζουσι. Πρώτη ἀπὸ ὅλας ἐκουράσθη ἡ ὄρασις.

— Ἦρχισα νὰ βαρύνωμαι, εἶπεν. Οἱ ὀφθαλμοὶ μου ἐθό-
λωσαν. Ποῦ εἶναι τὰ θεάματα, αἱ ἑορταὶ καὶ αἱ διασκεδάσεις ;
Ὅλα τὰ βλέπω παρηλλαγμένα. Τίποτε δὲν μὲ εὐχαριστεῖ.

Αὐτὰ ἔλεγεν ἡ ὄρασις, ἕως ὅτου μίαν ἡμέραν ἐξηφανίσθη ἐντελῶς.

Ὁ γέρον ἐυρέθη ἐξαφνα εἰς τέλειον σκότος.

Ἐπειτα ἦλθεν ἡ σειρὰ τῆς ἀκοῆς, ἡ ὁποία τὸν ἐγκα-
τέλειψε καὶ αὐτῇ. Μετ' ὀλίγον ἡ σειρὰ τῆς ὁσφρήσεως, τὴν ὁποίαν ἐπνίξεν ὁ γεροντικὸς κατάρρους, καὶ ἔπειτα καὶ τῆς

γεύσεως. Ὁ γέρον δὲν εἶχεν ὀδόντας καὶ ἔτρωγε μόνον χυλόν.

Μόνος πλέον μέσα εἰς ἓνα θάλαμον ἐκάθητο ἐπὶ ἑνὸς ἀνακλίντρου.

Οἱ ὀφθαλμοὶ του δὲν ἔβλεπον τὸ ζωογόνον φῶς τοῦ ἡλίου. Τὰ ὠτά του δὲν ἤκουον τὴν ἐκ τοῦ κήπου προερχομένην φαιδρὰν συναυλίαν τῶν πρωινῶν ἀσμάτων τῶν πτηνῶν, τὸν βόμβον τῶν ἐντόμων, τὰς χαρμωσύνους κραυγὰς τῶν παιδιῶν.

Ἡ ρὶς του δὲν ὠσφραίνεται τὸ τερπνὸν ἄρωμα τῶν ἀνθέων τοῦ κήπου.

Ἐπὶ μιᾷ τραπέζῃς ἀνέμενεν αὐτὸν τὸ πρωινόν του ρόφημα, τὸ ὁποῖον δὲν τοῦ ἐπροξένει καμμίαν εὐχαρίστησιν. **Α**ἰεὶς τὸ ἐτοιμοθάνατον ἐκεῖνο σαρκίον μόνον ἢ μνήμη ἕζη ἀκόμη καὶ προσεπάθει νὰ διακρίνη μέσα εἰς τὴν ὀμίχλην τοῦ παρελθόντος τὰς παλαιὰς εὐτυχεῖς ἡμέρας. **Α**οα

Ἐξαφνα ὠραῖον κοράσιον ἤνοιξε τὴν θύραν τοῦ θαλάμου. Ἐπροχώρησε πρὸς τὸν γέροντα καὶ ἀνερριχήθη εἰς τὰ γόνατά του. Ἠπλωσε τοὺς μικροὺς του βραχίονας καὶ περιέβαλε τὴν λευκὴν κεφαλὴν του. Ἐπειτα ἐπλησίασε τὰ μικρὰ ρόδινα χεῖλη του ἐπὶ τοῦ ὠχροῦ μετώπου τοῦ γέροντος καὶ τὸν ἐφίλησεν.

Ὁ γέρον ἀντιληφθεὶς τὸν ἐναγκαλισμὸν τῆς ἐγγονῆς του ἀνεσκίρτησε. Καὶ ἐνῶ αἱ ἄτονοι χεῖρές του ἐπετίθεντο θωπευτικῶς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ παιδίου καὶ τὰ ἄχροα χεῖλη του ἐφίλουν τὰς ἀγνάς παρειάς του, ἄρρητος ἰλαρότης ἐχύθη ἐπὶ τῆς μορφῆς του.

Ἡ ἀφή δὲν εἶχε φύγει ἀκόμη. Ἐκράτησε τὴν ὑπόσχεσίν της.

Χαράλαμπος Ἄννιος

ΜΜ 70. ΟΙ ΔΥΟ ΠΤΩΧΟΙ

Σε μία γωνιά περαστική
γέρος πτωχός έχει καθίσει.
Κόσμος πολὺς περνᾷ ἀπ' ἐκεῖ
καὶ ἴσως θὰ τὸν ἐλεήσῃ
καμμιά ψυχὴ, πού ἔχει μάθει
νὰ συμπονή τὰ ξένα πάθη. α

Σε λίγο ὅλος προσοχὴ
ἔφερ' ἐκεῖ τὰ βήματά του
κι ἄλλος φτωχός — τὸ δυστυχῆ!
Με ὅλη τὴ νεότητά του
ἔχει στὸ φῶς του μαύρη σκέπη.
εἶναι τυφλός! τυφλός! Δὲ βλέπει! Α

Ἄχ! τί ζευγάρι θλιβερό!
Τὰ νιάτα τὰ δυστυχισμένα
κι ἀπὸ τὸν ἄγριο καιρὸ
τὰ γηρατειὰ τὰ μαραμένα
βλέπει ἐκεῖ ὅποιος περνᾷ
νὰ ζητιανεύουν πλάι-πλάι.

Ὅμως κανείς τὰ γηρατειά
τὰ χιονοσκεπέαστα λυπᾶται !
Στὸ γέρο ρίχνουν μιὰ ματιά
τὸν ἐλεοῦνε οἱ διαβάται,
μὰ οὔτε ἓνας τους δὲ δίνει
καὶ στὸν τυφλὸ ἐλεημοσύνη.

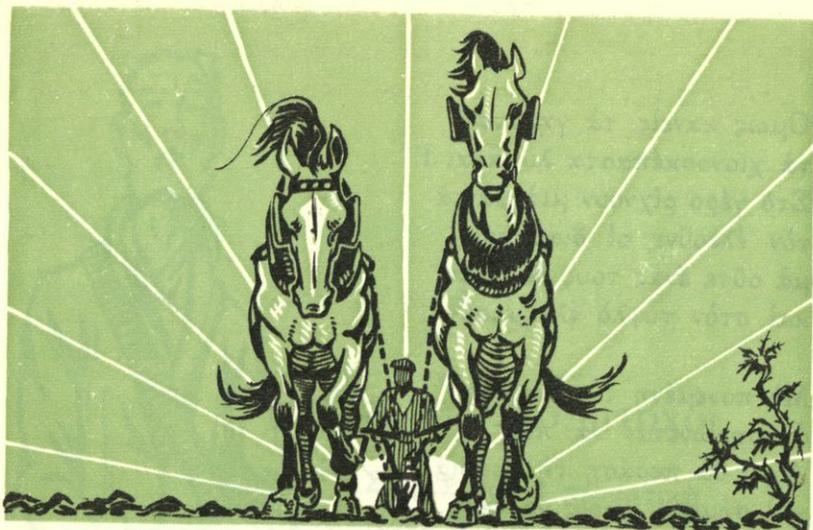
Μὲ πανεμένη τὴν καρδιά
ἀνασηκώνεται νὰ πάη ...
Ἄχ ! θὰ περάσῃ τὴ βραδιά
καὶ σήμερα χωρὶς νὰ φάη ...
Γι' αὐτὸ τοὺς ἄλλους τί τοὺς νοιάζει ;
Καὶ ὁ τυφλὸς ἀναστενάζει . .

Μὰ ἔξαφνα κάποιος ζητᾷ
μέσ' στὴν παλάμη νὰ τοῦ δώσῃ
χρήματα λίγα, μ' ἀρκετά,
ἓνα ψωμί γιὰ νὰ πληρώσῃ.
— Σοῦ εὐχετ' ἡ φτωχὴ καρδιά μου
τιμές καὶ δόξες, ἀρχοντά μου !

Αὐτὸ εἶπεν ἐκεῖνος, ἐπειδὴ,
τυφλὸς ποὺ ἦταν, δὲν μποροῦσε
μὲ δάκρυα χαρᾶς νὰ ἰδῇ
πῶς σπλαγχνικά τὸν ἐλεοῦσε
ὁ γέρος, ἐλεῶντας πάλι
καθὼς τὸν ἐλεῆσαν ἄλλοι. ΜΑΡΤΙΝ

Γεώργιος Δροσίνης

Δ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΦΥΣΙΝ ΚΑΙ ΤΑΣ ΑΣΧΟΛΙΑΣ
ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ

71. ΤΟ ΟΡΓΩΜΑ

Ὁ Πανάγος Ὁ ἥλιος λάμπει ἐπάνω ἀπὸ τὰ βρεγμένα
χωράφια καὶ τὰ φρεσκοπλυμένα πεῦκα.
Τοὺς χαμογελᾷ ὡς παλαιὸς βασιλεὺς εὐχαριστημένος ἀπὸ
τοὺς ἀνθρώπους του.

Ἄπὸ ἀπέναντι ἢ θάλασσα στέλλει τὴν μυρωμένην ἄλ-
μην τῆς νᾶ ἐνωθῆ μετὰ τὸ ἄρωμα τῶν μύρτων καὶ τῶν σχοίνων.
Μέσα εἰς τὴν γαλήνην τῆς ἐξοχῆς φλῶροι, καρδεῖναι
καὶ σπίνι κατισμένοι εἰς τοὺς κλώνους τῶν θάμνων δοκι-
μάζουν νέα κελαδήματα. Καὶ πέραν εἰς τὰ πλάγια τοῦ βου-
νοῦ ὁ βοσκὸς βόσκει τὰ πρόβατά του καὶ παίζει τὴν φλογέ-
ραν του.

Ὁ κύρ Πανάγος φθάνει εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ μὲ τὰ δύο ἄλογά του, τὸν Ψαρῆν καὶ τὸν Ντορῆν, καὶ μὲ τὸ ἄροτρον. Ἀφήνει εἰς τὴν ρίζαν τοῦ πεύκου, ποῦ ὑψώνεται εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀγροῦ, τὸ σακκίδιον μὲ τὸ λιτὸν φαγητόν του, τὴν στάμναν μὲ τὸ νερὸν καὶ τὸν σάκκον μὲ τὴν τροφήν τῶν ζώων. Δίπλα ἐξαπλώνεται ὁ σκύλος μὲ τὸ ρύγχος ἀνάμεσα εἰς τοὺς δύο πόδας τοῦ ἀγρυπνος φρουρὸς τῶν ἀγαθῶν τοῦ κυρίου του.

Πρὶν ἀρχίσῃ τὸ ἔργον ὁ Πανάγος, ἀφαιρεῖ τὸν σκοῦφον τοῦ καὶ κοιτάζει πρὸς τὰ οὐράνια κατὰ τὴν ἀνατολήν. Παρατηρεῖ μὲ θάρρος, ὡσάν νὰ βλέπῃ παλαιὸν φίλον καὶ γνώριμον ἐκεῖ ὑψηλὰ εἰς τὸν οὐρανόν. Κάνει τρεῖς φορές τὸν σταυρόν του καὶ τὰ χεῖλη του ψιθυρίζουν μὲ συγκίνησιν τὴν ἀφελῆ προσευχὴν του :

—Εὐλογημένοι ὁ ἐρχόμενος !...

Καὶ τοποθετεῖ πάλιν τὸν σκοῦφον εἰς τὴν κεφαλὴν του.

Ἐρευνᾷ ἔπειτα μὲ τὸ βλέμμα τὴν παλαιὰν γραμμὴν τῶν αὐλάκων τοῦ ἀγροῦ, διὰ νὰ ὀργώσῃ τῶρα σταυρωτά, καὶ ἀρπάζει τὴν χειρολαβὴν τοῦ ἀρότρου μὲ τὴν στιβαρὰν χεῖρά του.

"Ἐλα, Ψαρῆ μου ! "Ἐλα, Ντορῆ μου ! "Αἰντε, πουλιὰ μου ! . . Δίδει τὸ σύνθημα εἰς τοὺς δύο συντρόφους του μὲ τόνον πολὺ φιλικὸν καὶ ἀρχίζει τὸ ἔργον του.

Τὸ ἔργον Τὰ δύο ζῶα φιλότιμα καὶ ψυχωμένα προβαίνουν μὲ κόπον. "Οπισθὲν των τὸ ὕνιον ἀναποδογυρίζει τοὺς βῶλους καὶ αὐλακώνει βαθέως τὴν γῆν.

Κάθε τόσον ὁ Πανάγος κοιτάζει ὀπίσω του τὰ αὐλάκια, ποῦ ἀφήνει τὸ ἄροτρον του, ἐνῶ ἡ φωνὴ του γλυκεῖα ἐνθαρρύνει τὰ ζῶα :

—"Ἐλα, Ντορῆ μου ! "Αἰντε, Ψαρῆ μου ! . .

Τὰ δύο ἄλογα προχωροῦν, ἐνῶ λάμπουν ἀπὸ τὸν ἰδρῶτα, τὸν ὁποῖον χύνουν.

Πόσον θαυμάζω τὸ προαιώνιον ἔργον τοῦ κυρ Πανάγου. Μοῦ φαίνεται ἑξαφνα ὅτι ὁ γέρον μεγαλώνει καὶ ὅτι ἐγγίζει τὸν θόλον τοῦ οὐρανοῦ· ὅλα τὰ ἄλλα φαίνονται μικρὰ ἔμπρὸς εἰς αὐτόν. Μικρὰ εἶναι ἡ πολιτεία ἐκεῖ πέρα, μὲ τοὺς θορύβους της· μικροὶ οἱ κύριοι καὶ αἱ κυρίαί, πού περνοῦν αὐτὴν τὴν στιγμήν μὲ τὰ αὐτοκίνητα συζητοῦντες· μικροὶ καὶ οἱ ἀργόσχολοι, πού πηγαίνουν περίπατον εἰς τὴν ἐξοχὴν.

Μόνον ὁ γέρον γεωργὸς εἶναι πράγματι μεγάλος. Ὁ ἥλιος χρυσώνει τὸ ἰδρωμένον καὶ ψημένον μέτωπόν του· ὁ πρωινὸς ἀήρ εἰσέρχεται ἀπὸ τὸ ἀνοιχτὸν εἰς τὸ στῆθος ὑποκάμισόν του καὶ θωπεύει τὸ γεροδεμένον σῶμά του.

Καὶ αὐτὸς ἐπαναλαμβάνει συχνά:

— "Ἐλα, Ψαρῆ μου! "Ἐλα, Ντορῆ μου! "Αιντε, πουλιά μου! . . .

Τὸ ὑψηλὸν πεῦκον τὸν καρτερεῖ τὴν μεσημβρίαν. Θὰ καθίσῃ εἰς τὴν σκιάν του, θὰ φάγῃ καὶ θὰ κατακλιθῇ ὀλίγον νὰ ἀναπαυθῇ· ὡς στρῶμα καὶ προσκέφαλον θὰ ἔχῃ μурωμένους κλάδους ἀπὸ σχοῖνα. Καὶ ὅταν γλυκὰ γλυκὰ θὰ ἔλθῃ ὁ ὕπνος, θὰ ἀπλωθῇ ἔμπρὸς εἰς τὰ μάτια του ὀλόξανθον ὄνειρον ἀπὸ στάχια, πού κυματίζουν μεστωμένα.

Στέκω νὰ τὸν θαυμάσω ἀκόμη μίαν φοράν. . . Γυρίζει καὶ μὲ βλέπει· ἀποκαλύπτομαι.

— Γειά σου! μοῦ λέγει μὲ ἀφέλειαν νομίζων ὅτι τὸν καλημερίζω.

Ἄλλ' αὐτὸ δὲν ἦτο μία ἀπλῆ καλημέρα. Ἦτο ὁ βαθὺς σεβασμὸς πρὸς τὸν θεῖον γέροντα, τὸν ἐργάτην τῆς γῆς. Εἶχον ἀποκαλυφθῆ, ὅπως ἀποκαλυπτόμεθα εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

*Ἐφημερίς « Ἐλεύθερον Βῆμα »
(Διασκευὴ Ν. Α. Κοντοπούλου)

72. Ο ΖΕΥΓΑΣ

Μ
Μετ' ἀλέτρι ὀπίσω του τ' ἀφρᾶτο αὐλάκι ἀφήνει
καὶ τ' ἀργοπάτητα ὁ ζευγᾶς τὰ βόδια του κεντᾶ·
καὶ ἐκεῖνα, πού παιδεύονται μὲ τόση καλωσύνη,
μὲ τὰ μεγάλα μάτια τους κοιτάζουσε σκυφτά.

Χαρὰ στ' ἀλέτρι, στὸ ζευγᾶ, πού τῆ ζωὴ μᾶς δίνουν.
"Ὅταν τὰ στάχυα θὰ γενοῦν, τὰ βόδια θὰ ἀποστάσουν,
οἱ παραγιοὶ τίς ὑψηλές τις θημωνιές θὰ στήνουν
καὶ ἐκεῖνα θαῦρουν καλαμιὰ πολλή, γιὰ νὰ χορτάσουν.

Λ
Μέσα στ' ἀλώνια τὰ χρυσᾶ τ' ἄλογα θὰ γυρνᾶνε
καὶ θὰ σηκώνουν σύννεφο τῆ σκόνῃ στὸν ἀγέρα,
κι οἱ λιχιστᾶδες παρεκεῖ ψηλὰ θὲ νὰ σκορπᾶνε
μαλαματένια κότσαλα μέσ' στὸ γαλάζιο αἰθέρα.

« Ἄνοιχτὰ μυστικά »

Μ Α 0
Ἄλέκος Φωτιάδης

73. Ο ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΟΣ

Χειμώνιασε και φεύγουν τὰ πουλιά,
γοργός ὁ γερανός τὰ πελαγώνει.
Ἡ φλύαρη χελιδνοφωλιά
χορτάριασε, πανέρημη και μόνη.

Τοῦ σπίνου χάθηκε ἡ γλυκεῖα λαλιά,
φοβήθηκε ὁ μελισσοργός τὸ χιόνι
κι ἡ σουσουράδα στὴν ἀκρογιαλιά
δὲν τρέχει, δὲν πηδᾷ, δὲν καμαρώνει.

Στῆς λυγαριάς τ' ὀλόξερο κλαδί
τοῦ φθινοπώρου φτωχικὸ παιδί,
ὁ Καλογιάννος, προσχαρος προβάλλει.

Μὲ λίγα λόγια σιγαλὰ καὶ ταπεινὰ
μικρὸς προφήτης φτερωτὸς μὴνᾶ
τὴν ἀνοίξει, ποῦ θὰ γυρίσῃ πάλι.

«Γαλήνη»

Γεώργιος Δρακόνης

74. ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ

^{Μου}
Ἀπροσδόκητος ἐπισκέπτης Τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς χιονιάς ἤκουσα ἕνα μικρὸν θόρυβον, ὡς νὰ ἔρριπτον λιθά-
ρια εἰς τὸν ὑαλοπίνακα τοῦ παραθύρου
μου. Στρέφω καὶ βλέπω ἕνα σπουργίτην νὰ κάθεται εἰς τὸ
κατώφλιον τοῦ παραθύρου. **Αὖ**

Ἐγνώριζον ἀπὸ ἀναγνώσεις ὅτι τὰ πτηνὰ κάμνουν
τοιαύτας ἐπισκέψεις εἰς τὸν καιρὸν τῆς χιονιάς. Ἀληθῶς
ὁμως αὐτὸς μοῦ ἐκτύπησε μετὰ τὸ ράμφος του τὸν ὑαλοπί-
νακα; Τὴν ἀμφιβολίαν μου διέλυσε νέον ράμφισμα, τὸ ὁποῖον
εἶδα τώρα μετὰ τὰ μάτια μου. Καὶ τὸ πρᾶγμα μετὰ συνεκίνησε
καὶ μάλιστα, ἂν θέλετε, μετὰ ἐκολάκευσεν. Ὁ καημένος ὁ
σπουργίτης μοῦ ἔκαμνε μίαν τιμητικὴν διάκρισιν νὰ μετὰ
θεωρῆ ὡς ἀνίκανον νὰ τοῦ κάμω κακὸν καὶ ἱκανὸν νὰ τὸν
λυπηθῶ.

Ἐπλησίασα σιγὰ σιγὰ εἰς τὸ παράθυρον.

Ὁ σπουργίτης, ἀφοῦ ἐτίναξε τὰ πτερά του, ἔκαμε μικρὸν κίνημα πρὸς τὰ ὀπίσω. Ἐπειτα ἐστάθη καὶ μὲ παρετήρησε μὲ τὴν μεγάλην περιέργειαν, τὴν ὁποίαν ἔχει κάποτε τὸ βλέμμα τῶν πτηνῶν.

Ἀπειχόν τώρα ἀπὸ τὸ παράθυρον δύο βήματα.

Ὁ σπουργίτης ἐξηκολούθει νὰ μὲ παρατηρῇ. Ἐπειτα ἔκαμε κίνημα τῆς κεφαλῆς του ὡς χαιρετισμόν. Ἄλλ' ὅταν ἔφθασα εἰς τὸ παράθυρον καὶ ἤπλωσα τὴν χεῖρα πρὸς τὸν σύρτην, ὁ σπουργίτης ἐπέταξεν. Ἀδύνατον νὰ πιστεύσῃ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀγαθότητα. M

M

Συμφιλίωσις Ἐρριψα ψίχουλα εἰς τὸ μάρμαρον τοῦ παραθύρου, τὸ ὁποῖον ἐκαθάρισα ἀπὸ τὴν χιόνα, καὶ ἔκλεισα τὸ παράθυρον. Μετ' ὀλίγον εἶδα τὸν σπουργίτην νὰ ἐπανερχεται εἰς τὸ παράθυρον καὶ ν' ἀρχίζῃ νὰ τρώγῃ λαιμάργως τὰ ψιχία.

Καὶ ἀφοῦ ἐτελείωσεν, ἔκαμε νέον χαιρετισμόν· ἔπειτα ἐρράμφισε τὸν ὑαλοπίνακα καὶ ἐκίνει δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὴν κεφαλὴν, ὡς νὰ προσεπάθει νὰ διακρίνῃ τί ἐγίνετο μέσα εἰς τὸ δωμάτιον. Ἄλλ' ὅταν ἐπλησίασα ν' ἀνοίξω, ἐπέταξε πάλιν φοβισμένος.

Ἐρριψα νέα ψιχία εἰς τὸ μάρμαρον τοῦ παραθύρου, ἔρριψα καὶ ἄλλα εἰς τὸ πάτωμα κάτω ἀπὸ τὸ παράθυρον καὶ ἐκάθισα εἰς τὸ βάθος τοῦ δωματίου ἀφήσας ἀνοιχτὸν τὸ παράθυρον.

Δὲν ἐπέρασαν πολλὰ λεπτά καὶ ὁ σπουργίτης ἐπανῆλθε. Μετὰ διαφόρους δισταγμοὺς ἐπήδησε καὶ μέσα εἰς τὸ δωμάτιον καὶ ἐξηκολούθησε νὰ τρώγῃ τὰ σκορπισμένα εἰς τὸ

πάτωμα ψιχία· ἦτο ὅμως ἀνήσυχος πάντοτε καὶ ἔτοιμος νὰ πετάξῃ.

Ἐπειτα μὲ ἓν πτερύγισμα ἀνέβη εἰς τὸ γραφεῖόν μου καὶ ἐκεῖθεν ἐστράφη καὶ μὲ παρετήρει· μὲ παρετήρει σχεδὸν πέντε λεπτά. Καὶ μοῦ ἐφάνη ὅτι εἰς τὰ μάτια του ὑπῆρχε μία λάμψις μειδιάματος.

Ἄλλὰ μόλις ἐκινήθην, ἐπέταξε καὶ δὲν ἐπανῆλθε πλέον. Οὔτε καὶ ἐγὼ ἠδυνάμην νὰ ἔχω τὸ παράθυρον περισσότερον ἀνοικτόν. *Αὐ*

Ἀνέμενον τὴν ἐπομένην· ἀνέμενον καὶ τὴν μεθεπομένην ν' ἀκούσω τὸ ράμφισμά του εἰς τὸ παράθυρον. Ἐπεθύμουν νὰ συνεχίσωμεν τὰς σχέσεις μας, νὰ γίνωμεν φίλοι. Τὰ στρουθία, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἔχουν τὴν χάριν ὅλων τῶν μικρῶν πτηνῶν, ἐνθυμίζου καὶ τὴν πραότητα καὶ ἀγαθότητα Ἐκείνου, ὁ ὁποῖος συχνὰ τὰ ἀνέφερον εἰς τὰς παραβολὰς του.

Ἄλλὰ δὲν ἦλθεν... *Μ*

Ἐφημερίς « Ἐμπρὸς »

Ἰωάννης Κορυλάκης

(Διασκευὴ Ν. Α. Κοντοπούλου)

75. ΑΙ ΧΕΛΙΔΟΝΕΣ

Προάγγελοι ^Α Τὰ πρωινὰ κελαδήματα, τὰ ὅποια χαί-
τῆς ἀνοίξεως ^Α ρετίζουν τὸν ἥλιον καὶ δοξολογοῦν τὸν
Πλάστην, ἀντηχοῦν ἀπὸ τινος ζωηρότε-
ρα, πολυπληθέστερα ^Α Ἡ συναυλία των μὲ εὐφραίνει κάθε
αὐγὴν, ὅταν ἐξυπνῶ καὶ ἀνοίγω τὸ παράθυρόν μου.

Ἄπέναντι ἔχω ἓν δένδρον ὑψηλόν, τοῦ ὁποίου οἱ κλά-
δοι τῶρα ἤρχισαν νὰ φουντώνουν καὶ νὰ πρασινίζουν. Ἐπὶ
τοῦ δένδρου τούτου τονίζουν τὸν πρωινόν των ὕμνον οἱ πτε-
ρωτοὶ ψάλται τῆς περιοχῆς μας. Καὶ γῦρο πρασινίζουν τὰ
φυτὰ καὶ τὰ δενδράκια τῆς αὐλῆς καὶ εἶναι μία μικρὰ εἰκὼν
ἀνοίξεως αὐτῆ, ἣ ὅποια παρουσιάζεται ἐμπρὸς μου κάθε
πρωί, ὅταν ἀνοίγω τὸ παράθυρον.

Ναί, ἡ ἀνοιξὶς ἦλθεν ! Μᾶς τὸ λέγει ὁ γαλανὸς οὐρα-
νὸς, μᾶς τὸ ἐπαναλαμβάνει τὸ πράσινον τῆς γῆς, μᾶς τὸ βε-
βαιώνει τὸ κελάδημα τῶν πτηνῶν.

Ἦλθεν ἡ ἀνοιξὶς καί, ὅπως πάντοτε, τὸ ἀνθοστόλιστον
ἄρμα τῆς τῶ ἔσυραν αἱ χελιδόνες. Ὡ, τὰ ἀγαπημένα, τὰ λα-
τρευτὰ πτηνά, οἱ προάγγελοι τῶν ὠραίων ἡμερῶν !

Τὰς εἶδατε, τὰς εἶδατε πάλιν νὰ διασχίζουν μὲ τὴν χα-
ριτωμένην των πτῆσιν τὸν γαλάζιον ἀέρα καὶ νὰ τὸν γε-

μίζουν με τὴν ἁρμονίαν τῶν τερετισμῶν των ; Καὶ ἐπληρώθη ἀπὸ χαρὰν ἢ ψυχὴ σας εἰς τὴν συνάντησιν τῶν καλῶν καὶ πιστῶν φίλων, αἱ ὁποῖαι ἐπανέρχονται εἰς τὰς παλαιὰς των φωλεάς, διὰ νὰ μείνουν μαζί μας ὅσον θὰ διαρκέσῃ ἡ ὠραία ἐποχὴ ;

Ναί· δὲν ὑπάρχει ἀγαπητότερον πτηνὸν ἀπὸ τὴν χελιδόνα ! Ἔρχεται μαζί με τὴν ἀνοιξιν καὶ εἶναι τὸ σύμβολον τῆς ἀναγεννήσεως τῆς ζωῆς.

Ἄρεταί της Ἡ χελιδὼν εἶναι φίλη τοῦ ἀνθρώπου καὶ κατὰ προτίμησιν στήνει τὴν φωλεάν της πλησίον εἰς τὰς κατοικίας τῶν ἀνθρώπων καὶ πολλάκις μέσα εἰς αὐτάς.

Δίδει τὸ μέγα παράδειγμα τῆς φιλοπονίας, τῆς οἰκογενειακῆς ἀγάπης, τοῦ κοινωνικοῦ αἰσθήματος, διότι εἶναι πολὺ φιλόπonos, φιλόστοργος καὶ κοινωνική. Ἡ παρουσία της θεωρεῖται ὡς καλὸς οἰωνὸς καὶ γίνεται παντοῦ δεκτὴ ὡς εὐλογία Θεοῦ.

Καὶ δὲν εἶναι μόνον στολισμὸς· δὲν μᾶς εὐχαριστεῖ ἀπλῶς με τὴν χάριν τῆς πτήσεώς της καὶ με τὴν γλυκύτητα τοῦ ἄσματός της. Εἶναι καὶ εὐεργέτις τοῦ ἀνθρώπου· διότι καθαρίζει τὴν ἀτμόσφαιραν ἀπὸ τοὺς κύνωπας καὶ τὰ ἄλλα βλαβερὰ ἔντομα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν κυρίως τὴν τροφὴν της.

Ἐπειτα χρησιμεύει κάποτε καὶ ὡς εἶδος βαρομέτρου. Οἱ χωρικοὶ μάλιστα, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν ἄλλο, μεταχειρίζονται τὴν χελιδόνα· ὅταν πετᾷ χαμηλά, προμηνύει βροχὴν· ὅταν πετᾷ ὑψηλά, προμηνύει καλοκαιρίαν.

Αἱ χελιδόνες εἶναι ὄχι μόνον εὐχάριστοι φίλοι, ἀλλὰ καὶ ὠφέλιμα καὶ εὐεργετικὰ πτηνά.

76. Ο ΜΑΙΟΣ

ἤλθεν ὁ Μάιος.

Μεγάλη ἑορτὴ εἰς τὸν δροσερὸν καὶ ἀνθοστόλιστον κήπον. Ἄνθη εἰς τὰ δένδρα, ἄνθη εἰς τοὺς θάμνους, ἄνθη εἰς τὴν χλόην, ἄνθη παντοῦ. ^ἌΤὰ χρώματα συνδυάζονται ἑναρμονίως μετὰ τὰ ἀρώματα. Αἱ κατακόκκιναι παπαροῦναι ἀδελφώνονται μετὰς λευκὰς μαργαρίτας καὶ τὸ βαρὺ ἄρωμα τῶν κρίνων μετὰ τὴν λεπτὴν εὐωδίαν τῶν ρόδων. Καὶ ἡ πρωινή δρόσος κατακοσμεῖ τὰ φύλλα καὶ τὰ πέταλα μετὰ ἀδάμαντας, μετὰ τοὺς ὁποίους παίζουν φαιδρῶς αἱ πρῶται ἀκτίνες τοῦ ἡλίου.

Εἰς τὴν καθαρὰν, τὴν γαλανὴν, τὴν εὐωδὴ ἀτμόσφαιραν τοῦ κήπου πετοῦν ἀναρίθμητα ἕντομα καὶ πτηνὰ βομ-

βοῦντα, τερετίζοντα, κελαδοῦντα. Ἡ συναυλία των ἢ πανηγυρική, συμπληροῖ τὴν ὄψιν τοῦ κήπου τὴν ἑορτάσιμον· ἀντὶ τῶν ἀφθόνων ἀνθέων, τὰ ὅποια κοιτάζουν με ἀγάπην καὶ θαυμασμόν, ψάλλουν τὰ πτηνὰ τὸν ὕμνον τοῦ Ματοῦ. Καὶ ἐνῶ πετοῦν με κελαδήματα, πλησιάζουν τὰ ἄνθη, ὡς διὰ νὰ αἰσθανθοῦν αὐτὰ τὴν εὐωδίαν των, ὡς διὰ ν' ἀκούσουν ἐκεῖνα τὸ ἄσμα των.

Καὶ λέγουν τὰ ἄνθη πρὸς τὰ πτηνὰ :

— Σᾶς ζηλεύομεν καὶ σᾶς μακαρίζομεν. Πόσον εἶσθε εὐτυχημένα, ποῦ ἔχετε λάρυγγα μουσικὸν καὶ ἠμπορεῖτε νὰ τονίζετε ἄσματα πρὸς τὸν Δημιουργόν μας ! Ἡμεῖς εὐωδιάζομεν καὶ αἰσθανόμεθα· ἀλλὰ δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ἐκφράσωμεν ὅ,τι αἰσθανόμεθα με ἄσματα.

Καὶ ἀπαντοῦν τὰ πτηνὰ πρὸς τὰ ἄνθη :

— Ἡ εὐωδία σας ἐκφράζει τὰ αἰσθήματά σας. Ἡμεῖς προσευχόμεθα με ἄσματα εἰς τὸν μέγαν αὐτὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ ! Ἀλλὰ σεῖς εἶσθε τὰ θυμιατήρια, ἐκ τῶν ὁποίων ἐκπέμπεται πρὸς τὸν οὐρανὸν μαζί με τὴν προσευχὴν ἢ εὐωδία τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης!

AD^o Καὶ τὸ ἄγνόν παιδίον, τὸ ὅποιον ἔρχεται τὴν πρωινὴν ἐκείνην ὥραν, διὰ νὰ δρέψῃ τὰ ἄνθη τοῦ Ματοῦ, ἀκούει, ἐννοεῖ τὴν γλῶσσαν τῶν ἀνθέων καὶ τῶν πτηνῶν καὶ λέγει :

— Νά, ὁ κῆπος αὐτὸς εἶναι ναός, εἰς τὸν ὅποιον δοξάζεται καὶ ὑμνεῖται ὁ Δημιουργός. Σήμερον εἶναι ἡ μεγίστη τῶν ἑορτῶν. Ἐορτάζει ἡ φύσις. Τὰ πτηνὰ διηγοῦνται τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ θυμιατήρια τῶν ἀνθέων ἐκπέμπουν πρὸς Αὐτὸν τὸν λιβανωτὸν τῆς λατρείας καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης.

Γρηγόριος Ξενόπουλος

30XΛ - αω 'εξω

882

77. ΠΡΩΤΗ ΜΑΪΟΥ

Α^α

Τοῦ Μαγιοῦ ροδοφαίνεται ἡ μέρα,
ποῦ ὠραιότερη ἢ φύσι ξυπνάει,
καὶ τὴν κάνουν λαμπρὰ καὶ γελάει
πρασινάδες, ἀχτῖνες, νερά. Α^α

Ἄνθη κι ἄνθη βαστοῦνε στὸ χέρι
παιδιὰ κι ἄντρες, γυναῖκες καὶ γέροι·
ἀσπροντύματα, γέλια καὶ κρότοι,
ἔλοι οἱ δρόμοι γεμάτοι χαρά.

Ναί, χαρῆτε τοῦ χρόνου τὴ νιότη,
ἄνδρες, γέροι, γυναῖκες, παιδιὰ!

« Ἀ π α ν τ α » Διονύσιος Σολωμὸς

78. ΟΙ ΑΣΤΑΚΟΙ

—'Αστακοί ! 'Αστακοί ! Ζωντανοί άστακοί !

Είμαι πολύ φυσικόν εγώ, ό όποίος κατάγομαι από άστακοφόρον νήσον, να συγκινοῦμαι περισσότερο από τας φωνάς τών πλανοδίων πωλητῶν τών άστακῶν. 'Αφήνω τότε τήν εργασίαν μου και σπεύδω προς τό παράθυρον, ένα απολαύσω διά τών οφθαλμῶν μου τά θαλασσινά τῆς πατρίδος μου.

Και φαντάζομαι τότε τό εκλεκτόν αυτό όστρακόδερμον όχι εις τήν άθηναϊκήν ιχθυαγοράν, άλλ' εις τήν μοσχοβολούσαν άκτὴν τῆς νήσου μου, εις τήν πρώραν άλιευτικῶν πλοιαρίου. Βλέπω με τήν φαντασίαν μου διαφόρου ηλικίας και μεγέθους άστακούς, εφήβους, νεοσυλλέκτους ἢ γηραιούς, όλόκληρον λόχον. "Όλοι είναι όπλισμένοι, όλοι μου φαίνονται ότι αναπαύονται, ως να ἤρχοντο από μεγάλα στρατιωτικά γυμνάσια, επάνω εις τήν πρώραν του πλοίου. Θαυμάζω τούς άγκυλωτούς και γαμφωνύχους άμετρήτους πόδας των — δέκα έκαστος !

"Όλοι είναι όπλισμένοι με τόν άκανθώδη όπλισμόν, τά πιστόλια των, τά μαχαίρια των, τά γιαταγάνια των ! Και

ὅλοι εἶναι θώρακοφόροι προστατευόμενοι ἀπὸ ἀκανθωτὸν θώρακα, ὁ ὁποῖος περιβάλλει ἰσχυρῶς τὰ νῶτά των, ἀπὸ οὐρανὸν ὀστρακοειδῆ καὶ δύο ἀεικινήτους κεραίας ἐμπρὸς μακρὰς ὡς δύο δόρατα.

“ὦ ! ἐκεῖνος ὁ χρωματισμός των ! Τί μαγεία ! ” Οἱ αἱ εὐγενέστεραι ἀποχρώσεις τοῦ πορφυροῦ.

— Ἄστακοί ! Ἄστακοί ! Ζωντανοὶ ἀστακοί !

Παρετήρησα ὅτι αἱ φωναὶ αὐταὶ τῶν πλανοδίων πωλητῶν ἀντηχοῦν συνήθως κατὰ Παρασκευήν. Διότι τὴν ἡμέραν αὐτὴν καταπλέει τὸ ἀτμόπλοιον ἀπὸ τὴν Σκυῖρον, τὴν κατ’ ἐξοχὴν ἀστακοτρόφον νῆσον.

Ἴσως νὰ ὑπῆρχεν ἀρχαῖος μῦθος περὶ γενεαλογίας τῶν ἀστακῶν, ὁ ὁποῖος νὰ ἐλησμονήθη. Ἀσφαλῶς ὁ μῦθος αὐτὸς θὰ ἔλεγεν ὅτι ὁ Κίμων, καθυποτάξας ποτὲ τὴν νῆσον Σκυῖρον ὑπὸ τὴν ἀθηναϊκὴν κυριαρχίαν, ἐπνιξεν ὅλους τοὺς ἀρχαίους τῆς νήσου κατοίκους, τοὺς ἀγρίους Δόλοπας, παραδοθέντας ἐνόπλιος εἰς αὐτόν. Ἴσως οἱ Δόλοπες οὗτοι, κατὰ τὸν μῦθον, νὰ εἶναι οἱ σύγχρονοι ἀστακοί». Ἐκεῖθεν θὰ διεδόθη τὸ ὀστρακόδερμον τοῦτο θαλασσινὸν εἰς ὅλας τὰς Σποράδας, εἰς ὅλας τὰς νήσους τοῦ Ἀρχιπελάγους καὶ εἰς τὰς λοιπὰς τῆς Ἑλλάδος παραλίας.

Ἄλλ’ εἰς τὴν Σκυῖρον ἡ ἀλιεῖα τῶν ἀστακῶν εἶναι πλουσιωτάτη. Εἰς τὴν ἐρημικὴν ἐκείνην θάλασσαν τῆς νήσου διαιτῶνται χιλιάδες χιλιάδων ἀστακοί. Γίνεται δὲ ὡς ἐξῆς ἡ ἀλιεῖα των :

Οἱ ἀλιεῖς ἔχουν ἐκεῖ ἐπίτηδες δίκτυα δι’ ἀστακοὺς μὲ μεγάλας ὀπὰς, διὰ τῶν ὁποίων συλλαμβάνονται τὰ θαυμάσια αὐτὰ θαλασσινὰ εὐκολώτατα, ὅταν ἐξέρχονται εἰς βοσκὴν. Τὰ δὲ ὄπλα των ἐκεῖνα τὰ πολλὰ καὶ φοβερὰ, οἱ γαμφοὶ ὄνυχες καὶ αἱ ἄλλαι ἀκανθοὶ τοῦ θώρακός των, χρησιμεύουν μόνον διὰ τὴν ἀσφαλεστέραν σύλληψιν των.

Τοὺς αἰχμαλώτους των αὐτοὺς τοὺς μεταφέρουν οἱ ἀλιεῖς καὶ τοὺς ρίπτουν εἰς θαλασσίας μάνδρας, τὰς ὁποίας ἐπίτηδες ἔχουν εἰς τοὺς πλέον ἡσυχούς ὄρμους τῆς νήσου, ἵνα διατηρῶνται ζωντανοὶ μέχρι τῆς ἀφίξεως τοῦ ἀτμοπλοίου. Τότε δὲ τοὺς τοποθετοῦν με προσοχὴν ἐντὸς καλάθων μεγάλων, τοὺς ὁποίους σκεπάζουν διὰ κλώνων σχοιῶν ἢ ἄλλων θάμνων.

“Ὅσοι τῶν ἀλιέων δὲν ἔχουν μάνδρας κρεμοῦν εἰς τὴν θάλασσαν αὐτοὺς τοὺς καλάθους, τοὺς ἐτοιμοὺς πρὸς ἐξαγωγὴν, μέχρι τοῦ κατάπλου τοῦ ἀτμοπλοίου.

Περιεργότερον εἶναι τὸ θέαμα, ὅταν ἐντὸς τῆς θαλασσίας μάνδρας, ὅπου φυλάσσονται ἐλεύθεροι οἱ αἰχμάλωτοι ἀστακοί, εἰσχωρήσῃ κανεὶς ὀκτάπους.

Οὗτος εἶναι ὁ φοβερώτερος ἐχθρὸς τῶν ἀστακῶν. Αὐτὸς ὁ πάνοπλος, ὁ ἔχων τόσον βαρύτερον ὄπλισμόν, ὁ ἔχων θώρακα ἰσχυρότατον με ἀναριθμήτους ἀκάνθας, καταλαμβάνεται ἀμέσως ὑπὸ ἀνεξηγήτου φόβου πρὸ τοῦ μαλακοῦ καὶ ἀόπλου ὀκτάποδος. Κάνει βιαιοτάτας κινήσεις ἐντὸς τῆς θαλασσίας μάνδρας. Ἀναταράσσει τὸ ὕδωρ, κινεῖ ἀπελπισμένους τοὺς πελωρίους ἐκείνους μύστακάς του καὶ κτυπᾷ ἀστραπιαίως τὴν τόσον δεινῶς θωρακισμένην οὐράν του.

Τόσα δὲ ἄλματα αἰφνίδια κάνει ἐντὸς τοῦ ὕδατος, ὥστε διὰ ζωηροτάτων τιναγμῶν ἀνατινάσσεται ἔξω εἰς τὴν ξηράν, ὅπως σωθῆ ὁ δυστυχῆς στρατάρχης ! Διότι ὁ εἰσχωρήσας εἰς τὴν μάνδραν φοβερὸς ἐκεῖνος ἐχθρὸς του με τὴν πλαδαρὰν καὶ ὡς ζύμην μαλακὴν σάρκα του ἔχει τὴν ἐπιτηδειότητα νὰ περισφίγγῃ τὸν δυστυχῆ ἀστακὸν με τοὺς πλοκάμους του καὶ νὰ τὸν φονεύῃ ἀπομουζῶν τὰς σάρκας του.

Ἀλέξανδρος Μωραϊτίδης

79. ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΕΙΣ ΟΡΝΙΘΟΤΡΟΦΕΙΟΝ

Εἰς μίαν ὠραίαν νῆσον τῶν Κυκλάδων, εἰς τὸ γυμνασίον τῆς ὁποίας πρωτοδιωρίσθην Καθηγητῆς, ἐπληροφορήθη ὅτι ἐλειτούργει ἐν ὀρνιθοτροφεῖον. Δύο μορφωμένοι ἐντόπιοι εἶχον συνεταιρισθῆ καὶ εἶχον ἀγοράσει πλησίον τῆς πόλεως ἐν κτῆμα ὀλίγων στρεμμάτων, εἰς τὸ ὁποῖον ἀπό τινων ἐτῶν ἐγκατέστησαν τὴν ἐπιχείρησίν των.

Μίαν ἡλιόλουστον ἡμέραν ἀπεφασίσαμεν μὲ ὀλίγους φίλους νὰ ὑπάγωμεν ἐκεῖ πρὸς ἐπίσκεψιν. Οἱ ἰδιοκτῆταί των μᾶς εἶχον πολλάκις προσκαλέσει καὶ τοὺς εἶχομεν ὑποσχεθῆ.

Ἡ πρώτη ἐντύπωσίς μας, μόλις εἰσήλθομεν εἰς τὸ μικρὸν κτῆμα, ἦτο ὅτι ἐπεκράτει τάξις καὶ καθαριότης. Πυκνὸν συρματόπλεγμα τὸ περιέφρασσεν ὀλόκληρον, ὥστε νὰ ἐμποδίζωνται αἱ ὄρνιθες νὰ ἐξέρχωνται. Πυκνὰ δενδρύλλια φουντουκιῶν καθίστων ἀδύνατον τὴν ἐπίθεσιν ἰεράκων, διότι θὰ ἐπέπιπτον μὲ ὄρμην εἰς τοὺς κλάδους των καὶ θὰ ἐφονεύοντο. Αἱ ὄρνιθες πάλιν, βόσκουσαι ὑπὸ τὰ δενδρύλλια, προεφυλάσσοντο ἀπὸ τὸ ψῦχος τοῦ χειμῶνος καὶ ἀπὸ τὸν καύσωνα τοῦ θέρους. Καὶ οἱ ἰεράκες δυσκόλως τὰς διέκρινον ἀπὸ μέγα ὕψος. Εὐτυχῶς δὲν ὑπῆρχε φόβος ἀπὸ τὰς ἀλώπεκας, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἄγνωστοι εἰς τὰς μικρὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου.

Περιποιητικώτατοι καὶ προθυμότατοι οἱ ἰδιοκτῆται πρῶτον μᾶς προσέφερον εἰς τὴν καθαρὰν τραπεζαρίαν τῆς μικρᾶς κατοικίας των γλύκισμα καὶ καφὲν καὶ μετ' ὀλίγον μᾶς περιέφερον εἰς τὰς ἐγκαταστάσεις τοῦ ὄρνιθοτροφείου.

Εἰς ἓν εὐρύχωρον ἐπίμηκες ὑπόστεγον, διηρημένον εἰς ἀρκετὰ διαμερίσματα, εἶδομεν μὲ εὐχάριστον ἐκπλήξιν πολλὰ διαφέροντα πράγματα. Ἐδῶ εἶχεν ἐγκατασταθῆ ἡ ἐκκολαπτικὴ μηχανὴ καὶ ἀμέσως κατόπιν ἦτο τὸ διαμέρισμα τῶν νεοσσῶν, οἱ ὁποῖοι ἐτρέφοντο μὲ ψιλοκομμένην τροφήν καὶ ἐκοιμῶντο εἰς θερμὴν φωλεάν. Εἰς ἄλλο διαμέρισμα ἐτρέφοντο αἱ ὄρνιθες, αἱ ὁποῖαι ἐγέννων σχεδὸν καθημερινῶς ὦνά, διότι ἡ ποσότης, ἡ ποιότης καὶ ἡ ὥρα τῆς τροφῆς των ἦσαν ἐπιστημονικῶς ὠρισμένοι. Ἐντύπωσιν μᾶς ἐπροξένησε τὸ μέγεθος τῶν ὄρνιθων, διότι ἦσαν ἐκλεκτοῦ καὶ καρποφόρου εἶδους. Εἰς ἰδιαιτέρον διαμέρισμα ἐτρέφοντο οἱ πετεινοί, οἱ προωρισμένοι πρὸς πώλησιν. Τὸ βᾶρος τῶν μεγαλυτέρων ἐκ τούτων δὲν ἦτο κατώτερον τοῦ βάρους τῆς γαλοπούλας.

Οἱ ὄρνιθοτρόφοι μᾶς ἔδιδον πληροφορίας διὰ τὸν τρό-

πον τῆς διατροφῆς τῶν ὀρνίθων. Μεγάλην προσοχὴν, μᾶς εἶπον, πρέπει νὰ καταβάλλουν διὰ τὴν προφύλαξιν ἀπὸ τὰ ζυῶφια καὶ τὰς πολλὰς ἀσθενείας, αἱ ὁποῖαι ἀπειλοῦν τὰ πουλериκά, δηλαδὴ τὴν ψεῖραν, τὴν διφθερίτιδα, τὴν χολέραν κλπ. Διὰ τοῦτο διετήρουν πάντοτε μεγάλην καθαριότητα καὶ ἔκαμνον συχνὰς ἀπολυμάνσεις. Ἐπίσης, μᾶς εἶπον, καὶ ἡ τροφή πρέπει νὰ δίδεται συμφώνως πρὸς ἐπιστημονικὰς ὁδηγίας. Μᾶς ἐπέδειξαν δὲ καὶ μερικὰ βιβλία, τὰ ὁποῖα εἶχον γράψει εἰδικοί πτηνολόγοι. Ἄν δὲν ἐφαρμόσῃ ὁ πτηνοτρόφος αὐτὰς τὰς ὁδηγίας, προσέθεσαν, ματαιοπονεῖ.

— Καὶ ἀπὸ ποῦ προμηθεύεσθε τὰς τροφάς; τοὺς ἠρώτησα.

— Μερικὰς καλλιεργοῦμεν εἰς ἄλλα κτήματά μας οἱ ἴδιοι. Τὰς περισσοτέρας ὅμως τὰς ἀγοράζομεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, διότι, ὅπως βλέπετε, ἡ νῆσός μας εἶναι μᾶλλον ἄγονος.

— Καὶ συμφέρει ἡ ἐπιχείρησίς σας, ἐὰν ἀγοράζετε τὰς τροφάς ;

Μᾶς ἐξήγησαν μὲ ἀριθμούς ὅτι ἡ ἐπιστημονικὴ ἐκμετάλλευσις τῶν ὀρνίθων ἀφήνει σημαντικὸν κέρδος. Βεβαίως εἰς εὐφορώτερα μέρη τῆς Ἑλλάδος, ὅπου ἡ καλλιέργεια ὄλων τῶν τροφῶν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνεταί ἀπὸ τοὺς ἰδίους τοὺς ὀρνιθοτρόφους, τὸ κέρδος εἶναι ἀκόμη μεγαλύτερον. Ἄλλὰ καὶ εἰς τὰς ἀγόνους νήσους συμφέρει. Κεφάλαια πολλὰ δὲν ἀπαιτεῖ ἡ ἐπιχείρησις οὔτε μεγάλην προσωπικὴν ἀπασχόλησιν. Ἐπομένως δὲν τοὺς ἐμποδίζει νὰ ἀσχολοῦνται καὶ μὲ τὰς ἄλλας γεωργικὰς ἐργασίας των.

Χρειαζόμεθα πολλὰ ἀκόμη ὀρνιθοτροφεῖα εἰς τὴν πατρίδα μας, μᾶς ἐπληροφόρησαν, διότι πληρώνομεν κατ' ἔτος πολλὰ ἑκατομύρια δραχμῶν διὰ τὴν εἰσαγωγὴν ψῶν καὶ πουλериκῶν. Καὶ ὅμως τὸ κλιμά μας εἶναι θαυμάσιον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὀρνιθοτροφίας εἰς τοιοῦτον σημεῖον, ὥστε καὶ νὰ ἐξάγωμεν εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Τὸ Κράτος σήμερον προσπαθεῖ νὰ ἐνισχύσῃ κάθε σχε-
τικὴν προσπάθειαν. Ἔχει ἰδρύσει πτηνοτροφικὰς σχολὰς,
παρέχει εὐκολίας εἰς τὴν προμήθειαν τροφῶν καὶ ὀργανώνει
ἐτησίαις πτηνοτροφικὰς ἐκθέσεις εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ εἰς
τὴν Θεσσαλονίκην, εἰς τὰς ὁποίας ἀπονέμει βραβεῖα χρημα-
τικὰ καὶ μετὰλλια. Καὶ οἱ ἴδιοι εἶχον βραβευθῆ εἰς μίαν
τοιαύτην ἐκθεσιν.

Συνεχάρημεν τοὺς ὀρνιθοτρόφους διὰ τὸ τόσον ὠφέ-
λιμον ἔργον των καὶ ἀνεχωρήσαμεν διὰ τὴν πόλιν.

Καθ' ὁδὸν ὑπελογιζάμεν πόσα θὰ εἶχε νὰ κερδίσῃ ἡ
ἐθνικὴ μας οἰκονομία, ἂν εὕρισκοντο καὶ πολλοὶ ἄλλοι
ὅμοιοί των !

Γεώργιος Ν. Κυλαματιανός

20 1/2

80. ΥΜΝΟΣ ΤΟΥ ΠΗΛΙΟΥ

M

Ἡ πλάσι ἡ παντοδύναμη κι ἀπόνετη μητέρα
γιὰ σένα δὲν ἐστάθηκε καθόλου ἀκριβοχέρα.
Ἄν ἔδωσε σ' ἄλλο βουνὸ ψῆλος καὶ περηφάνεια,
κι ἄλλο βουνὸ ἂν τὸ σκέπασε μὲ λόγγους καὶ ρουμάνια.
κι ἄλλο βουνὸ ἂν στεφάνωσεν ὀλοχρονὶς μὲ χιόνια,
μάζεψε ἀπ' ὅλα τὰ βουνὰ τὴ μοιρασμένη χάρι,
τὴν ἔσμιξε καὶ σ' ἐπλασε, βουνό, βουνῶν καμάρι !

A

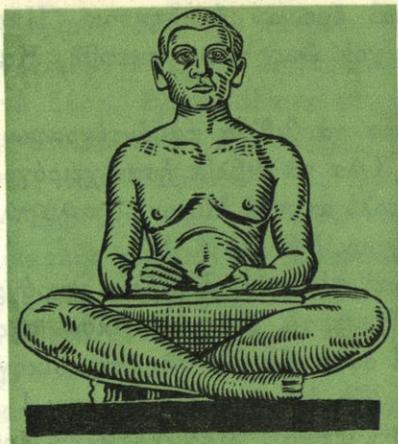
Κι ὅταν ἀτόφιο καὶ βαρὺ καὶ παγωμένο χιόνι
ἀπὸ τὰ πόδια ὡς τὴν κορφή πέφτη καὶ σὲ πλακῶνῃ,
μαρμαρωμένο φαίνεσαι καθὼς στὰ παραμύθια. A
Μὰ ἔχεις κρυμμένη τὴ ζωὴ στὰ παγωμένα στήθια
κι ἅμα προβάλλῃ ὀλόφεγγος ὁ ἥλιος ἀπ' ἀγνάντια,
τὸ μάρμαρο σπᾶ καὶ γεννᾶ σμαράγδια καὶ διαμάντια.

A

Σμαράγδια τὰ ρουμάνια σου, διαμάντια τὰ νερά σου
ἀπλώνονται, σκορπίζονται, χύνονται ὀλόγουρά σου,
χαρίσματα ἀξέτιμητα καὶ δῶρα εὐλογημένα
στὰ εἰκοσιτέσσερα χωριά, πού κρέμονται ἀπὸ σένα. A
Καὶ δίνεις στὶς ζωὲς ζωὴ, φέρνεις στὶς χάρες χάρι,
περήφανο καὶ σπλαγχνικὸ βουνό, βουνῶν καμάρι ! M

« Γαλήνη »

Γεώργιος Δροσίνης

Ε΄ ΑΠΟ ΤΑΣ ΕΦΕΥΡΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ ΤΕΧΝΙΚΑ ΕΡΓΑ

81. ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Μ **Τυπογραφία** —'Επάνω εις τὰ θρανία σας, φίλοι μου, εἶπε μίαν ἡμέραν ὁ διδάσκαλος, βλέπω τὰ βιβλία σας. "Ω, τί θαῦμα αὐτὰ τὰ βιβλία σας, τί ὠραῖα εις ἐμφάνισιν, τί πλοῦσια εις περιεχόμενον! Εἰς τὰς εἰκονογραφημένας σελίδας των συσσωρεύονται ὡς θησαυρός αἱ καλύτεραι ἀνθρώπινοι σκέψεις.

'Εν τούτοις τὰ βιβλία σας, τὰ τόσον πολύτιμα καὶ εὐθηνά, αἱ παιδικαὶ σας χεῖρες πολλάκις, χωρὶς νὰ προσέχετε καὶ πολὺ, τὰ ζαρώνουν, τὰ καταρρακώνουν, τὰ σχίζουν. Λησμονεῖτε, φαίνεται, τὴν μεγάλην ἀξίαν των. Καὶ ὅμως μὲ ἐν βιβλίον, τὸ βιβλίον π.χ. τῆς γεωγραφίας σας, δύνασθε νὰ ταξιδεύσετε εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ νὰ γνωρίσετε τοὺς κατοίκους, τὸν πολιτισμὸν καὶ τὰ προϊόντα τῆς μακρινῆς αὐτῆς χώρας.

Οἱ μαθηταὶ ἔμειναν ἐκπληκτοὶ. Ἦκουον πράγματα, ποῦ δὲν τὰ εἶχον ἕως τώρα σκεφθῆ. Καὶ ὁ διδάσκαλος ἐσυνέχισεν:

Αὐ^ο — Παλαιότερα τὰ βιβλία τὰ ἀντέγραφοι οἱ ἀντιγραφεῖς μὲ τὴν χεῖρα. Ὅλα τὰ βιβλία ἦσαν χειρόγραφα καὶ δι' αὐτὸ ἐπωλοῦντο πολὺ ἀκριβὰ. Μόνον οἱ πολὺ πλούσιοι ἀνθρώποι ἠδύνατο νὰ ἔχουν βιβλία. Αὐ^ο

Ἄν ἦσαν καὶ σήμερον τὰ βιβλία χειρόγραφα, ἐλάχιστοι ἀπὸ σᾶς θὰ εἶχετε τὸ Ἀναγνωστικὸν σας, διότι θὰ ἦτο πανάκριβον. Τί δυστυχία διὰ σᾶς, τὴν οἰκογένειάν σας, τὴν πατρίδα μας! Θὰ ἐμένατε ἀγράμματοι!

Ἄλλ' ὄχι δὲν μένετε. Πρὸ 500 ἐτῶν ἐφευρέθη ἡ τυπογραφία καὶ τὰ βιβλία πλέον εἶναι εὐθηνά, διότι τυπώνονται πολλὰ συγχρόνως. Ὅλοι σήμερον ἠμποροῦν νὰ ἀποκτήσουν βιβλία, καὶ οἱ πλούσιοι καὶ οἱ πτωχοί. Ἄλλὰ γνωρίζετε ποῖος ἐφεῦρε τὴν τυπογραφίαν;

— Ὁ Γερμανὸς Γουτεμβέργιος, εἶπον πολλοὶ μαθηταί.

Καὶ γνωρίζει κανεὶς σας περὶ τῆς ζωῆς τοῦ μεγαλοφυοῦς αὐτοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς ἐφευρέσεώς του;

— Ἐγώ, Κύριε..., εἶπεν ὁ Δημοσθένης. Ἐχω διαβάσει τὸ βιβλίον «Οἱ μάρτυρες τῆς ἐπιστήμης» τοῦ Συλλόγου Ὁφελίμων Βιβλίων, τὸ ὁποῖον πραγματεύεται καὶ περὶ τοῦ Γουτεμβέργιου. Μοῦ εἶπεν ἀκόμη καὶ πολλὰ περὶ αὐτοῦ ὁ ἀδελφός μου, ὁ ὁποῖος εἶναι τυπογράφος. Θέλετε νὰ ἐπαναλάβω ὅ,τι ἐνθυμοῦμαι;

— Μάλιστα, λέγε μας. M

W M Ὁ ἐφευρέτης — Ὁ Ἰωάννης Γουτεμβέργιος, ἤρchiσεν ὁ Δημοσθένης, ἐγεννήθη ἀπὸ εὐγενεῖς γονεῖς εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 1400 εἰς τὴν Μαγεντίαν τῆς Γερ-

μανίας. Νέος ἐξωρίσθη ἀπὸ τὴν πατρίδα του διὰ πολιτικούς λόγους καὶ κατέφυγεν εἰς τὸ Στρασβοῦργον.

Ἐκεῖ, διὰ τὴν ζήσιν, ἔγινεν ἀδαμαντουργός, δηλαδὴ ἠσχολεῖτο μὲ τὴν ἐπέξεργασίαν τῶν ἀδαμάντων. Χάριν ὅμως τοῦ ἐπαγγέλματός του ἐταξίδευσεν εἰς πολλὰς πόλεις τῆς Γερμανίας, τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Ὀλλανδίας.

Αὐτὸν ἄλλὰ μίαν διαρκῆς σκέψις τὸν ἐβασάνιζε, πῶς δηλαδὴ νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν ἀντιγραφὴν τῶν βιβλίων μὲ ἓν μέσον ταχύτερον καὶ εὐθηνότερον. Δι' αὐτὸ ἤλλαξεν ἐργασίαν καὶ ἔγινε χαράκτης. Αὐτὸ

ὡς ἴσως χαράσσονται καὶ τυπῶνται τὰ σχέδια καὶ αἱ εἰκόνες — αὐτὸ ἐγένετο τότε — ἐσκέπτετο, θὰ ἔπρεπε νὰ χαραχθοῦν καὶ τὰ γράμματα καὶ νὰ τυπωθοῦν. Ὁ ἐφευρετικὸς τοῦ νοῦς εἶχεν εὑρεῖ τὸν δρόμον του. Αὐτὸ

Ἐπειτα ἀπὸ ἀδιάκοπον ἐργασίαν καὶ συνεχεῖς δοκιμὰς κατῴρθωσε νὰ κατασκευάσῃ ξύλινα στοιχεῖα, τὰ ὅποια παρίστανον ἀπὸ ἓν γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου. Βραδύτερον ἀντικατέστησε τὰ ξύλινα στοιχεῖα, πού ἔσπαζον, μὲ μεταλλικά, πού εἶναι στερεά.

Ἀφοῦ ἐφεῦρε τὰ στοιχεῖα, ἐπροχώρησεν ἔπειτα εἰς τὴν τυπογραφίαν. Ἔθεσε τὰ στοιχεῖα τὸ ἓν πλησίον τοῦ ἄλλου, ὥστε νὰ σχηματίζῃ λέξεις, στίχους, σελίδας. Τὰ ἐσκέπασε τέλος μὲ μελάνην καὶ μὲ τὴν βοήθειαν μιᾶς ἀπλῆς μηχανῆς ἣ ὅποια ὀνομάζεται πιεστήριον, ἐπίεζε τὰ στοιχεῖα δυνατὰ ἐπὶ τοῦ χάρτου. Τοιοῦτοτρόπως ἐπέτυχεν τὴν ἐκτύπωσιν.

Τὰ πρῶτα βιβλία, τὰ ὅποια ἠθέλησε νὰ τυπώσῃ εἰς τὸ Στρασβοῦργον, ἦσαν θρησκευτικά· γρήγορα ὅμως ἐτελείωσαν τὰ χρήματά του. Ἐπῆρε λοιπὸν κατ' ἀνάγκην συνεταιίρους· ἀλλὰ ἡ ἐπιχείρησις δὲν ἔφερε κέρδη.

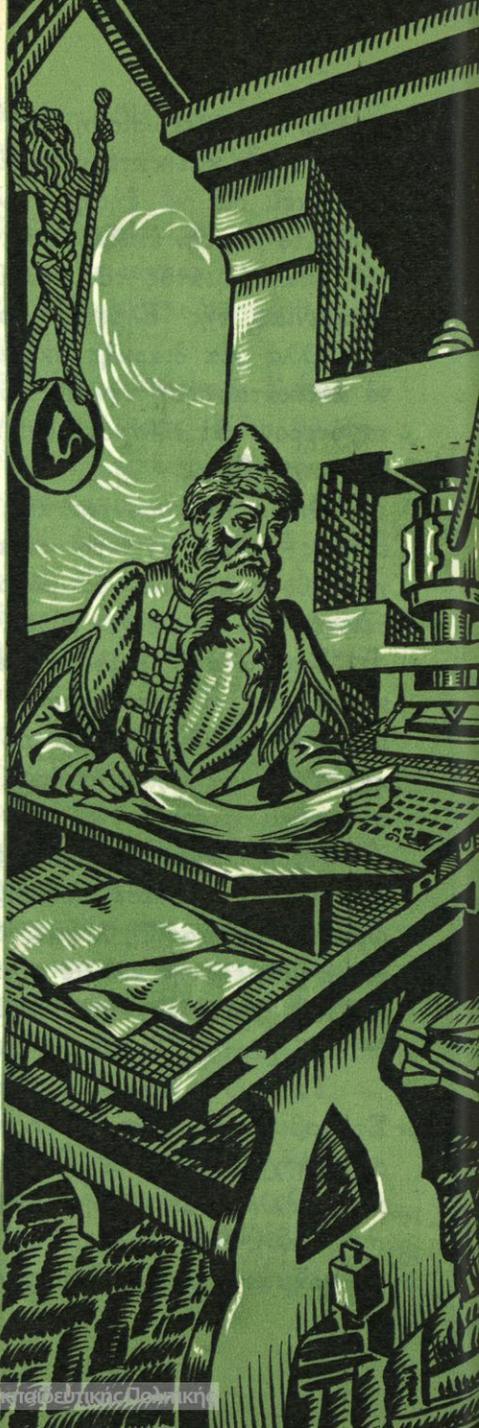
Τουναντίον ἔφερε ζημίαις καὶ οἱ συνεταιῖροι ἔχασαν τὰ χρήματά των καὶ ἀπέθανον κατεστραμμένοι. Καὶ ὁ

δυστυχῆς Γουτεμβέργιος, διὰ νὰ πληρώσῃ τὰ χρέη του, ἐρρίφθη εἰς τὰς φυλακὰς ἀπὸ τοὺς κληρονόμους τοῦ ἐνὸς τῶν συνεταιρίων του.

Ἐν τούτοις δὲν ἔχασε τὸ θάρρος του καὶ τὴν πεποίθησίν του εἰς τὰ μεγάλα πλεονεκτήματα τῆς ἐφευρέσεώς του. Ὅταν λοιπὸν ἀπεφυλακίσθη καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα του Μαγεντίαν, προσέλαβε νέους πάλιν συνεταιρούς καὶ ἐτύπωσε μὲ ὠραῖα τυπογραφικὰ γράμματα τὸ πρῶτον βιβλίον του, τὴν Ἄγιαν Γραφήν.

Ἄλλὰ καὶ ἐδῶ τὸν ἀνέμενον νέαι πικρίαί. Οἱ νέοι συνεταιῖροι κατώρθωσαν νὰ ἀπογυμνώσουν τελείως τὸν σοφὸν ἐφευρέτην καὶ ἀπὸ τὰ κέρδη καὶ ἀπὸ τὴν δόξαν παρουσίασαν ὡς ἰδικὴν τῶν ἐφεύρεσιν τὴν τυπογραφίαν, ἣ δὲ περιουσία του, στοιχεῖα, πιεστήρια κ.λ.π., κατεσχέθη διὰ τὰ δῆθεν χρέη του. Τί σκληρὰ ἀχαριστία!

Ἔτσι ὁ Γουτεμβέργιος εὐρέθη εἰς τοὺς δρόμους, ἀλλὰ τῶρα εὗρεν ἀνέλπιστον προ-

στάτην. Ὁ Ἀδόλφος, Γερμανὸς πρῆγκιψ τοῦ Νασσάου, ἀπὸ ἐκτίμησιν, πού ἦτο καὶ ἐκτίμησις ὄλων τῶν μορφωμένων Γερμανῶν, τὸν ἔλαβεν ὑπὸ τὴν προστασίαν του· τὸν διώρισεν αὐλικὸν καὶ τοῦ ἐχορήγησε μικρὰν σύνταξιν, διὰ τὴν ζῆ.

Ἀπερίσπαστος πλέον ὁ Γουτεμβέργιος ἀπὸ τὰ βάρη τῆς ζωῆς ἀφωσιώθη ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν τυπογραφίαν καὶ τὴν τελειοποίησιν της. Ἐπὶ τρία ἔτη μέχρι τοῦ θανάτου του, τὸ 1468, ἐξηκολούθησε νὰ τυπώνῃ ἐκεῖ ἰδιοχείρως μὲ τὸ μικρὸν πιεστήριόν του.

Παρ' ὅλας τὰς ἐναντιότητας τῆς τύχης καὶ παρ' ὅλας τὰς κακίας τῶν ἀνθρώπων, ὁ Γουτεμβέργιος εἶναι σήμερον τὸ καύχημα τῶν Γερμανῶν. Ἡ πατρίς του Μαγεντία, τὸ Στρασβούργον καὶ ἄλλαι πόλεις τοῦ ἔχουν ἀνεγείρει λαμπροὺς ἀνδριάντας, διὰ νὰ ἐκφράσουν τὴν εὐγνωμοσύνην των.

Μὲ συγχωρεῖτε πολὺ, ἂν ἐλησμόνησα τίποτε.

— Εὔγε, Δημοσθένη ! εἶπεν ὁ διδάσκαλος, ἐνῶ οἱ μαθηταὶ εἶχον μείνει ἀκίνητοι ἀπὸ θαυμασμόν. Γνωρίζεις ὅσα πρέπει, παιδί μου. Δὲν ἀρκεῖ νὰ γνωρίζωμεν ἀπλῶς τοὺς εὐεργέτας τῆς ἀνθρωπότητος, ἀλλὰ πρέπει καὶ νὰ γνωρίζωμεν πῶς μᾶς εὐηργέτησαν καὶ τί πικρίας καὶ θυσίας ἐδοκίμασαν, διὰ νὰ φέρουν εἰς πέρας τὸ εὐεργετικὸν ἔργον των. . .

Ἀποτελέσματα

— Νά, φίλοι μου, μία θαυμάσια ἐφεύρεσις· εἶπεν ἔπειτα

ἀπὸ μικρὰν σιωπὴν ὁ διδάσκαλος.

Τώρα, πού ἐγίνε γνωστή, μᾶς φαίνεται ἀπλουστάτη. Καὶ ὅμως ἦτο δυσκολωτάτη νὰ ἐφευρεθῇ. Ἐχρειάσθησαν χιλιάδες ἑτῶν, διὰ νὰ ἐφευρεθῇ, πολλαὶ παρόμοιαι ἐργασίαι, πολλαὶ πικρίαι καὶ θυσίαι· πρὸ πάντων ὅμως ὁ ἐφευρετικὸς νοῦς τοῦ Γερμανοῦ σοφοῦ. Τὸ ἀπλοῦν καὶ βραδυκίνητον χειροκίνητον πιεστήριον τοῦ Γουτεμβέργιου εἶναι ὁ μακρινὸς

πατήρ τῶν σημερινῶν πολυσυνθέτων, τὰ ὁποῖα ἐντὸς μιᾶς ὥρας ἐκτυπώνουν χιλιάδας ἀντίτυπα τόσον εὐθηνά.

Μὲ τὴν τυπογραφίαν καὶ τὰ βιβλία σκορπίζεται παντοῦ ἡ μόρφωσις καὶ φθάνει καὶ εἰς αὐτὴν τὴν καλύβην τοῦ χωρικοῦ. Ἀντιθέτως ἡ ἀμάθεια ὑποχωρεῖ ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ μαζί της αἱ προλήψεις καὶ αἱ κακίαι.

Μὲ τὴν μόρφωσιν οἱ ἄνθρωποι ἀποκτοῦν καλυτέρους τρόπους, γίνονται εὐγενέστεροι. Ἐνῶ ἡ πρόοδος αὐξάνει, τὰ ἐγκλήματα βαθμηδὸν ἐλαττώνονται. Ἡ ἀγάπη τοῦ Εὐαγγελίου ριζώνει εὐκολώτερον καὶ περισσότερον εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων.

Χάρις εἰς τὰ βιβλία γνωρίζομεν ὅλην τὴν ἱστορίαν, ὅλους τοὺς σοφοὺς, ὅλους τοὺς ἐπιστήμονας, ὅλους τοὺς σπουδαίους ἄνδρας, ὅλον τὸν κόσμον. Ὁ Ὅμηρος καὶ ὁ Ἀρχιμήδης μᾶς εἶναι φίλοι καὶ γνωστοί, ὅπως καὶ ὁ διδάσκαλός σας.

Χάρις εἰς τὴν τυπογραφίαν καὶ τὰ βιβλία ταξιδεύομεν μὲ πολὺ μικρὰν δαπάνην εἰς ὅλον τὸν κόσμον, χωρὶς νὰ μετακινούμεθα κἀνῶ. Ἔτσι γνωρίζομεν, ὅπως εἶπον εἰς τὴν ἀρχὴν, τὰ προϊόντα τῆς γῆς καὶ τῆς βιομηχανίας, τὰς φυσικὰς καλλονὰς καὶ τὸν ὀρυκτὸν πλοῦτον, τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν πρόοδον ἐκάστης χώρας. *Αἰοα*

Ἀλλὰ καὶ τί δὲν γνωρίζομεν. Γνωρίζομεν καὶ αὐτὸν τὸν οὐρανὸν μὲ τὰ ἄστρα του !

Ὁ Γουτεμβέργιος προσέφερε πράγματι μίαν ἀνεκτίμητον ὑπηρεσίαν εἰς τὸν κόσμον. . .

Μ Νικόλαος Α. Κοντόπουλος

82. ΚΑΤΟΡΘΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Ὁ Ὀδοντωτός Ὁ συρμός ἐπερίμενε μίαν θερινήν ἡμέραν τὸν ἐκδρομικὸν μας ὄμιλον εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ Διακοπτοῦ. Μία μικρὰ ἀτμομηχανή καὶ ἓν μικρὸν ὄχημα ἦτο ὅλος ὅλος.

— Τί εἶναι αὐτὰ πάλιν ; Θὰ ταξιδεύσωμεν ἢ θὰ παίξωμεν μαζί των ; Τὰ πρωτοχρονιάτικα σιδηροδρομᾶκια τῶν παιδιῶν εἶναι μεγαλύτερα ! Εἶπε καὶ ἐγέλασε δυνατὰ ὁ ἀστείος τοῦ ὄμιλου.

— Μὴ γελάς, ἀπήντησε σοβαρὸς ὁ πρόεδρος τῆς ἐκδρομῆς. Εἶναι μικρὸς βέβαια ὁ Ὀδοντωτός· ἀλλὰ εἶναι μαχητῆς καὶ εἶναι ὁ μόνος Ὀδοντωτός, ποῦ ὑπάρχει εἰς τὴν Ἑλλάδα. Λειτουργεῖ 60 περίπου ἔτη καὶ κάνει τὸ δυσκολότερον ταξίδι. Ἀναβαίνει εἰς ὕψος 700 μέτρων περίπου ἀπὸ τὸ

Διακοπτόν ἕως τὰ Καλάβρυτα ἢ ἀντιθέτως καταβαίνει. Καὶ ὅμως δὲν ἐσημειώθη ποτὲ δυστύχημα. Μάτια λοιπὸν χρειάζεταιαι κανεῖς, διὰ νὰ βλέπη καὶ νὰ χαρῆ τὸ τοπίον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον θὰ περάσωμεν. Νοῦν καὶ καρδίαν, διὰ νὰ θαυμάσῃ τὰ κατορθώματα τοῦ ἀνθρώπου !

Ἄνέβημεν. Μᾶς ἐκλείδωσαν τὰς θύρας.

— Διατί μᾶς τὸ ἔκαμες αὐτό, κύριε ἐλεγκτά ; Δὲν εἴμεθα οὔτε ἄτακτοι οὔτε φυλακισμένοι.

— Πρὸς ἀσφάλειάν σας. Ὁ συρμὸς περνᾷ δίπλα καὶ μέσα εἰς τοὺς βράχους. Εἶναι μέγας κίνδυνος νὰ ἀνοίγουν αἱ θύραι.

— Τώρα μάλιστα. Σύμφωναι.

Γρήγορα ἀφήσαμεν ὀπίσω τὴν πεδιάδα μὲ τοὺς κήπους, τὰ ὄπωροφόρα καὶ καρποφόρα καὶ εἰσῆλθομεν εἰς τὴν χαράδραν, ὅπου ρεεὶ ὁ Βουραϊκὸς ποταμὸς. Εἰς τὰ νερά του τὰ μισόθολα βρέχουν τὸ φύλλωμά των πλάτανοι, πεῦκα καὶ πικροδάφνη ἀνθισμένοι. Πόσον ἡμερώνουν τὸ τοπίον μὲ τὰ κόκκινα καὶ ρόδινα ἄνθη των !

— Δὲν σᾶς τὸ ἔλεγα ; Ἄνοιξατε τὰ μάτια σας νὰ χαρῆτε...

Ὅσον προχωροῦμεν, ἡ χαράδρα στενεύει καὶ ἡ ἀνωφέρεια αὐξάνει. Μᾶς ἐγκαταλείπει ἡ γελαστὴ πικροδάφνη καὶ τὸ τοπίον γίνεται σιγὰ σιγὰ ἄγριον, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ χάνῃ εἰς ὠραιότητα. Ἄγρια βλάστησις μᾶς περιβάλλει καὶ βράχοι, βράχοι, βράχοι !

Ὁ σιδηρόδρομος ἀναβαίνει τώρα παραπλεύρως εἰς τοὺς βράχους ἀσθμαίνων καὶ μεταπηδῶν ἐπάνω εἰς γεφύρας πότε δεξιὰ καὶ πότε ἀριστερὰ τοῦ ποταμοῦ, πού χρησιμεύει ὡς ὁδηγὸς του. Καὶ ὅμως θὰ ἐπροτιμῶμεν νὰ ἦτο ἡ γραμμὴ του ὀλίγον μακρότερον. Ἄν ὀλισθήσῃ ὁ συρμὸς εἰς τὴν βαθεῖαν κοίτην τοῦ ποταμοῦ, τί θὰ γίνωμεν ;

— Μὴ φοβεῖσθε ! Ὁ συρμὸς δὲν ὀλισθαίνει. Γνωρίζει ποῦ τρέχει. Ἐχει ἐκλέξει μὲ προσοχὴν καὶ ἀκρίβειαν τὰ ἀσφαλῆ μέρη. Δὲν ἠμπορεῖ νὰ περάσῃ ἀπ' ἄλλου.

^{Αῶ} Ἔτσι προχωρεῖ μεταξύ ὄχθης καὶ βράχων ἢ καὶ μέσα εἰς τοὺς βράχους, εἰς σκοτεινάς σήραγγας, ἀδιάφορος διὰ τὸν φόβον τῶν κοινῶν ἀνθρώπων.

Μ Κράκ κράκ ! ἤκούσαμεν ἕξαφνα. Μικροπανικός εἰς . . . τοὺς γενναίους. Εὐτυχῶς, ποῦ αἱ θύραι ἦσαν κλειδωμένοι. . .

— Τί συμβαίνει ; Τί τρέχει ; Κίνδυνος ;

— Τίποτε ἀπολύτως. Ἡ ἀνωφέρεια εἶναι πολὺ μεγάλη. Ὁ Ὀδοντωτός, διὰ νὰ μὴ παρασυρθῆ πρὸς τὰ ὀπίσω, ἔβαλε πρὸς ἀσφάλειαν τὰ δόντια του, ποῦ τοῦ χρησιμεύουν ὡς τροχοπέδα. Μᾶς ἐξήγησεν ὁ ἐλεγκτὴς τῶν εἰσιτηρίων.

Γύρὸ μας οἱ θάμνοι, τὰ δένδρα, οἱ βράχοι, ὁ ἄνεμος, τὰ πουλάκια ἀλλάσσουν κάθε τόσον μορφήν, σχήματα, χρώματα, μέγεθος, φύσημα, τραγούδια. Μόνον οἱ πλάτανοι παραμένουν οἱ ἴδιοι. Ριζωμένοι εἰς τὴν βαθεῖαν κοίτην καὶ τὰς ὄχθας τοῦ Βουραϊκοῦ ἐκτείνουν τοὺς φυλλωμένους κλώνους των ἕως τὰ παράθυρά μας. Τί ἀνακουφιστικὸν ὄραμα!

Νά τώρα καὶ ὁ μέγας καταρράκτης κάτω ἀπὸ τὴν μεγαλυτέραν γέφυραν τοῦ σιδηροδρόμου. Χύνεται λαμπιδωτός καὶ ἀφρισμένος ἀπὸ βράχον ὕψους 15 περίπου μέτρων. Γύρο καὶ κάτω βράχοι. Τί μαγεία ! Ἡ βοή του ὁμοιάζει μὲ τὸ μούγκρισμα κάποιου στοιχειωμένου δράκοντος τῶν παραμυθιῶν· φρουρεῖ ἡμέραν καὶ νύκτα ἄγρυπνος τὴν ἐρημίαν ἐκείνην, διὰ νὰ μὴ περάσῃ κανεὶς !

Θαυμάζομεν κατάπληκτοι τὸν καταρράκτην, ποῦ ἔκαμεν ὁ Θεός.

— Ὡς θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου, Κύριε !

Ἄλλ' εὐλογοῦμεν καὶ τὸν ἄνθρωπον, ποῦ ἔκαμε τὴν γέφυραν. Μόνον ἐπάνω ἀπ' αὐτὴν δύναται νὰ παρατηρήσῃ καὶ νὰ ἀπολαύσῃ κανεὶς τὸ μεγαλεῖον τοῦ καταρράκτου.

M M O A

Ἡ ἀξία του Ἐξαφνα εἰς μίαν καμπήν, ἐνῶ ἐπροχωροῦμεν, τὰ δύο βουνά, ποῦ ἠπεύλουν νὰ μᾶς συνθλίψουν μὲ τὸν ὄγκον των, ἀπομακρύνονται. Ὁ ὀρίζων ἐλευθερώνεται. Ἡ χαράδρα ἐτελείωσε. A o o

Ὁ συρμός μας σταματᾷ εἰς τὴν ἔξοδον· ἐδίψασεν ὁ καημένος ἀπὸ τὸν μέγαν ἀνήφορον καὶ θέλει νὰ πῆ νερόν. Ἀνοίγονται αἱ θύραι καὶ κατερχόμεθα.

Ἡ ἀτμομηχανὴ πλησιάζει εἰς τὴν δεξαμενὴν, ποῦ ἔχει ἀνεγερθῆ ἐκεῖ ἐπίτηδες, καὶ καταπίνει μὲ ἀπληστίαν ἀπὸ τὸ ἀποθηκευμένον εἰς αὐτὴν ὕδωρ. Καταπίνει, καταπίνει, χωρὶς νὰ φαίνεται ὅτι πρόκειται νὰ χορτάσῃ. Τόσον εἶναι διψασμένη! Ἐχει ἐξαντλήσει κατὰ τὴν ἀνοδὸν ἅλην τὴν δεξαμενὴν τοῦ ὕδατος της.

Μὲ τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴν περιεργαζόμεθα καὶ ἡμεῖς τὰ δόντια τοῦ Ὀδοντωτοῦ.

— Βλέπετε, μᾶς εἶπεν ὁ κύριος πρόεδρος, τὴν ὀδοντωτὴν γραμμὴν, ποῦ εἶναι εἰς τὸ μέσον ἀκριβῶς τῶν δύο ἄλλων συνηθισμένων σιδηροτροχιῶν; Τὰ δόντια της μᾶς ἐνθυμίζουν τὰ δόντια ἐνός ἀνεστραμμένου πριονιοῦ καὶ αὐτὰ μᾶς παρέχουν τὴν ἀσφάλειαν.

Εἰς ἐκάστην ἀτμομηχανὴν τοῦ Ὀδοντωτοῦ ὑπάρχει καὶ ἓνας τρίτος τροχός, ὀδοντωτός, μὲ δόντια ὅμοια μὲ τῆς γραμμῆς ποῦ βλέπομεν. Οὗτος παραμένει ἐφεδρικός καὶ κρεμασμένος εἰς τὸ μέσον ἀκριβῶς τῶν συνηθισμένων τροχῶν της. Ὅταν λοιπὸν εἶναι ἀνωφέρεια ἢ κατωφέρεια, ὁ μηχανοδηγός μὲ ἐν μηχανήμα καταβιβάζει καὶ τοποθετεῖ εἰς τὴν ὀδοντωτὴν γραμμὴν τὰ δόντια τοῦ τροχοῦ τῆς μηχανῆς. Τοιοῦτο-

τρόπως με την ἀρπάγην αὐτὴν δεσμεύει ἢ ἐπιτρέπει τὴν κίνησιν.

Οἰονδήποτε ἀπρόοπτον καὶ ἂν συμβῆ, δὲν ὑπάρχει κανεὶς φόβος πλέον νὰ παρασυρθῇ ὁ συρμός πρὸς τὰ ὀπίσω, ὅταν ἀναβαίνει, ἢ πρὸς τὰ ἐμπρός, ὅταν καταβαίνει. Εἶναι δεμένος μετὰ τὴν γῆν μετὰ τὰ δόντια του. Ἐπιβάται καὶ σιδηροδρομικοὶ εἶναι ἀπολύτως ἐξησφαλισμένοι.

Μ "Όταν ὁ πρόεδρος μας εἶχε τελειώσει τὴν σύντομον διδασκαλίαν του περὶ Ὀδοντωτοῦ, ἡ ἀτμομηχανὴ εἶχε καὶ αὐτὴ ἀποθηκεύσει τὸ ἀναγκαῖον ὕδωρ. Ἀνέβημεν εἰς τὰς θέσεις μας. Μᾶς ἐκλείδωσαν καὶ πάλιν. Ὁ συρμός ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του.

Ἐὐ ἀνήφορος εἶναι ἀκόμη μέγας καὶ ὁ σιδηρόδρομος τρέχει ἀκόμη ἀσθμαίνων μετὰ τὰ δόντια του. Ὁταν ἐφθάσαμεν εἰς τὸν σταθμὸν Ζαχλωροῦς — Μεγάλου Σπηλαίου, ὁ συρμός ἦτο κατάκοπος ὡς ὀδοιπόρος, πού ἐπέρασε τὸν τελευταῖον δύσβατον ἀνήφορον.

Ἐπ' ἐδῶ ὁ συρμός τρέχει εἰς τὴν μικρὰν κοιλάδα χωρὶς δόντια πλέον. Δὲν τὰ χρειάζεται. Ἡ ἀνωφέρεια εἶναι πολὺ μικρά. Καὶ διὰ νὰ μᾶς ἀποζημιώσῃ διὰ τὴν βραδύτητά του καὶ νὰ μᾶς δείξῃ ὅτι εἶναι καλὸς δρομεύς, διπλασιάζει καὶ τριπλασιάζει τὴν ταχύτητά του !

Ἐὐ Βουραϊκὸς πότε δεξιὰ καὶ πότε ἀριστερά μας· δὲν ἤλλαξε γνώμην· μᾶς συνοδεύει ὡς πιστὸς σκύλος ἢ μᾶλλον ἡμεῖς τὸν ἀκολουθοῦμεν, ὅπως οἱ τυφλοὶ τὸν ὀδηγόν των. Οἱ ρωμαλεοὶ πλάτανοί του, τοὺς ὁποίους θὰ ἐζήλευε καὶ ὁ πλέον ζηλωτὴς τοῦ πρασίνου δήμαρχος, σείουν τὸ παχὺ φύλλωμά των εἰς χαιρετισμὸν μας. Ἡ ἀγράμπελη μᾶς γεμίζει μετὰ μύσχους καὶ τὰ ἔλατα μᾶς στέλνουν τὸν δροσερὸν καὶ ζωογόνον ἄερα των νὰ μᾶς καλωσορίσουν. . .

Νὰ τέλος καὶ τὰ Καλάβρυτα, ὁ ἀκραῖος σταθμὸς τοῦ Ὀδοντωτοῦ καὶ τὸ τέρμα τῆς ἐκδρομῆς μας.

Τὸ βράδῳ μετὰ τὸ φαγητὸν εἶπε κάποιος ἀπὸ τὸν ὄμιλον :

— Ὁραία καὶ θαυμαστὴ εἶναι, κύριε πρόεδρε, ἡ θέα τοῦ τοπίου καὶ ἡ διαδρομὴ του μὲ τὸν Ὀδοντωτόν. Εἶναι ἀπὸ τὰς ὠραιότερας τῆς πατρίδος μας. Ἀλλὰ τί νὰ σᾶς εἰπῶ. . . Ὁ Ὀδοντωτός δὲν μοῦ φαίνεται καὶ σπουδαῖος !

— Ὁ Ὀδοντωτός, ἀπήντησεν ὁ κ. Πρόεδρος, δὲν εἶναι σήμερον μέγαλον καὶ ἐντυπωσιακὸν τεχνικὸν ἔργον· ἦτο ὅμως τοιοῦτον διὰ τὴν ἐποχὴν του· ἦτο τὸ δυσκολώτερον σιδηροδρομικὸν ἔργον εἰς τὴν πατρίδα μας καὶ πραγματικὸν κατόρθωμα τοῦ ἀνθρώπου. Ἄς μὴ εἴμεθα ἀγνώμονες καὶ ἀπρόσεκτοι, φίλε μου, δι' ὅ,τι σπουδαῖον καὶ ὠφέλιμον μᾶς ἐκληροδότησε τὸ παρελθόν. Τούναντίον ἄς εὐλογῶμεν καὶ ἄς θαυμάζωμεν τοὺς κόπους καὶ τὰς προσπάθειας τοῦ ἀνθρώπου, διὰ νὰ βελτιώσῃ τὸν πολιτισμόν.

Ἀπὸ τὸν δρόμον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον διέρχεται σήμερον ὁ Ὀδοντωτός, ἄλλοτε ὄχι ἄνθρωπος, ἀλλ' οὔτε αἴγες δὲν ἠδύναντο νὰ περάσουν. Ὁ στοιχειωμένος δράκων, ἡ φύσις δηλαδὴ ὀλόκληρος, δὲν ἐπέτρεπε τὴν διάβασιν. Καὶ ὅμως ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου καὶ αἱ χεῖρές του ἤνοιξαν δρόμον διὰ σιδηρόδρομον ! *A* ^ο.

Ἀνώρουξαν καὶ ἔσκαψαν τοὺς βράχους, ἔκαμαν σήραγγας μέσα εἰς τὰ βουνά, ἀνήγειραν τείχη μεγάλα, διὰ νὰ συγκρατήσουν τὰ χῶματα καὶ τοὺς βράχους, ἔκαμαν γεφύρας καὶ ἐγεφύρωσαν τὰ κενά, ἔκαμαν ὀδοντωτὴν γραμμὴν εἰς τὴν ἀνωφέρειαν, διὰ νὰ μὴ ὀλισθαίνῃ ὁ συρμός, καὶ τί δὲν ἔκαμαν !

Ὁφείλεται μεγάλη εὐγνωμοσύνη εἰς τοὺς εὐσυνειδήτους,

ἀλλά λησμονημένους καὶ ἀγνώστους κατασκευαστὰς τοῦ Ὀδοντωτοῦ. "Ολοι, μηχανικοί, ἀρχιτεχνῖται, τεχνῖται, ἐργάται, λατόμοι, σιδηρουργοί, ἐξετέλεσαν ἐν ἔργον τέλειον πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς κοινωνίας. Καὶ ἡ τελειότης ἐνὸς τεχνικοῦ ἔργου εἶναι δυσκολωτάτη, ὅσον μικρὸν καὶ ἂν εἶναι τοῦτο, διότι παρουσιάζει ἄπειρα προβλήματα πρὸς λύσιν. Καὶ ὁ Ὀδοντωτὸς τὰ ἔλυσε μὲ προσοχὴν καὶ ἀκριβείαν.

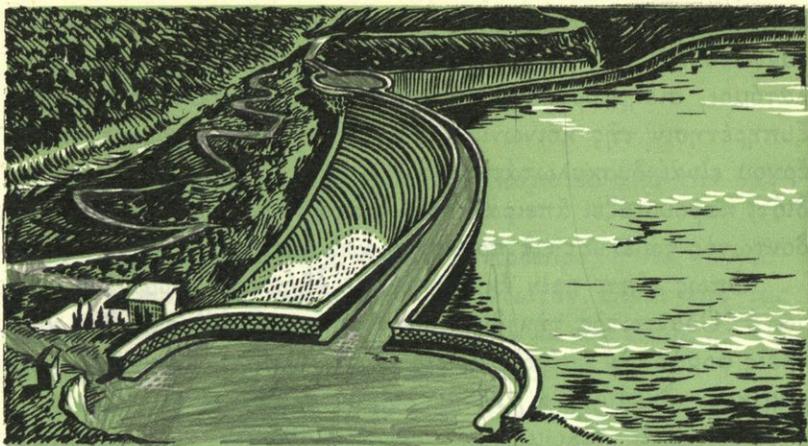
"Ὅπως εἶπα, πρὶν ἐκκινήσωμεν, ἐξήκοντα τώρα ἔτη κάνει ὁ Ὀδοντωτὸς τὴν διαδρομὴν του, καὶ μάλιστα δύο καὶ τρεῖς φορές τὴν ἡμέραν, χωρὶς νὰ σημειωθῇ ποτὲ καὶ τὸ παραμικρὸν δυστύχημα. Εἶναι λοιπὸν ἢ δὲν εἶναι τέλειος ;

"Ἄν ἡμεῖς θέλωμεν νὰ συναγωνισθῶμεν τοὺς ἐργάτας τοῦ κατορθώματος τούτου καὶ νὰ παρουσιάσωμεν, ἀναλόγως μὲ τὴν ἐποχὴν μας, ἔργον σπουδαιότερον, πρέπει νὰ ἠλεκτροκινήσωμεν τὸν γηραιὸν Ὀδοντωτόν. Τότε καὶ μόνον θὰ φανῶμεν ἄξιοι διάδοχοί των. Ἄλλὰ δὲν τὸν ἠλεκτροκινήσαμεν ἕως τώρα· καὶ ὅμως φωνάζομεν ὅτι δὲν εἶναι σπουδαῖος! Τί νὰ εἶπω!

M N

Νικόλαος Α. Κοντόπουλος

83. Η ΛΙΜΝΗ ΤΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΟΣ

ΜΟΙ μαθηταὶ ἑνὸς ὄρεινοῦ μακεδονικοῦ χωρίου μετὰ τῶν διδασκάλων τῶν κατῴρθωσαν ἐπὶ τέλους νὰ πραγματοποιήσουν τὴν ἐβδομαδιαίαν ἐκδρομὴν τῶν εἰς τὰς Ἀθήνας, τὴν ὁποίαν ἐσχεδίζον ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ σχολικοῦ ἔτους. Ἐδῶ ἐφιλοξενήθησαν εἰς τὸ κτίριον ἑνὸς δημοτικοῦ σχολείου καὶ ὅλας τὰς ἡμέρας τὰς διέθεσαν διὰ τὴν ἐπίσκεψιν τῶν ἀρχαιολογικῶν τόπων, τῶν ὠραιότερων τοποθεσιῶν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν ἐργοστασίων καὶ τῶν λιμενικῶν ἐγκαταστάσεων τοῦ Πειραιῶς.

Ὁ θαυμασμὸς τῶν μαθητῶν καθημερινῶς ἐμεγάλωνεν. Αἱ Ἀθηναὶ εἶναι ἡ ὠραία πρωτεύουσα τῆς πατρίδος μας, τὴν ὁποίαν ἀξίζει νὰ γνωρίσουν ὅλοι οἱ Ἕλληνες.

Τὴν τελευταίαν ἡμέραν οἱ ἐκδρομεῖς τὴν διέθεσαν διὰ τὴν ἐπίσκεψιν τῆς λίμνης τοῦ Μαραθῶνος.

Εἶχον ἀκούσει πολλά διὰ τὸ μεγαλύτερον τεχνικὸν ἔργον τῆς πατρίδος μας καὶ εἶχον ἰδεῖ μερικὰς φωτογραφίας αὐτοῦ. Εἶχον μάθει ἐπίσης ὅτι περισσότεροι ἀπὸ ἓν ἑκατομμύριον κάτοικοι τῶν Ἀθηῶν, τοῦ Πειραιῶς καὶ τῶν προαστίων ὑδρεύονται ἀπ' αὐτὴν τὴν τεχνητὴν λίμνην, ἀπὸ τὴν ὁποίαν λαμβάνουν ἑβδομήντα περίπου χιλιάδας κυβικὰ μέτρα ὕδατος ἐκάστην ἡμέραν.

Μόλις κατῆλθον ἀπὸ τὰ αὐτοκίνητα καὶ ἀντίκρυσαν τὸ μαγευτικὸν θέαμα τῆς λίμνης, ἓνα θαυμαστικὸν ἐπιφώνημα ὦ ! . . . ἤκουσθη. Καμμία περιγραφή καὶ καμμία φωτογραφία δὲν ἔφθανε τὴν ὠραιότητα τῆς λίμνης καὶ τοῦ γῦρο τοπίου. Ἀσφαλῶς ἡ σημερινὴ ἐπίσκεψις θὰ τοὺς ἄφηνε μίαν ἀπὸ τὰς ζωηροτέρας ἐντυπώσεις τῆς ἐκδρομῆς των.

Ἀπὸ τὴν στάσιν τῶν αὐτοκινήτων ἐπροχώρησαν ἓν μικρὸν διάστημα εἰς τὰς στροφὰς τῆς ἀσφαλτοστρωμένης ὁδοῦ καὶ μετ' ὀλίγα λεπτὰ ἔφθασαν εἰς τὸ φράγμα. Τὸ ἔδαφος εἶναι λοφῶδες καὶ κατάφυτον ἀπὸ πεῦκα καὶ θάμνους.

Ἐμπρὸς των ἀπλώνεται ἀκύμαντος καὶ γαλανῆ ἡ λίμνη. Αἱ ὄχθαι τῆς εἶναι ὁμαλαὶ καὶ πράσιναι ἀπὸ τὴν βλάστησιν, ἀλλ' ἔχουν περιφραχθῆ μὲ συρματοπλεγμα, διὰ νὰ εἶναι ἀδύνατος ἡ προσέγγισις πρὸς τὸ ὕδωρ. Ὁ φόβος τῶν ἀτυχημάτων καὶ τῆς μόλυνσεως τοῦ ὕδατος ἀναγκάζει τὴν Ἀνώγειον Ἑλληνικὴν Ἐταιρείαν Ὑδάτων νὰ λαμβάνῃ αὐτὰ τὰ μέτρα.

^a
O A Ἀφοῦ ἀπεθαύμασαν καὶ ἐκ τοῦ πλησίον τὴν ὠραιότητα τῆς λίμνης οἱ ἐκδρομεῖς, διὰ κατηφορικοῦ καὶ ἐλικοειδοῦς μονοπατιοῦ κατῆλθον εἰς τὴν ἐξωτερικὴν βᾶσιν τοῦ φράγματος. A ♂

Τὸ ὕψος του εἶναι πεντήκοντα μέτρα καὶ ὅλη ἡ ἐξωτερικὴ πλευρά του ἔχει ἐπενδυθῆ διὰ πεντελικοῦ μαρμάρου.

᾽Ωραιότατος εἶναι ὁ συνδυασμὸς τοῦ λευκοῦ χρώματος τοῦ φράγματος καὶ τοῦ πρασίνου τῆς χαράδρας.

Εἰς τὴν βάσιν εὐρέθησαν ἐμπρὸς εἰς ἓν κομψότατον μικρὸν κτίριον ἀρχαίου ρυθμοῦ, πιστὸν ἀντίγραφον τοῦ « Ἐθναίου τῶν Ἀθηναίων » εἰς τὸ Μαντεῖον τῶν Δελφῶν. Εἰς τὴν πρόσοψιν τοῦ κτιρίου ἀνέγνωσαν μὲ χρυσᾶ γράμματα τὸν χρόνον τῆς ἐνάρξεως καὶ τῆς περατώσεως τοῦ ἔργου καὶ τὰ ὀνόματα τῶν Ἑλλήνων καὶ ξένων, οἱ ὅποιοι συνετέλεσαν εἰς τὴν κατασκευὴν τούτου εἴτε ὡς κυβερνήται εἴτε ὡς μηχανικοί. Τὸ φράγμα ἐπερατώθη τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1929.

Πλησίον τοῦ μικροῦ κτιρίου ὑπάρχει ὡραία μαρμαρίνη κρήνη, τὸ ὕδωρ τῆς ὁποίας εἶναι δροσερώτατον. Οἱ ἐκδρομεῖς δὲν χορταίνουσι νὰ πίνουν. Κάπου ἐκεῖ πλησίον, κάτω ἀπὸ ἓν πεῦκον τῆς χαράδρας θὰ καθίσουν νὰ γευματίσουν. Ὁ ζωογόνος ἀήρ τῆς ἐξοχῆς καὶ τὸ χωνευτικώτατον ὕδωρ τῆς κρήνης ἔχουν ἤδη ἀνοίξει τὴν ὄρεξιν των. M

M Εἶχον τὴν τύχην νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ φράγμα πρὸ εἰκοσιπενταετίας περίπου, ὅταν εἶχεν ἀρχίσει ἡ κατασκευὴ του. Ἡ σημερινὴ λίμνη ἦτο ἀκόμη μία ξηρὰ χαράδρα, ἄλλοῦ πλατυτέρα καὶ ἄλλοῦ στενωτέρα, ἰδίως πρὸς τὸ μέρος τοῦ φράγματος. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἔμεινα τότε κατάπληκτος πρὸ τοῦ ὄγκου τοῦ κατασκευαζομένου φράγματος. Τὸ πλάτος του εἰς τὴν βάσιν ἦτο σαράντα ἐπτὰ μέτρα καὶ εἰς τὴν κορυφὴν ἔφθανε τρία μέτρα· θὰ εἶχε δηλαδὴ σχῆμα κωνικόν. Καὶ ὀλόκληρον, πλὴν τῆς ἐπενδύσεως, θὰ κατεσκευάζετο μὲ σιδηροκονίαμα.

Εἰς μηχανικὸς τῆς ἐταιρείας ὠδήγησε τότε τὸν ἐκδρομικὸν μας ὄμιλον διὰ τοῦ ξηροῦ ἀκόμη πυθμένος τῆς λίμνης εἰς τὴν εἴσοδον τῆς μεγάλης ὑδραγωγοῦ σήραγγος, διὰ τῆς

ὅποιας τώρα μεταφέρεται τὸ ὕδωρ ἐπὶ πολλὰ χιλιόμετρα μέχρι τῶν Ἀθηνῶν.

Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἐπεριπατήσαμεν ἐντὸς αὐτῆς ἐπὶ ἀρκετὸν ἐντελῶς ὄρθιοι μετὴν βοήθειαν ἠλεκτρικῶν φανῶν.

Πολλὰ ἔχει νὰ εἴπη κανεὶς διὰ τὴν λίμνην τοῦ Μαραθῶνος, ἡ ὅποια θεωρεῖται τὸ μεγαλύτερον τεχνικὸν ἔργον τῶν Βαλκανίων. Ἡμεῖς ἄς περιορισθῶμεν νὰ εἴπωμεν ὀλίγα διὰ τὴν μεγάλην ὠφέλειάν της.

Ὅσοι ἐνθυμοῦνται τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν Πειραιᾶ πρὸ εἰκοσιπενταετίας καὶ παλαιότερον, ἀναγνωρίζουν ὅτι ἡ ὑδρευσις διὰ τῆς τεχνητῆς λίμνης ἔχει ἔκτοτε μεταμορφώσει τὰς δύο πόλεις. Τὸ ὕδωρ τοῦ ἀρχαίου Ἀδριανείου ὑδραγωγείου, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἐπισκευασθῆ κατὰ καιρούς, ἦτο ἀνεπαρκέστατον, διότι ὁ πληθυσμὸς διαρκῶς ἠῤῥξανε. Καὶ οἱ περισσότεροι κάτοικοι τῶν δύο πόλεων καὶ τῶν προαστίων ἠναγκάζοντο νὰ πίνουν ὕδωρ ἀπὸ φρέατα, τὸ ὁποῖον ἦτο λίαν ἐπικίνδυνον, ἰδίως κατὰ τοὺς μῆνας τοῦ θέρους. Τότε ὁ κοιλιακὸς τύφος ἦτο σχεδὸν ἐνδημικὴ ἀσθένεια εἰς τὰς δύο μεγαλουπόλεις.

Ἡ σημερινὴ ἀφθονος χρῆσις τοῦ ὕδατος διὰ τὴν διατήρησιν τῆς καθαριότητος καὶ διὰ τὴν πότισιν μικρῶν κήπων ἦτο τότε πρᾶγμα ἐντελῶς ἀγνωστον.

Ἄς προσθέσωμεν καὶ τὰς σημερινὰς τελείας ὑδραυλικὰς ἐγκαταστάσεις, χάρις εἰς τὰς ὁποίας ἔχομεν τὸ ὕδωρ ἐντὸς τῶν οἰκιῶν μας.

Οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Πειραιεῖς πρέπει νὰ εὐλογῶμεν τὰ ὀνόματα ὄλων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι συνετέλεσαν νὰ μᾶς χαρίσουν ἐν τόσον ὠφέλιμον ἔργον. Ἄς μὴ λησμονῶμεν ὅτι πολλοὶ σοφοὶ μετροῦν τὸν πολιτισμὸν ἐνὸς λαοῦ μετὴν ποσότητα τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ σάπωνος, τὴν ὁποίαν ἐξοδεύει. Με-

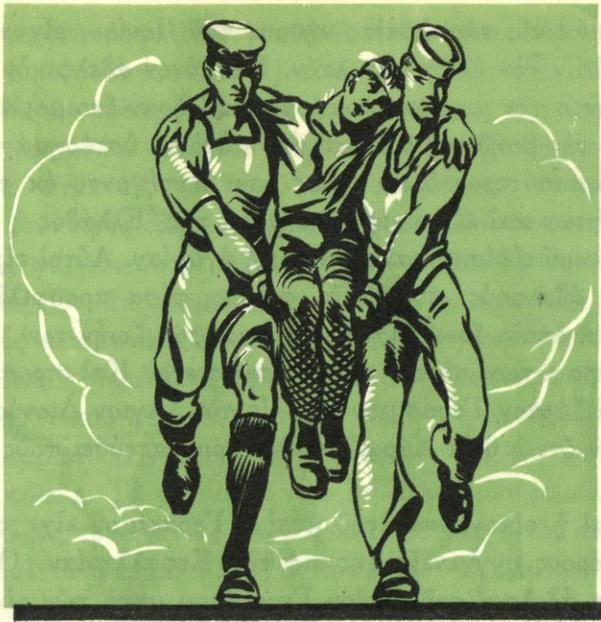
γάλη χρήσις ὕδατος καὶ σάπωνος μαρτυρεῖ πολιτισμένον λαόν.

Ἐδῶ εἰς τὴν βᾶσιν τοῦ φράγματος ἐγευματίσαν, ἔπαιξαν καὶ ἐτραγουδῆσαν ἄσματα τῆς ἰδιαίτερας πατρίδος των τὰ Μακεδονόπουλα. Πρὶν δὲ ἀναχωρήσουν, ἀργὰ τὸ ἀπόγευμα, ἐφωτογραφήθησαν παρὰ τὴν κρήνην καὶ εἰς τὴν ὁδὸν ἐπὶ τοῦ φράγματος. Καὶ ὅταν ἦλθεν ἡ στιγμή τῆς ἀναχωρήσεως, τὸ βλέμμα των διὰ τελευταίαν φοράν ἐστράφη πρὸς τὴν λίμνην, διὰ τὴν συγκρατήσιν ζωντανῆν τὴν εἰκόνα της.

Αὐτὸ Πόσα καὶ πόσα θὰ ἔχουν νὰ διηγοῦνται δι' αὐτὸ τὸ θαῦμα τῆς μηχανικῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἀττικῆς φύσεως εἰς τοὺς ἰδιόκους των ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὸ χωρίον των !

Γεώργιος Ν. Καλαμιανός

ΣΤ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΝ ΤΩΝ ΛΑΩΝ

84. ΟΙ ΛΑΟΙ ΑΔΕΛΦΩΜΕΝΟΙ ΒΟΗΘΟΥΝ ΤΟΥΣ
ΕΛΛΗΝΑΣ ΣΕΙΣΜΟΠΑΘΕΙΣ

ΜΜ
Ἡ οἰκογένεια τοῦ κυρίου Γερασίμου εἶχε συγκεντρωθῆ
πλησίον τοῦ ραδιοφώνου καὶ μετ' ἀγωνίαν παρηκολούθει τὰς
νεωτέρας εἰδήσεις διὰ τοὺς σεισμούς. Ὁ οἰκοδεσπότης, ἡ
σύζυγός του κυρία Εὐφημία καὶ τὰ δύο τέκνα των, ὁ Ἄν-
δρέας, ἑνδεκαετής, καὶ ἡ Ἑλένη, κατὰ δύο ἔτη μικροτέρα,
ἀπὸ τῆς προηγουμένης πρωίας διὰ τίποτε ἄλλο δὲν ἐνδιεφέ-
ροντο.

Αἱ τρομακτικαὶ καταστροφαί, τὰς ὁποίας προεκάλεσαν

οἱ σεισμοὶ εἰς τὰς ὥραϊας νήσους τοῦ Ἰονίου, εἶχον συνταράξει ὅλον τὸν ἑλληνικὸν λαόν. Μὲ πόνον ἀδελφικὸν ὅλοι ἐσκέπτοντο τὴν μεγάλην συμφορὰν καὶ ἦσαν ἔτοιμοι νὰ προσφέρουν τὴν βοήθειάν των καὶ ἀπ' αὐτὸ τὸ ὑστέρημά των.

Περὶσσότερον ὄλων ὅμως ὅσοι κατήγοντο ἐκ τῶν Ἰονίων νήσων καὶ ἔζων εἰς ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος ἢ καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ εὐρίσκονται εἰς διαρκῆ ἀγωνίαν. Αὐτοὶ εἶχον ἐκεῖ γονεῖς, ἀδελφοὺς, συγγενεῖς, φίλους, τόσα προσφιλῆ πρόσωπα, τὰ ὅποια ἴσως εἶχον χάσει καὶ τὴν ζωὴν των. Διὰ τὰς περιουσίας των οὐδεὶς πλέον ἐσκέπτετο. Καὶ προσηύχοντο εἰς τὸν Ἅγιον Γεράσιμον καὶ εἰς τὸν Ἅγιον Διονύσιον καὶ ἤλπιζον ὅτι ἡ θεία Χάρις θὰ εἶχε προστατεύσει τοὺς ἀνθρώπους.

Καὶ ἡ οἰκογένεια τοῦ κυρίου Γερασίμου εἶχε τοὺς περισσοτέρους συγγενεῖς τῆς εἰς τὴν Κεφαλληνίαν. Οἱ γονεῖς καὶ δύο ἀδελφαὶ τοῦ κυρίου Γερασίμου μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των, ἡ μήτηρ καὶ εἰς ἀδελφὸς τῆς κυρίας Εὐφημίας καὶ πολλοὶ ἄλλοι μακρινώτεροι συγγενεῖς εὐρίσκοντο τώρα εἰς τὴν κόλασιν τῶνσυνεχῶν σεισμῶν. Καὶ νὰ μὴ δύνανται νὰ ἐπικοινωνήσουν μαζί των καὶ νὰ τοὺς βοηθήσουν.

— Αὐτὸ εἶναι ἀληθινὸν μαρτύριον, ἔλεγεν ἡ κυρία Εὐφημία με δακρυσμένους διαρκῶς τοὺς ὀφθαλμούς.

ΘΑ— Εἰς αὐτὰς τὰς περιστάσεις χρειάζεται ψυχραιμία. Αἱ ἀρχαὶ θὰ λάβουν ὅλα τὰ κατάλληλα μέτρα διὰ τοὺς σεισμοπαθεῖς, τὴν παρηγγόρει ψυχραιμότερος ὁ κύριος Γεράσιμος.

« Προσοχή ! Προσοχή ! Θὰ μεταδώσωμεν νεωτέρας πληροφορίας περὶ τῶν καταστρεπτικῶν σεισμῶν τῶν Ἰονίων νήσων ».

Ἔλα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας συνεκράτουν καὶ αὐτὴν τὴν ἀναπνοὴν των !

« Αἱ καταστροφαὶ τῶν σεισμῶν τῶν τελευταίων ἡμερῶν (12-14 Αὐγούστου 1953) εἶναι πρωτοφανεῖς. Δὲν εἶναι ὑπερβολή, ἂν εἴπωμεν ὅτι αἱ ὠραῖαι πόλεις τῆς Ζακύνθου, τοῦ Ἀργοστολίου καὶ τοῦ Ληξουρίου δὲν ὑπάρχουν πλέον. Δυνάμεις στρατοῦ, ναυτικοῦ καὶ ἀεροπορίας διατάχθησαν νὰ σπεύσουν πρὸς τὰς μαρτυρικὰς νήσους, διὰ νὰ μεταφέρουν τρόφιμα, φάρμακα καὶ ἐνδύματα καὶ νὰ βοηθήσουν διὰ τὴν διάσωσιν τῶν ἀποκλεισθέντων ἐντὸς τῶν ἑρειπίων. . .

» Τοὺς σεισμοπαθεῖς καὶ ὅλον τὸν ἑλληνικὸν λαὸν συγκινεῖ βαθέως ἡ πολύτιμος συνδρομὴ τῶν φίλων κρατῶν. Μοῦρα ἰσραηλιτικοῦ στόλου, ἡ ὁποία διεξῆγε γυμνάσια πλησίον τῶν σεισμοπαθῶν νήσων, ἔσπευσε πρώτη εἰς τὰς καταστραφείσας πόλεις. Τὰ ἀγῆματα τῶν ἰσραηλιτικῶν πλοίων ἔσωσαν πολλοὺς τραυματίας καὶ ἀποκλεισθέντας ἐντὸς τῶν ἑρειπίων. Καὶ τὰ φάρμακα καὶ τὰ τρόφιμα, τὰ ὁποῖα προσέφερον, ἦσαν ἀνεκτιμῆτου ἀξίας κατ' αὐτὰς τὰς κρισιμωτάτας στιγμὰς.

» Ἀγγλικά πολεμικὰ κατάφορτα μὲ φάρμακα καὶ ἐφόδια διαρκῶς καταφθάνουν. Ἀμέσως ἀποβιβάζουν καὶ αὐτὰ ἀγῆματα, τὰ ὁποῖα μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς τῶν ἐκκαθαρίζουν τὰ ἑρείπια καὶ σφῶν τοὺς ἀνθρώπους.

» Ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν, ἐκτὸς τῶν μεγάλων ἀγγλικῶν πολεμικῶν, καταπλέουν καὶ πολλὰ ἀμερικανικὰ πολεμικὰ μὲ ἄφθονα φάρμακα καὶ ἐφόδια.

» Ἀνηγγεῖλαμεν εἰς προηγουμένας ἐκπομπὰς μας ὅτι τὴν προεδρίαν τῆς μεγάλης πανελληνίου ἐπιτροπῆς ἐράνων ἀνέλαβεν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ὁ ὁποῖος θὰ μᾶς καλέσῃ ὅλους, πλουσίους καὶ πτωχοὺς, νὰ ἐκδηλώσωμεν ἐμπράκτως τὴν ἀγάπην μας πρὸς τοὺς δυστυχεῖς ἀδελφοὺς μας.

» Αἱ εἰδήσεις περὶ τῶν τρομακτικῶν καταστροφῶν τῶν σεισμῶν συνεχίσθησαν ὅλους τοὺς λαοὺς. Ἀπὸ τὰς πρωτευ-

ούσας πολλῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς τηλεγραφήματα ἀγγέλλουν ὅτι, ἐκτὸς τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ὁ ὁποῖος ἀποστέλλει ἀμέσως μεγάλην βοήθειαν, ὀργανώνονται παλλαϊκοὶ ἔρανοι. Ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἐπιτροπῶν διὰ τοὺς ἑράνους τούτους τίθενται μεγάλοι προσωπικότητες. Οἱ φίλοι λαοὶ δὲν λησμονοῦν αὐτὴν τὴν στιγμήν πόσα ὀφείλουν εἰς τοὺς ἥρωικούς ἀγῶνας τῆς πατρίδος μας.

» Τὰ μεγάλα ποσά, τὰ ὁποῖα ἀσφαλῶς θὰ συγκεντρώσῃ καὶ ὁ πανελλήνιος ἔρανος καὶ οἱ ἔρανοι τῶν φίλων λαῶν, θὰ βοηθήσουν ὄχι μόνον διὰ τὴν προσωρινὴν ἀνακούφισιν τῶν σεισμοπαθῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ὀριστικὴν στέγασίν των ».

Αῶ. Ἀφθονα δάκρυα ἔρρεον ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς καὶ τῶν τεσσάρων μελῶν τῆς οἰκογενείας. Δάκρυα ἀνακουφίσεως, ἐλπίδος καὶ εὐγνωμοσύνης διὰ τὴν ἀγάπην, τὴν ὁποῖαν ἐξεδήλωνον οἱ ξένοι λαοὶ πρὸς τοὺς συγγενεῖς των. Αῶ

— Ὁ Θεὸς νὰ τοὺς τὰ πληρώσῃ πολλαπλάσια ! ἠυχῆθη ἡ κυρία Εὐφημία.

— Πόσον καλύτερος θὰ ἦτο ὁ κόσμος, ἂν πάντοτε οἱ λαοὶ παρουσίαζον αὐτὴν τὴν ἀδελφικὴν ἀλληλεγγύην ! Θὰ εἶχε πραγματοποιηθῆ ἡ ἐντολὴ τοῦ Χριστοῦ μας : « Καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη », ἀναστέναξε μὲ ἀνακούφισιν ὁ κύριος Γεράσιμος. Μ Μ

Γεώργιος Ν. Καλαματιανός

85. Σ' ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ, ΘΕΕ ΜΟΥ ! . . .

Όταν τριγῦρο βλέπω τῆς φύσεως τὰ κάλλη,
τὸν ἥλιο, τὴ σελήνη, τ' ἄστρα τὰ φωτεινά,
τὴ θάλασσα, π' ἀφρίζει κι ἀπλώνεται μεγάλη,
τοὺς ποταμούς, τὰ δένδρα, τοὺς κάμπους, τὰ βουνά
καὶ τ' ἄνθη, πού στολιζοῦν ἀγρούς καὶ μονοπάτια,
Σ' εὐχαριστῶ, Θεέ μου, πού μοῦ 'δωκες τὰ μάτια.

Κι ὅταν ἀκούω τὸ φλοῖσβο στὴν ἤσυχη ἀμμουδιά
κι ὅταν ἀκούω στὸ δάσος τὸ ζηλεμένο ἀηδόνι
κι ὅταν ἀκούω τ' ἀγέρι στοῦ δένδρου τὰ κλαδιά
κι ὅταν ἀκούω ἀκόμη τοὺς στεναγμούς τοῦ γκιώνη
καὶ τὴ φωνὴ τοῦ γρύλου στὴ σκοτεινὴ νυχτιά,
Σ' εὐχαριστῶ, Θεέ μου, πού μοῦ 'δωκες τ' αὐτιά.

Κι ὅταν στὸ δρόμο βρίσκω γέρο, τυφλό, ζητιᾶνο
ἢ κι ὄρφανὰ παιδάκια, πού τρέμουν καὶ πεινοῦν,
καὶ σταματῶ μ' ἀγάπη κι ἐλεημοσύνη κἀνά
κρυφὰ ἀπ' τοὺς διαβάτες, πού δίπλα μου περνοῦν,
κι εὐφραίνεται ἡ ψυχὴ μου κι ἀγάλλεται καὶ χαίρει,
Σ' εὐχαριστῶ, Θεέ μου, πού μοῦ 'δωκες τὸ χέρι.

Ἰωάννης Πολέμης

ΤΕΛΟΣ

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Α'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

	Σελίς
1. Πρὸς τὸν Θεὸν (ποίημα), Α. Προβλεγγίου	7
2. Χριστούγεννα (ποίημα), Κ. Κρυστάλλη	8
3. Ὁ Χριστούλης, Γρ. Ξενοπούλου	9
4. Τὰ Χριστούγεννα τῶν ὄφραων, Ν. Α. Κοντοπούλου	11
5. Ὁ Ἀκάθιστος Ὑμνος, Θ. Γιαννοπούλου	17
6. Προσευχὴ εἰς τὴν Παναγίαν (ποίημα), Σ. Μαρτζώκη	22
7. Τὸ κτίσιμο τῆς Ἁγίας Σοφίας, Γ. Ν. Καλαματιανοῦ	24
8. Πάσχα στὰ πέλαγα, Α. Καρκαβίτσα	28

Β' ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΝ

9. Ἡ θυσία τῆς Ἰφιγενείας, Α. Καρκαβίτσα	32
10. Τί εἶναι ἡ πατρίδα μας (ποίημα), Ι. Πολέμη	37
11. Οἱ τελευταῖες ἡμέρες τοῦ Κωνσταντινίου Παλαιολόγου, Γ. Ν. Καλαματιανοῦ	38
12. Τῆς Ἁγίας Σοφίας (ποίημα), Δημοτικόν	44
13. Τὸ πρῶτο «ΟΧΙ», Ν. Α. Κοντοπούλου	45
14. Ξανανθίσαν οἱ δάφνες (ποίημα), Σ. Παναγιωτοπούλου	48
15. Οἱ Κρητικοπούλες, Γ. Ν. Καλαματιανοῦ	49
16. Ἡ Σημαία (ποίημα), Ι. Πολέμη	53
17. Ἐπάνοδος στὸ πάτριον ἔδαφος, Μ. Ροδᾶ	54
18. Χῶμα ἑλληνικὸ (ποίημα), Γ. Δροσίνη	57
19. Ἡ Τζαβέλαινα, Γιάννη Βλαχογιάννη	59
20. Ὁ Ὑμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν (ποίημα), Δ. Σολωμοῦ	61

Γ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

21. Ὁ γραμματικὸς τοῦ χωριοῦ, Ν. Α. Κοντοπούλου	64
22. Οἱ χωριανοὶ (ποίημα), Γ. Ἀθάνα	71

	Σελίς
23. Τὸ γάλα τοῦ Κωστάκη, Γ. Ν. Καλαματιανοῦ	72
24. Ἀληθινὴ χαρὰ (ποίημα), Ι. Πολέμη	76

Δ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΦΥΣΙΝ ΚΑΙ ΤΑΣ ΔΕΣΧΟΛΙΑΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ

25. Μία θαυμαστὴ κοινωνία, Ν. Α. Κοντοπούλου	77
26. Ἕνας λαὸς καὶ ἕνας βασιλιάς, Π. Νιρβάνα	86
27. Ἡ ἐξοχὴ (ποίημα), Σ. Μαρτζώκη	88
28. Ἡ Ἀργώ, Ν. Α. Κοντοπούλου	89
29. Ἡ ἐπιστροφή τοῦ ναύτη (ποίημα), Α. Προβελεγγίου	92
30. Πατρίδα (ποίημα), Γ. Δροσίνη	93
31. Τὸ πανηγύρι τῶν χωροφιδῶν, Γ. Ν. Καλαματιανοῦ	94
32. Ἀληθινὸ παραμῦθι, Ν. Α. Κοντοπούλου	98
33. Οἱ ἑλληνικοὶ ὄρυζῶνες, Γ. Ν. Καλαματιανοῦ	106
34. Μὲ τὴ συρτὴ, Ε. Λυκοῦδη	113
35. Ὁ σπάρος, Θ. Ποταμιάνου	120
36. Ψαῖδες (ποίημα), Γ. Ἀθάνα	123

Ε'. ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ἜΡΓΑ

37. Ἡ Ἀραπίτσα, Γ. Ἀθάνα	124
38. Προσκύνημα στὸ Μυστρά, Γ. Ν. Καλαματιανοῦ	132
39. Τὰ Μετέωρα, Χ. Χριστοβασιλῆ	140
40. Προσκύνημα στὴν ἐλεύθερη Πάτμο, Γ. Ν. Καλαματιανοῦ	146
41. Δωδεκάνησα (ποίημα), Γιάννη Ἰωαννίδη	154
42. Τὰ μεγάλα τεχνικὰ ἔργα καὶ ἡ Κωπαῖς, Θ. Γιαννοπούλου	155

ΣΤ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΝ ΤΩΝ ΛΑΩΝ

43. Ἑρρῖκος Ντυνάν, ὁ ἰδρυτὴς τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, Μ. Νικολαΐδη	160
---	-----

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Α'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

44. Θεοφάνεια, Ν. Α. Κοντοπούλου	167
45. Θεοφάνεια (ποίημα), Αἰμ. Δάφνη	171
46. Ἡ Μεγαλόχαρη, Ἀγγ. Τανάγρα	172
47. Τὸ πανηγύρι (ποίημα), Γ. Στρατήγη	174
48. Ὁ Ἅγιος Δημήτριος, προστάτης τῆς Θεσπλονίης, Α. Ἀδαμαντίου	175
49. Ἄι-Δημήτρης (ποίημα), Γ. Ἀθάνα	179
50. Πάσχα εἰς τὴν Σκιάθου, Α. Μωραϊτίδη	180
51. Χριστὸς Ἀνέστη (ποίημα), Α. Προβελεγγίου	184

Β'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΝ

	Σελίς
52. 'Η 'Αγία Σοφία, Ν. Α. Κοντοπούλου	185
53. 'Ο Βασίλειος Β' εις 'Αθήνας, Ν. Α. Κοντοπούλου	190
54. 'Ο Διγενής 'Ακρίτας, Γ. Ν. Καλαματιανού.....	196
55. Μία Βυζαντινή πριγκίπισσα έκπολιτίζει την Δύσιν, Γ. Ν. Καλαματιανού	201
56. Πρὸς τὴν Λάρισαν, Γ. Τσοκοπούλου	206
57. Πρὸς τὸν στρατὸν μας (ποίημα), Α. Προβελεγγίου	210
58. 'Η ἀποφασιστικὸτης τῶν 'Ελλήνων διὰ τὴν ὑπεράσπισιν τῆς πατρί- δος των	212
59. 'Εμπρὸς (ποίημα), Τ. Μωραϊτίνη	216

Γ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

60. Τὸ ναυτόπουλον, Α. Κουρτίδου	217
61. "Εκτωρ καὶ 'Ανδρομάχη, Ν. Α. Κοντοπούλου	222
62. Δάμων καὶ Φιντίας, Λ. Μελά	227
63. Τὸ μάθημα τοῦ Αὐγερινοῦ, Ν. Α. Κοντοπούλου	230
64. Φιλοστοργία πελαργοῦ, Α. Κουρτίδου	233
65. 'Η μάνα (ποίημα), Γ. Μαρτινέλλη	235
66. 'Ο κοινοτάρχης, Π. Νιρβάνα	237
67. Θέλω νὰ κτίσω ἕνα σπιτάκι (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	240
68. 'Απόστολος 'Αρσάκης, Α. Γούδα	242
69. Αἱ πέντε αἰσθήσεις, Χ. 'Ανίνου	246
70. Οἱ δύο πτωχοὶ (ποίημα), Γ. Δροσίνη	250

Δ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΦΥΣΙΝ ΚΑΙ ΤΑΣ ΔΕΣΧΟΛΙΑΣ
ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΛΟΥ

71. Τὸ ὄργωμα, Σπ. Μελά	252
72. 'Ο ζευγᾶς (ποίημα), Α. Φωτιάδη	255
73. 'Ο καλογιάννος (ποίημα), Γ. Δροσίνη	256
74. Μία ἐπίσκεψις, Ι. Κονδυλάκη	257
75. Αἱ χελιδόνες, Γρ. Ξενοπούλου	260
76. 'Ο Μάιος, Γρ. Ξενοπούλου	262
77. Πρῶτη Μαῦτου (ποίημα), Δ. Σολωμοῦ	264
78. Οἱ ἀστακοί, Α. Μωραϊτίδη	265
79. 'Επίσκεψις εἰς ὄρνιθοτροφεῖον, Γ. Ν. Καλαματιανοῦ	268
80. Ὑμνος τοῦ Πηλίου (ποίημα), Γ. Δροσίνη	272

Ε'. ΑΠΟ ΤΑΣ ΕΦΕΥΡΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ ΤΕΧΝΙΚΑ ΕΡΓΑ

81. Τὰ βιβλία, Ν. Α. Κοντοπούλου	273
82. Κατορθώματα τοῦ ἀνθρώπου, Ν.Α. Κοντοπούλου	279
83. 'Η λίμνη τοῦ Μαραθῶνος, Γ. Ν. Καλαματιανοῦ	286

ΣΤ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΝ ΤΩΝ ΛΛΩΝ

	Σελίς
84. Οί λαοί ἀδελφωμένοι βοηθοῦν τοὺς Ἑλληνας σεισμοπαθεῖς, Γ. Ν. Καλαματιανοῦ	291
85. Σ' εὐχαριστῶ, Θεέ μου (ποίημα), Ι. Πολέμη.....	295
ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	297

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΚΑΤΑ ΣΥΛΛΟΓΑΣ

1. ΕΚ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ Γ. Ν. ΚΑΛΑΜΑΤΙΑΝΟΥ, Θ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ, Δ. ΔΟΥΚΑ, Δ. ΔΕΛΗΠΕΤΡΟΥ

	Σελίς
1. 'Ο Χριστούλης, Γρ. Ξενοπούλου	9
2. 'Ο 'Ακάθιστος Ύμνος, Θ. Γιαννοπούλου	17
3. Πρόσευχή στήν Παναγία (ποίημα), Σ. Μαρτζώκη	22
4. Τò κτίσιμο τῆς 'Αγίας Σοφίας, Γ. Ν. Καλαματιανού	24
5. 'Η θυσία τῆς 'Ιφιγενείας, Α. Καρκαβίτσα	32
6. Τί εἶναι ἡ πατρίδα μας (ποίημα), Ι. Πολέμη	37
7. Οἱ τελευταῖες ἡμέρες τοῦ Κωνσταντίνου Παλαιολόγου, Γ. Ν. Καλαμα- τιανού	38
8. Οἱ Κρητικοποῦλες, Γ. Ν. Καλαματιανού	49
9. 'Επάνοδος στό πάτριον ἔδαφος, Μ. Ροδά	54
10. Χῶμα ἑλληνικό (ποίημα), Γ. Δροσίνη	57
11. 'Η Τζαβέλαινα, Γιάννη Βλαχογιάννη	59
12. Τò γάλα τοῦ Καστάκη, Γ. Ν. Καλαματιανού	72
13. 'Αληθινή χαρά (ποίημα), Ι. Πολέμη	76
14. Τò πανηγύρι τῶν χωραφιῶν, Γ. Ν. Καλαματιανού	94
15. Οἱ ἑλληνικοὶ ὄρυζανες, Γ. Ν. Καλαματιανού	106
16. Μὲ τὴ σурτή, Ε. Λυκούδη	113
17. Ψαράδες (ποίημα), Γ. 'Αθάνα	123
18. 'Η 'Αραπίτσα, Γ. 'Αθάνα	124
19. Προσκύνημα στό Μυστρά, Γ. Ν. Καλαματιανού	132
20. Τὰ Μετέωρα, Χ. Χριστοβασίλη	140
21. Προσκύνημα στήν ἐλεύθερη Πάτμο, Γ. Ν. Καλαματιανού	146
22. Δωδεκάνησα (ποίημα), Γιάννη 'Ιωαννίδη	154
23. Τὰ μεγάλα τεχνικά ἔργα καὶ ἡ Κωπαῖς, Θ. Γιαννοπούλου	155
24. 'Ερρίκος Ντυνάν, ὁ ἰδρυτής τοῦ 'Ερυθροῦ Σταυροῦ, Μ. Νικολαΐδη...	160
25. 'Η Μεγαλόχαρη, 'Αγγ. Τανάγρα	172
26. Τò πανηγύρι (ποίημα), Γ. Στρατήγη	174
27. 'Ο "Άγιος Δημήτριος, προστάτης τῆς Θεσ)νίκης, Α. 'Αδαμαντίου ...	175
28. 'Αι - Δημήτρης (ποίημα), Γ. 'Αθάνα	179
29. Πάσχα εἰς τὴν Σκίαθον, Α. Μωραϊτίδη	180
30. Χριστὸς 'Ανέστη (ποίημα), Α. Προβελεγγίου	184

	Σελίς
31. 'Ο Διγενής 'Ακρίτας, Γ. Ν. Καλαματιανού	196
32. Μία Βυζαντινή πριγκίπισσα έκπολιτίζει τήν Δύσιν, Γ. Ν. Καλαματιανού	201
33. 'Η άποφασιστικότητα των 'Ελλήνων διά τήν υπεράσπισιν τής πατρί- δος των	212
34. 'Εμπρός (ποίημα), Τ. Μωραϊτίνη	216
35. Τò ναυτόπουλον, Α. Κουρτίδου	217
36. Φιλολογία πελαργού, Α. Κουρτίδου	233
37. 'Η μάνα (ποίημα), Γ. Μαρτινέλλη	235
38. 'Ο κοινοτάρχης, Π. Νιρβάνα	237
39. Θέλω νά κτίσω ένα σπιτάκι (ποίημα), Κ. Παλαμά	240
40. 'Απόστολος 'Αρσάκης, Α. Γούδα	242
41. Αί πέντε αισθήσεις, Χ. 'Ανίνου	246
42. Οί δύο πτωχοί (ποίημα), Γ. Δροσίνη	250
43. 'Ο Μάιος, Γρ. Ξενοπούλου	262
44. Οί άστακοί, Α. Μωραϊτίδη	265
45. 'Επίσκεψις εις όρνιθοτροφείον, Γ. Ν. Καλαματιανού	268
46. 'Η λίμνη του Μαραθώνος, Γ. Ν. Καλαματιανού	286
47. Οί λαοί άδελφωμένοι βοηθούν τους "Ελληνας σεισμοπαθείς, Γ. Ν. Κα- λαματιανού	291
48. Σ' εύχαριστώ, Θεέ μου (ποίημα), Ι. Πολέμη	295

2. ΕΚ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ Ν. Α. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

1. Προς τον Θεόν (ποίημα), Α. Προβλεγγίου	7
2. Χριστούγεννα (ποίημα), Κ. Κρυστάλλη	8
3. Τά Χριστούγεννα των όρφανών, Ν. Α. Κοντοπούλου	11
4. Πάσχα στα πέλαγα, Α. Καρκαβίτσα	28
5. Τής 'Αγίας Σοφίας (ποίημα), Δημοτικόν	44
6. Τò πρώτο «ΟΧΙ», Ν. Α. Κοντοπούλου	45
7. Ξανανθίσαν οι δάφνες (ποίημα), Σ. Παναγιωτοπούλου	48
8. 'Η Σημαία (ποίημα), Ι. Πολέμη	53
9. 'Ο "Υμνος εις τήν έλευθερίαν (ποίημα), Δ. Σολωμού	61
10. 'Ο γραμματικός του χωριού, Ν. Α. Κοντοπούλου	64
11. Οί χωριανοί (ποίημα), Γ. 'Αθάνα	71
12. Μία θαυμαστή κοινωνία, Ν. Α. Κοντοπούλου	77
13. "Ενας λαός και ένας βασιλιάς, Π. Νιρβάνα	86
14. 'Η έξοχή (ποίημα), Σ. Μαρτζώκη	88
15. 'Η 'Αργώ, Ν. Α. Κοντοπούλου	89
16. 'Επιστροφή του ναύτη (ποίημα) Α. Προβλεγγίου	92
17. Πατρίδα (ποίημα), Γ. Δροσίνη	93
18. 'Αληθινò παραμύθι, Ν. Α. Κοντοπούλου	98
19. 'Ο σπάρος, Θ. Ποταμιάνου	120

	Σελίς
20. Θεοφάνεια, Ν. Α. Κοντοπούλου	167
21. Θεοφάνεια (ποίημα), Αιμ. Δάφνη	171
22. Ἡ Ἁγία Σοφία, Ν. Α. Κοντοπούλου	185
23. Ὁ Βασίλειος Β' εἰς Ἀθήνας, Ν.Α. Κοντοπούλου	190
24. Πρὸς τὴν Λάρισαν, Γ. Τσκοπούλου	206
25. Πρὸς τὸν στρατὸν μας (ποίημα), Α. Προβελεγγίου	210
26. Ἐκτωρ καὶ Ἀνδρομάχη, Ν. Α. Κοντοπούλου	222
27. Δάμων καὶ Φιντίας, Λ. Μελά	227
28. Τὸ μάθημα τοῦ Αὐγερινοῦ, Ν. Α. Κοντοπούλου	230
29. Τὸ ὄργωμα, Σπ. Μελά	252
30. Ὁ ζευγᾶς (ποίημα), Α. Φωτιάδη	255
31. Ὁ καλογιάννος (ποίημα), Γ. Δροσίνη	256
32. Μία ἐπίσκεψις, Ι. Κονδυλάκη	257
33. Αἱ χελιδόνες, Γρ. Ξενοπούλου	260
34. Πρώτη Μαίτου (ποίημα), Δ. Σολωμοῦ	264
35. Ὕμνος τοῦ Πηλίου (ποίημα), Γ. Δροσίνη	272
36. Τὰ βιβλία, Ν. Α. Κοντοπούλου	273
37. Κατορθώματα τοῦ ἀνθρώπου, Ν. Α. Κοντοπούλου	279

Τὰ αντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιοσήμον, εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἐπίτιπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15)21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946 Α' 108).

024000025304

ΕΚΔΟΣΙΣ ΣΤ', 1967 (ΙΧ) - ΑΝΤΙΤΥΠΑ 220.000 - ΣΥΜΒΑΣΙΣ 1553/22-7-67

ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Μ. ΠΕΧΛΙΒΑΝΙΔΗΣ & ΣΙΑ Α.Ε. - ΑΘΗΝΑΙ

4181 534

